

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

Ανακοίνωση αριθ.

Περιεχόμενα

Σελίδα

I Ανακοινώσεις

.....

II Προπαρασκευαστικές πράξεις

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

398η σύνοδος ολομέλειας της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003

2003/C 133/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τη «Διαπαιδαγώγηση των καταναλωτών»	1
2003/C 133/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Απλούστευση»	5
2003/C 133/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσης εννεύλοφαινόλης, αιθοξυλιωμένης εννεύλοφαινόλης και κόνιας (εικοστή έκτη τροποποίηση της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου)» (COM(2002) 459 τελικό — 2002/0206 (COD))	13

Τιμή: 22,00 EUR

EL

(συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

2003/C 133/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για: — την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προσέγγιση των μέτρων στον τομέα της ασφάλειας του εφοδιασμού με προϊόντα πετρελαίου», — την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα μέτρα διασφάλισης του εφοδιασμού με φυσικό αέριο», και — την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την κατάργηση των οδηγιών 68/414/ΕΟΚ και 98/93/ΕΚ του Συμβουλίου περί υποχρεώσεως διατήρησης ενός ελαχίστου επιπέδου αποθεμάτων αργού πετρελαίου ή/και προϊόντων πετρελαίου από τα κράτη μέλη της ΕΟΚ, καθώς και της οδηγίας 73/238/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί μέτρων προορισμένων να αμβλύνουν τις επιπτώσεις των δυσχερειών εφοδιασμού με πετρέλαιο και προϊόντα πετρελαίου» (COM(2002) 488 τελικό — 2002/0219 (COD) — 2002/0220 (COD) — 2002/0221 (CNS))	16
2003/C 133/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης της οδηγίας 2001/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το ελάχιστο επίπεδο εκπαίδευσης των ναυτικών» (COM(2003) 1 τελικό — 2003/0001 (COD))	23
2003/C 133/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη θέσπιση Κοινοτικού Σχεδίου Δράσης για τη διατήρηση και τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων στη Μεσόγειο Θάλασσα στο πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής» (COM(2002) 535 τελικό)	26
2003/C 133/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τις σπουδές, την επαγγελματική κατάρτιση ή τον εθελοντισμό» (COM(2002) 548 τελικό — 2002/0242 (CNS))	29
2003/C 133/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την έγκριση πολυετούς προγράμματος (2004-2006) για την αποτελεσματική ενσωμάτωση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) στα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης (πρόγραμμα ηλεκτρονικής μάθησης)» (COM(2002) 751 τελικό)	33
2003/C 133/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: Το μέλλον της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση (ΕΣΑ) “Μια στρατηγική για την πλήρη απασχόληση και καλύτερες θέσεις εργασίας για όλους”» (COM(2003) 6 τελικό)	38
2003/C 133/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς για την εκπαίδευση και την κατάρτιση: εξελίξεις μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας» (COM(2002) 629 τελικό)	46

2003/C 133/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Για ένα νομικά δεσμευτικό μέσο των Ηνωμένων Εθνών για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με ειδικές ανάγκες» (COM(2003) 16 τελικό)	50
2003/C 133/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προγραμματισμός των διαρθρωτικών ταμείων για την περίοδο 2000-2006: Αρχική αξιολόγηση της πρωτοβουλίας Urban» (COM(2002) 308 τελικό)	53
2003/C 133/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 77/388/ΕΟΚ όσον αφορά τους κανόνες σχετικά με τον τόπο παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου» (COM(2002) 688 τελικό — 2002/0286 (CNS))	58
2003/C 133/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Γενικοί προσανατολισμοί της οικονομικής πολιτικής του 2003»	63
2003/C 133/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για: — το «Σχέδιο πρότασης οδηγίας (Euratom) του Συμβουλίου με την οποία προσδιορίζονται οι βασικές υποχρεώσεις και αρχές σχετικά με την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων» και — το «Σχέδιο πρότασης οδηγίας (Euratom) του Συμβουλίου σχετικά με τη διαχείριση των αναλωμένων ραδιενεργών καυσίμων και των ραδιενεργών αποβλήτων» (το έγγραφο της Επιτροπής δεν υπάρχει ακόμη στα ελληνικά (28.3.2003): ως εκ τούτου: ελεύθερη μετάφραση τίτλου (για την ορολογία χρησιμοποιήθηκαν παλαιότερες οδηγίες της Επιτροπής όπως η COM(2002) 605 τελικό)) (COM(2003) 32 τελικό — 2003/0021 (CNS) — 2003/0022 (CNS))	70
2003/C 133/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Για έναν ΠΟΕ με ανθρώπινο πρόσωπο: οι προτάσεις της ΕΟΚΕ»	75
2003/C 133/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την παραγωγή ετήσιων κοινοτικών στατιστικών χάλυβα για τα έτη αναφοράς 2003-2009» (COM(2002) 584 τελικό — 2002/0251 (COD))	88
2003/C 133/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη συμμετοχή της Κοινότητας σε πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης με σκοπό την ανάπτυξη νέων κλινικών παρεμβάσεων για την καταπολέμηση των ασθενειών HIV/AIDS, της ελονοσίας και της φυματίωσης, χάρις σε μακροπρόθεσμη σύμπραξη μεταξύ της Ευρώπης και των αναπτυσσόμενων χωρών, από σειρά κρατών μελών και από τη Νορβηγία» (COM(2002) 474 τελικό — 2002/0211 (COD))	93
2003/C 133/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 417/2002 για την εσπευσμένη σταδιακή καθιέρωση απαιτήσεων διπλού κύτους ή ισοδύναμου σχεδιασμού για τα πετρελαιοφόρα μονού κύτους και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2978/94 του Συμβουλίου» (COM(2002) 780 τελικό — 2002/0310 (COD))	97

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

398η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 26ης ΚΑΙ 27ης ΜΑΡΤΙΟΥ 2003

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τη «Διαπαιδαγώγηση των καταναλωτών»

(2003/C 133/01)

Στις 18 Ιουλίου 2002 και σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 29 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει πρωτοβουλίας σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Μαρτίου 2003 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Hernandez Bataller.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η εφαρμογή μιας κατάλληλης και αποτελεσματικής πολιτικής για την προστασία των καταναλωτών προϋποθέτει τη λήψη μίας σειράς μέτρων διαφορετικής φύσεως με σκοπό την εγγύηση της ασφάλειας και της ευζωίας των καταναλωτών, ιδίως από την άποψη του οικονομικού βίου και της υγείας. Η ποιότητα, η σύνθεση και οι συνθήκες παρασκευής, διατήρησης και ασφάλειας των προϊόντων και των υπηρεσιών, η ακρίβεια και η σαφήνεια των εμπορικών ανακοινώσεων και των δράσεων προβολής, οι εγγυήσεις και οι συμβάσεις, η προστασία της προσωπικής ζωής και της ιδιωτικότητας, η υπεράσπιση του κοινού συμφέροντος, η προοδευτική εναρμόνιση της νομοθεσίας, η ανάπτυξη διαφόρων διαδικασιών συρρύθμισης και εξωδικαστικής διευθέτησης των διαφορών και η υποστήριξη των οργανώσεων καταναλωτών συνιστούν βασικά στοιχεία αυτής της πολιτικής.

1.2. Παράλληλα, οι ευρωπαίοι καταναλωτές πρέπει να αποκτήσουν ικανότητες και γνώσεις που θα τους επιτρέπουν να ενεργούν κατάλληλα σε μία αγορά όλο και πιο σύνθετη, συγκλίνοσα και περίπλοκη. Πρέπει να αποκτήσουν ικανότητες και γνώσεις που θα τους επιτρέπουν να ασκούν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους, να εκπληρούν τις υποχρεώσεις τους και να αξιοποιούν όλες τις δυνατότητες και τα εχέγγυα που τους προσφέρει η ΕΕ για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους. Υπό αυτή την έννοια, η διαπαιδαγώγηση των καταναλωτών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εγκαθίδρυση και την πραγματικά αποτελεσματική λειτουργία όλων των μέτρων προστασίας των καταναλωτών, καθώς και για τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς και άλλων πολιτικών.

1.3. Η σημασία της εκπαίδευσης των καταναλωτών ορίζεται σαφώς στο άρθρο 153 της ΣΕΕ, το οποίο αναφέρεται στην προώθηση των δικαιωμάτων των καταναλωτών για ενημέρωση και διαπαιδαγώγηση, και σχετίζεται άμεσα με την προστασία των καταναλωτών σε έγγραφα όπως η Πράσινη Βίβλος. Βεβαίως, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας η αρμοδιότητα στον τομέα της διαπαιδαγώγησης εναπόκειται, κατά μεγάλο μέρος, στις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, γεγονός το οποίο δεν παρεμποδίζει τη δυνατότητα και την υποχρέωση εξέτασης του εν λόγω θέματος σε κοινοτικό επίπεδο, με σκοπό τον σχεδιασμό δράσεων για τη βελτίωση της κατάρτισης των καταναλωτών. Η εξέταση αυτή σε κοινοτική κλίμακα επιβάλλεται ιδίως εάν ληφθούν υπόψη η προοδευτική υλοποίηση της ενιαίας αγοράς και τα προβλήματα που εγείρει, όπως οι διασυννοριακές συναλλαγές, η ευρωπαϊκή διάσταση των δικαιωμάτων των καταναλωτών ή η ανάγκη ανταλλαγής μεταξύ των κρατών μελών εμπειριών χρήσιμων για το σύνολο της ΕΕ. Η ανάπτυξη κοινών πολιτικών κατάρτισης των καταναλωτών καθίσταται ακόμη πιο απαραίτητη, λαμβανομένης υπόψη της επικείμενης διεύρυνσης και της ανάγκης προετοιμασίας των πολιτών των υποψήφιων χωρών με ειδικά προγράμματα διαπαιδαγώγησης και κατάρτισης σχετικά με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, τα οποία υλοποιούνται και θα τύχουν ενισχύσεως μετά την προσχώρηση των νέων κρατών μελών.

1.4. Από την πλευρά της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει στο αιτιολογικό της ανακοίνωσής της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα «Στρατηγική για την πολιτική υπέρ των καταναλωτών 2002-2006»⁽¹⁾ την

⁽¹⁾ COM(2002) 208 τελικό.

ανάγκη διάθεσης περισσότερης ενημέρωσης στο κοινό όσον αφορά την κατανάλωση. Για την επίτευξη των στόχων αυτής της νέας στρατηγικής, η Επιτροπή υπογραμμίζει την ανάγκη «ενίσχυσης της διαπαιδαγώγησης των καταναλωτών, ώστε να μπορούν να προβάλουν σε αγορές με εμπιστοσύνη και με πλήρη επίγνωση των δικαιωμάτων τους». Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να εμβαιβυνθούν πτυχές που πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο αυτής της ενισχυμένης ενημέρωσης, όπως οι τιμές, η ποιότητα και η ασφάλεια των προϊόντων και των υπηρεσιών και οι διαδικασίες παραγωγής τους, καθώς και άλλα στοιχεία, όπως ο περιβαλλοντικός τους αντίκτυπος.

2. Η σημασία του «καταρτισμένου καταναλωτή»

2.1. Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη η σημαντική προστιθέμενη αξία που έχει η έννοια του «καταρτισμένου καταναλωτή», η οποία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ύπαρξη ενός «ενημερωμένου καταναλωτή», προκειμένου να διασφαλισθεί η κατάλληλη προστασία των καταναλωτών. Σημαντικό μέρος των περιγραφικών και προοπτικών μελετών, που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία έτη για την κατάσταση των καταναλωτών στους κόλπους της ΕΕ, προβάλλουν:

- α) την ανάγκη ενίσχυσης του βαθμού εμπιστοσύνης μεταξύ των καταναλωτών, προκειμένου να παρακινηθούν να διαδραματίσουν ενεργότερο ρόλο έναντι των καινοτομιών της προσφοράς και επίσης προκειμένου να επιτευχθεί υψηλότερος βαθμός συμμετοχής της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και αξιοποίησης της ύπαρξης μιας ενιαίας αγοράς,
- β) την ανεπάρκεια της απλής ενημέρωσης για να αποκτηθεί από τους καταναλωτές αυτός ο απαραίτητος βαθμός εμπιστοσύνης, καθώς και για να προαχθεί μεταξύ των πολιτών (τόσο των νέων όσο και των ενηλίκων) μια κριτική και υπεύθυνη στάση σε θέματα κατανάλωσης.

2.2. Όσον αφορά την εμπιστοσύνη, είναι αναγκαίο να υπενθυμιστεί ότι ορισμένα σκάνδαλα που εκδηλώθηκαν τελευταία σε σχέση με τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της διατροφής υπονόμισαν σε μεγάλο βαθμό την αίσθηση ασφάλειας των καταναλωτών. Σε αυτά προστίθεται και η αβεβαιότητα όσον αφορά την αξιολόγηση της ποιότητας και της καταλληλότητας των σύνθετων προϊόντων και υπηρεσιών, όπως είναι τα «λειτουργικά» τρόφιμα (novel foods), το ηλεκτρονικό εμπόριο και οι επιγραμμικές τραπεζικές υπηρεσίες. Ένα άλλο σχετικό παράδειγμα είναι η εμπειρία από την καθιέρωση του ευρώ, που αποκάλυψε καθαρά την ανάγκη μεγαλύτερης προσπάθειας στον τομέα της πληροφόρησης και της κατάρτισης και τον κίνδυνο ότι η έλλειψη σ' αυτόν τον τομέα θα μπορούσε να δημιουργήσει σκεπτικιστικές στάσεις έναντι της ενιαίας αγοράς. Γι' αυτό, η εκπαίδευση πρέπει να θεωρείται, επίσης, σημαντικό μέρος της συνολικής πολιτικής για την προστασία των καταναλωτών, καθώς και καίριο στοιχείο για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης και της αποδοχής εκ μέρους των πολιτών του συστήματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, πάντοτε βάσει της ικανότητας συμμετοχής και κριτικής αξιολόγησης των σχετικών διαδικασιών.

2.3. Καθόσον η ενημέρωση θεωρείται θεμελιώδης παράγοντας για την προστασία των καταναλωτών, κρίνεται απολύτως σκόπιμος ο στόχος της Επιτροπής να αναπτύξει «μία σύγχρονη πολιτική ενημέρωσης, η οποία να είναι αποτελεσματική και αξιόπιστη». Πρέπει, εντούτοις, να επισημανθεί, πρώτον, ότι εξακολουθούν να υφίστανται πολυάριθμα εμπόδια για να επιτευχθεί πλήρης ενημέρωση των καταναλωτών και, δεύτερον, ότι η ενημέρωση

αποτελεί αναγκαίο, αλλά όχι επαρκές στοιχείο για την αποκατάσταση και την απόκτηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών. Η εμπιστοσύνη των καταναλωτών δεν κατακτάται απλά με την αύξηση της ποσότητας των διαθέσιμων πληροφοριών και τη διασφάλιση της πρόσβασης σε αυτές, ούτε καν με τη βελτίωση της ποιότητάς τους. Στην πραγματικότητα, είναι θεμελιώδους σημασίας να τεθούν στη διάθεση των πολιτών και τα παρακάτω στοιχεία:

- ένα σύνολο κεκτημένων γνώσεων που να τους επιτρέπει να κατανοούν τις πληροφορίες που λαμβάνουν, να τις ερμηνεύουν κριτικά, να κατανοούν τη σημασία τους, να τις αξιολογούν και να λαμβάνουν θέση έναντι αυτών των πληροφοριών. Οι γνώσεις αυτές περιλαμβάνουν, ειδικότερα, τους βασικούς κανόνες λειτουργίας της οικονομίας, αλλά και την ηθική και κοινωνική διάσταση της κατανάλωσης, τα πρότυπα βιώσιμης κατανάλωσης, την αλληλεγγύη, τη συνοχή και την ολοκλήρωση, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των καταναλωτών κ.λπ.
- μία σειρά ικανοτήτων και πόρων που να τους επιτρέπουν να χρησιμοποιούν τόσο τις πληροφορίες όσο και τις εμπειρίες τους, προκειμένου να λαμβάνουν αποτελεσματικές αποφάσεις που να εξυπηρετούν το συμφέρον τους.

2.4. Η ενημέρωση δεν είναι παρά η «πρώτη ύλη» της επικοινωνίας. Η πρόσβαση σε αυτή συνεπάγεται την ύπαρξη μίας «λανθάνουσας γνώσης», αλλά αυτή μόνη της δεν διασφαλίζει ότι οι καταναλωτές «ενημερώνονται κανονικά», σύμφωνα με τα κριτήρια που έχει υιοθετήσει η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ενημέρωση ωφελεί πραγματικά τους πολίτες, μόνο εάν, χάρη στη διαπαιδγώνηση, αυτοί είναι σε θέση να κατανοήσουν το νόημά της και να την αξιοποιήσουν για να λάβουν αποφάσεις «κατά τρόπο δεόντως προσεκτικό και οξυδερκή», σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ).

2.5. Οι καταναλωτές χρειάζονται κάτι περισσότερο από απλή ενημέρωση, για να είναι πραγματικά αποτελεσματικοί κατά την επιλογή και τη χρήση των προϊόντων και των υπηρεσιών. Θα πρέπει να είναι επίσης ικανοί να χρησιμοποιήσουν και να αξιοποιήσουν αυτήν την ενημέρωση. Δεδομένης της σημασίας της κατανάλωσης στο σύγχρονο κόσμο, οι ικανότητες των καταναλωτών αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την ενεργό άσκηση της ιδιότητας του πολίτη και την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνία.

3. Το περιεχόμενο και οι τεχνικές διαπαιδαγώγησης των καταναλωτών

3.1. Από την άποψη του περιεχομένου, η κατάρτιση και η διαπαιδαγώγηση των καταναλωτών απαιτούν την καταβολή ειδικής προσπάθειας να παρασχεθεί ορθή κατανόηση των διάφορων κοινωνικών, τεχνικών και νομικών-κανονιστικών εννοιών που σχετίζονται με την υπεράσπιση και την προστασία τους. Αυτό σημαίνει:

- Επαρκή κατανόηση της σύνθεσης των προϊόντων και των υπηρεσιών, των κριτηρίων ασφάλειας και ποιότητας που ισχύουν για κάθε προσφορά, των τρόπων χρήσης, κατανάλωσης και συντήρησής τους και του σχετικού κόστους. Η αυξημένη πολυπλοκότητα και εκκίνηση των προσφορών καθιστά απαραίτητη μια επιστημονικά ορθή και αμερόληπτη ενημέρωση. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, με τα τρόφιμα τα αποκαλούμενα λειτουργικά (novel foods) ή με τον τομέα της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών.

- Επαρκή κατανόηση της εμπορικής επικοινωνίας, ιδίως για τη διάκριση των πληροφοριών για τα προϊόντα από τα πιο ρητορικά επίπεδα των μηνυμάτων διαφήμισης και προβολής. Στον τομέα αυτό, σημαντική πτυχή αποτελεί η όλο και δυσκολότερη αναγνώριση της εμπορικής επικοινωνίας, η οποία όλο και συχνότερα εντάσσεται σε έναν άλλο τύπο περιεχομένου που παρουσιάζεται ως ενημερωτικό ή ψυχαγωγικό: δημιουργία γεγονότων (newsmaking), χορηγία (patronage, sponsoring), τοποθέτηση προϊόντων (product placement), λανθάνουσα ή συγκεκαλυμμένη διαφήμιση κ.λπ.
- Επαρκή κατανόηση των συμβατικών ρητρών, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις παρουσιάζουν αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας, εξαιτίας της ποικιλίας των επιλογών που συνδέονται με όλο και πιο εξατομικευμένες προσφορές. Οι προσφορές στον τομέα της τηλεφωνίας, με την πολυπλοκότητα των πακέτων, των διατιμήσεων και των όρων, αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα της απαραίτητης αυτής διάστασης της κατάρτισης.
- Επαρκή κατανόηση των δικαιωμάτων των καταναλωτών, όταν υποβάλλουν καταγγελία μέσω των διαφόρων διοικητικών, δικαστικών και εξωδικαστικών οδών. Από αυτή την άποψη, μόνο η ύπαρξη πραγματικά καταρτισμένων καταναλωτών μπορεί να εξασφαλίσει την πραγματική λειτουργία των μηχανισμών αυτορρύθμισης ή συρρύθμισης της αγοράς στο μέλλον και να ενισχύσει τη θέση τους ως παραγόντων της αγοράς.

3.2. Από τεχνικής απόψεως, είναι σημαντικό να αναπτυχθούν εκπαιδευτικά υλικά και εργαλεία με σαφή προορισμό την παροχή γνώσεων και ικανοτήτων αντίδρασης στους καταναλωτές. Αυτά τα υλικά και τα εργαλεία θα πρέπει, επιπλέον, να είναι ελκυστικά και ικανά να κινητοποιούν και να εγείρουν το ενδιαφέρον των δυνητικών χρηστών τους.

3.3. Ένας σημαντικός παράγοντας για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι οι δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες για τη χορήγηση κατάρτισης όχι μόνο με άμεση φυσική παρουσία, αλλά και με εικονική. Η αμφίδρομη επιγραμματική διαπαιδαγώγηση μέσω του Διαδικτύου και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-learning), τα οπτικοακουστικά υλικά (CD) και τα ψηφιακά μέσα επικοινωνίας αποτελούν εργαλεία που επιτρέπουν την υπέρβαση των παραδοσιακών μέσων (περιοδικά, δημοσιεύσεις, τύπος, ραδιόφωνο και τηλεόραση), αν και απαιτούν αποφασιστικότερες πολιτικές για την επίτευξη υψηλότερου επιπέδου εξοπλισμού και εκμάθησης αυτών των νέων τεχνολογιών.

3.4. Η κατάρτιση των καταναλωτών οφείλει, επίσης, να λαμβάνει υπόψη τις αρχικές ανισότητες των διαφόρων ομάδων της κοινωνίας, ιδίως όσον αφορά την ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο.

3.4.1. Έτσι, η διαπαιδαγώγηση των καταναλωτών κατά τη σχολική ηλικία πρέπει να σχεδιασθεί σε στενή συνεργασία με το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα, αν και θα ήταν δυνατόν να αναληφθούν και συμπληρωματικές πρωτοβουλίες στο επίπεδο της ανεπίσημης εκπαίδευσης. Είναι σημαντικό να αναπτυχθούν προγράμματα και σχέδια που να ευνοούν τόσο τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων για την εκπαίδευση εθνικών και τοπικών

αρχών όσο και τη συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και τη συμμετοχή και την παρακίνηση των μαθητών μέσω, μεταξύ άλλων μέτρων, της απόδοσης μεγαλύτερης δημοσιότητας στα εν λόγω σχέδια. Και, βεβαίως, δεν πρέπει να λησμονείται, από την άποψη αυτή, και η κατάρτιση των εκπαιδευτικών σχετικά με τα διάφορα θέματα της κατανάλωσης, ώστε να είναι σε θέση να τα ενσωματώνουν, με οριζόντιο τρόπο, στην εκπαίδευση μέσω της επεξεργασίας διδακτικών ενοτήτων.

3.4.2. Θα ήταν σκόπιμο να επεκταθούν οι πρωτοβουλίες σχετικά με τη διαπαιδαγώγηση των καταναλωτών και στην τριτοβάθμια και την εξειδικευμένη εκπαίδευση, ώστε να συμπεριληφθεί στην εν λόγω κατάρτιση όλο και μεγαλύτερος αριθμός πολιτών. Από την άποψη αυτή, είναι θεμελιώδους σημασίας η συμμετοχή των πανεπιστημίων, με τη συμπερίληψη στα εκπαιδευτικά τους προγράμματα περιεχομένων σχετικά με την κατανάλωση (υπό τη μορφή είτε κύριου ή οριζοντίου μαθήματος είτε μαθήματος επιλογής), καθώς και με την επεξεργασία διδακτικών ενοτήτων, υλικών και μέσων προοριζόμενων ειδικά για τους φοιτητές αυτών των εκπαιδευτικών βαθμίδων.

3.4.3. Τέλος, δεν θα πρέπει να λησμονείται και η σημασία τόσο της κατάρτισης των ενηλίκων όσο και της συνεχούς επιμόρφωσης, οι οποίες θα πρέπει να επεκταθούν και σε άλλες ομάδες καταναλωτών που έχουν απομακρυνθεί πια από το σχολικό ή το ακαδημαϊκό περιβάλλον. Αυτό απαιτεί την καταβολή ιδιαίτερης προσπάθειας για την επεξεργασία υλικών και εργαλείων κατάρτισης με περιεχόμενο ιδιαίτερα πρακτικό και επικεντρωμένο στην επίλυση προβλημάτων της καθημερινής ζωής. Στο πλαίσιο αυτό, η συμμετοχή των ενώσεων καταναλωτών και άλλων κοινωνικών οργανώσεων φαίνεται να αποτελεί τον αποτελεσματικότερο τρόπο για την αποκεντρωμένη διάδοση των εν λόγω υλικών. Θα πρέπει, επίσης, να ληφθεί υπόψη η ανάγκη προσέγγισης των περισσότερο ευάλωτων ομάδων καταναλωτών, οι οποίες, εξαιτίας της κατάστασης διαβίωσής τους, απαιτούν ιδιαίτερη προσπάθεια προστασίας και κατάρτισης σχετικά με την ενιαία αγορά, το νέο πλαίσιο της τεχνολογικής σύγκλισης και τις βιοδιατροφικές καινοτομίες. Συνεπώς, έχει ιδιαίτερη σημασία η διαπαιδαγώγηση που προορίζεται για:

- τους μετανάστες, για να γνωρίζουν σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους ως πολίτες και, ιδιαίτερα ως καταναλωτές σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που θα διευκολύνει τη μετεγκατάστασή τους σε άλλα κράτη μέλη για την αναζήτηση εργασίας ή καλύτερων επαγγελματικών προοπτικών,
- τους νέους που δεν έχουν φθάσει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και για τους οποίους οι εγγύτερες δομές είναι οι οργανώσεις νεολαίας των διάφορων κρατών μελών.

4. Ο παιδαγωγικός ρόλος των ενώσεων καταναλωτών

4.1. Η προαναφερθείσα ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την «Πολιτική υπέρ των καταναλωτών 2002-2006» παραθέτει μεταξύ των στόχων της νέας προς ανάπτυξη στρατηγικής την «ορθή συμμετοχή των οργανώσεων των καταναλωτών στις πολιτικές της ΕΕ», η οποία συνεπάγεται την απόδοση ιδιαίτερης προσοχής στην κατάρτιση του προσωπικού αυτών των οργανώσεων σε ειδικές πτυχές όπως οι διασυννοιακές συναλλαγές, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες ή τα δικαιώματα των καταναλωτών της ΕΕ στην εσωτερική αγορά.

4.2. Στις αρχές του 2002 η Επιτροπή έθεσε σε εφαρμογή ένα σχέδιο με τον τίτλο «Προετοιμασία δράσεων κατάρτισης για το προσωπικό των οργανώσεων των καταναλωτών», το οποίο περιλαμβάνει μία πρώτη φάση επεξεργασίας του υλικού και κατάρτισης των επιμορφωτών, η οποία θα συνεχιστεί το 2003 με τη διοργάνωση κύκλων μαθημάτων για το αυτό το προσωπικό.

4.3. Υπό αυτή την έννοια, εκτιμάται ότι η κατάρτιση που απευθύνεται στις ενώσεις καταναλωτών δεν θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στην επίτευξη στόχων εσωτερικής φύσεως, όπως η βελτίωση των ικανοτήτων διαχείρισης, η ενίσχυση του δυναμισμού, της διάρθρωσης και των δυνατοτήτων τους ή η διευκόλυνση των δράσεων άσκησης πίεσεων υπέρ των καταναλωτών, αλλά να περιλαμβάνει και τη συμμετοχή τους στη χάραξη των κοινοτικών πολιτικών και την ενδυνάμωσή τους ως παραγόντων της αγοράς στο επίπεδο της οργάνωσης της ζήτησης.

4.4. Ο ρόλος των ενώσεων των καταναλωτών στην ανάπτυξη στρατηγικών κατάρτισης θα πρέπει να προσανατολίζεται επίσης προς τους καταναλωτές γενικότερα, δεδομένου του σημαντικού ρόλου τους για την παροχή συμβουλών στους πολίτες και την καθοδήγησή τους προς τη λύση των προβλημάτων τους.

4.5. Με αυτή την έννοια, οι οργανώσεις των καταναλωτών θα μπορούσαν, με την κατάλληλη υποστήριξη, να διευρύνουν τη δραστηριότητά τους πέρα από την παροχή συμβουλών ή την απλή διάδοση και διανομή των υλικών και των εργαλείων κατάρτισης που έχουν αναπτυχθεί από τους εμπειρογνώμονες ή στους κόλπους των κοινοτικών οργάνων. Θα μπορούσαν να διαδραματίζουν, επιπλέον, βασικό ρόλο ως ενεργοί πάροχοι κατάρτισης στο σύνολο των καταναλωτών. Η αποτελεσματικότητά τους ως «πολλαπλασιαστών», με υψηλό βαθμό αξιοπιστίας και σύνδεσης με τους καταναλωτές, για τη διάδοση και την προβολή των πρωτοβουλιών της Επιτροπής, θα πρέπει να αξιοποιηθεί και να ληφθεί επίσης υπόψη στο πλαίσιο της διαπαιδαγώγησης των καταναλωτών. Αυτό το «πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα» απαιτεί να θεωρούνται τα μέλη των οργανώσεων των καταναλωτών πρωταρχικοί αποδέκτες των δράσεων κατάρτισης της Επιτροπής, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι μέσω αυτής της «επιμόρφωσης των επιμορφωτών» η εκπαίδευση των καταναλωτών αποτελεί πραγματικότητα στους κόλπους της ΕΕ.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Θα ήταν σκόπιμο να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια για τον σχεδιασμό και άλλων πρωτοβουλιών, συμπληρωματικών των υφισταμένων, με προορισμό τόσο τους ανηλικούς σχολικής ηλικίας όσο και τους καταναλωτές που συμμετέχουν στην εκπαίδευση των ανηλίκων. Είναι επίσης επιθυμητή μια προσπάθεια διάδοσης, που θα δώσει τη δυνατότητα να επιτευχθεί μεγαλύτερη δημοσιότητα αυτών των πρωτοβουλιών.

5.2. Οι πρωτοβουλίες για τη διαπαιδαγώγηση των καταναλωτών και την εκπαίδευση σχετικά με την κατανάλωση πρέπει να επεκταθούν στην τριτοβάθμια και την εξειδικευμένη εκπαίδευση, με τη συμμετοχή των πανεπιστημίων και την επεξεργασία υλικών και εργαλείων προοριζόμενων ειδικά για τους φοιτητές αυτών των εκπαιδευτικών βαθμίδων.

5.3. Δεν πρέπει να λησμονείται, επίσης, η σημασία της συνεχούς επιμόρφωσης, η οποία επιτρέπει την ενσωμάτωση στην κατάρτιση και άλλων ομάδων καταναλωτών που έχουν απομακρυνθεί πια από το σχολικό ή το ακαδημαϊκό περιβάλλον. Αυτό απαιτεί την καταβολή προσπάθειας για την επεξεργασία υλικών και εργαλείων κατάρτισης με περιεχόμενο ιδιαίτερα πρακτικό και επικεντρωμένο στην επίλυση προβλημάτων της καθημερινής ζωής, με ειδική προσοχή σε εκείνες τις ομάδες καταναλωτών που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες ή που χρειάζονται χρήσιμη κατάρτιση σε αυτή τη συγκλίνουσα και όλο και πιο τεχνολογική ενιαία αγορά.

5.4. Οι οργανώσεις των καταναλωτών θα πρέπει να υποστηριχθούν από την Επιτροπή, προκειμένου να μπορέσουν να διαδραματίσουν θεμελιώδη ρόλο στη διαπαιδαγώγηση όλων των πολιτών, δεδομένων των δυνατοτήτων τους ως «πολλαπλασιαστικών» παραγόντων για τη διάδοση των περιεχομένων της κατάρτισης με υψηλό βαθμό αξιοπιστίας και σύνδεσης με τους πολίτες.

5.5. Θα ήταν, επομένως, επιθυμητή μια μεγαλύτερη οικονομική στήριξη των σχετικών σχεδίων των οργανώσεων των καταναλωτών από την Επιτροπή, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για διεθνικά σχέδια με την προστιθέμενη αξία της ευρωπαϊκής τους διάστασης.

6. Συμπεράσματα

Βάσει των ανωτέρω, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι έχει φθάσει η ώρα να αναπτυχθούν σε κοινοτική κλίμακα:

6.1. Η οργάνωση και η ενδυνάμωση των εργασιών μίας ομάδας σταθερών εμπειρογνομώνων, με ειδικότητα στην εκπαίδευση και βαθιές γνώσεις στον τομέα της παιδαγωγικής, αλλά και της κατανάλωσης, οι οποίοι θα μπορούν να συστηματοποιήσουν κατά τρόπο συνεχή τις εργασίες που έχουν πραγματοποιηθεί σε κάθε χώρα και να καταρτίσουν τις απαιτούμενες εκδόσεις για την προώθηση και την εμφάνιση της εξέλιξης της Συνθήκης του Άμστερνταμ όσον αφορά τη διαπαιδαγώγηση των καταναλωτών.

6.2. Η παρουσίαση από την Επιτροπή ενός προγράμματος για την εδραίωση των ευρωπαϊκών δικτύων που προωθούν τη διαπαιδαγώγηση των καταναλωτών με σημαντικά και σταθερά σχέδια.

6.3. Η δημιουργία μιας τράπεζας δεδομένων, η οποία να συμπεριλαμβάνει όλους τους πειραματισμούς που χρηματοδοτήθηκαν από την Επιτροπή κατά τα τελευταία έτη και, εάν συντρέχει περίπτωση, τους σημαντικότερους πειραματισμούς που αναπτύχθηκαν στα κράτη μέλη, ούτως ώστε να είναι δυνατή η μελέτη τους από άλλες χώρες (συμπεριλαμβανομένων των υποψήφιων χωρών) και να αναπτυχθεί ένα πνεύμα συνεργασίας, διάδοσης και ενίσχυσης, το οποίο να προωθεί τη διαπαιδαγώγηση των καταναλωτών.

6.4. Η μελέτη των δυνατοτήτων σύστασης ενός εικονικού σχολείου διαπαιδαγώγησης των καταναλωτών, με την αξιοποίηση του δυναμικού των νέων τεχνολογιών και των εμπειριών που ήδη υφίστανται στις διάφορες χώρες σε σχέση με αυτό το θέμα. Θα ήταν επιθυμητό να ληφθούν υπόψη, επίσης, οι εκπαιδευτικές εμπειρίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο στις διάφορες εκπαιδευτικές βαθμίδες, όπως το πρόγραμμα Erasmus.

6.5. Να υποβληθούν από την Επιτροπή προτάσεις, οι οποίες:

- να καθιστούν δυνατή τη γενίκευση της διαπαιδαγώγησης των καταναλωτών, ούτως ώστε να μπορούν όλοι οι ευρωπαίοι

πολίτες να ασκούν το δικαίωμα και την υποχρέωση να διαπαιδαγωγούνται και να καταρτίζονται ως καταναλωτές,

- να καθιστούν δυνατό τον καλύτερο συντονισμό των δράσεων διαπαιδαγώγησης, καθώς και την έκδοση κατάλληλων διδακτικών υλικών, μεταξύ των άλλων και με τη χρήση του Διαδικτύου, προκειμένου να ληφθούν υπόψη τα διαφορετικά αρχικά χαρακτηριστικά των ευρωπαίων καταναλωτών,
- να επιτρέπουν την κατάρτιση των επιμορφωτών, των ενήλικων καταναλωτών και των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού,
- να εξασφαλίζουν τη συνεχή και ποιοτική επιμόρφωση των μελών των οργανώσεων των καταναλωτών και άλλων οργανισμών και ιδρυμάτων για την κατανάλωση.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Απλούστευση»

(2003/C 133/02)

Στις 18 Ιουλίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει πρόσθετη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για την «Απλούστευση».

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Μαρτίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Simpson.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου 2003), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 81 ψήφους υπέρ και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Κατά την παρουσίαση του προγράμματος της σημερινής Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το Φεβρουάριο του 2000⁽¹⁾, ο Πρόεδρος κ. Romano Prodi χαρακτήρισε «την προώθηση νέων μορφών διακυβέρνησης», ως έναν από τους τέσσερις στρατηγικούς στόχους της τρέχουσας θητείας της Επιτροπής. Αυτό προϋποθέτει πιο ανοιχτό πνεύμα εκ μέρους της Επιτροπής, απλούστευση του κοινοτικού δικαίου και μείωση του όγκου του, την καλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη νομοθετική διαδικασία και την ανάπτυξη των διασυνδέσεων μέσω δικτύωσης. Στόχος των μέτρων αυτών, είναι γενικά η βελτίωση της νομοθεσίας. Ωστόσο, η Επιτροπή ανεγνώρισε ότι δεν θα μπορούσε να δράσει μόνη στην προσπάθεια αυτή.

1.2. Από τον Οκτώβριο του 2000, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εξέδωσε τρεις γνωμοδοτήσεις⁽²⁾ σχετικά με την απλούστευση και τη βελτίωση της νομοθεσίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που αντικατοπτρίζει τη σημασία που αποδίδει στο ζήτημα. Μία από τις γνωμοδοτήσεις αυτές καταρτίστηκε⁽³⁾ κατόπιν παραίνεσης του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Romano Prodi. Η ΕΟΚΕ εξέδωσε, επίσης, γνωμοδότηση για την Επισκόπηση από την Επιτροπή το 2002⁽⁴⁾ της στρατηγικής για την Ενιαία Αγορά η οποία αφορούσε, μεταξύ άλλων, τα ζητήματα της απλούστευσης και αναγνώριζε την καίρια σημασία τους για την ολοκλήρωση μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς.

⁽²⁾ ΕΕ C 14 της 16.1.2001, ΕΕ C 48 της 21.2.2002 και ΕΕ C 125 της 27.5.2002.

⁽³⁾ ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 105.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 241 της 7.10.2002.

⁽¹⁾ COM(2002) 705 τελικό.

1.3. Η πρώτη από αυτές τις γνωμοδοτήσεις («Απλοποίηση της νομοθεσίας στο εσωτερικό της ενιαίας αγοράς», εισηγητής ο κ. Vever) ⁽¹⁾ προέβαλε την ιδέα των αξιολογήσεων των επιπτώσεων, ενδεχομένως καταρτιζόμενων από ανεξάρτητους φορείς και πρότεινε ορισμένα συγκεκριμένα μέτρα. Συνιστούσε, επίσης, την υιοθέτηση κωδικών συμπεριφοράς από διάφορους φορείς και περιελάμβανε έναν κώδικα συμπεριφοράς της ΕΟΚΕ.

1.4. Η δεύτερη γνωμοδότηση («Απλούστευση»: εισηγητής ο κ. Walker) ⁽²⁾ επανέλαβε τις προτάσεις και προσέθεσε ορισμένες νέες συστάσεις, όπως να έχουν τα νομοθετικά έγγραφα καθορισμένη διάρκεια ισχύος (νομοθεσία «ορισμένου χρόνου»), να εξαιρούνται οι ΜΜΕ από ορισμένες ρυθμίσεις ή ορισμένα μέτρα ρυθμίσεων, να κωδικοποιηθεί η ισχύουσα νομοθεσία και να επιταχυνθεί η διαδικασία απλούστευσης.

1.5. Στην τρίτη γνωμοδότησή της («Απλούστευση και βελτίωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος»: εισηγητής ο κ. Walker) ⁽³⁾, η ΕΟΚΕ ανέπτυξε την πρότασή της για ένα ανεξάρτητο όργανο σε ευρωπαϊκό επίπεδο και υπέδειξε ότι η Υπηρεσία Κανονιστικών Υποθέσεων των ΗΠΑ μπορεί να χρησιμεύσει ως πρότυπο. Περιελάμβανε επίσης ένα σχέδιο δράσης για την Επιτροπή, το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την ΕΟΚΕ, την Επιτροπή των Περιφερειών και τα κράτη μέλη. Επίσης, πρότεινε ορισμένα περαιτέρω μέτρα.

1.6. Στο παράρτημα 1 περιλαμβάνεται μια σύνθεση των παρατηρήσεων και συστάσεων που περιέχονται σε αυτές τις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις.

1.7. Επίσης, η ΕΟΚΕ πραγματοποίησε ακρόαση στις 10 Σεπτεμβρίου 2002, υπό την αιγίδα του Παρατηρητηρίου της Ενιαίας Αγοράς με θέμα: «Απλούστευση των κανόνων της ενιαίας αγοράς — Ποιες προτεραιότητες;»

1.7.1. Σε αντίθεση με τη θέση που ελήφθη τα προηγούμενα χρόνια, η ακρόαση κατέληξε στα εξής συμπεράσματα:

- η απλούστευση θεωρείται τώρα ως θέμα ενδιαφέροντος για όλες τις ομάδες της κοινωνίας·
- η ευρεία συμμετοχή φορέων και η χρησιμοποίηση διάφορων μεθοδολογιών (συμπεριλαμβανομένων της συρρύθμισης και αυτορρύθμισης) είναι αναγκαίες για την αποτελεσματική εφαρμογή της απλούστευσης και
- το βασικότερο ερώτημα είναι τώρα ο τρόπος πρακτικής εφαρμογής της απλούστευσης.

1.7.2. Στα πλαίσια της ακρόασης αυτής, η ΕΟΚΕ έστειλε ένα ερωτηματολόγιο σε μεγάλο αριθμό κοινωνικοοικονομικών οργανώσεων και άλλων χρηστών της ενιαίας αγοράς. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής έδειξαν τα εξής:

- το 65 % κρίνει ότι η κοινοτική νομοθεσία είναι ασκόπως περίπλοκη
- το 60 % υποστηρίζει το σχέδιο δράσης της Επιτροπής, αλλά το υπόλοιπο 40 % κρίνει ότι προχωρεί πέραν των ορίων.
- το 90 % κρίνει ότι οι εθνικές νομοθεσίες είναι υπερβολικά περίπλοκες και ότι θα πρέπει να ληφθούν μέτρα απλούστευσης σε εθνικό επίπεδο για να επιτύχουν τα σχέδια της ΕΕ.
- το 75 % υποστηρίζει την ιδέα της ευρύτερης αυτορρύθμισης ή συρρύθμισης.

1.8. Ο μη ικανοποιητικός χαρακτήρας του ισχύοντος κανονιστικού περιβάλλοντος έχει επισημανθεί ευρέως και όχι μόνο από την Επιτροπή, η οποία επιδιώκει την επίτευξη πραγματικών και μόνιμων βελτιώσεων. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί και στηρίζει την πρόθεση αυτή, αλλά θεωρεί ότι ένας τέτοιος στόχος υπερβαίνει τις δυνάμεις της Επιτροπής. Για την υλοποίησή του απαιτείται η έντονη δέσμευση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και των κρατών μελών στο πλαίσιο συντονισμένων προσπάθειών και συνεργασίας. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόσθετη αυτή ευκαιρία να παράσχει τη στήριξή της σε μια τέτοια διεργασία.

1.9. Όπως ανέφερε ο Επίτροπος Bolkenstein ⁽⁴⁾, «Οι αγορές δεν μπορούν να λειτουργήσουν χωρίς κανόνες, αλλά οι κακοί κανόνες είναι περιττό φορτίο.» Επίσης, εξέφρασε την άποψη ότι «Η νομοθεσία πρέπει να περιοριστεί ... ο ανταγωνισμός είναι ο καλύτερος μας φίλος ... η εμμονή στους κανόνες συχνά πνίγει τον ανταγωνισμό.» Δηλώνοντας ότι πρωτεύει να απλοποιηθούν κανόνες προσέθεσε ότι «Οφείλουμε να επιταχύνουμε τη νομοθετική διαδικασία, η νομοθεσία καθυστερεί σε σχέση με την αγορά. Κινδυνεύουμε να επιβάλουμε τους κανόνες του χθες στην οικονομία του αύριο.» Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με αυτές τις δηλώσεις.

2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής

2.1. Πρόσφατα, η Επιτροπή δημοσίευσε Ανακοίνωση σε τέσσερα έγγραφα προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, στην οποία υποβάλλει σε επίσημες προτάσεις για αλλαγές στον τρόπο διακυβέρνησης της Κοινότητας. Η πρώτη είναι μια

⁽¹⁾ ΕΕ C 14 της 16.1.2001.

⁽²⁾ ΕΕ C 48 της 21.2.2002.

⁽³⁾ ΕΕ C 125 της 27.5.2002.

⁽⁴⁾ Σε ομιλία του στην ακρόαση για την απλούστευση που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του Παρατηρητηρίου της Ενιαίας Αγοράς στην έδρα της ΕΟΚΕ στις 10 Σεπτεμβρίου 2002.

συνοπτική ανακοίνωση ⁽¹⁾, η οποία αναθεωρεί τις βασικές έννοιες και απόψεις και στηρίζεται από τρεις αναλυτικότερες ανακοινώσεις ⁽²⁾ σχετικά με συγκεκριμένες πτυχές των προτάσεων.

2.2. Η Επιτροπή κατήρτισε αυτές τις ανακοινώσεις γνωρίζοντας ότι η απλούστευση και η καλύτερη διακυβέρνηση της Κοινότητας αποτελούν επιθυμητό στόχο, αλλά τα συμπεράσματα της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης που συστάθηκε από το Συμβούλιο του Λάκεν και η Διακυβερνητική Διάσκεψη (ΔΔ) που θα πραγματοποιηθεί το 2004 ενδέχεται να έχουν περαιτέρω επιπτώσεις για τη διακυβέρνηση.

2.3. Οι ανακοινώσεις αυτές έχουν εντοπίσει σημεία όπου μπορεί και πρέπει να πραγματοποιηθούν βελτιώσεις εντός του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου χωρίς να μειώνεται η σημασία και χωρίς να αναμένονται οι προτάσεις που θα προκύψουν από την Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης οι οποίες, με τη σειρά τους, θα υποβληθούν στη Διακυβερνητική Διάσκεψη. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι προτάσεις που περιλαμβάνονται στις ανακοινώσεις πρέπει να τεθούν σε ισχύ στις αρχές του 2003 ⁽³⁾. Οι ανακοινώσεις πρέπει να διαβάζονται και να νοούνται στο πλαίσιο του Λευκού Βιβλίου για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση ⁽⁴⁾ που δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2001.

2.4. Αυτό το Λευκό Βιβλίο διατύπωσε ορισμένες σκέψεις σχετικά με τις υστερήσεις και τις αδυναμίες των υφιστάμενων συστημάτων διακυβέρνησης και την ανάγκη για αλλαγή. Μεταξύ άλλων, υπογραμμίστηκε ότι οι πολίτες δεν κατανοούν για τη λειτουργία της ΕΕ. Η Επιτροπή κρίνει ότι τα μέτρα που προτείνονται τώρα είναι απαραίτητα για την ενίσχυση της αξιοπιστίας της Κοινότητας έναντι των πολιτών της ⁽⁵⁾.

2.5. Οι πλέον πρόσφατες Ανακοινώσεις υπογράμμισαν τρεις προσεγγίσεις για την επίτευξη βελτιώσεων.

- (1) ένα σχέδιο δράσης ⁽⁵⁾ για τη βελτίωση της νομοθετικής διαδικασίας μέσω των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων ⁽⁶⁾ και των κρατών μελών
- (2) την προώθηση ισχυρότερης νοοτροπίας διαλόγου και συμμετοχής των ομάδων συμφερόντων ⁽⁷⁾ για τη βελτίωση της διαδικασίας διαβουλεύσεων

- (3) τη συστηματικότερη προσέγγιση για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των διαφόρων πρωτοβουλιών ⁽⁸⁾.

2.6. Οι λεπτομέρειες των προτάσεων της Επιτροπής για τα θέματα αυτά συνοψίζονται στο παράρτημα 2.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ ανέφερε ότι αποδέχεται την ανάγκη ρύθμισης και κατέστησε σαφές ότι δεν συνδέει απαραίτητως την βελτίωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος με τη διαδικασία απορύθμισης. Ωστόσο, συμφωνεί με τις ανησυχίες της Επιτροπής ότι η νομοθεσία χαμηλής ποιότητας εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη και υπονομεύει την επιδίωξη της πλήρους απασχόλησης, επιβάλλοντας ανώφελες υποχρεώσεις συμμόρφωσης στις επιχειρήσεις, και, ιδίως στις μικρότερες.

3.1.1. Συχνά, η νομοθεσία χαμηλής ποιότητας δεν επιτυγχάνει τους κανονιστικούς της στόχους. Επίσης, οι ρυθμίσεις χαμηλής ποιότητας (ή η νομοθεσία) μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα να ζητείται από τα δικαστήρια ερμηνεία των διατάξεων, πράγμα που μπορεί να αποδειχθεί δαπανηρή και χρονοβόρα διαδικασία, χωρίς να ικανοποιούνται ίσως οι αρχικές προθέσεις εκείνων που θέσπισαν τη νομοθεσία.

3.2. Όπως επεσήμανε η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότηση της το 2000 με θέμα την επισκόπηση της στρατηγικής για την ενιαία αγορά («τήρηση της υπόσχεσης» ⁽⁹⁾), η νομοθεσία χαμηλής ποιότητας κοστίζει στην Ευρωπαϊκή Ένωση ένα τρισεκατομμύριο ευρώ ετησίως.

3.3. Δεν είναι μόνο οι επιχειρήσεις που επηρεάζονται αρνητικά από τις επιπτώσεις της νομοθεσίας χαμηλής ποιότητας: επηρεάζονται δυσμενώς σε καθημερινή βάση και οι κυβερνήσεις και οι πολίτες. Οι ανεπιθύμητες αυτές συνέπειες οφείλονται κυρίως στην πολυπλοκότητα του νομοθετικού περιβάλλοντος και αυτό, με τη σειρά του, οφείλεται σε δύο λόγους, που αποτελούν χωριστά αλλά συναφή θέματα απλούστευσης, τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν με διαφορετικό τρόπο.

3.3.1. Ο πρώτος από αυτούς είναι η δυσνόητη, πολύπλοκη και, μερικές φορές, αντικρουόμενη φύση των νομοθετικών κειμένων. Τούτο ενδεχομένως να οφείλεται ενίοτε στην ανεπαρκή συντακτική ποιότητα του νομοθετικού κειμένου, απαιτώντας μερικές φορές ακόμη και την παρέμβαση των δικαστηρίων για την ερμηνεία των προθέσεων του νομοθέτη. Συχνότερα, αυτό οφείλεται στην τμηματική εξέλιξη ενός μεγάλου μέρους της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, με τροποποιήσεις των νομοθετικών κειμένων, τροποποιήσεις των τροποποιήσεων και νομοθεσία που φαίνεται να είναι απαραίτητη σε συγκεκριμένες καταστάσεις που αντιμετωπίζονται με μέσα τα οποία δεν είχαν αρχικά διαμορφωθεί για το σκοπό αυτό.

⁽¹⁾ COM(2002) 275 τελικό της 5.6.2002.

⁽²⁾ COM(2002) 276-278 τελικό.

⁽³⁾ COM(2002) 275 τελικό, παράγραφος 6.

⁽⁴⁾ COM(2001) 428 τελικό.

⁽⁵⁾ COM(2002) 278 τελικό — Εισαγωγή.

⁽⁶⁾ Μια προφανής παράλειψη της Επιτροπής είναι ότι αναφέρεται μόνο στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αγνοεί την ΕΟΚΕ και την Επιτροπή των Περιφερειών.

⁽⁷⁾ COM(2002) 277 τελικό.

⁽⁸⁾ COM(2002) 276 τελικό.

⁽⁹⁾ ΕΕ C 241 της 7.10.2002, σ. 180.

3.3.1.1. Συχνότερα, το πρόβλημα προκύπτει από τις τροποποιήσεις του αρχικού κειμένου που υιοθετούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή/και το Συμβούλιο για λόγους συναίνεσης προκειμένου να διασφαλισθεί η θέσπιση της νομοθεσίας. Οι τροποποιήσεις αυτές έχουν συχνά την πρόσθετη συνέπεια να αναιρούν τις αξιολογήσεις των επιπτώσεων που είχαν πραγματοποιηθεί για τις αρχικές προτάσεις.

3.3.1.2. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο του περίπλοκου αυτού θέματος είναι ο συνολικός όγκος της νομοθεσίας, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, που καθιστά δύσκολη την πρόσβαση σε όλους εκτός των πλέον ειδικευμένων νομικών εμπειρογνομώνων.

3.3.2. Ο δεύτερος λόγος πολυπλοκότητας είναι οι εκτεταμένες διαφορές στα κανονιστικά καθεστώτα των κρατών μελών, τα οποία κατακερματίζουν την υποτιθέμενη ενιαία αγορά σε δεκαπέντε χωριστές νομικές οντότητες. Τούτο οφείλεται:

- εν μέρει στις καθυστερήσεις των κρατών μελών όσον αφορά την μεταφορά της κοινοτικής νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο
- εν μέρει στο γεγονός ότι κατά τη διαδικασία μεταφοράς τα κράτη μέλη ερμηνεύουν τη νομοθεσία ανάλογα με τις δικές τους νομικές παραδόσεις και συνήθειες, δηλαδή προσθέτουν ένα «εθνικό» χρώμα
- εν μέρει στο διαφορετικό επίπεδο εφαρμογής της θεσπιζόμενης νομοθεσίας
- εν μέρει στις παρεκκλίσεις και εξαιρέσεις που επιτυγχάνουν τα κράτη μέλη με την διαπραγματευτική διαδικασία που προηγείται της θέσπισης του μεγαλύτερου μέρους της κοινοτικής νομοθεσίας
- εν μέρει στην εμμονή των κρατών μελών να τηρούν τις κανονιστικές διατάξεις των εθνικών υπηρεσιών, τις θεμελιώδεις επιχειρηματικές πρακτικές και παραδόσεις οι οποίες μπορεί να μην έχουν ισχύ νόμου αλλά αντιμετωπίζονται ως υποχρεωτικές.

3.3.3. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ σημειώνει με λύπη της την απογοητευτική πρόοδο που σημειώθηκε όσον αφορά τη μεταφορά της κοινοτικής νομοθεσίας στο εθνικό των κρατών μελών⁽¹⁾. Ενώ το «έλλειμμα» μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο μειώθηκε σημαντικά κατά τη τελευταία δεκαετία η τάση αυτή αντιστράφηκε κατά τους τελευταίους έξι μήνες και τα δύο τρίτα των κρατών μελών αδυνατούν να επιτύχουν το στόχο του ελλείμματος του 1,5 %. Τα περισσότερα από αυτά θα πρέπει να εργαστούν σκληρά για να επιτύχουν το στόχο του μηδενικού ελλείμματος όσον αφορά την ενσωμάτωση οδηγιών στο εθνικό δίκαιο μέχρι το εαρινό Συμβούλιο του 2003. Στο μεταξύ, ο αριθμός των περιπτώσεων που αφορούν παραβάσεις αυξήθηκε σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία και σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος για τη μείωση των υποθέσεων αυτών που έχουν σχέση με τη λανθασμένη εφαρμογή της νομοθεσίας.

3.3.4. Το σαφές αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η στρέβλωση του ανταγωνισμού και η αποθάρρυνση του ενδοκοινοτικού εμπορίου. Είναι πρακτικά αδύνατο για τις επιχειρήσεις και ιδίως τις μικρές να κατανοήσουν το μέγεθος των νομικών υποχρεώσεων τους όταν συναλλάσσονται με ένα κράτος μέλος στο οποίο δεν είναι εγκατεστημένες. Πολύ συχνά, λόγω των δυσχερειών και των κινδύνων προτιμούν να μην επωφεληθούν μιας ευκαιρίας.

3.4. Η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει παλαιότερα σε δύο χωριστές γνωμοδοτήσεις⁽²⁾ ότι ο όγκος της άμεσης νομοθεσίας της ΕΕ είναι σχετικά μικρός. Η αναλογία της νομοθεσίας που προέρχεται άμεσα από την ΕΕ και επηρεάζει άμεσα τους πολίτες θα διαφέρει από τη μία χώρα στην άλλη. Ωστόσο, το κατά πολύ μεγαλύτερο μέρος της νομοθεσίας συντίθεται από ιεραρχία εθνικών νόμων, διαταγμάτων, κανονισμών, συλλογικά συμφωνηθέντων ρυθμίσεων και συμπληρωματικών νόμων σε περιφερειακό, δημοτικό και τοπικό επίπεδο. Η ιεραρχία αυτή έχει τη μορφή πυραμίδας: όσο πιο κοντά στη βάση πλησιάζει κανείς, τόσο μεγαλώνει ο όγκος της νομοθεσίας, μειώνεται η διαφάνεια και ατονεί η συνεκτικότητα.

3.5. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει λογικά το στόχο των προτάσεων της Επιτροπής για μια πιο ενημερωμένη διαδικασία λήψης αποφάσεων με βάση αυστηρότερες προκαταρκτικές αξιολογήσεις.

3.6. Η ΕΟΚΕ διατηρεί τις επιφυλάξεις της σχετικά με ορισμένες διαδικασίες που εισάγονται σήμερα.

3.6.1. Η θέσπιση μέτρων αξιολόγησης των επιπτώσεων και το ευρύτερο δίκτυο διαβουλεύσεων έχουν σχεδιαστεί για μια Ευρωπαϊκή Ένωση 15 κρατών μελών. Η διεύρυνση της ΕΕ θα επεκτείνει και θα περιπλέξει τις εν λόγω αλλαγές. Κατά τα πρώτα χρόνια, η απλούστευση μπορεί να μην είναι η αναμενόμενη λόγω της επέκτασης. Ωστόσο, η βελτιωμένη κατανόηση του σκεπτικού των κανονισμών και των νόμων της ΕΕ θα είναι εξίσου σημαντική τόσο για τα νέα όσο και για τα σημερινά κράτη μέλη.

3.6.2. Επίσης, υφίσταται ο κίνδυνος να βελτιωθεί η λήψη αποφάσεων στον πυρήνα της Κοινότητας με την περαιτέρω αύξηση του συγκεντρωτισμού, εκτός και αν υπάρξουν εγγύα για τη διασφάλιση της προστασίας και της ενίσχυσης της αρχής της επικουρικότητας.

(1) Πίνακας επιδόσεων εσωτερικής αγοράς αριθ. 11, Νοέμβριος 2002.

(2) ΕΕ C 48 της 21.2.2002, σ. 130 και ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 105.

3.6.3. Η ΕΟΚΕ σημειώνει, ότι ενώ οι προτεινόμενες αλλαγές μπορεί να κωδικοποιήσουν την προετοιμασία των νόμων και των κανονισμών, οι αλλαγές (αυτές καθαυτές) δεν εισάγουν κανένα περαιτέρω μέτρο για τη μείωση του όγκου και της επίδρασης της υφιστάμενης νομοθεσίας. Η απλούστευση μέσω της απορύθμισης θα απαιτήσει άλλες προτάσεις για δράση.

3.7. Η ΕΟΚΕ έχει σταθεροποιήσει τη θέση της ως διάυλος μεταξύ πολλών πτυχών της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών εταίρων και της Επιτροπής. Η σχέση αυτή έχει αποδειχθεί ωφέλιμη για όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη. Η Επιτροπή έχει τώρα θεσπίσει έναν ενισχυμένο μηχανισμό διαβούλευσης και, εν μέρει, βασίζεται στα νέα μέσα και στο διαδίκτυο για τη διευκόλυνση της διαδικασίας αυτής.

3.8. Για να μεγιστοποιηθούν τα κέρδη που μπορούν να αποκομισθούν, η ΕΟΚΕ συνιστά να διασφαλίσει η Επιτροπή στα αρμόδια ειδικευμένα τμήματα της Επιτροπής τη δυνατότητα να εξετάζουν τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων προκειμένου να ενισχυθεί το έργο της ΕΟΚΕ κατά την επεξεργασία των γνωμοδοτήσεων της προς την Επιτροπή. Ενδεχομένως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να προβεί σε παρόμοια υπόδειξη.

3.9. Η υπόδειξη αυτή μπορεί να αφορά τις κατάλληλες διοικητικές ρυθμίσεις και την αναγνώριση των επιπτώσεων στο χρονοδιάγραμμα των διαφόρων σταδίων της νομοθετικής διαδικασίας.

3.10. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι ενθαρρύνεται από την Επιτροπή να αναλάβει έναν πιο πρωτόβουλο ρόλο ⁽¹⁾ και τονίζει την πρόθεσή της να το πράξει.

3.11. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι η Επιτροπή ανέλαβε τη δέσμευση ⁽²⁾ να είναι πιο διαφανής στον τρόπο με τον οποίο ασκεί το δικαίωμα πρωτοβουλίας της και να λαμβάνει περισσότερο υπόψη τις διαφορές. Ειδικότερα, επιδοκιμάζει την επιβεβαίωση της Επιτροπής ⁽²⁾ ότι θα καταβάλει προσπάθειες ώστε «η ουσία των νομοθετικών της προτάσεων να περιορίζονται στα απολύτως απαραίτητα».

3.12. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει την ανάγκη εφαρμογής των προτάσεων της Επιτροπής το συντομότερο δυνατό.

3.13. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας απλούστευσης, δεν πρέπει να υποβαθμιστεί το υφιστάμενο επίπεδο των ευρωπαϊκών κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων. Τα εν λόγω πρότυπα δεν πρέπει να θυσιαστούν προς όφελος της απλούστευσης, σε περίπτωση κατάργησης ή τροποποίησης των κανονισμών.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ υπεστήριξε πάντα τις προτάσεις της Επιτροπής για ευρύτερες διαβουλεύσεις. Ωστόσο, η επίσημη διαβούλευση δεν πρέπει να περιορίζεται σε συνομιλητές που επιλέγει η ίδια η Επιτροπή. Στη διαδικασία αυτή πρέπει να συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Είναι σημαντικό να αποφεύγεται μία κατάσταση όπου οι προτάσεις της Επιτροπής εκφράζουν τις επιθυμίες των ομάδων συμφερόντων με την μεγαλύτερη επιρροή. Η διαδικασία διαβούλευσης δεν θα λειτουργήσει εκτός και αν όλοι οι φορείς καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια. Οι μικρές επιχειρήσεις και οι οργανώσεις που τις εκπροσωπούν πρέπει να είναι πιο δραστήριες και να συμμετέχουν ενεργότερα στις διεργασίες. Η απλούστευση θα λειτουργήσει μόνο εάν ληφθούν υπόψη οι θέσεις όσων επηρεάζονται από αυτήν.

4.1.1. Για να εξασφαλισθεί η συνθεώρηση των απόψεων όλων των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να μην αποκλεισθούν εκ των προτέρων από τις διαβουλεύσεις της Επιτροπής συγκεκριμένες οργανώσεις και, κατά συνέπεια, τα άτομα που αυτές εκπροσωπούν. Με άλλα λόγια, οι διαβουλεύσεις δεν θα πρέπει να περιορίζονται μόνο στις οργανώσεις με ευρωπαϊκή διάρθρωση· διαφορετικά, οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών δεν θα είναι σε θέση να συνεισφέρουν σε περίπτωση που δεν υπάρχει μια οργάνωση του τομέα τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο ή εάν δεν ανήκουν σε μια παρόμοια οργάνωση. Αντίθετα, η Επιτροπή θα πρέπει να δώσει μεγαλύτερη δημοσιότητα στις νομοθετικές προτάσεις της και να ενθαρρύνει ενεργά τις απόψεις όλων άμεσα ενδιαφερόμενων φορέων (τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και πανευρωπαϊκών). Όλα τα άτομα, οι οργανώσεις ή οι επιχειρήσεις που μπορεί να επηρεαστούν από τις νομοθετικές προτάσεις έχουν νόμιμο δικαίωμα συμμετοχής στη διαδικασία διαβουλεύσεων καθώς και δικαίωμα να εκφέρουν γνώμη.

4.1.1.1. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη συστήσει ⁽³⁾ τη διεύρυνση της διαδικασίας διαβούλευσης με την πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, ώστε η διαβούλευση να αποτελεί στην ουσία δικαίωμα επιλογής των ενδιαφερόμενων. Τάσσεται υπέρ της πλήρους χρήσης του Διαδικτύου για την εξασφάλιση εύκολης πρόσβασης προς το σκοπό αυτό.

4.1.1.2. Η ΕΟΚΕ συμερίζεται τις ανησυχίες της Επιτροπής για ⁽²⁾:

- την εξασφάλιση της ποιότητας και, ειδικότερα, του δικαιου χαρακτήρα των διαβουλεύσεων με αποτέλεσμα την υποβολή σημαντικών πολιτικών προτάσεων·
- την συστηματικοποίηση και τον εξορθολογισμό του ευρέως φάσματος πρακτικών διαβούλευσης
- την κατοχύρωση του εφικτού και αποτελεσματικού χαρακτήρα της διαδικασίας·

⁽¹⁾ COM(2002) 277 τελικό, Μέρος Ι.

⁽²⁾ COM(2002) 275 τελικό.

⁽³⁾ EE C 125 της 27.5.2002.

- την εξασφάλιση της διαφάνειας των διαβουλεύσεων από την πλευρά των διαβουλευόμενων φορέων ή ατόμων·
- την επίδειξη υπευθυνότητας με τη δημοσιοποίηση, στο μέτρο του δυνατού, των αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων και των διδαγμάτων που αντλούνται από αυτές.

4.2. Η ΕΟΚΕ παραδέχεται ότι η διαδικασία ευρύτερων διαβουλεύσεων ενδέχεται να επιμηκύνει το διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της υποβολής μιας νομοθετικής πρότασης και της τελικής θέσπισής της, αλλά κρίνει ότι ο χρόνος που διατίθεται για εκ των υστέρων διαβουλεύσεις δεν είναι ανώφελος επειδή οδηγεί σε μεγαλύτερο βαθμό συναίνεσης και ευρύτερη αποδοχή των νομοθετικών προτάσεων.

4.3. Στο νέο σύστημα φαίνεται να υπονοείται ότι η ΕΟΚΕ θα συμμετέχει στις διαβουλεύσεις επί της ουσίας των αξιολογήσεων των επιπτώσεων της βασικής πολιτικής, αλλά η ΕΟΚΕ προτείνει να αναγνωριστεί αυτό με σαφή τρόπο.

4.4. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πεποίθησή της ότι η αξιολόγηση των επιπτώσεων θα πρέπει να γίνεται για όλες τις νομοθετικές προτάσεις, αλλά, όπως έχει ήδη επισημάνει ⁽¹⁾, οι αξιολογήσεις των επιπτώσεων εκ μέρους της Επιτροπής αναιρούνται συχνά από τις τροποποιήσεις των νομοθετικών προτάσεων που επιφέρουν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Δεν οφείλει να βελτιωθεί η ποιότητα των αξιολογήσεων των επιπτώσεων εκ μέρους της Επιτροπής και να απαιτηθεί η γενική εφαρμογή τους, εάν οι αξιολογήσεις εξουδετερώνονται από τις μετέπειτα τροποποιήσεις στο κείμενο. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό, τόσο στο Κοινοβούλιο όσο και στο Συμβούλιο, όταν μια προτεινόμενη τροποποίηση θα επιφέρει αλλαγές που δεν καλύπτονται από την αξιολόγηση επιπτώσεων, να βασίζεται η τροποποίηση σε μια αξιολόγηση των επιπτώσεων, οι δε αξιολογήσεις αυτές να υπόκεινται τουλάχιστον στις ίδιες προδιαγραφές με εκείνες που ισχύουν για την Επιτροπή.

4.4.1. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη θέση της ότι χρειάζεται ένας ανεξάρτητος, διοργανικός φορέας που να παρακολουθεί τις διαδικασίες αξιολόγησης των επιπτώσεων. Κρίνει επίσης ότι η εν λόγω διαδικασία πρέπει να βασίζεται σε ένα σύστημα ανάλυσης του κανονιστικού αντίκτυπου (ΑΚΑ).

4.4.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη σύσταση του Συμβουλίου να δημοσιεύονται οι αξιολογήσεις των επιπτώσεων. Επιδοκιμάζει επίσης την πρόθεση της Επιτροπής ⁽¹⁾ να διεξάγονται οι αξιολογήσεις των επιπτώσεων σύμφωνα με την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη.

4.5. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει σαφώς την απόφαση της Επιτροπής ⁽²⁾ να προστίθεται, όπου ενδείκνυται, μια ρήτρα επανεξέτασης ή ακόμη μια ρήτρα αναθεώρησης, στις νομοθετικές της προτάσεις.

Υποστηρίζει το μέλημα της Επιτροπής να διατηρηθεί η νομική ασφάλεια των φορέων κατά την εφαρμογή της διαδικασίας αυτής.

4.6. Εκτός από την ευρεία διαβούλευση στο στάδιο της διαμόρφωσης της νομοθεσίας, υπάρχει καίρια ανάγκη συστηματικής και επίσημης διαδικασίας εκ των υστέρων διαβούλευσης. Οι μικρές επιχειρήσεις, ειδικότερα, δεν έχουν δυνατότητα συμμετοχής στις εκ των προτέρων διαβουλεύσεις, διότι οι περισσότερες από αυτές είναι απασχολημένες με τα καθημερινά τους προβλήματα για να έχουν γνώση της επικείμενης νομοθεσίας, αλλά εκφράζουν τις απόψεις τους για τις επιπτώσεις της νομοθεσίας όταν αυτή έχει τεθεί σε εφαρμογή· το ίδιο ισχύει και για τους μικρότερους και λιγότερο οργανωμένους φορείς της κοινωνίας των πολιτών. Αυτή η εκ των υστέρων έκφραση των απόψεών τους θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την τελειοποίηση και τη βελτίωση της διαδικασίας ενόψει των επόμενων αξιολογήσεων των επιπτώσεων.

4.7. Το έτος αυτό συμπληρώνονται δέκα χρόνια από την καθιέρωση της ενιαίας αγοράς και η απλούστευση βρισκόταν στην ευρωπαϊκή ημερήσια διάταξη καθ' όλο το διάστημα αυτό, αλλά υπάρχουν ελάχιστες ενδείξεις πρακτικής προόδου. Αυτό ισχύει κυρίως για το κοινοτικό κεκτημένο, το οποίο επί του παρόντος ανέρχεται σε 85 000 σελίδες. Το μεγαλύτερο τμήμα του είναι τόσο δυσνόητο που προκαλεί σύγχυση σε πολλούς και συντελεί σε μεγάλο βαθμό στην αίσθηση απογοήτευσης ως προς την ιδέα της «Ευρώπης». Η διαδικασία κωδικοποίησης θα μπορούσε να μειώσει τον αριθμό των σελίδων αυτών σε 22 000, δηλαδή κατά 75 % περίπου.

4.7.1. Είναι λυπηρό το γεγονός ότι το έργο αυτό δεν ξεκίνησε στα πρώτα στάδια της διαδικασίας διεύρυνσης, προκειμένου να μειωθεί ο φόρτος που επιβάλλεται στις υποψήφιες χώρες για την τήρηση της υποχρέωσης υιοθέτησης του κεκτημένου. Η Επιτροπή οφείλει επείγοντως να εγκαινιάσει ένα συντονισμένο πρόγραμμα κωδικοποίησης. Όπως ο δήλωσε ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κ. Patrick Cox ⁽³⁾, «Δημιουργήσαμε μια νομοθετική ζούγκλα η νομοθεσία δεν έχει κωδικοποιηθεί για κανέναν τομέα πολιτικής». Παρά τις καλές προθέσεις της Επιτροπής, επικρατεί η εντύπωση ότι είναι πολύ απασχολημένη να αυξάνει το κεκτημένο και δεν έχει χρόνο για την κωδικοποίηση ή την απλούστευση του.

4.8. Στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς είναι προτιμότερο να γίνεται ευρύτερη χρήση των κανονισμών αντί οδηγιών, διότι οι πρώτες είναι δεσμευτικές, δεν επιδέχονται αλλαγές κατά τη διαδικασία ενσωμάτωσής τους στο εθνικό δίκαιο και, συνεπώς, δεν προκαλούν στρεβλώσεις στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, όπως συμβαίνει με τις οδηγίες. Η ΕΟΚΕ γνωρίζει ότι είναι συχνά δύσκολο

⁽¹⁾ COM(2002) 275 τελικό.

⁽²⁾ COM(2002) 278 τελικό.

⁽³⁾ Απευθυνόμενος στην ολομέλεια της ΕΟΚΕ στις 19 Σεπτεμβρίου 2002.

και χρονοβόρο έργο η επίτευξη συμφωνίας στο Συμβούλιο για τους κανονισμούς, λόγω της δεσμευτικής τους φύσης, αλλά κρίνει ότι μέτρο της επιτυχίας δεν είναι η ταχύτητα υιοθέτησης της νομοθεσίας, αλλά οι πρακτικές επιπτώσεις της στην οικονομία. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι η Συνέλευση του Λάκεν για το μέλλον της Ευρώπης θα αντιμετωπίσει το θέμα αυτό.

4.9. Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι πρόκειται να εφαρμοστεί⁽¹⁾ ένα «κυλιόμενο πρόγραμμα» επανεξέτασης της απλούστευσης και της μείωσης του όγκου του κοινοτικού κεκτημένου και καλεί το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη να συνεργαστούν πλήρως στο πρόγραμμα αυτό προκειμένου να προκύψουν ουσιαστικά αποτελέσματα το συντομότερο δυνατό.

4.10. Για να είναι αποτελεσματικό, το πρόγραμμα αυτό θα απαιτήσει την ενεργό συνεργασία του Συμβουλίου, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των κρατών μελών για την επεξεργασία της τροποποιώντας νομοθεσίας με έγκαιρο και ακριβή τρόπο. Όπως δείχνει ο τελευταίος πίνακας επιδόσεων της εσωτερικής αγοράς⁽¹⁾, οι επιδόσεις των κρατών μελών στον τομέα αυτό δεν δείχνουν ότι υπάρχουν ευοίωνες προοπτικές για να πειστούν ώστε να συνεργαστούν αποτελεσματικά σε μία διαδικασία απλούστευσης και μεταρρύθμισης του κανονιστικού πλαισίου· εάν οι επιδόσεις τους δεν βελτιωθούν, οι προσπάθειες για μείωση του όγκου του κοινοτικού κεκτημένου με μια διαδικασία κωδικοποίησης ή αναμόρφωσης της νομοθεσίας πιθανόν να επιδεινώσουν παρά να βελτιώσουν την κατάσταση.

4.11. Η ΕΟΚΕ θεωρεί παράλογο να είναι, κατά μέσο όρο, οχτώ χρόνια το διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της θέσπισης μιας νομοθετικής πρότασης από την Επιτροπή και της τελικής ενσωμάτωσής της στο δίκαιο των κρατών μελών⁽²⁾. Συνεπώς, συμφωνεί με την Επιτροπή ότι είναι επιθυμητή η επίταξη της νομοθετικής διαδικασίας.

4.12. Σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις, η ΕΟΚΕ είχε τονίσει συστηματικά την ανάγκη να έχουν πρόσβαση στη νομοθεσία αυτοί αυτή αφορά. Συνεπώς, εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή προτίθεται να βελτιώσει τη δυνατότητα πρόσβασης και τη διαφάνεια της κοινοτικής νομοθεσίας, είτε στο στάδιο της προετοιμασίας ή μετά την υιοθέτησή της, επεκτείνοντας την πρόσβαση του κοινού στο EUR-Lex⁽³⁾ και διερευνώντας άλλες εναλλακτικές λύσεις, όπως τα φόρουμ του Διαδικτύου.

5. Συζήτηση στο Συμβούλιο των Υπουργών

5.1. Οι προτάσεις της Επιτροπής, όπως σκιαγραφούνται στα τέσσερα έγγραφα των ανακοινώσεων, εξετάστηκαν τώρα από το Συμβούλιο των Υπουργών που είναι αρμόδιοι για την ανταγωνιστικότητα⁽⁴⁾. Σε μια συζήτηση και ένα ψήφισμα για την απλούστευση της νομοθεσίας το Συμβούλιο επιδοκίμασε το σχέδιο δράσης, τις προτάσεις για συστηματική διαβούλευση των ενδιαφερόμενων μερών και την χρήση, από το 2003, της αξιολόγησης των επιπτώσεων σε όλες τις ουσιαστικές νομοθετικές προτάσεις. Το Συμβούλιο συνιστά τη δημοσιοποίηση των εν λόγω αξιολογήσεων των επιπτώσεων.

5.2. Το Συμβούλιο υπεστήριξε επίσης την έκκληση προς τα κράτη μέλη να συμβάλουν πλήρως στη διαδικασία αυτή.

5.3. Σημαντικό είναι επίσης ότι τα συμπεράσματα του Συμβουλίου δεν είναι επαρκώς σαφή όσον αφορά τις δράσεις και τις δεσμεύσεις που αυτό αναλαμβάνει. Σε μια πιο γενική δήλωσή του, το Συμβούλιο αναφέρει την πρόθεσή του να δώσει «νέα ώθηση» και ζητεί από την Επιτροπή Μόνιμων Αντιπροσώπων να «εξετάσει τη σύσταση ομάδας εργασίας για βελτιωμένη νομοθεσία» (μεταξύ άλλων).

5.4. Είναι κατανοητό να μην επιθυμεί το Συμβούλιο να σχολιάσει ή να λάβει αποφάσεις σχετικά με τις τρέχουσες σχέσεις λήψης αποφάσεων μεταξύ Συμβουλίου και Επιτροπής, πριν να διατυπωθούν σαφέστερα συμπεράσματα από τη Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης και την επόμενη Διακυβερνητική Διάσκεψη.

5.5. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ τονίζει εκ νέου ότι τάσσεται υπέρ μιας πιο απλουστευμένης εκτελεστικής δομής λήψης αποφάσεων στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και, ειδικότερα, της βελτιωμένης οργάνωσης της Επιτροπής και ενός υψηλού βαθμού εσωτερικής παρακολούθησης. Το προτεινόμενο σχέδιο δράσης παρουσιάζει τις πιθανές διοικητικές αλλαγές που χρειάζονται στήριξη.

5.6. Η συζήτηση για την απλούστευση των μέσων διακυβέρνησης και τη βελτίωση της νομοθεσίας σημείωσε σημαντική πρόοδο κατά το περασμένο έτος. Η τάση αυτή πρέπει να συνεχιστεί κατά την προετοιμασία και τη διεξαγωγή της Διακυβερνητικής Διάσκεψης το 2004.

6. Η ανάγκη εταιρικών σχέσεων

6.1. Ένας από τους λόγους για τους οποίους μέχρι σήμερα σημειώθηκε τόσο μικρή πρόοδος είναι το γεγονός ότι δεν κατέστη δυνατόν να συναφθούν εταιρικές σχέσεις. Εκείνο που χρειάζεται δεν είναι μόνο εταιρικές σχέσεις στο επίπεδο του Συμβουλίου, όπου είναι δύσκολο να συναφθούν, αλλά και με άλλα όργανα. Χρειάζεται περαιτέρω συμφωνία σε διοικητικό επίπεδο εντός και μεταξύ των οργάνων και των κρατών μελών για την εφαρμογή των αρχών της απλούστευσης.

(1) Συμβούλιο «Ανταγωνιστικότητα» της 30.9.2002 και COM(2002) 715 τελικό.

(2) Παρουσίαση της Επιτροπής στο Παρατηρητήριο της Ενιαίας Αγοράς της ΕΟΚΕ, 18 Δεκεμβρίου 2002.

(3) <http://www.Europa.eu.int/eur-lex/en/index.html>

(4) Ανακοίνωση Τύπου για τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 30ής Σεπτεμβρίου 2002.

6.1.1. Πρέπει να αναγνωρισθεί ότι όλοι δεν έχουν τους ίδιους στόχους, αυτό όμως δεν θα πρέπει να εμποδίζει τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης, συνεργασίας και αμοιβαίας αποδοχής μεταξύ των διαφόρων παραγόντων. Το πνεύμα αυτό πρέπει να θεσμοποιηθεί και να ενσωματωθεί σε συμφωνίες εταιρικής σχέσης. Οι διάφοροι φορείς πρέπει να αναλαμβάνουν δεσμεύσεις διαβούλευσης και αμοιβαίας επικοινωνίας.

6.2. Για να υπάρξει μια θετική συμβολή στην εφαρμογή της διαδικασίας απλούστευσης και βελτίωσης του νομοθετικού πλαισίου, στόχοι που είχαν στο παρελθόν διαταραχθεί πολύ συχνά από ένα συνδυασμό αδιαφορίας και ιδίου συμφέροντος, οι συμφωνίες αυτές πρέπει να προϋποθέτουν την αποδοχή δεσμεύσεων από όλα τα υπογράφοντα μέρη για την ανάληψη δραστηρίων και ταχέων προσπάθειών προς επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων. Είναι αναγκαίο να εδραιωθεί ένα πνεύμα διαλόγου και συμμετοχής.

7. Συμπεράσματα

7.1. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τόσο τη σοβαρότητα των θεμάτων που έχουν σχέση με την απλούστευση, την καλύτερη νομοθεσία και τη βελτιωμένη διακυβέρνηση, όσο και τη σημασία που έχει η εξεύρεση αποτελεσματικής λύσεως στο εγγύς μέλλον για τα προβλήματα που έχουν εντοπιστεί στον τομέα αυτό. Επαναλαμβάνει ότι δεν θεωρεί ότι αυτό είναι κυρίως θέμα απορύθμισης. Η επιλογή δεν είναι μόνο μεταξύ ρύθμισης και αυτορρύθμισης, αλλά και μεταξύ καλής και εναρμονισμένης νομοθεσίας, αφενός, και χαμηλής ποιότητας και κατακερματισμένης νομοθεσίας, αφετέρου, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και εθνικό επίπεδο.

7.1.1. Το ζήτημα δεν είναι μόνο να απλουστευθεί η νομοθεσία αλλά και να διασφαλισθεί η νομοθετική αποτελεσματικότητα και η νομική ασφάλεια. Η απλούστευση επείγει μεν, αλλά για να είναι αποτελεσματική πρέπει να αποτελεί μια συνεχή και μόνιμη διαδικασία, το δε «κλειδί» της επιτυχίας της είναι η διαφάνεια. Είναι απαραίτητο να συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη σε κάθε στάδιο της διαδικασίας. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά τις προτάσεις της Επιτροπής για ευρύτερες διαβουλεύσεις: αυτό δεν θα πρέπει να αποκλείει τις εκ των υστέρων διαβουλεύσεις και την διάθεση να χρησιμοποιείται η ανατροφοδότηση αυτή προκειμένου να βελτιωθεί η διαδικασία προετοιμασίας των μελλοντικών περιοδικών εκτιμήσεων των επιπτώσεων.

7.1.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ευρέως τις προτάσεις που περιέχονται στα έγγραφα της Επιτροπής και, ειδικότερα, επιδοκιμάζει την επέκταση τακτικών των αξιολογήσεων των επιπτώσεων στο ετήσιο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής.

7.2. Η κωδικοποίηση του κοινοτικού κεκτημένου, που μπορεί να οδηγήσει σε εντυπωσιακή μείωση του όγκου του και ανάλογη βελτίωση της σαφήνειας, της προσβασιμότητας και της αποτελεσματικότητάς του, είναι μια διαδικασία που θα έπρεπε να είχε αρχίσει από καιρό. Θα πρέπει να αρχίσει χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση και να συνεχιστεί με αποφασιστικότητα και επιμονή.

7.3. Η επιτυχία της πρωτοβουλίας για την απλούστευση της νομοθεσίας θα εξαρτηθεί, μεταξύ άλλων, από τη διαμόρφωση και την εφαρμογή μιας αποτελεσματικής συμφωνίας εταιρικής σχέσης μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών στη νομοθετική διαδικασία, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και εθνικό επίπεδο καθώς και από την αποφασιστικότητα να καταβληθούν οι καλύτερες δυνατές προσπάθειες για την επίτευξη των καθορισθέντων στόχων.

7.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι οι αξιολογήσεις των επιπτώσεων θα πρέπει να βασίζονται σε ένα επίσημο Σύστημα Ανάλυσης του Κανονιστικού Αντίκτυπου. Η κατάρτισή τους θα πρέπει να είναι υποχρεωτική για όλα τα όργανα που ασκούν γνωμοδοτικές αρμοδιότητες, είτε αυτές σχετίζονται με την κατάρτιση είτε με την τροποποίηση της νομοθεσίας, τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών. Εάν τροποποιήσεις των νομοθετικών σχεδίων ακυρώνουν τις αρχικές εκτιμήσεις του αντίκτυπου, οι εν λόγω τροποποιήσεις θα πρέπει να συνοδεύονται από τροποποιημένη εκτίμηση αντίκτυπου.

7.5. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το ψήφισμα της Επιτροπής⁽¹⁾ να ληφθούν μέτρα ώστε οι αρχές της υπευθυνότητας, της αναλογικότητας, της διαφάνειας και της νομικής ασφάλειας να συμβάλουν στη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου. Η διακυβέρνηση που δεν βασίζεται στις αρχές αυτές δεν μπορεί να είναι πραγματικά δημοκρατική. Η ΕΟΚΕ καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να αναλάβουν σταθερή δέσμευση προς την ίδια κατεύθυνση. Όπως αναφέρει η Επιτροπή⁽¹⁾, η βελτίωση της νομοθετικής διαδικασίας αποτελεί ουσιαστική δεοντολογική απαίτηση.

7.6. Στη σύνοδο κορυφής της Λισσαβόνας το Μάρτιο του 2000, η Ευρωπαϊκή Ένωση έθεσε ως στόχο να καταστεί, εντός δεκαετίας, η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης στον κόσμο, ικανή να υποστηρίξει την οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και ευρύτερη κοινωνική συνοχή. Η βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου και η εξάλειψη των στρεβλώσεων στην ενιαία αγορά που προκαλούνται από τις διαφορές των νομοθετικών καθεστώτων, έχουν ζωτική σημασία για την υλοποίηση της φιλοδοξίας αυτής.

7.7. Σε τελική ανάλυση, η επιτυχία της πρωτοβουλίας αυτής θα εξαρτηθεί από την ύπαρξη της απαιτούμενης πολιτικής βούλησης για την υλοποίησή της. Εκφράζεται η ελπίδα ότι υπάρχει η πολιτική αυτή βούληση.

⁽¹⁾ COM(2002) 275 τελικό.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσης εννεύλοφαινόλης, αιθοξυλιωμένης εννεύλοφαινόλης και κονίας (εικοστή έκτη τροποποίηση της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου)»

(COM(2002) 459 τελικό — 2002/0206 (COD))

(2003/C 133/03)

Στις 13 Σεπτεμβρίου 2002 και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότηση του στις 5 Μαρτίου 2003, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Nollet.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 83 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ΕΟΚΕ μελέτησε το κύριο περιεχόμενο του εγγράφου της Επιτροπής και των παραρτημάτων του και επισημαίνει, ιδιαίτερα, την ανάλυση του αντίκτυπου που πραγματοποιήθηκε.

1.2. Η ΕΟΚΕ προέβη σε αναζήτηση στοιχείων σε τράπεζες δεδομένων σχετικά με την τοξικότητα της εννεύλοφαινόλης, της αιθοξυλιωμένης εννεύλοφαινόλης και της κονίας, καθώς και των διαφόρων χρήσεών τους για την παρασκευή πολυαρίθμων προϊόντων.

1.3. Η πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσης εννεύλοφαινόλης, αιθοξυλιωμένης εννεύλοφαινόλης και κονίας (εικοστή έκτη τροποποίηση της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου) συντάχθηκε υπό την επικεφαλίδα «Επικίνδυνες ουσίες: εννεύλοφαινόλη και κονία».

1.4. Η ΕΟΚΕ έκρινε σκόπιμο, προς όφελος της σαφήνειας της γνωμοδότησης, να εξετάσει τις δύο υποθέσεις ξεχωριστά, δηλαδή, αφενός, την εννεύλοφαινόλη και, αφετέρου, την κονία από την οπτική γωνία της περιεκτικότητάς τους σε χρώμιο, καθώς και των συνεπειών του για την υγεία και τις αλλεργικές αντιδράσεις που προκαλεί υπό ορισμένες συνθήκες.

1.5. Πραγματοποιήθηκε διαβούλευση με τις εργοδοτικές και συνδικαλιστικές ομοσπονδίες του χημικού και του κατασκευαστικού τομέα, καθώς και του τομέα της τσιμεντοβιομηχανίας.

2. Η εννεύλοφαινόλη και οι αιθοξυλιωμένες εννεύλοφαινόλες

2.1. Εισαγωγή

2.1.1. Η εννεύλοφαινόλη (NP) χρησιμοποιείται κυρίως ως ενδιάμεσος παράγοντας για την παρασκευή αιθοξυλιωμένων εννεύλοφαινόλης (NPE) και ρητινών. Η εννεύλοφαινόλη χρησιμοποιείται

ακόμη ως ενδιάμεσος παράγοντας για την παρασκευή μίας πλαστικής πρόσθετης ουσίας (TNPP), η οποία, με τη σειρά της, χρησιμοποιείται ως σταθεροποιητικός παράγων για ορισμένα πολυμερή, όπως είναι το πολυαιθυλένιο και το PVC. Η εννεύλοφαινόλη δεν χρησιμοποιείται ποτέ ως έχει στις τυποποιήσεις και τις εφαρμογές για τον καταναλωτή.

2.1.2. Οι αιθοξυλεστέρες εννεύλοφαινόλης (NPE) συνιστούν μία κατηγορία χημικών προϊόντων, τα οποία χρησιμοποιούνται συχνά ως «απορρυπαντικά» και προϊόντα συντήρησης στο πλαίσιο πολυαρίθμων βιομηχανικών διαδικασιών. Χρησιμοποιούνται, επίσης, στην παρασκευή χαρτοπολτού, φυσικών και συνθετικών υφαντικών ινών και δέρματος. Χρησιμοποιούνται ακόμη ως πρόσθετες χημικές ουσίες (γαλακτωματοποιητές) χρωμάτων λατέξ και ορισμένων εντομοκτόνων. Στην Ευρώπη, οι αιθοξυλεστέρες εννεύλοφαινόλης χρησιμοποιούνται από πολλά χρόνια στα κυκλοφορούντα προϊόντα οικιακής χρήσης και ατομικής φροντίδας, όπως είναι τα υγρά απορρυπαντικά για το πλύσιμο, τα προϊόντα γενικού καθαρισμού, τα σαπούνια και τα σαμπούνα.

2.1.3. Το μεγαλύτερο μέρος των NPE απορρίπτεται στο δίκτυο αποχέτευσης όπου αποσυντίθενται σε εννεύλοφαινόλη, ένα εξαιρετικά τοξικό υποπροϊόν.

2.1.4. Είναι δυνατόν να συμβουλευθεί κανείς μία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα μελέτη για την εννεύλοφαινόλη και τα αιθοξυλικά παράγωγά της (DEN) στην ιστοθέση ενός ιδρύματος ερευνών του Καναδά (<http://www.ec.gc.ca/substances/ese/fre/pesip/final/npe.cfm>) — Περιβάλλον Καναδά.

2.1.5. Τέθηκαν ορισμένα ερωτήματα στους οικονομικούς, κοινωνικούς και επιστημονικούς κύκλους για τη δυνατότητα πλήρους ή μερικής απόσυρσης της εννεύλοφαινόλης από την αγορά. Απάντησαν ότι η εννεύλοφαινόλη χρησιμοποιείται ως αντιοξειδωτικός παράγοντας για ορισμένα παρασκευάσματα πολυμερών, όπως είναι το πολυστυρένιο και τα PVC, ενώ χρησιμοποιείται, επίσης και κυρίως, στους αιθοξυλεστέρες εννεύλοφαινόλης, η χρήση των οποίων είναι πολλαπλή. Οι τελευταίοι δεν είναι τοξικοί οι ίδιοι, αλλά στη συνέχεια καταλήγουν στους υπονόμους όπου αποσυντίθενται ελευθερώνοντας εννεύλοφαινόλη η οποία καθίσταται ρύπος για το περιβάλλον.

2.1.6. Οι αιθοξυλεστέρες εννεύλοφαινόλης μπορούν να αντικατασταθούν από αιθοξυλεστέρες αλκοόλης (μη ιονιζόμενες τασιενεργές ουσίες) ή σουλφονικές ουσίες γραμμικού αλκυλοβενζολίου, σουλφονικές ουσίες αλκυλίου, αλκοόλες αιθαλεθέρων (ανιονικές τασιενεργές ουσίες) ή μεταίνες (επαμφοτερίζουσες τασιενεργές ουσίες). Οι εν λόγω τασιενεργές ουσίες είναι δυσκολότερο να συντεθούν και κυρίως να αποκτηθούν σε εξαιρετικά καθαρή κατάσταση (υψηλό κόστος). Για να αποκτηθούν οι ίδιες με τους αιθοξυλεστέρες εννεύλοφαινόλης ιδιότητες, η βιομηχανία οφείλει, σε ορισμένες περιπτώσεις να προσφεύγει σε πολλές τασιενεργές ουσίες, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το κόστος παραγωγής.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τον εκπρόσωπο τύπου της CEFIC (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Χημικής Βιομηχανίας), υπάρχουν υποκατάστατα, αλλά όχι για όλες τις διαδικασίες.

2.2. Οι κίνδυνοι για την υγεία

2.2.1. Στο δέρμα η εννεύλοφαινόλη έχει έντονη διαβρωτική δράση.

2.2.2. Η ΕΟΚΕ ζήτησε από τους εκπροσώπους της Επιτροπής, εάν είναι δυνατόν, να της διαθέσουν στατιστικά στοιχεία για την Ευρώπη στον τομέα των προληπτικών δράσεων στα κράτη μέλη και, ενδεχομένως, σχετικά με τις αιτήσεις αποκατάστασης και αποζημίωσης των επαγγελματιών ασθενειών. Δεν περιήλθαν στην κατοχή της ΕΟΚΕ οι πληροφορίες τις οποίες ζήτησε και οι οποίες δεν διατίθενται από το Eurostat. Για παράδειγμα στο Βέλγιο, η εννεύλοφαινόλη περιλαμβάνεται στον κατάλογο των επαγγελματιών ασθενειών υπό την επικεφαλίδα 1.123.01 «Φαινόλες ή ομόλογες ουσίες». Ειδικότερα για την εννεύλοφαινόλη, δεν γνωρίζουμε εάν κατατέθηκαν αιτήσεις για αποκατάσταση. Για την επικεφαλίδα «Φαινόλες και ομόλογες ουσίες», στο Βέλγιο αναφέρθηκαν 4 υποθέσεις για τα έτη 1999, 2000 και 2001, καθώς και 3 αιτήσεις αναθεώρησης.

2.3. Η γνώμη της χημικής βιομηχανίας (CEFIC)

2.3.1. Η εργοδοτική ομοσπονδία του χημικού τομέα έχει την άποψη ότι το σχέδιο γνωμοδότησης είναι αποτέλεσμα ανάλυσης και αξιολόγησης των κινδύνων στο πλαίσιο της ρύθμισης 793/93/ΕΚ. Οι παρασκευαστές NP/NPE γνωστοποίησαν τη θέση τους στην ιστοδότηση του Διαδικτύου <http://www.cefic.org/cepad>.

2.3.2. Οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις εκτιμούν ότι η εν λόγω οδηγία δεν τους προκαλεί προβλήματα.

2.3.3. Το CEPAD (Ευρωπαϊκό συμβούλιο για τις αλκυλικές φαινόλες και τα παράγωγά τους) γνωστοποίησε την άποψή του.

2.4. Η γνώμη της ΕΟΚΕ για την εννεύλοφαινόλη και την αιθοξυλιωμένη εννεύλοφαινόλη

2.4.1. Η ΕΟΚΕ, συμφωνώντας με την ανάγκη για την Επιτροπή να συνδυάσει τις οικονομικές και κοινωνικές απαιτήσεις με την προστασία της υγείας των εργαζομένων, στο πλαίσιο μίας πολιτικής για την πρόληψη και, ενδεχομένως, την αποκατάσταση των επαγγελματιών ασθενειών, μεριμνώντας παράλληλα για το περιβάλλον, είναι της άποψης ότι οι προτάσεις οδηγιών του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ανταποκρίνονται στις ανησυχίες της.

3. Το χρώμιο IV (η κονία)

3.1. Εισαγωγή

3.1.1. Η πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και επιστημονικές μελέτες κατέδειξαν ότι τα παρασκευάσματα κονίας που περιέχουν χρώμιο VI μπορούν να προκαλέσουν αλλεργικές αντιδράσεις υπό ορισμένες συνθήκες, εάν υπάρξει άμεση και παρατεταμένη επαφή με το δέρμα. Η CSTEE (Επιστημονική επιτροπή για την τοξικότητα, την οικοτοξικότητα και το περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) επιβεβαιώνει τις επιβλαβείς συνέπειες για την υγεία του χρωμίου VI που περιλαμβάνεται στην κονία.

3.1.2. Προκειμένου να προστατεύσει την ανθρώπινη υγεία, η Επιτροπή, στην εξεταζόμενη πρόταση οδηγίας, πιστεύει ότι είναι αναγκαία η επιβολή περιορισμών στη διάθεση στην αγορά και στη χρήση κονίας και παρασκευασμάτων κονίας που περιέχουν περισσότερα από 2 ppm χρωμίου VI. Οι χρήσεις θα πρέπει να είναι περιορισμένες σε περίπτωση χειρωνακτικής δραστηριότητας και κινδύνου επαφής με το δέρμα.

3.1.3. Το χρώμιο ή το διαλυτό χρωμικό χρησιμοποιούνται στα κράματα σιδηροχρωμίου, στην ηλεκτρονική επιχρωμίωση για το αντιδιαβρωτικό επίχρισμα, στην παρασκευή (δυ)χρωμικών για τις χρωστικές ύλες, στα βυρσοδεψία, ως εντομοκτόνα, στο επίπεδο της συγκόλλησης με κράματα με βάση το χρώμιο, στις πυρίμαχες πλίνθους, ως διαβρωτικές ουσίες της βαφής, στη φωτοαντιγραφή και στην επεξεργασία του ξύλου. Η κονία περιέχει εν γένει χρώμιο. Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των επαγγελματιών ασθενειών υπό τον κωδικό «ρινικός κόλπος».

3.1.4. Είναι δυνατή η μείωση του εξασθενούς χρωμίου στην κονία είτε με τη χρήση πρώτων υλών με μικρή περιεκτικότητα χρωμίου (πράγμα όχι πάντοτε εύκολο, καθώς οι τσιμεντοβιομηχανίες εξάγουν τις πρώτες ύλες από κοιτάσματα πηλίσον του εργοστασίου) είτε με την προσθήκη θεικού σιδήρου στο μίγμα για τη μετατροπή του εξασθενούς χρωμίου σε τρισθενές χρώμιο (το οποίο δεν είναι διαλυτό). Κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι η αποτελεσματικότητα είναι χρονικά περιορισμένη, δεδομένου ότι ο θεικός σίδηρος δεν είναι σταθερό προϊόν.

3.1.5. Στους συγκολλητές, είναι δυνατή η μετατροπή του εξασθενούς χρωμίου σε τρισθενές χρώμιο με την προσθήκη ψευδαργύρου στα κράματα συγκόλλησης.

3.2. Οι κίνδυνοι για την υγεία

3.2.1. Το χρώμιο VI είναι επικίνδυνο καρκινογόνο σε περίπτωση εισπνοής. Τα όργανα που προσβάλλονται είναι οι πνεύμονες και ο πρόσθιος ρινικός κόλπος.

3.2.1.1. Όσον αφορά την κονία, όταν υγρανθεί, το χρώμιο VI προκαλεί, επίσης, ερεθισμούς στο δέρμα (εξζεματοειδής δερματίτιδα). Αυτό ισχύει και για το χρώμιο III.

3.2.2. Δεν διατίθενται στοιχεία σε ευρωπαϊκό επίπεδο (όπως συμβαίνει και για την εννεύλοφαινόλη). Ως αποτέλεσμα αυτής της απουσίας στατιστικών στοιχείων, είναι πρακτικώς αδύνατο να σχηματισθεί ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασης στα διάφορα κράτη μέλη, γεγονός που εμποδίζει την ανάπτυξη πραγματικής πολιτικής για την πρόληψη.

3.2.3. Για παράδειγμα στο Βέλγιο, το εξασθενές χρώμιο περιλαμβάνεται στον κατάλογο των επαγγελματικών ασθενειών υπό την επικεφαλίδα αριθ. 105 «Χρώμιο ή ενώσεις του».

3.2.3.1. Υποβλήθηκαν 117 αιτήσεις αναγνώρισης επαγγελματικής νόσου για τα έτη 1999, 2000 και 2001, καθώς και 21 αιτήσεις αναθεώρησης.

3.2.4. Ακόμη και κατά τη μηχανοποιημένη χρήση κονιάς, κονιάματος ή σκυροδέματος, οι εργασίες τελειοποίησης πρέπει συχνά να γίνονται με τα χέρια (ενώσεις, εσωτερικές γωνίες, κλιμακοστάσια...). Μελέτες που πραγματοποιήθηκαν στη Γερμανία κατέδειξαν ότι ποσοστό περίπου 16 % των εργασιών με τη χρήση κονιάς πρέπει να γίνονται με τα χέρια.

3.2.5. Η μείωση αυτού του ποσοστού φαίνεται ελάχιστα ρεαλιστική. Ακόμη και για αυτό το 16 %, η συγκέντρωση χρωμίου VI και, κατά συνέπεια, οι πιθανότητες παρουσίασης εκζέματος πρέπει να περιορισθούν στο ελάχιστο.

3.2.6. Συνεπώς, η πρόταση της Επιτροπής έχει ως στόχο να τροποποιήσει την παράγραφο του παραρτήματος 1 της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ ως εξής: «Δεν επιτρέπεται να διατίθεται στην αγορά ή να χρησιμοποιείται ως ουσία ή συνθετικό μέρος παρασκευασμάτων εάν περιέχει περισσότερο από 0,0002 % διαλυτού χρωμίου VI επί του συνολικού ξηρού βάρους της κονιάς στο πλαίσιο οποιασδήποτε δραστηριότητας ενέχει τον κίνδυνο επαφής με το δέρμα».

3.2.7. Επομένως, πρέπει να επισημανθεί, όπως το επιβεβαιώνουν και οι συμβολές του γαλλικού συνδικάτου τσιμεντοβιομηχανίας, και ειδικότερα το CEMBUREAU (Ευρωπαϊκή τσιμεντοβιομηχανία), ότι κανείς δεν αμφισβητεί ότι οι χρήστες που έρχονται σε επαφή με την κονία είναι δυνατόν να υποστούν παθήσεις του δέρματος για πολυάριθμους λόγους.

3.2.8. Οι σκανδιναβικές χώρες, για παράδειγμα, διαθέτουν μεγάλη πείρα σχετικά με τη χρήση κονιάς με χαμηλή περιεκτικότητα διαλυτού χρωμίου. Οι εν λόγω χώρες έχουν θέσει περιορισμούς, ήδη από τη δεκαετία του 80, στη χρήση κονιών με περιεκτικότητα χρωμίου VI μεγαλύτερη από 2 ppm. Οι συνθήκες εργασίας των χρηστών που χειρίζονται κονία έχουν έκτοτε βελτιωθεί σημαντικά. Αυτό επέτρεψε, επίσης, να καταδειχθεί, αφενός, ότι η προσθήκη θεικού σιδήρου δεν παρουσιάζει τεχνικές δυσχέρειες και, αφετέρου, ότι δεν επηρεάζει την ποιότητα των κονιών.

3.2.9. Κυρίως για τους μη επαγγελματίες χρήστες, η ΕΟΚΕ επισημαίνει τη σημασία της ενημέρωσης. Με την επιφύλαξη της εφαρμογής άλλων κοινοτικών διατάξεων όσον αφορά την

ταξινόμηση, τη συσκευασία και τη σήμανση επικίνδυνων ουσιών και παρασκευασμάτων, η συσκευασία της κονιάς πρέπει να περιλαμβάνει ευανάγνωστες πληροφορίες αναφερόμενες στην ημερομηνία της συσκευασίας, στις συνθήκες αποθήκευσης και στην περίοδο αποθήκευσης κατά τη διάρκεια της οποίας η περιεκτικότητα σε διαλυτό χρώμιο VI είναι χαμηλότερη από 0,0002 % του συνολικού ξηρού βάρους της κονιάς.

Η εν λόγω ενημέρωση των καταναλωτών πρέπει να επιμένει στην ανάγκη χρησιμοποίησης γαντιών κατά την άμεση χειρωνακτική επαφή με την κονία.

3.2.10. Το CEMBUREAU (Ευρωπαϊκή τσιμεντοβιομηχανία) διέθεσε στην ΕΟΚΕ μεγάλη τεκμηρίωση και τα υπάρχοντα στατιστικά στοιχεία.

3.3. Η γνώμη της ΕΟΚΕ για το χρώμιο IV και την κονία

3.3.1. Βάσει των πληροφοριών που συνέλεξε, η ΕΟΚΕ τονίζει τέσσερα σημεία:

- 1) την ανάγκη ο τομέας της τσιμεντοβιομηχανίας να μη θέσει τη συζήτηση σε καθαρά οικονομική βάση και να επιβεβαιώσει τη βούλησή του για συνεργασία προκειμένου να εξευρεθεί μία βιώσιμη λύση,
- 2) υπήρξε επαρκής διαβούλευση εκ μέρους της Επιτροπής με τους χρήστες, δηλαδή τους τομείς σκυροδέματος και κατασκευών,
- 3) ότι η ανωτέρω παρατήρηση ισχύει για τις ευρωπαϊκές κοινωνικές οργανώσεις σκυροδέματος και κατασκευών,
- 4) όπως διαπιστώνεται στο έγγραφο του CEMBUREAU, το ΕΚΤ (Ευρωπαϊκό Κέντρο Τυποποίησης), με πρωτοβουλία των ευρωπαίων παρασκευαστών κονιάς άρχισε να αναπτύσσει κοινό πρότυπο για τον εντοπισμό του διαλυτού χρωμίου VI στην κονία.

3.3.2. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπόψη ότι το CEMBUREAU ανέθεσε τη διεξαγωγή μίας επιδημιολογικής αξιολόγησης των διαθέσιμων δεδομένων για τη δερματίτιδα της κονιάς από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα (Εθνικό Ίδρυμα Εργασιακής Ιατρικής (NIOH), Όσλο, Νορβηγία).

Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης θα διαβιβασθούν στην ΕΟΚΕ τη στιγμή της προβλεπόμενης δημοσίευσής τους, τον Απρίλιο του 2003.

3.3.3. Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να λάβει γνώση των αποτελεσμάτων αυτής της μελέτης προκειμένου να λάβει οριστική θέση και επιφυλάσσεται να επανέλθει σε αυτό το θέμα ενδεχομένως σε νέα γνωμοδότησή της

3.3.4. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να ενημερωθεί σχετικά με ενδεχόμενη τροποποίηση εκ μέρους της Επιτροπής.

3.3.5. Η ΕΟΚΕ προτίθεται, εντός σύντομου χρονικού διαστήματος, να ευνοήσει τη διαβούλευση μεταξύ των κοινωνικών παραγόντων των ενδιαφερόμενων τομέων.

3.3.6. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι το CEMBUREAU δήλωσε ότι βρίσκεται σε επαφή με την ERMCO (Ευρωπαϊκή Ένωση Σκυροδέματος έτοιμου για χρήση), την BIBM (Διεθνές Γραφείο Κατεργασμένου Σκυροδέματος) και την FETBB (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εργαζομένων στον τομέα της ξυλείας και της οικοδομής), προκει-

μένου να αναπτυχθεί μία ολοκληρωμένη προσέγγιση για τα θέματα υγείας των εργαζομένων.

3.3.7. Θα ήταν ιδιαίτερα επιθυμητή η σύναψη μίας σύμβασης μεταξύ των μερών για τη διασφάλιση της υγείας των ατόμων που έρχονται σε επαφή με την κονία, ενώ αυτό θα αποτελούσε σημαντική συμβολή εκ μέρους των ενδιαφερόμενων κοινωνικών εταίρων στην εν λόγω πρόταση και θα διευκόλυνε, κατά συνέπεια, την υιοθέτησή της και την εφαρμογή της από τα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

- την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προσέγγιση των μέτρων στον τομέα της ασφάλειας του εφοδιασμού με προϊόντα πετρελαίου»,
- την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα μέτρα διασφάλισης του εφοδιασμού με φυσικό αέριο», και
- την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την κατάργηση των οδηγιών 68/414/ΕΟΚ και 98/93/ΕΚ του Συμβουλίου περί υποχρεώσεως διατηρήσεως ενός ελαχίστου επιπέδου αποθεμάτων αργού πετρελαίου ή/και προϊόντων πετρελαίου από τα κράτη μέλη της ΕΟΚ, καθώς και της οδηγίας 73/238/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί μέτρων προορισμένων να αμβλύνουν τις επιπτώσεις των δυσχερειών εφοδιασμού με πετρέλαιο και προϊόντα πετρελαίου»

(COM(2002) 488 τελικό — 2002/0219 (COD) — 2002/0220 (COD) — 2002/0221 (CNS))

(2003/C 133/04)

Στις 15 Οκτωβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις παραπάνω προτάσεις.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Μαρτίου 2003, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Cambus.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 96 ψήφους υπέρ και 3 αποχές.

1. Περίληψη των προτάσεων της Επιτροπής

1.1. Τα τρία κείμενα που υποβάλλονται στην ΕΟΚΕ για γνωμοδότηση αποτελούν συνέχεια της Πράσινης Βίβλου «Προς μία ευρωπαϊκή στρατηγική για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού»⁽¹⁾.

1.2. Το κοινό υπόβαθρο είναι η διαπίστωση ότι, εντός της προσεχούς εικοσαετίας, η εξάρτηση της ΕΕ σε πετρέλαιο ενδέχεται να ανέλθει από το 70 % στο 90 % και η εξάρτηση σε φυσικό αέριο από το 40 % στο 70 %. Επειδή η ενέργεια αποτελεί αναγκαία πρώτη ύλη για την οικονομία (παραγωγή και μεταφορές), καθώς και παράγοντα ιδιωτικής άνεσης για τα πρόσωπα και δεδομένου ότι η παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου προέρχεται, κατά το μεγαλύτερο μέρος της, από ζώνες πολιτικά ασταθείς, η ασφάλεια του εφοδιασμού με τις δύο αυτές μορφές ενέργειας έχει μεγάλη στρατηγική σημασία για την ΕΕ.

1.3. Η Ανακοίνωση εντοπίζει δύο ειδών κινδύνους σε σχέση με τον εφοδιασμό αυτόν: τη φυσική έλλειψη, προερχόμενη είτε από τεχνικά προβλήματα (απώλειες εγκαταστάσεων) είτε από πολιτικά προβλήματα (ηθελημένη αναστολή του συνόλου ή μέρους των προμηθειών), και την απότομη αύξηση των τιμών σε επίπεδα που θα αντιπροσωπεύουν μεγάλο βάρος για την ΕΕ, θα έχουν μεγάλο κόστος σε απώλεια ανάπτυξης και θέσεων απασχόλησης (μία αύξηση κατά 10 \$/bl κοστίζει 0,5 % στην αύξηση του κοινοτικού ΑΕγχΠ) και θα είναι αβάσταχτα για τα νοικοκυριά για τελικές χρήσεις όπως η θέρμανση και το αυτοκίνητο.

1.4. Για το πετρέλαιο, υπάρχουν ήδη δύο οδηγίες⁽²⁾ που ρυθμίζουν την ασφάλεια στο επίπεδο του κάθε κράτους μέλους, επιβάλλοντας τη διατήρηση αποθεμάτων για 90 ημερών κατανάλωση προϊόντων πετρελαίου, τα οποία διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: βενζίνες, ντίζελ (gas-oil) και μαζούτ (fuel-oils), με ειδική ρύθμιση των όρων για τα κράτη μέλη που είναι παραγωγόι πετρελαίου.

1.4.1. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να εφαρμόζουν τις υποχρεώσεις αυτές με τον τρόπο που κρίνουν κατάλληλο, μεταξύ των δύο ακραίων καταστάσεων: διατήρηση των αποθεμάτων εκ μέρους ιδιωτικών φορέων ή εκ μέρους ενός δημόσιου οργανισμού.

1.4.2. Η ολοκλήρωση της αγοράς της ενέργειας καθιστά αναγκαίο ένα νέο στάδιο, προκειμένου να βελτιωθεί ο ανταγωνισμός στον κλάδο των διυλισμένων προϊόντων πετρελαίου, να διασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία της αγοράς αυτής, να υπάρξει

μεγαλύτερη διαφάνεια και αξιοπιστία στην αποθηκευτική ικανότητα αποθεμάτων ασφαλείας της Ένωσης, και, τέλος, να διασφαλιστεί η ενιαία και συνεκτική δράση των κρατών μελών σε περίπτωση κρίσης στην αγορά του πετρελαίου.

1.4.3. Οι προτάσεις που διατυπώνονται προς τον σκοπό αυτόν είναι: η δημιουργία ενός κεντρικού οργανισμού σε κάθε κράτος μέλος για να διευκολύνεται η τήρηση των υποχρεώσεων αποθήκευσης εκ μέρους των νέων φορέων της αγοράς και εκείνων που δεν διαθέτουν ίδιες εγκαταστάσεις, η δυνατότητα αποθήκευσης των αποθεμάτων σε άλλο κράτος μέλος ώστε να μην δημιουργούνται μειονεκτήματα για τους διεθνικούς φορείς, η αύξηση της υποχρέωσης αποθεμάτων από 90 σε 120 ημερών κατανάλωση, το $\frac{1}{3}$ των οποίων θα εξασφαλίζεται από τον κεντρικό οργανισμό ώστε να καταστεί πιο διαφανής η στρατηγική αυτή της ασφαλείας του εφοδιασμού, και τέλος η χάραξη, σε επίπεδο ΕΕ, ενός κοινού ρυθμιστικού πλαισίου για την αποδέσμευση αποθεμάτων βάσει κατάλληλης διαδικασίας λήψεως αποφάσεων που θα διέπεται από τους κανόνες της επιτροπολογίας.

1.4.4. Η Επιτροπή προτείνει έναν νεωτερισμό στον τομέα του πετρελαίου: τη δυνατότητα να χρησιμοποιούνται τα στρατηγικά αποθέματα για την άσκηση επίδρασης επί της αγοράς και την καταβολή προσπάθειας περιορισμού της επίδρασης της κερδοσκοπίας επί της αστάθειας των τιμών των προϊόντων πετρελαίου, σε περιπτώσεις όπου προβλέπεται κρίση εφοδιασμών.

1.5. Για το φυσικό αέριο, η κατάσταση χαρακτηρίζεται από καθυστέρηση του ανοίγματος της εσωτερικής αγοράς, ενώ η μορφή αυτή ενέργειας καταλαμβάνει όλο και μεγαλύτερο μέρος στην αγορά της ΕΕ, κυρίως λόγω του ρόλου της στην παραγωγή ηλεκτρισμού (50 έως 60 % της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας), καθώς και από μεγάλη εξάρτηση, δεδομένου ότι το 40 % του φυσικού αερίου προέρχεται από τρεις πηγές εκτός της ΕΕ⁽³⁾. Ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας (ΔΟΕ) δεν έχει δυνατότητα παρέμβασης για το φυσικό αέριο.

1.5.1. Πριν από το άνοιγμα του κλάδου αυτού στον ανταγωνισμό, ο εφοδιασμός εξασφαλιζόταν από τους μονοπωλιακούς φορείς του κλάδου. Με το άνοιγμα της αγοράς του φυσικού αερίου, θα υπάρχουν πολλοί φορείς στην αγορά, καθίσταται επομένως αναγκαίο να επαναπροσδιοριστούν οι ευθύνες του καθενός για την εξασφάλιση της ασφαλείας του εφοδιασμού των χρηστών φυσικού αερίου.

1.5.2. Η κατάσταση διαφέρει από εκείνη του πετρελαίου, από την άποψη των τεχνικών δυνατοτήτων αποθήκευσης, που εξαρτώνται κυρίως από τη γεωλογία του υπεδάφους. Στόχος της πρότασης της Επιτροπής είναι να επεκταθούν και στο φυσικό αέριο οι αρχές που εφαρμόζονται για το πετρέλαιο, όμως δεν είναι δυνατή η απλή μεταφορά των ιδίων μηχανισμών. Το ζητούμενο είναι να εφαρμοστεί μια ελάχιστη κοινή προσέγγιση που θα συμπληρώνει και θα προστατεύει την αγορά.

1.5.3. Όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού, η πρόταση της Επιτροπής είναι να επιβληθεί στα κράτη μέλη να καθορίσουν την ευθύνη των φορέων προκειμένου να εξασφαλίζουν, για τους πελάτες που δεν διαθέτουν εναλλακτικές λύσεις, 60 ημερών μέση κατανάλωση φυσικού αερίου. Προτείνεται εντούτοις να

(1) COM(2000) 769 τελικό.

(2) Οδηγία 68/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1968, περί υποχρεώσεως διατηρήσεως ενός ελαχίστου επιπέδου αποθεμάτων αργού πετρελαίου και/ή προϊόντων πετρελαίου από τα κράτη μέλη της ΕΟΚ, και Οδηγία 98/93/ΕΚ του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 1998, για την τροποποίηση της οδηγίας 68/414/ΕΟΚ περί υποχρεώσεως διατηρήσεως ενός ελαχίστου επιπέδου αργού πετρελαίου ή/και προϊόντων πετρελαίου από τα κράτη μέλη της ΕΟΚ. Η πρώτη οδηγία επέβαλε ελάχιστα επίπεδα αποθεμάτων 65 ημερών, τα οποία η δεύτερη οδηγία αύξησε σε ελάχιστα επίπεδα αποθεμάτων 90 ημερών.

(3) Ο εφοδιασμός από τη Νορβηγία, που περιλαμβάνεται στις τρεις αυτές πηγές, δεν παρουσιάζει πολιτικούς κινδύνους ανάλογους προς τις δύο άλλες πηγές: Ρωσία και Αλγερία.

απαλλαγούν από την υποχρέωση αυτή οι νέοι φορείς στην αγορά του φυσικού αερίου, καθώς και οι φορείς που διαθέτουν πολύ μικρό μερίδιο της αγοράς. Η Επιτροπή προτίθεται να «παρακολουθεί στενά» τις μακροπρόθεσμες συμβάσεις και το μερίδιο που καλύπτουν στα κράτη μέλη για τη διασφάλιση του εφοδιασμού.

1.5.4. Η Επιτροπή επιθυμεί να έχει τη δυνατότητα, σε περίπτωση κρίσης και προκειμένου να εξασφαλίζει την αλληλεγγύη μεταξύ κρατών, να αποφασίζει για την αποδέσμευση των αποθεμάτων φυσικού αερίου που διατηρούν τα κράτη μέλη και για την εφαρμογή της διακοπής της διακοπόμενης ζήτησης.

1.6. Γενικά, οι προτάσεις της Επιτροπής στηρίζονται στην πεποίθηση ότι, όταν θα έχει ανοίξει στον ανταγωνισμό η αγορά της ενέργειας εντός της Ένωσης, η στρατηγική για τη διασφάλιση του εφοδιασμού δεν θα είναι αποτελεσματικότερη ούτε σε επίπεδο φορέων, ούτε στο επίπεδο του κάθε κράτους μέλους· θα πρέπει, επομένως, η ευθύνη αυτή να αναληφθεί σε κοινοτικό επίπεδο.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Σχετικά με το ενδιαφέρον της πρότασης

2.1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση αυτή, η οποία αποτελεί συνέχεια της Πράσινης Βίβλου και εξετάζει επί της ουσίας το ζήτημα της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ με πετρέλαιο και φυσικό αέριο. Μετά από δέκα χρόνια, που αφιερώθηκαν κυρίως στην οργάνωση της αγοράς της ενέργειας και στο άνοιγμα στον ανταγωνισμό των παραδοσιακών μονοπωλίων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου, καθώς και στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, είναι σημαντικό να εξεταστούν τώρα συμπληρωματικά τα θεμελιώδη ζητήματα του εφοδιασμού της αγοράς αυτής, η οποία είναι διαρθρωτικά ελλειμματική σε εντόπια παραγωγή ενέργειας και, κατά συνέπεια, άκρως εξαρτώμενη από τους φορείς εκτός της ΕΕ. Θα ήταν χρήσιμο να υπενθυμιστεί η σημασία του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, ως προϊόντων, για τον ενεργειακό ισολογισμό της Ένωσης, κυρίως για τους κλάδους των μεταφορών και της παραγωγής ηλεκτρισμού (οι οποίοι ευθύνονται για τη σημαντική αύξηση της κατανάλωσης φυσικού αερίου), και η συνακόλουθη συμβολή τους στην ανάπτυξη, την απασχόληση και την άνεση των ιδιωτών.

2.2. Σχετικά με το αντικείμενο της πρότασης

2.2.1. Ανάμεσα στις εισαγόμενες πηγές ενέργειας (άνθρακας, φυσικό αέριο, πετρέλαιο, ουράνιο), το φυσικό αέριο και το πετρέλαιο συνιστούν αναμφισβήτητα εκείνες που έχουν το μεγαλύτερο βάρος στον ενεργειακό ισολογισμό και προέρχονται από περιοχές του κόσμου με αρκετά χαμηλά επίπεδα διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων και με πολιτική αστάθεια. Ως εκ τούτου, λόγω της στρατηγικής τους σημασίας, πρέπει να εφαρμόζεται γι' αυτές μια ειδική πολιτική.

2.2.2. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι δύο αυτές πηγές ενέργειας, φυσικό αέριο και πετρέλαιο, θέτουν διαφορετικής φύσεως προβλήματα και ότι δεν πρέπει, επειδή εξετάζονται στην ίδια δέσμη μέτρων, να υποβαθμίζεται ο αντίκτυπος των διαφορών αυτών. Η πρώτη διαφορά είναι ότι το φυσικό αέριο, κατά κανόνα, είναι ταυτόχρονα ακάθαρτο προϊόν και τελικό προϊόν, με πολύ μικρή τεχνολογική προστιθέμενη αξία εντός της ΕΕ, ενώ το πετρέλαιο είναι προϊόν που εισάγεται, κατά

το μεγαλύτερο μέρος, σε ακάθαρτη μορφή και η μεταποίησή του πραγματοποιείται εντός της επικράτειας της ΕΕ. Έτσι εξηγείται γιατί οι τιμές του φυσικού αερίου ακολουθούσαν κατά κανόνα τις τιμές του πετρελαίου, προκειμένου να επιτραπεί η ανάπτυξη και των δύο μορφών ενέργειας στο σύνολο των ανταγωνιστικών χρήσεών τους. Έτσι εξηγούνται επίσης και οι ρήτρες προορισμού, που δεν είναι συμβατές με τους κανόνες της ευρωπαϊκής αγοράς· το ζήτημα αυτό βρίσκεται σε φάση διευθέτησης για τις νέες συμβάσεις. Οι υπέρμαχοι του ανοίγματος στον ανταγωνισμό του κλάδου του φυσικού αερίου ελπίζουν ότι αυτό θα αποτελέσει ένα μέσον για τη μείωση, ή ακόμη και για την ολοκληρωτική αποδέσμευση, της εξάρτησης μεταξύ των τιμών των δύο μορφών ενέργειας. Βέβαια, σε παγκόσμιο επίπεδο, οι φορείς που παράγουν το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο συχνά είναι οι ίδιοι, δεδομένου ότι, όταν αναζητεί κανείς τον ένα, βρίσκει τον άλλον.

2.2.3. Η δεύτερη διαφορά αφορά τη διάρθρωση των αγορών. Το πετρέλαιο αποτελεί, παλαιόθεν, αντικείμενο μιας ενιαίας παγκόσμιας αγοράς και η μεταφορά του από τις περιοχές παραγωγής στις περιοχές διύλισης και κατανάλωσης γίνεται περισσότερο με μεταφερόμενες δεξαμενές παρά με αγωγούς, αντίθετα προς την αγορά του φυσικού αερίου. Το φυσικό αέριο αποτελεί αντικείμενο περιφερειακών αγορών (η Ευρώπη εφοδιάζεται από τη Νορβηγία, την Αλγερία και τη Ρωσία κατά κύριο λόγο, οι Ηνωμένες Πολιτείες συγκροτούν μία αγορά μαζί με τον Καναδά και το Μεξικό, η Ιαπωνία μαζί με την Κορέα και την Ινδονησία). Η ευρωπαϊκή αγορά είναι εκείνη που χαρακτηρίζεται από τη μεγαλύτερη σταθερότητα, η αμερικανική αγορά είναι λιγότερο σταθερή και η ασιατική αγορά είναι πιο ακριβή. Παρότι υπερβαίνουν το πεδίο της παρούσας γνωμοδότησης, τα πρόσφατα γεγονότα, τις συνέπειες των οποίων υφίστανται οι ακτές και οι πληθυσμοί της Ισπανίας και της Γαλλίας, έχουν οδηγήσει σε μία κατάσταση στα πλαίσια της οποίας ενδείκνυται μία επανεξισορρόπηση της μεταφοράς πετρελαίου μέσω πετρελαιοαγωγών, όποτε αυτό είναι τεχνικά εφικτό, ακόμη κι όταν, από οικονομική καθαρά άποψη, είναι πιο δαπανηρό.

2.2.4. Η τρίτη σημαντική διαφορά είναι ότι — εκτός εξαιρέσεων — η διακίνηση του φυσικού αερίου προς τις τελικές αγορές στο εσωτερικό της Ένωσης διεξάγεται με αγωγούς, ενώ τα παράγωγα του πετρελαίου (συμπεριλαμβανομένου και του υγραερίου), μεταφέρονται με αγωγούς από τους τόπους εισαγωγής και αποθήκευσης έως τα διυλιστήρια, αλλά στη συνέχεια μεταφέρονται κατά κανόνα με φορτηγά έως τους τόπους τελικής κατανάλωσης. Ως εκ τούτου, κάθε μέτρο που απομακρύνει τον τόπο αποθήκευσης των στρατηγικών και των λειτουργικών αποθεμάτων διυλισμένων παραγών του πετρελαίου από τα κέντρα κατανάλωσης, συνεπάγεται μεγαλύτερη διαδρομή με φορτηγά.

2.2.5. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να διαφοροποιούνται σαφώς τα μέτρα που θα πρέπει να λαμβάνονται για την καθεμιά από τις δύο αυτές πηγές ενέργειας, παρότι είναι ευκαίριο, όπως προτείνει και η Επιτροπή, να προσδιοριστούν κοινές κατευθύνσεις.

2.2.6. Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να εξετάζει η πρόταση οδηγιών και τις χώρες που βρίσκονται στη διαδικασία της ένταξης στην Ένωση, σε συνάρτηση με το ζήτημα της ασφάλειας του εφοδιασμού, τόσο για τις χώρες αυτές όσο και για τις σημερινές χώρες μέλη. Είναι σημαντικό να γίνουν διαπραγματεύσεις για τις προθεσμίες εντός των οποίων οι χώρες αυτές θα πρέπει να φθάσουν στα επίπεδα και τις διαδικασίες αποθήκευσης που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη, καθώς και για τα τεχνικά και οικονομικά προβλήματα που ενδέχεται να τους δημιουργεί αυτό.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Σχετικά με τις προτάσεις που αφορούν το πετρέλαιο

3.1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη να θεσπίσουν έναν οργανισμό που θα εξασφαλίζει την κεντρική αποθήκευση αποθεμάτων ασφαλείας που θα αντιστοιχούν στο ένα τρίτο των προβλεπόμενων υποχρεώσεων. Πιστεύει, πράγματι, ότι η κεντρική αυτή αποθήκευση θα προσδώσει στα στρατηγικά αποθέματα της Ένωσης την αναγκαία διαφάνεια και θα συμβάλει στο να αποθαρρύνει εκείνους που ενδέχεται να είναι επιρρεπείς στην κερδοσκοπία επί των τιμών. Επικροτεί επίσης τη δυνατότητα κοινής εξασφάλισης της αποθήκευσης αυτής από περισσότερα του ενός κράτη μέλη και τη δυνατότητα ενός κράτους μέλους να εξασφαλίζει την αποθήκευση του μεριδίου που του αντιστοιχεί στην επικράτεια ενός άλλου κράτους μέλους. Φρονεί ότι η καλύτερη εγγύηση γι' αυτό θα μπορούσε να είναι η προσφυγή, στην περίπτωση αυτή, είτε σε συγκεκριμένα αποθέματα των επιμέρους φορέων, είτε στους οργανισμούς κεντρικής αποθήκευσης την ίδρυση των οποίων προτείνει η Επιτροπή, προκειμένου η ευθύνη της διαχείρισης των εν λόγω εκτός κράτους μέλους αποθεμάτων να εντοπίζεται επακριβώς, είτε στη μία είτε στην άλλη περίπτωση.

3.1.2. Αντίθετα, για όλους τους λόγους που εκτίθενται παρακάτω, η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον είναι σκόπιμο να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη να αυξήσουν τη δυναμικότητα των αποθεμάτων ασφαλείας από 90 σε 120 ημέρες κατανάλωσης. Είναι, βέβαια, γεγονός ότι η αύξηση των αποθεμάτων αυτών αυξάνει την εγγύηση αντιμετώπισης ενδεχόμενης κρίσης, αυτό όμως συνεπάγεται κάποιο κόστος και θα πρέπει να γίνει ορθή εκτίμηση του διακυβεύματος και των προσδοκώμενων από μια τέτοια αύξηση αποτελεσμάτων, πριν ληφθεί η σχετική απόφαση.

3.1.2.1. Η ΕΕ υποχρεώνει, επί του παρόντος, τα κράτη μέλη (με τις οδηγίες 68/414/ΕΚ και 98/93/ΕΚ) να διατηρούν αποθέματα κατεργασμένων προϊόντων (σύμφωνα με τρεις κατηγορίες) που αντιστοιχούν σε 90 ημερών μέση κατανάλωση. Ως μέλη του ΔΟΕ, οφείλουν να διατηρούν αποθέματα που αντιστοιχούν σε 90 ημερών εισαγωγές, πράγμα που, τις περισσότερες φορές, είναι πιο δεσμευτικό, πολύ περισσότερο που ο ΔΟΕ επιβάλλει να εφαρμόζεται μείωση κατά 10 %, για να λαμβάνονται υπόψη κυρίως οι μη χρησιμοποιήσιμες ποσότητες στον πυθμένα των δεξαμενών. Το αποτέλεσμα, και οι πρόσθετες προφυλάξεις που λαμβάνουν ορισμένα κράτη, καταλήγει σε πραγματικά αποθέματα των χωρών μελών του ΔΟΕ τα οποία ο οργανισμός εκτιμά σε 114 ημερών εισαγωγές κατά μέσον όρο, ενώ η Επιτροπή εκτιμά τα αποθέματα των χωρών της ΕΕ σε 115 ημερών κατανάλωση. Ως εκ τούτου, οι συνέπειες μιας αύξησης της νόμιμης υποχρέωσης σε 120 ημέρες δεν θα ήταν αμελητέες· θα ήταν ιδιαίτερα επαχθείς για τις χώρες του Νότου, τα αποθέματα των οποίων είναι της τάξεως των 90 ημερών (λόγω του κλίματος και των μικρότερων αναγκών σε θέρμανση), ενώ ορισμένες χώρες του Βορρά διαθέτουν ήδη αποθέματα μεγαλύτερα των 120 ημερών.

3.1.2.2. Από τον πόλεμο στο Κίρρουρ, το 1973, που προκάλεσε πετρελαϊκό εμπάργκο εκ μέρους ορισμένων αραβικών χωρών, οι χώρες κατανάλωσης δεν εκλήθησαν ξανά να αντιμετωπίσουν πολιτικής προέλευσης φυσική διακοπή του εφοδιασμού. Η απότομη αύξηση των τιμών που οφειλόταν στο εμπάργκο αυτό, προκάλεσε μέτρα αντίδρασης, και κυρίως την υποκατάσταση με

άλλες πηγές ενέργειας, όπως η πυρηνική και, σε μικρότερη έκταση, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με αποτέλεσμα να μειωθούν αντίστοιχα, για τις παραγωγούς χώρες, οι δυνατότητες διοχέτευσης στην αγορά για πολλές δεκαετίες. Εκ των πραγμάτων, παραγωγοί και καταναλωτές συνειδητοποίησαν ότι αποτελεί κοινό τους συμφέρον να μη μειώνονται οι ροές παραγόμενου και καταναλωμένου πετρελαίου. Υπό την έννοια αυτή, φαίνεται ότι η ανάπτυξη πολιτικών σχέσεων που ευνοούν την καλή εμπορική συνεργασία είναι η κατεύθυνση που πρέπει να προωθείται, πολύ περισσότερο που οι Ηνωμένες Πολιτείες βρίσκονται σε φάση αναπροσανατολισμού των εμπορικών τους σχέσεων προς τη δική μας πλευρά του Ατλαντικού, και κυρίως την Αφρική.

3.1.2.3. Εντούτοις, δεν είναι δυνατόν να αποκλεισθεί εντελώς οποιοσδήποτε κίνδυνος επεισοδίων, τρομοκρατικών ενεργειών για παράδειγμα, που θα μπορούσαν να οδηγήσουν παραγωγούς και καταναλωτές σε μείωση των ροών πετρελαίου συγκεκριμένης γεωγραφικής προέλευσης και για ορισμένο χρονικό διάστημα. Σε τέτοια περίπτωση, όμως, είναι μάλλον απίθανο, σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες, εάν το πρόβλημα δεν έχει διευθετηθεί ικανοποιητικά εντός της προθεσμίας των 90 ημερών που παρέχει το ισχύον επίπεδο των υποχρεωτικών αποθεμάτων, οι 30 πρόσθετες ημέρες να επιτρέψουν την επίτευξη διευθέτησης.

3.1.2.4. Η οικονομική συνέπεια μιας απόφασης αύξησης των στρατηγικών αποθεμάτων σε 120 ημέρες διαφέρει ανάλογα με το εάν θα σημαίνει την πλήρωση με προϊόντα των ήδη υφισταμένων εγκαταστάσεων που δεν αξιοποιούνται — οπότε το επιπλέον κόστος που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι αποκλειστικά το κόστος των πρόσθετων αποθεματοποιημένων προϊόντων — ή εάν θα σημαίνει αύξηση του φυσικού όγκου των αναγκαίων τεχνικών εγκαταστάσεων. Λόγω της ολοένα αυξανόμενης δυσπιστίας και φόβου έναντι όλων των χαρακτηρισμένων βιομηχανικών εγκαταστάσεων, λίγες είναι οι περιοχές εντός της ΕΕ που θα ήταν διατεθειμένες να δεχθούν την επέκταση ή τη δημιουργία νέων εγκαταστάσεων αποθήκευσης προϊόντων πετρελαίου, δεδομένου ότι πρόκειται για τις λεγόμενες εγκαταστάσεις «τύπου Σεβέζο». Τέλος, το κόστος της επέκτασης αυτής θα καλούνταν να το καλύψουν οι καταναλωτές, και είναι ευνόητο ότι ένα τέτοιο μέτρο δεν θα ήταν ούτε ιδιαίτερα δημοφιλές ούτε και το καταλληλότερο για την υποστήριξη της ανάπτυξης.

3.1.3. Η ΕΟΚΕ δεν συμφωνεί με τις κρίσεις που διατυπώνει η Επιτροπή για το Διεθνή Οργανισμό Ενέργειας (ΔΟΕ). Από την ίδρυσή του, το 1973, έως σήμερα, αποστολή του Οργανισμού αυτού υπήρξε ο συντονισμός των αντιδράσεων των συμμετεχουσών χωρών σε περίπτωση κρίσης, η οποία θα εκδηλωθεί με φυσική διακοπή του πετρελαϊκού εφοδιασμού σε παγκόσμια κλίμακα. Από την ίδρυσή του, αφιερώθηκε στην προσαρμογή των κανόνων λειτουργίας του στην εξέλιξη της κατάστασης, με τη συμμετοχή εξάλλου της Ένωσης. Δεν όφειλε να παρέμβει κατά την υπερβολική αύξηση των τιμών, δεδομένου ότι δεν είχε τέτοια αποστολή.

3.1.3.1. Δεδομένου ότι η αγορά του πετρελαίου είναι παγκόσμια, και ότι το ένα τρίτο του πετρελαίου παράγεται στις χώρες μέλη του ΟΠΕΚ, μια συντονισμένη αντίδραση δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική εάν δεν αναλαμβάνεται σε παγκόσμιο επίπεδο. Το επιχείρημα, που ισχύει στο εσωτερικό της Ένωσης, ότι η αντίδραση ενός μεμονωμένου κράτους μέλους, που θα ήταν αντίθετη προς τη στάση των άλλων, θα ήταν αναποτελεσματική, έχει ακόμη μεγαλύτερη βαρύτητα σε παγκόσμιο επίπεδο, σε περίπτωση σοβαρής κρίσης του εφοδιασμού με πετρέλαιο. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ κρίνει θεμελιώδες η ευρωπαϊκή στρατηγική για

θέματα ασφάλειας του πετρελαϊκού εφοδιασμού να μην είναι απομονωμένα από τη στρατηγική των άλλων μεγάλων καταναλωτριών χωρών και, προς τούτο, να στηρίζεται σε μια στενή συνεργασία με τον ΔΟΕ. Εάν τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν μία ενιαία θέση, θα έχουν ασφαλώς μεγαλύτερο βάρος στα πλαίσια του ΔΟΕ και σε συνεργασία με αυτόν παρά στα πλαίσια μιας ευρωκεντρικής δράσης, που δεν έχει ιδιαίτερο νόημα σε μια παγκόσμια πετρελαϊκή αγορά.

3.1.4. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανησυχία της Επιτροπής όσον αφορά τις αρνητικές επιδράσεις των ισχυρών αυξήσεων των τιμών του πετρελαίου για την ευρωπαϊκή οικονομία και για την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών. Αντίθετα, αντιμετωπίζει με μεγάλη επιφύλαξη την πρόταση της Επιτροπής να χρησιμοποιούνται τα στρατηγικά αποθέματα για αντίστροφη παρέμβαση στην αγορά, όταν σημειώνεται υπερβολική αύξηση των τιμών. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την άποψη της σε διάφορα επιχειρήματα.

3.1.4.1. Ο έλεγχος των τιμών του πετρελαίου είναι δύσκολος επειδή η αστάθειά τους είναι διαρθρωτική. Είναι αδύνατη η ακριβής εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης, καθώς οι αποφάσεις για τις επενδύσεις εκμετάλλευσης λαμβάνονται, κατά μέσον όρο, μία πενταετία πριν από την παραγωγή, βάσει προβλέψεων που ποτέ δεν επαληθεύονται επακριβώς από τις πραγματικές συνθήκες κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή. Με αυτούς τους τεχνικο-οικονομικούς περιορισμούς, ο ΟΠΕΚ ρυθμίζει τις διακυμάνσεις των τιμών μέσα σε μία ψαλίδα που κυμαίνεται από 22 USD/bi έως 28 USD/bi, η οποία φαίνεται να αποτελεί το αποδεκτό από όλους τους παράγοντες μέσο επίπεδο τιμών. Χωρίς τη δράση αυτή του ΟΠΕΚ, η αστάθεια των τιμών θα κυμαινόταν ασφαλώς από 3 USD/bi έως 60 USD/bi. Για να ασκεί τον έλεγχο αυτόν, ο ΟΠΕΚ διαθέτει το 40 % περίπου της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, από την πλευρά της, αντιπροσωπεύει το 20 % μόνον της παγκόσμιας κατανάλωσης. Είναι, λοιπόν, ουτοπικό να νομίζουμε ότι, αντιπροσωπεύοντας τη μισή από τη βαρύτητα του ΟΠΕΚ, η ΕΕ θα ήταν ικανή να ενεργεί πιο αποτελεσματικά, ενδεχομένως εκτός της παγκόσμιας συνεργασίας στους κόλπους του ΔΟΕ.

3.1.4.2. Οι καταστάσεις ανεξέλεγκτης αύξησης των τιμών μπορούν να παρουσιαστούν όταν οι παράγοντες της πετρελαϊκής αγοράς και οι καταναλωτές προβλέπουν ότι θα σημειωθεί εκ των πραγμάτων έλλειψη λόγω του ενδεχόμενου σοβαρών πολιτικών ή κλιματολογικών περιστάσεων (πόλεμοι, τρομοκρατικές ενέργειες, σεισμοί ...). Οι τιμές ανεβαίνουν επειδή όλοι οι αγοραστές πιστεύουν να αυξήσουν τα αποθέματά τους. Πώς μπορεί κανείς να πιστέψει ότι, σε μια τέτοια περίπτωση, όπου όλοι οι παράγοντες φοβούνται μη συμβεί το χειρότερο, οι αρμόδιοι της ΕΕ θα αποφάσιζαν να επιβάλουν στα κράτη μέλη να απελευθερώσουν ένα μέρος των στρατηγικών τους αποθεμάτων για να συγκρατήσουν εφήμερα τις τιμές και ύστερα να πρέπει να επανακτήσουν τα αποθέματα αυτά, σε υψηλές τιμές, για να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο πραγματικής έλλειψης; Φαίνεται μάλλον απίθανο.

3.1.4.3. Υπάρχει επιπλέον μια δυσκολία πρακτικής φύσεως, γιατί τις προμήθειες πετρελαίου τις διαχειρίζονται ηλεκτρονικοί υπολογιστές των φορέων, σύμφωνα με προγράμματα καταχώρησης μονάδων διύλισης και οριακών τιμών. Τα στρατηγικά αποθέματα δεν μπορούν να συμπεριλαμβάνονται στους συνήθεις προμηθευτές που είναι καταχωρημένοι στα προγράμματα διαχείρισης. Υπό τις συνθήκες αυτές, η διάθεση στην αγορά των αποθεμάτων δεν μπορεί παρά να είναι «χειροκίνητη», και επομένως επίπονη, πράγμα που είναι ακριβώς το αντίθετο από μια ταχεία παρέμβαση που θα μπορούσε να έρθει σε αντίθεση με την αγορά. Είναι αλήθεια, όμως, ότι η ένδειξη μιας διάθεσης στην αγορά δεν είναι ασυμβίβαστη με τον περιορισμό αυτόν.

3.1.4.4. Τέλος, μια τέτοια απόφαση θα είχε ένα κόστος που θα έπρεπε να δικαιολογηθεί ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και να γίνει δεκτό από αυτό, γιατί μας φαίνεται δύσκολο να αποφασίζεται κάτι τέτοιο από ένα θεσμικό όργανο της Ένωσης και, στη συνέχεια, να «χρεώνεται» το κόστος στα κράτη μέλη. Το κόστος θα ήταν πολύ υψηλό, ακόμη και αν υποθέσουμε ότι θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί κατά τον τρόπο αυτόν μόνο το 1/3 των στρατηγικών αποθεμάτων, η διαχείριση των οποίων είναι κεντρική, εφόσον αυτό αντιστοιχεί σε έναν περίπου μήνα πετρελαϊκής κατανάλωσης της Ένωσης, θα διατεθεί δε στην αγορά πιθανότατα σε τιμή 20 \$/bi και θα αντικατασταθεί, αργότερα, σε τιμές σαφώς ανώτερες.

3.1.4.5. Η εμπειρία από την παγκόσμια αγορά του κασσίτερου, για τον οποίο οι παραγωγοί και καταναλωτές χώρες οργανώθηκαν και συνήψαν έξι συμφωνίες μεταξύ 1953 και 1981, καταδεικνύει ότι η δράση ελέγχου των τιμών δεν είχε αποτελέσματα. Η θεωρία της επίδρασης επί των τιμών μέσω της δράσης επί της προσφοράς δεν επιβεβαιώνεται στην πράξη.

3.1.4.6. Υπάρχει κάποια αντίφαση μεταξύ, αφενός, του δόγματός της Ένωσης σχετικά με την αποτελεσματικότητα της αγοράς έναντι των μονοπωλίων, των олиγοπωλίων και των διοικητικών αρχών και, αφετέρου, της βούλησης να δοθεί σε ένα όργανο της Ένωσης η εξουσία να παρεμβαίνει στην αγορά του πετρελαίου όταν αυτή δεν είναι πλέον ευνοϊκή.

3.2. Σχετικά με τις προτάσεις που αφορούν το φυσικό αέριο

3.2.1. Η ΕΟΚΕ εγκρίνει την απόφαση να υποχρεώνονται τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν πολιτικές εξασφάλισης του εφοδιασμού σε φυσικό αέριο, ώστε να διασφαλίζεται, σε δύσκολες περιστάσεις, ο εφοδιασμός των πελατών που δεν διαθέτουν άλλες λύσεις (μη διακοπτόμενων, μη υποκαταστάσιμων), είτε πρόκειται για ιδιώτες είτε για επαγγελματίες. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι θα ήταν ευκαίριο οι πολιτικές αυτές που προσδιορίζουν τις ευθύνες των διαφόρων φορέων να μην παρεμποδίζουν την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς του φυσικού αερίου, που βρίσκεται στο στάδιο της ολοκλήρωσης.

3.2.2. Η ΕΟΚΕ εγκρίνει την προτεινόμενη λύση να εκτιμάται η υποχρέωση αυτή για τη δυνατότητα αντιμετώπισης συνθηκών περιορισμού του εφοδιασμού σε 60 ημερών μέση κατανάλωση φυσικού αερίου.

3.2.3. Η ΕΟΚΕ κατανοεί το γεγονός ότι, στην παρούσα φάση της εσωτερικής αγοράς του φυσικού αερίου, η Επιτροπή επιθυμεί να μην επιβαρύνονται υπερβολικά οι «νέοι φορείς στην αγορά» ή εκείνοι που «διαθέτουν ένα μικρό μόνο μερίδιο της αγοράς». Δεν πιστεύει, όμως, ότι πρέπει ωστόσο να εξετάζεται το ενδεχόμενο κατ' αρχήν εξαίρεσής τους από τους μηχανισμούς που θα θεσπίσουν τα κράτη μέλη για τη διασφάλιση του εφοδιασμού. Τα κράτη μέλη πρέπει να προσδιορίζουν τον καλύτερο τρόπο προκειμένου να συμβιβάζουν την προτεραιότητα που πρέπει να αποτελεί η ασφάλεια εφοδιασμού για τους καταναλωτές με το πραγματικό άνοιγμα της αγοράς.

3.2.3.1. Οι πελάτες ιδιώτες και οι πιο μικρές επιχειρήσεις δεν έχουν τις απαραίτητες γνώσεις ώστε να διακρίνουν την αξιοπιστία της προσφοράς μιας εταιρίας παροχής φυσικού αερίου, εάν το κράτος δεν της επιβάλλει να αναλαμβάνει το μερίδιο της ευθύνης της, όποιο και εάν είναι το μέγεθός της. Επιπλέον, κάτι τέτοιο θα σήμαινε διαφορετική μεταχείριση σε σύγκριση με τους φορείς εκμετάλλευσης πετρελαίου, για τους οποίους, αντίθετα, προβλέπεται στην πρόταση της Επιτροπής η υποχρέωση να συμβάλλουν στη δημιουργία αποθεμάτων — συμπεριλαμβανομένης και της δυνατότητας καταβολής ανάλογου τιμήματος στον κεντρικό οργανισμό.

3.2.4. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή υιοθετεί μια πιο ρεαλιστική θέση έναντι των μακροπρόθεσμων συμβάσεων εφοδιασμού, τις οποίες είχε επικρίνει πολύ κατά το άνοιγμα της αγοράς του φυσικού αερίου στον ανταγωνισμό, κυρίως δε για τις ρήτρες του τύπου «take or pay» (μακροπρόθεσμες συμβάσεις πληρωμής δεσμευτικών ποσοτήτων φυσικού αερίου ανεξαρτήτως παραλαβής τους). Οι συμβάσεις αυτές, όμως, και οι ρήτρες αυτές δικαιολογούνται από τις σημαντικές επενδύσεις που απαιτούνται για την εμπορευματοποίηση του φυσικού αερίου και από την κοινή βούληση παραγωγών, αγοραστών και επενδυτών για την απόσβεση και απόδοση των επενδύσεων αυτών, καθώς και για τη διασφάλιση του εφοδιασμού. Αντίθετα, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι θα ήταν δύσκολο για την Επιτροπή να επιβάλει στα κράτη μέλη ένα ελάχιστο επίπεδο μακροπρόθεσμων συμβάσεων, δεδομένου ότι, σε μια αγορά ανοιχτή στον ανταγωνισμό, ο κάθε φορέας είναι εκ των πραγμάτων ελεύθερος όσον αφορά τη διαχείριση των εφοδιασμών του.

3.2.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής να μπορεί να διατυπώνει συστάσεις προς τα κράτη μέλη σχετικά με τα προς λήψη μέτρα για την αντιμετώπιση της διακοπής του εφοδιασμού ενός σημαντικού προμηθευτή της Ένωσης. Εάν, μετά από τις συστάσεις αυτές, δεν υπάρξει αποτελεσματική ανταπόκριση, η Επιτροπή επιθυμεί να μπορεί να επιβάλει στα κράτη μέλη την ανάληψη δράσης. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, σε τέτοια περίπτωση, θα είναι πολύ δύσκολο για την Επιτροπή να εκτιμήσει την ακριβή φύση των περιορισμών εκμετάλλευσης των αποθεμάτων και των δικτύων, κυρίως δε όσον αφορά την ασφάλεια. Η διατήρηση αποθεμάτων φυσικού αερίου αποτελεί μέρος της ολοκληρωμένης διαχείρισης του συστήματος του φυσικού αερίου και δεν είναι δυνατόν τα αποθέματα αυτά να επιτάσσονται αυθαίρετα. Ούτε και είναι δυνατόν να διατηρούνται για πολύ μακρές περιόδους χωρίς να χρησιμοποιούνται.

3.2.6. Η ΕΟΚΕ αντιμετωπίζει ευνοϊκά την πρόταση να υποβληθεί έκθεση στην Επιτροπή για την επικρατούσα κατάσταση σε ό,τι αφορά τα προβλήματα εφοδιασμού και για τις πολιτικές ασφάλειας που ακολουθούνται στα κράτη μέλη.

3.3. Σχετικά και με τις δύο πηγές ενέργειας

3.3.1. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η στρατηγική για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού πρέπει να είναι διαφανής για τους πολίτες, όπως εξάλλου ζητούν ρητά οι εκπρόσωποι των καταναλωτών.

3.3.2. Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του ότι τα κράτη μέλη έχουν εξασφαλίσει ανέκαθεν την ενεργειακή τους ασφάλεια επιλέγοντας τις καταλληλότερες μεθόδους και μέσα και ότι ανταποκρινόταν καλύτερα στην πολιτική τους συγκυρία. Το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο δεν είναι οι μοναδικές πηγές ενέργειας που χρησιμοποιούνται στα κράτη μέλη, δεδομένου ότι ορισμένα έχουν επιλέξει

μαζικά την παραγωγή ηλεκτρισμού με υδραυλική ή/και πυρηνική ενέργεια. Σε περιστάσεις κρίσης του εφοδιασμού με οποιαδήποτε από τις ενέργειες που απαρτίζουν το «ενεργειακό τους πακέτο», είναι φυσικό τα κράτη μέλη να μπορούν να συνυπολογίζουν το σύνολο της ενεργειακής τους κατάστασης. Το γεγονός αυτό θα έπρεπε να αποκλείει την οποιαδήποτε δυνατότητα άμεσης παρέμβασης της Ένωσης, σύμφωνα με την επικουρικότητα.

3.3.2.1. Ο ρόλος της Ένωσης πρέπει να συνίσταται στον προσδιορισμό των κοινών προτύπων — πράγμα το οποίο έπραξε στα υπό εξέταση κείμενα —, στην εξασφάλιση της εφαρμογής τους από κράτη μέλη — πράγμα που προτείνει μέσω των εκθέσεων που θα πρέπει να της υποβάλλονται — και στην πρόταση μηχανισμών συντονισμού και αλληλεγγύης, ιδιαίτερα για τη διαχείριση των στρατηγικών αποθεμάτων τόσο πετρελαίου όσο και φυσικού αερίου.

3.3.3. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι ένας άλλος τρόπος αντιμετώπισης του κινδύνου εμφάνισης προβλημάτων εφοδιασμού της Ένωσης με πετρέλαιο και φυσικό αέριο είναι η συνέχιση των δράσεων και των προτροπών της Επιτροπής για τη διαφοροποίηση των πηγών ενεργειακού εφοδιασμού, την έρευνα στο πεδίο των ανανεώσιμων και μη ρυπαντικών πηγών ενέργειας και τον περιορισμό της κατανάλωσης υδρογονανθράκων.

3.3.4. Σύμφωνα με το πνεύμα της Συνθήκης της Νίκαιας, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι θα έπρεπε να συμμετέχει στην αξιολόγηση και την παρακολούθηση των στρατηγικών για την ασφάλεια του εφοδιασμού με πετρέλαιο και φυσικό αέριο, δεδομένου ότι απαρτίζεται από τους εκπροσώπους των διαφόρων συνιστωσών, οικονομικής και κοινωνικής φύσεως, της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και ότι εκπροσωπεί και τις παραγωγούς και τις καταναλώτριες επιχειρήσεις, τους εργαζομένους και τα κινήματα προστασίας του περιβάλλοντος.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το στόχο της Επιτροπής να προσδιοριστούν κοινοί προσανατολισμοί για θέματα ασφάλειας του εφοδιασμού της Ένωσης με πετρέλαιο και με φυσικό αέριο, ως συνέχεια της Πράσινης Βίβλου και προκειμένου να συμπληρωθούν οι προσανατολισμοί που έχουν ήδη οριστεί για την υλοποίηση μιας ευρωπαϊκής αγοράς της ενέργειας.

4.2. Όσον αφορά το πετρέλαιο, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη να θεσπίσουν οργανισμό που θα εξασφαλίζει μια κεντρική αποθήκευση ασφαλείας με στόχο να προσδοθεί μεγαλύτερη διαφάνεια στην αποθήκευση, να εξασφαλιστεί η διαφάνεια του κόστους, να μην τεθούν σε μειοεκτική θέση οι φορείς που δεν διαθέτουν ίδιες εγκαταστάσεις αποθήκευσης και να αποτραπεί κάθε στρέβλωση του ανταγωνισμού.

4.2.1. Η ΕΟΚΕ αντιμετωπίζει με μεγάλη επιφύλαξη την πρόταση να αυξηθεί από 90 σε 120 ημέρες η υποχρέωση διατήρησης αποθεμάτων ασφαλείας για όλα τα κράτη μέλη, δεδομένου ότι, στην πράξη, οι χώρες του Βορρά, για προφανείς κλιματολογικούς λόγους, έχουν μεγαλύτερες ανάγκες αποθήκευσης από τις χώρες του Νότου και ότι όντως αυτό συμβαίνει στην πράξη σήμερα. Κρίνει ότι το πρόσθετο κόστος μιας τέτοιας απόφασης δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από αντίστοιχες θετικές αντισταθμίσεις.

4.2.2. Η ΕΟΚΕ είναι εξίσου επιφυλακτική απέναντι στην ιδέα της χρησιμοποίησης των στρατηγικών αποθεμάτων για παρέμβαση στις τιμές του πετρελαίου, όταν ο φόβος ενδεχόμενης εκ των πραγμάτων έλλειψης του εφοδιασμού οδηγεί τους φορείς σε προληπτικές αγορές, πράγμα που δημιουργεί κλίμα πανικού και προκαλεί σημαντική αύξηση των τιμών.

4.2.3. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η δράση της Ένωσης για τη διαχείριση των κρίσεων εφοδιασμού με πετρέλαιο πρέπει να υλοποιείται στα πλαίσια του ΔΟΕ, ώστε να έχει επαρκή βαρύτητα και προοπτικές αποτελεσμάτων.

4.3. Για τον τομέα του φυσικού αερίου, η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τη βούληση της Επιτροπής να ανατεθεί στα κράτη μέλη η ευθύνη να ορίσουν τους κανόνες που επιβάλλονται στους φορείς, ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια εφοδιασμού.

4.3.1. Φρονεί ότι η πρόταση να εφαρμοστούν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να υπάρχει επάρκεια για 60 ημερών μέση κατανάλωση αποτελεί μια ορθή προσέγγιση.

4.3.2. Τονίζει ότι το ζήτημα της αποθήκευσης φυσικού αερίου διαφέρει πολύ από την αποθήκευση του πετρελαίου και ότι πρέπει να αξιολογηθούν οι τεχνικοί περιορισμοί και δυσκολίες για την περίπτωση όπου θα υπάρξει προσφυγή στα αποθέματα, σε κατάσταση κρίσης του εφοδιασμού.

4.3.3. Διερωτάται ποιο θα είναι το αποτέλεσμα της ενδεχόμενης απαλλαγής από την υποχρέωση ασφάλειας του εφοδιασμού των νεοεισερχόμενων στην αγορά φορέων και προτείνει το θέμα αυτό να ανήκει στην ευθύνη των κρατών μελών.

4.4. Η ΕΟΚΕ, λόγω της φύσης της και του ρόλου της, φρονεί ότι πρέπει να συμμετέχει στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών ασφάλειας του εφοδιασμού με πετρέλαιο και φυσικό αέριο, ώστε να καλυφθεί η ανάγκη διαφάνειας που έχει επισημανθεί από τους εκπροσώπους των ευρωπαίων καταναλωτών.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης της οδηγίας 2001/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το ελάχιστο επίπεδο εκπαίδευσης των ναυτικών»

(COM(2003) 1 τελικό — 2003/0001 (COD))

(2003/C 133/05)

Στις 23 Ιανουαρίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 80 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Μαρτίου 2003 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Chagas.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 97 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό

1.1. Στις 13 Ιανουαρίου 2003, η Επιτροπή παρουσίασε μία πρόταση οδηγίας σχετικά με τον καθορισμό σε κοινοτικό επίπεδο ενός αποτελεσματικού και αξιόπιστου συστήματος αναγνώρισης των πιστοποιητικών ικανότητας των ναυτικών που έχουν εκδοθεί εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), με σκοπό την πρόσληψη καταρτισμένων πληρωμάτων από τρίτες χώρες προς απασχόληση στα πλοία της Κοινότητας.

1.2. Στα ήδη ισχύοντα μέτρα συγκαταλέγονται:

- η οδηγία 94/58/ΕΚ σχετικά με το ελάχιστο επίπεδο εκπαίδευσης των ναυτικών ⁽¹⁾,
- η οδηγία 98/35/ΕΚ ⁽²⁾ που τροποποιεί την οδηγία 94/58/ΕΚ,
- η οδηγία κωδικοποίησης 2001/25/ΕΚ ⁽³⁾.

1.3. Σύμφωνα με την ισχύουσα διαδικασία, όταν ένα κράτος μέλος αναγνωρίζει με θεώρηση πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί από τρίτη χώρα, οφείλει να το κοινοποιήσει στην Επιτροπή, αφού προηγουμένως επαληθεύσει αν η τρίτη χώρα συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις της σύμβασης STCW95. Στη συνέχεια, η Επιτροπή ενημερώνει τα λοιπά κράτη μέλη σχετικά με την κοινοποίηση που της υπεβλήθη, ώστε να τους δώσει τη δυνατότητα να διατυπώσουν ενδεχόμενες αντιρρήσεις.

1.4. Οι νέες προτάσεις παραμένουν συμβατές ως προς τον στόχο των παλαιότερων οδηγιών, δηλαδή την καθιέρωση ειδικής διαδικασίας και κριτηρίων για την αναγνώριση από τα κράτη μέλη των πιστοποιητικών ικανότητας που έχουν εκδοθεί από τρίτες χώρες, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Σύμβασης για τα Πρότυπα Εκπαίδευσης, Έκδοσης Πιστοποιητικών και Τήρησης Φυλακών των Ναυτικών, που συνήφθη από τον Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (ΔΝΟ) το 1978, όπως αυτή τροποποιήθηκε.

1.5. Επιπλέον, η Επιτροπή διατυπώνει προτάσεις για την ευθυγράμμιση της οδηγίας με τις διεθνείς Συμβάσεις που ορίζουν απαιτήσεις ως προς τη γλώσσα για τα πιστοποιητικά των ναυτικών, αλλά και για την επικοινωνία μεταξύ του πλοίου και των αρχών που βρίσκονται στην ξηρά.

1.6. Η πρόταση της Επιτροπής αποσκοπεί στην τροποποίηση της οδηγίας 2001/25/ΕΚ ούτως ώστε:

- να βελτιωθεί, να ενισχυθεί και να απλουστευθεί η ισχύουσα διαδικασία για την αναγνώριση πιστοποιητικών που έχουν εκδοθεί από τρίτες χώρες, με την καθιέρωση ενός συστήματος αναγνώρισης από όλη την Κοινότητα πιστοποιητικών των τρίτων χωρών που πληρούν τις ελάχιστες απαιτήσεις της Σύμβασης STCW,
- να καθιερωθούν ειδικές διαδικασίες για την παράταση και την ανάκληση σε όλη την Κοινότητα της αναγνώρισης πιστοποιητικών τρίτων χωρών, καθώς και για τη συνεχή παρακολούθηση της συμμόρφωσης των τρίτων χωρών προς τις σχετικές απαιτήσεις της Σύμβασης STCW,
- να προσαρμοσθεί στα σύγχρονα δεδομένα η οδηγία σχετικά με τις απαιτήσεις ως προς τη γλώσσα για τα πιστοποιητικά των ναυτικών και την επικοινωνία μεταξύ του πλοίου και των αρχών στην ξηρά, ώστε να ευθυγραμμιστούν με τις

(1) Οδηγία 94/58/ΕΚ του Συμβουλίου της 22ας Νοεμβρίου 1994 σχετικά με το ελάχιστο επίπεδο εκπαίδευσης των ναυτικών, ΕΕ L 319 της 12.12.1994, σ. 28 — Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ: ΕΕ C 34 της 2.2.1994, σ. 10.

(2) Οδηγία 98/35/ΕΚ του Συμβουλίου της 25ης Μαΐου 1998 για την τροποποίηση της οδηγίας 94/58/ΕΚ σχετικά με το ελάχιστο επίπεδο εκπαίδευσης των ναυτικών, ΕΕ L 172 της 17.6.1998, σ. 1 — Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ: ΕΕ C 206 της 7.7.1997, σ. 29.

(3) Οδηγία 2001/25/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Απριλίου 2001, για το ελάχιστο επίπεδο εκπαίδευσης των ναυτικών, ΕΕ L 136 της 18.5.2001, σ. 17 — Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ: ΕΕ C 14 της 16.1.2001, σ. 41.

αντίστοιχες απαιτήσεις της Σύμβασης STCW και της Διεθνούς Σύμβασης για την Ασφάλεια της Ζωής στη Θάλασσα του 1974, όπως αυτή τροποποιήθηκε (Σύμβαση SOLAS),

- να προβλεφθούν ειδικές διαδικασίες τροποποίησης για την προσαρμογή της οδηγίας σε μελλοντικές αλλαγές της κοινοτικής νομοθεσίας.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την αναγκαιότητα μιας διαδικασίας για την αναγνώριση των πιστοποιητικών ικανότητας των ναυτικών που έχουν εκδοθεί από τρίτες χώρες, προκειμένου να δοθεί στους πλοιοκτήτες η δυνατότητα να προσλαμβάνουν ναυτικούς που κατέχουν τέτοια πιστοποιητικά προς απασχόληση σε πλοία που φέρουν σημαία κρατών μελών.

2.2. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η εφαρμογή της διαδικασίας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την πρόσληψη ναυτικών εκτός Κοινότητας σε οποιοδήποτε πλοίο της Κοινότητας, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ασφάλεια στη θάλασσα και η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

2.3. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την ανάγκη για ομοιομορφία στη διαδικασία αναγνώρισης και για διατήρηση του διοικητικού φόρτου στο ελάχιστο δυνατό επίπεδο που εξασφαλίζει την ακεραιότητα του χρησιμοποιούμενου συστήματος. Η προτεινόμενη αναγνώριση τρίτης χώρας κατόπιν αξιολόγησης των συστημάτων εκπαίδευσης και πιστοποίησης των ναυτικών είναι συμβατή με τις απαιτήσεις της Σύμβασης STCW95.

2.4. Για να αποφευχθεί η αλληλεπικάλυψη, αναγνωρίζεται ότι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια στη Θάλασσα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση της ποιότητας των διαδικασιών αξιολόγησης. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η αξιολόγηση πρέπει να είναι διεξοδική και πλήρης, δεδομένου ότι η αναγνώριση των συστημάτων και των διαδικασιών της τρίτης χώρας θα ισχύει σε όλη την Κοινότητα. Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα, θα χρειαστεί να διατεθούν οι κατάλληλοι οικονομικοί, ανθρωπίνι και τεχνικοί πόροι.

2.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση να ισχύει η απόφαση για την αναγνώριση μιας τρίτης χώρας για πέντε έτη. Σημειώνει ότι υπάρχει επίσης πρόβλεψη για παράταση ή ανάκληση των αναγνώρισεων, προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη κάθε απρόβλεπτη αλλαγή της κατάστασης της τρίτης χώρας.

2.6. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόσθετη διάταξη σχετικά με τις απαιτήσεις ως προς τη γλώσσα για τα πιστοποιητικά ικανότητας που εκδίδονται από τα κράτη μέλη.

2.7. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στις αρνητικές συνέπειες της δυνατότητας να προσλαμβάνεται απεριόριστος αριθμός υπηκόων τρίτων χωρών σε πλοία των κρατών μελών. Αν

και αναγνωρίζει ότι αυτό είναι αναγκαίο, σε ορισμένες περιπτώσεις, η παντελής έλλειψη περιορισμών όσον αφορά τον αριθμό των εκδιδόμενων πιστοποιητικών αποτελεί σημαντική απειλή για τη συνέχιση της απασχόλησης των ναυτικών της ΕΕ και τη διατήρηση της βάσης των ναυτιλιακών δεξιοτήτων στα κράτη μέλη.

2.7.1. Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να συνεργαστούν με τους κοινωνικούς εταίρους προκειμένου να καθιερώσουν ένα ισορροπημένο καθεστώς απασχόλησης στα πλαίσια του οποίου θα διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της βάσης των ναυτιλιακών δραστηριοτήτων της ΕΕ.

2.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την απογοήτευσή της για το γεγονός ότι, στην προσαρμογή στα σύγχρονα δεδομένα των ισχυουσών διαδικασιών για την έκδοση πιστοποιητικών για τους υπηκόους τρίτων χωρών, δεν υπάρχουν προστατευτικές κοινωνικές διατάξεις για την απασχόλησή τους, ώστε να εξασφαλίζεται η ίση προστασία τους σύμφωνα με τους σχετικούς νόμους κάθε κράτους μέλους.

2.9. Επιπλέον, παρά τις ανησυχίες που εκφράζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής του 2002 σχετικά με την κατάρτιση και την πρόσληψη των ναυτικών, ιδίως σε σχέση με την ανάγκη προσέλκυσης νέων της ΕΕ στο επάγγελμα, το μόνο συγκεκριμένο μέτρο που θεσπίστηκε θα έχει το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα, καθώς θα διευκολύνει την πρόσληψη φθηνότερων πληρωμάτων από τρίτες χώρες στα πλοία της ΕΕ.

2.10. Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ενδιαφέρον ότι η Επιτροπή θα λάβει υπόψη, στη μελλοντική νομοθεσία, το θέμα των εργασιακών και κοινωνικών συνθηκών των ναυτικών που απασχολούνται σε πλοία της ΕΕ. Τούτο θα αποτελέσει ενδεχομένως ένα θετικό βήμα προς την κατεύθυνση της διασφάλισης της ενδεικνυόμενης μεταχείρισης όλων των ναυτικών, ανεξάρτητα από την εθνικότητά τους, σε επίπεδο ΕΕ.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Άρθρο 1, παράγραφος 1

Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση να παρεμβληθεί στις ισχύουσες σχετικές διατάξεις της οδηγίας παραπομπή στις σχετικές απαιτήσεις του κανονισμού 1/2, παράγραφος 1 και του άρθρου VI, παράγραφος 1 της Σύμβασης STCW, βάσει των οποίων πρέπει να μεταφράζονται τα πιστοποιητικά και οι θεωρήσεις στα αγγλικά σε περίπτωση που η γλώσσα του πρωτοτύπου δεν είναι η αγγλική: «Εάν η χρησιμοποιούμενη γλώσσα δεν είναι η αγγλική, το κείμενο [η θεώρηση] πρέπει να περιλαμβάνει μετάφραση σε αυτή τη γλώσσα». Συμφωνεί επίσης με την πρόταση να εκδίδονται οι θεωρήσεις σύμφωνα με το άρθρο VI, παράγραφος 2 της Σύμβασης STCW. Αυτές οι δύο τροποποιήσεις θα πρέπει να πραγματοποιηθούν όπως αναφέρεται.

3.2. Άρθρο 1, παράγραφος 2

Θα πρέπει να γίνει δεκτή η προτεινόμενη τροποποίηση με την οποία διασφαλίζεται η τήρηση του κανονισμού 14, παράγραφος 4 του κεφαλαίου V της σύμβασης SOLAS, που προβλέπει ότι «... η αγγλική πρέπει να χρησιμοποιείται επί της γέφυρας ως η γλώσσα

εργασίας για ... επικοινωνίες μεταξύ της γέφυρας και των κατὰ ξηράν αρχών ... εκτός εάν οι άμεσα εμπλεκόμενοι στην επικοινωνία ομιλούν γλώσσα κοινή μεταξύ τους διαφορετική από τα αγγλικά».

3.3. Άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο β)

Το προτεινόμενο κείμενο θα πρέπει να γίνει δεκτό χωρίς περαιτέρω τροποποιήσεις, αν και ενδέχεται να προβληθούν επιχειρήματα υπέρ της παράτασης της προθεσμίας για την απόφαση αναγνώρισης μιας τρίτης χώρας από την Επιτροπή. Μια τέτοια παράταση απλώς θα καθυστερούσε τη διαδικασία αναγνώρισης χωρίς να εξυπηρετεί σε τίποτα, ενώ πιθανόν να δημιουργούσε και περιττούς πρόσθετους κινδύνους. Γι' αυτό θα πρέπει να διατηρηθεί η προτεινόμενη περίοδος των τριών μηνών.

3.4. Άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ)

Επιδιοκρίζεται η πρόταση να επανεξετάζει η Επιτροπή την αναγνώριση μιας τρίτης χώρας, αν η Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας του ΔΝΟ δεν είναι σε θέση να βεβαιώσει ότι η εν λόγω χώρα τηρεί πλήρως και εξ ολοκλήρου τις διατάξεις της σύμβασης STCW, ενώ τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη θα λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να εκτελεστεί η απόφαση που λήφθηκε σύμφωνα με τις καθιερωμένες διαδικασίες. Καθώς αναγνωρίζεται η ανάγκη ορισμένης ευελιξίας προκειμένου να γίνει η αντικατάσταση των ναυτικών στα πλοία, συνιστάται μια μεταβατική περίοδος τριών μηνών κατ' ανώτατο όριο.

3.5. Άρθρο 1, παράγραφος 4

Συνιστάται να λαμβάνεται η απόφαση σχετικά με την παράταση μιας αναγνώρισης τουλάχιστον τρεις μήνες πριν από την καταληκτική ημερομηνία ισχύος της. Η περίοδος του ενός μηνός που προβλέπεται στην πρόταση της Επιτροπής είναι πάρα πολύ μικρή για να μπορέσει η εταιρεία εκμετάλλευσης του πλοίου να

οργανώσει σωστά και να υλοποιήσει την αντικατάσταση των μελών του πληρώματος των οποίων τα πιστοποιητικά δεν θα παραταθούν.

Συνιστάται επίσης στα κράτη μέλη που σκοπεύουν να ανακαλέσουν μια αναγνώριση να παρέχουν επαρκή χρόνο στις εταιρείες εκμετάλλευσης των πλοίων για να προβαίνουν στην αντικατάσταση των μελών του πληρώματος. Προτείνεται περίοδος τουλάχιστον τριών μηνών.

4. Συμπέρασμα

4.1. Με την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που διατυπώνονται παραπάνω, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση της Επιτροπής.

4.2. Η ΕΟΚΕ, παρότι θεωρεί επιθυμητό ένα αποτελεσματικό και αξιόπιστο σύστημα αναγνώρισης των πιστοποιητικών ικανότητας που έχουν εκδοθεί εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκφράζει εντούτοις σοβαρές ανησυχίες σε σχέση με τη μελλοντική απασχόληση των πολιτών της ΕΕ και τη διατήρηση της ευρωπαϊκής βάσης ναυτιλιακών δεξιοτήτων.

4.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το ρόλο που επιδιώκεται να διαδραματίσει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια στη Θάλασσα για την εξασφάλιση της πλήρους συμμόρφωσης με τις διαδικασίες και ζητεί από την Επιτροπή να φροντίσει ώστε να του διατίθενται επαρκείς πόροι τόσο στο επίπεδο των κρατών μελών όσο και στο ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.4. Η ΕΟΚΕ, αν και συμφωνεί ως προς τη σημασία που αποδίδει η Επιτροπή στην εκπαίδευση και την κατάρτιση των ναυτικών για τη διατήρηση της ασφάλειας στη θάλασσα και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, εκφράζει την ανησυχία ότι δεν ελήφθησαν πρόσθετα μέτρα για να διασφαλιστεί ότι οι υπήκοοι τρίτων χωρών δεν θα αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης στα πλοία των κρατών μελών. Ενθαρρύνει την Επιτροπή να προχωρήσει στην υποβολή νομοθεσίας που θα εξασφαλίζει επαρκή προστασία των ναυτικών που απασχολούνται σε πλοία που αγκυροβολούν σε λιμένες της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη θέσπιση Κοινοτικού Σχεδίου Δράσης για τη διατήρηση και τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων στη Μεσόγειο Θάλασσα στο πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής»

(COM(2002) 535 τελικό)

(2003/C 133/06)

Στις 9 Οκτωβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης ΕΚ, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Μαρτίου 2003, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Chagas.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 27ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Με την υπό εξέταση Ανακοίνωση ⁽¹⁾, η Επιτροπή επιχειρεί τη θέσπιση ενός σχεδίου δράσης για τα αλιεύματα της Μεσογείου, θέτοντας τις βάσεις για μια νέα θεώρηση και ένα νέο καθεστώς για την αλιεία στην περιοχή.

1.2. Μια νέα θεώρηση, βάσει της οποίας θα εξετάζονται πλήρως όλες οι παράμετροι που καθιστούν δυνατή μια υπεύθυνη και βιώσιμη αλιεία, μια παρέμβαση που θα τοποθετείται στα πλαίσια μιας προσέγγισης ολοκληρωμένης και βασισμένης σε νέες προϋποθέσεις όσον αφορά την έκταση του περιβάλλοντος χώρου εντός του οποίου ασκείται η αλιευτική δραστηριότητα σε κάθε κράτος μέλος.

1.3. Ένα νέο καθεστώς που γίνεται προσπάθεια να στηρίζεται σε διαφορετικές προϋποθέσεις ως προς τη δικαιοδοσία επί των θαλασσίων υδάτων και ως προς τη διασύνδεση με τις τρίτες χώρες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, και το οποίο θα καθιστά δυνατή την πλήρη εφαρμογή όλων των συστατικών της ΚΑΠ, ειδικότερα δε της πολιτικής διατήρησης των αλιευτικών πόρων οι οποίοι, σύμφωνα με τις μελέτες και την έρευνα των επίσημων οργανισμών των ιδίων των κρατών μελών, καθώς και άλλων διεθνών οργανισμών, αποτελούν αντικείμενο υπερεκμετάλλευσης και για τους οποίους απαιτείται αποτελεσματική και ανανεωτική παρέμβαση.

1.4. Ειδικότερα, η Επιτροπή προτείνει τα εξής στο σχέδιο δράσης:

- την υιοθέτηση μιας συντονισμένης προσέγγισης όσον αφορά τον ορισμό των ζωνών προστασίας των αλιευμάτων·
- την εφαρμογή της διαχείρισης της αλιευτικής προσπάθειας ως κύριου μηχανισμού·
- τη βελτίωση των τεχνικών της αλιείας προκειμένου να περιοριστεί η αρνητική επίδραση στα αποθέματα και στο θαλάσσιο περιβάλλον·
- την ενίσχυση των μέτρων ελέγχου και εφαρμογής·

⁽¹⁾ COM(2002) 535 τελικό.

- την αύξηση της διαθεσιμότητας επιστημονικών γνωμοδοτήσεων·
- την αύξηση της συμμετοχής του κλάδου της αλιείας στη διαδικασία διαβούλευσης·
- την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η αλιευτική δραστηριότητα στη Μεσόγειο παρουσιάζει μεγάλη σημασία από οικονομική και κοινωνική άποψη και, σε πολλές περιπτώσεις, έχει ειδική σημασία πολύ μεγαλύτερη απ' ό,τι το βάρος που της αναλογεί από την άποψη της συμβολής της στο σχηματισμό του ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Ο στόλος της Μεσογείου, σε όρους απασχόλησης, αφορά το 42 % της τομεακής απασχόλησης στην ΕΕ.

2.2. Η συντριπτική πλειοψηφία των πλοίων που δραστηριοποιούνται στη Μεσόγειο έχουν μήκος κατώτερο των 12 μέτρων, δεδομένου ότι τα πλοία αυτού του είδους αντιπροσωπεύουν το 80,2 % του συνόλου των κοινοτικών πλοίων που δραστηριοποιούνται στη Μεσόγειο. Ως εκ τούτου, ο στόλος της Μεσογείου διαθέτει κατά κύριο λόγο τα χαρακτηριστικά αλιείας περιορισμένης κλίμακας.

2.3. Ο στόλος αυτός, λόγω της περιορισμένης έκτασης της υφαλοκρηπίδας και της τυπολογίας των σκαφών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή αυτή, ασκεί τη δραστηριότητά του πολύ κοντά στην ακτή, εντός των χωρικών υδάτων, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερη και ιδιαίζουσα όχι μόνο την επιχειρησιακή δομή του, αλλά και τη μορφή της δραστηριότητας, την απασχόληση, τις επενδύσεις κεφαλαίου και την ποσότητα των αλιευμάτων.

2.4. Οι ιδιαιτερότητες των αλιευτικών επιχειρήσεων στη Μεσόγειο καθόρισαν επίσης τον τρόπο κατά τον οποίο εφαρμόστηκε στην περιοχή η Κοινή Αλιευτική Πολιτική και οι διαδοχικές προσαρμογές της, από τότε που θεσπίστηκε.

2.5. Ενώ, σε γενικές γραμμές, οι πτυχές Διαρθρωτική Πολιτική και Αγορές της ΚΑΠ εφαρμόστηκαν στη Μεσόγειο όπως και στις άλλες περιοχές της ΕΕ, η πολιτική της Διατήρησης, ο σημαντικότερος ίσως κρίκος της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, εφαρμόστηκε κατά πιο μετριοπαθή τρόπο. Το ίδιο συμβαίνει και με την πολιτική ελέγχου.

2.6. Η ολοκληρωμένη διαχείριση της αλιείας προϋποθέτει τη μελέτη των βιολογικών, οικονομικών και κοινωνικών πτυχών, τη διάθεση κατάλληλων μέσων διαχείρισης, το διάλογο μεταξύ επαγγελματιών, διοικήσεων και επιστημονικών κύκλων.

2.7. Η ΕΟΚΕ αντιμετωπίζει με ιδιαίτερο ενδιαφέρον την Ανακοίνωση αυτή της Επιτροπής και τους τρόπους που εξετάζονται για την επίτευξη του στόχου της επανατοποθέτησης, εντός τριετίας, της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής στη Μεσόγειο, η οποία, μεταξύ άλλων πτυχών, αφορά την εφαρμογή της πανοπλίας των υφισταμένων διαχειριστικών μηχανισμών της ΚΑΠ. Τονίζεται ότι πρόκειται για ιδιαίτερα φιλόδοξο στόχο σε συνάρτηση με το περιορισμένο χρονικό διάστημα εντός του οποίου η Επιτροπή δεσμεύεται να τον επιτύχει.

2.8. Εξάλλου, η επανατοποθέτηση της ΚΑΠ στη Μεσόγειο αποτελεί επιθυμία που η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένως εκφράσει σε προγενέστερες γνωμοδοτήσεις ⁽¹⁾.

2.9. Ακόμη, η ΕΟΚΕ σημειώνει την πρόθεση που διατυπώνεται στην Ανακοίνωση, σύμφωνα με την οποία οι δράσεις που θα πρέπει να αναληφθούν σε κοινοτικό επίπεδο για την επίτευξη του στόχου αυτού, θα αποτελούν καρπό ευρέων συζητήσεων με τη συμμετοχή των παραγόντων και των κοινωνικών εταίρων στα πλαίσια ειδικών οργανισμών, είτε υφισταμένων είτε που θα δημιουργηθούν για το σκοπό αυτό. Η σύσταση Περιφερειακού Γνωμοδοτικού Συμβουλίου για τη Μεσόγειο, η οποία προτεινόταν στον «χάρτη πορείας», θα αποτελέσει πιθανότατα σημαντικό βήμα προς την ορθή κατεύθυνση. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης με ενδιαφέρον το έργο που επιτελείται επί του παρόντος με στόχο τη δημιουργία μιας ένωσης αλιέων ολόκληρης της Μεσογείου, και τονίζει ότι είναι σημαντικό στη διαδικασία αυτή να συμμετάσχουν οι κυριότεροι παράγοντες και, ειδικότερα, οι εφοπλιστές και οι εκπρόσωποι των εργαζομένων.

2.9.1. Το γεγονός ότι στη Μεσόγειο λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις η παράνομη αλιεία, που δεν σέβεται τις ορθές πρακτικές, και ασκείται από σκάφη χωρών που δεν ανήκουν στην περιοχή, είναι ασυμβίβαστο με μια αλιεία υπεύθυνη και βιώσιμη. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη τόνωσης της συνεργασίας μεταξύ των παράκτιων κρατών και, ως εκ τούτου, χαιρετίζει την πραγματοποίηση Περιφερειακής Διάσκεψης για την εξέταση των νέων προοπτικών εξέλιξης της αλιείας στη Μεσόγειο.

2.10. Ως ιδιαίτερα επιτυχής κρίνεται η ιδέα της εξέτασης και ενδεχομένων της υιοθέτησης μιας νέας προσέγγισης και μιας κοινής θέσης όσον αφορά την επέκταση της περιοχής δικαιοδοσίας των χωρικών υδάτων, ως αντιστάθμιση προς την επικρατούσα κατάσταση όπου παρατηρούνται άνισα καθεστώτα μεταξύ των κρατών μελών της περιοχής, που κυμαίνονται από 6 έως 12 μίλια για ορισμένα κράτη μέλη, 49 μίλια για τη Ζώνη Προστασίας της Αλιείας (ΖΠΑ) για άλλο, ή ακόμη και Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) 25 μιλίων για ένα μελλοντικό κράτος μέλος. Η κατάσταση αυτή, καθώς και οι πρωτοβουλίες ορισμένων κρατών

μελών που, στην πράξη, επεκτείνουν τα ύδατά τους υιοθετώντας ζώνες προστασίας του περιβάλλοντος, καταδεικνύουν την ανάγκη να αντιμετωπίζεται το ζήτημα αυτό με σύνεση, αλλά και με φιλοδοξία.

2.11. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την προσέγγιση αυτή, και διατυπώνει την προτροπή να καταβληθούν προσπάθειες εντός της ΕΕ προς την κατεύθυνση μιας συντονισμένης θέσης ως προς τη δικαιοδοσία επί των θαλασσίων υδάτων και να προωθηθεί η θέση αυτή σε πολυμερές επίπεδο, μεταξύ όλων των παρακτιών κρατών της Μεσογείου. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο για την ομαλή διεξαγωγή της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ στη Μεσόγειο.

2.12. Μια κοινή θέση όσον αφορά την επέκταση των χωρικών υδάτων ενδέχεται να αποτελέσει τεράστια συμβολή, μεταξύ άλλων και για το συντονισμό της διαχείρισης της ΚΑΠ, την εναρμόνιση των διαδικασιών, την αύξηση του επιπέδου υπευθυνότητας των φορέων, την καταπολέμηση της λαθραίας αλιείας και όλων των δραστηριοτήτων που δεν σέβονται τις ορθές πρακτικές και δεν συμμορφώνονται προς τις αρχές που διέπουν την υπεύθυνη αλιεία.

2.13. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη θεώρηση αυτή, η οποία θα πρέπει να αντιστοιχεί όχι σε αύξηση της αλιευτικής προσπάθειας, αλλά σε έναν αποτελεσματικότερο έλεγχο της προσπάθειας αυτής εκ μέρους των εμπλεκόμενων κρατών μελών. Εντούτοις, πρέπει να εξασφαλιστεί ότι τα κράτη θα διαθέτουν τα απαραίτητα ανθρώπινα, τεχνικά και οικονομικά μέσα για την άσκηση του ελέγχου αυτού κατά τρόπο ικανοποιητικό.

2.14. Το γεγονός ότι οι μελέτες και γνωμοδοτήσεις των ίδιων των επίσημων οργανισμών των κρατών μελών, καθώς και άλλων επιστημονικών οργανισμών, συμφωνούν ως προς την σαφή εξασθένιση των αλιευτικών πόρων της Μεσογείου, καθιστά επείγουσα την πλήρη υιοθέτηση της πτυχής της διατήρησης, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της αλιευτικής εκμετάλλευσης και η διατήρηση της δραστηριότητας αυτής, που παρουσιάζει μεγάλη οικονομική και κοινωνική σημασία για την επιβίωση ορισμένων περιοχών και του πληθυσμού τους.

2.15. Ο συνδυασμός της εφαρμογής της πολιτικής διατήρησης και διαχείρισης των κοινοτικών αλιευτικών πόρων της Μεσογείου, και μιας δυναμικής παρέμβασης στους κόλπους των περιφερειακών οργανισμών συντονισμού, αφενός, με την ανάπτυξη, αφετέρου, της συνεργασίας με τις άλλες γειτονικές χώρες της περιοχής, μπορεί να αποβεί ιδιαίτερος ευεργετικός για το μέλλον της αλιείας στη Μεσόγειο, με θετικές συνέπειες που θα επεκταθούν ασφαλώς και σε άλλους τομείς. Τα υπο-περιφερειακά σχέδια του FAO (Adriamed, Copemed και Medsurmed) θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για την εδραίωση της επιστημονικής συνεργασίας.

2.16. Η προετοιμασία της μεταρρύθμισης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής στη Μεσόγειο προϋποθέτει τη γνώση της πραγματικής κατάστασης επί της οποίας θα διενεργηθούν παρεμβάσεις και όλως ιδιαίτερος της κατάστασης των αποθεμάτων, της βιολογικής τους κατάστασης ή/και της πιθανότητας ανασύστασής τους.

⁽¹⁾ ΕΕ C 85 της 8.4.2003.

2.17. Η αλιεία αποτελεί σύνθετη δραστηριότητα, εξαρτώμενη από μια βιολογική κατάσταση, η οποία με τη σειρά της εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, κλιματικούς, περιβαλλοντικούς και άλλους, η γνώση των οποίων απαιτεί περαιτέρω εμβάθυνση.

2.18. Το γεγονός αυτό επιβάλλει, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχιση της οικονομικής αυτής δραστηριότητας και η διατήρηση της βιοποικιλότητας, τη θέσπιση πολύ συγκεκριμένων κανόνων διατήρησης και διαχείρισης των βιολογικών πόρων, διαφορετικά θα συμβάλουμε στην εξάντλησή τους.

2.18.1. Η αύξηση της πολυμερούς συνεργασίας αναμένεται να συμβάλει στην εναρμόνιση των κανόνων αυτών και την εφαρμογή τους σε όλους τους στόλους που δραστηριοποιούνται στη Μεσόγειο.

2.19. Προκειμένου να θεμελιωθούν έγκυρα οι αποφάσεις, απαιτείται η βελτίωση των επιστημονικών γνωμοδοτήσεων για την αλιεία, η οποία αποτελεί επίσης προϋπόθεση για τη στήριξη και την αξιοπιστία ολόκληρου του ρυθμιστικού οικοδομήματος για τη διάρθρωση των παρεμβάσεων στη Μεσογειακή αλιεία.

2.20. Παρά τις προσπάθειες που έχουν καταβάλει τα διάφορα ιδρύματα και επιστημονικές κοινότητες των κρατών μελών για την εκπόνηση επιστημονικών μελετών και γνωμοδοτήσεων για τον κλάδο, επείγει να προσαρμοστούν οι προσπάθειες αυτές στις πραγματικές καταστάσεις και ανάγκες του κλάδου, ούτως ώστε να αποκτήσουν αντικειμενικό περιεχόμενο και πρακτική χρησιμότητα για τον κλάδο.

2.21. Εξάλλου, τόσο για την αλιεία στον Ατλαντικό όσο και στη Μεσόγειο, όπως έχει ήδη τονίσει η ΕΟΚΕ, υπάρχει ανάγκη «ενίσχυσης της έρευνας στον τομέα αυτό με την ενθάρρυνση της καλύτερης συνεργασίας και των ανταλλαγών πληροφοριών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και με τη χορήγηση των κατάλληλων πόρων»⁽¹⁾. Αυτό ακριβώς το ζήτημα αφορά η ανησυχία που εκφράζει η ΕΟΚΕ για τη μείωση των διαθέσιμων κονδυλίων για την έρευνα στον κλάδο, στα πλαίσια του 6ου Προγράμματος-Πλαίσιο.

2.22. Η θέσπιση στους κόλπους της ΕΤΟΕΑ⁽²⁾ μιας υποομάδας για τη Μεσόγειο θα μπορούσε, εάν αυτή εφοδιαστεί με τους κατάλληλους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους, να αποβεί ιδιαίτερα χρήσιμη για τη στήριξη των νέων δράσεων και μέτρων διαχείρισης.

2.23. Όπως ήδη υποστήριξε στη γνωμοδότηση⁽¹⁾ για το χάρτη πορείας⁽³⁾, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το βαθμιαίο περιορισμό των πρακτικών και των μεθόδων αλιείας που έχουν αρνητικές επιπτώσεις για το θαλάσσιο περιβάλλον και προωθεί την υιοθέτηση μεθόδων και αλιευτικών εργαλείων πιο επιλεκτικών και που να

σέβονται περισσότερο το περιβάλλον. Όπως έχουμε επανειλημμένως τονίσει, η ενεργός συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών φορέων στη διαμόρφωση των σχετικών μέτρων, καθώς και στην προετοιμασία της προβλεπόμενης αναθεώρησης του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1626/94, είναι καθοριστική.

2.24. Επίσης, πρέπει να διεξαχθεί μελέτη εις βάθος των αλιευτικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται υπό την ονομασία της αλιείας αναψυχής και οι οποίες, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορούν να εξισωθούν με πραγματική επαγγελματική δραστηριότητα.

2.25. Οι στόχοι της ΚΑΠ στη Μεσόγειο πρέπει να διασφαλίσουν τον ηγετικό ρόλο της Κοινότητας στην εφαρμογή των διαφόρων πτυχών της, ώστε να καταστεί δυνατή η εξασφάλιση της βιωσιμότητας των δραστηριοτήτων και η συνεκτικότητα των πολιτικών, και να διασφαλιστεί η κατάλληλη συμμετοχή, σε διάφορα θέματα, των εθνικών ή τοπικών αρχών, κυρίως δε μέσω των Περιφερειακών Συμβουλευτικών Επιτροπών.

2.26. Η διαφύλαξη κατάλληλων περιβαλλοντικών συνθηκών για την προστασία των βιολογικών πόρων της αλιείας απαιτεί, γενικά, ιδιαίτερη μέριμνα σε θέματα περιβαλλοντικών μέτρων και δράσεων καταπολέμησης της ρύπανσης και προστασίας των βιοτόπων. Τούτο λαμβάνει ιδιαίτερα επείγοντα χαρακτήρα σε μια θάλασσα που παρουσιάζει τις ιδιαιτερότητες της Μεσογείου.

2.26.1. Η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος αποτελεί καθοριστική ανάγκη για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των αλιευτικών δραστηριοτήτων. Πρέπει πραγματικά να υπάρξει μεγαλύτερη μέριμνα για την πτυχή αυτή, και να προχωρήσουμε από τα λόγια στις πράξεις, στα πλαίσια μιας αυθεντικής σφαιρικής και ολοκληρωμένης πολιτικής για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η οποία να ανταποκρίνεται, μεταξύ άλλων, στα σοβαρά προβλήματα που προκύπτουν από τη ρύπανση λόγω ατυχημάτων με πλοία μεταφοράς καυσίμων και επικίνδυνων εμπορευμάτων ή λόγω της απόρριψης υδρογονανθράκων στη θάλασσα.

2.27. Οι προσαρμογές και οι μεταρρυθμίσεις που θα χρειαστεί να εισαχθούν ώστε να καταστεί δυνατή η εφαρμογή της ΚΑΠ στη Μεσόγειο θα έχουν αναπόφευκτα αντίκτυπο στον κοινωνικό ιστό.

2.28. Πράγματι, η πλήρης εφαρμογή στη Μεσόγειο των πτυχών Διατήρησης, Διαρθρωτική Πολιτική και Πολιτική Αγορών, ακόμη και με τις προσαρμογές που αναγκαστικά θα επιβάλει η συγκεκριμένη κατάσταση, θα επιφέρει κοινωνικές συνέπειες για εκείνους που αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους στα ύδατά της και εξαρτάται από αυτήν η επιβίωσή τους.

2.29. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να εξασφαλιστούν μέτρα στήριξης για την ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας, ως δραστηριότητας συμπληρωματικής προς την παραδοσιακή αλιευτική δραστηριότητα.

2.30. Η ΕΟΚΕ συνιστά την πλήρη ενσωμάτωση της κοινωνικής διάστασης κατά τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής για την περιοχή αυτή, ως αποφασιστικό στοιχείο που θα της προσδώσει αξιοπιστία. Ειδικότερα, επισύρει την προσοχή στην υπό

(1) ΕΕ C 85 της 8.4.2003.

(2) Επιστημονική, Τεχνική και Οικονομική Επιτροπή Αλιείας.

(3) COM(2002) 181 τελικό.

προετοιμασία γνωμοδότηση για το «Σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση των κοινωνικών, οικονομικών και περιφερειακών συνεπειών της αναδιάρθρωσης της αλιείας της ΕΕ» καθώς επίσης και στο ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι γυναίκες, δεδομένου ότι ο κλάδος, στην περιοχή αυτή, κατατάσσεται κυρίως στην αλιεία περιορισμένης κλίμακας.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τις σπουδές, την επαγγελματική κατάρτιση ή τον εθελοντισμό»

(COM(2002) 548 τελικό — 2002/0242 (CNS))

(2003/C 133/07)

Στις 21 Οκτωβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαρτίου 2003, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Pariza Castaños.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 88 ψήφους υπέρ και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Κύρια σημεία της πρότασης οδηγίας

1.1. Η πρόταση οδηγίας αναφέρεται στις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής τεσσάρων διαφορετικών κατηγοριών υπηκόων τρίτων χωρών. Η πρώτη είναι οι σπουδαστές, και αφορά όσους έρχονται για να παρακολουθήσουν σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή επαγγελματικές. Η δεύτερη είναι οι μαθητές, όσοι δηλαδή βρίσκονται στο στάδιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και έρχονται με προγράμματα ανταλλαγής μαθητών. Η τρίτη είναι οι μη αμειβόμενοι ασκούμενοι, που είναι εκείνοι που έρχονται για μη αμειβομένη επαγγελματική κατάρτιση. Και η τέταρτη είναι οι εθελοντές και περιλαμβάνει εκείνους που έρχονται για να ασκήσουν μια μη αμειβόμενη δραστηριότητα αλληλεγγύης, μέσω προγραμμάτων εθελοντισμού που αναπτύσσονται από μη κερδοσκοπικές οργανώσεις.

1.2. Η οδηγία δεν θα εφαρμόζεται σε αιτούντες άσυλο ή σε πρόσωπα που απολαμβάνουν επικουρικών μορφών προστασίας, ούτε και σε όσους έχουν το καθεστώς κατοίκου μακράς διαρκείας.

1.3. Για να επιτραπεί η είσοδος σε οποιαδήποτε από τις τέσσερις κατηγορίες προσώπων στις οποίες αναφέρεται η οδηγία, θα απαιτούνται ορισμένες προϋποθέσεις που είναι κοινές και για τις τέσσερις και άλλες που αφορούν ειδικά την καθεμία από αυτές. Οι κοινές προϋποθέσεις είναι, κυρίως, να διαθέτει ο ενδιαφερόμενος διαβατήριο και γονική άδεια (όταν χρειάζεται), ασφάλιση ασθένειας, να μην θεωρείται ως απειλή για τη δημόσια τάξη και να έχει πληρώσει τα τέλη για τη διαδικασία έκδοσης της αδειας διαμονής (όταν το απαιτεί το ενδιαφερόμενο κράτος).

1.4. Οι σπουδαστές (τριτοβάθμιας ή επαγγελματικής εκπαίδευσης) πρέπει, επιπλέον, να αποδείξουν ότι έχουν γίνει δεκτοί από εκπαιδευτικό ίδρυμα, ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους για να καλύψουν τα έξοδα διαβίωσής τους και, εάν το απαιτεί το κράτος, ότι διαθέτουν επαρκή γνώση της γλώσσας και ότι έχουν πληρώσει τα τέλη εγγραφής του εκπαιδευτικού ιδρύματος.

1.5. Οι μαθητές που συμμετέχουν σε πρόγραμμα ανταλλαγής, επιπλέον των γενικών προϋποθέσεων, πρέπει να έχουν ηλικία που περιλαμβάνεται εντός των ορίων που ορίζει το κάθε κράτος, να αποδείξουν ότι έχουν γίνει δεκτοί σε ίδρυμα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, να αποδείξουν ότι συμμετέχουν σε πρόγραμμα ανταλλαγής, να προσκομίσουν την απόδειξη ότι ο οργανισμός ανταλλαγής φέρει την πλήρη ευθύνη γι' αυτούς και, τέλος, να έχουν γίνει δεκτοί σε οικογένεια για τη διάρκεια της διαμονής τους.

1.6. Οι μη αμειβόμενοι ασκούμενοι, πέραν των γενικών προϋποθέσεων, πρέπει να μετέχουν σε σύμβαση κατάρτισης που έχει υπογραφεί με επιχείρηση ή οργανισμό κατάρτισης, να διαθέτουν επαρκείς πόρους για την κάλυψη των εξόδων διαβίωσής τους και, εάν το απαιτεί το κράτος, να έχουν επαρκή γνώση της γλώσσας.

1.7. Οι εθελοντές, επιπλέον των γενικών προϋποθέσεων, πρέπει να έχουν ηλικία εντός των ορίων που καθορίζει το κάθε κράτος, να προσκομίσουν σύμβαση, υπογεγραμμένη με τον οργανισμό που έχει αναλάβει το πρόγραμμα εθελοντισμού, στην οποία θα εμφανίζεται η περιγραφή των καθηκόντων τους και οι πόροι που θα διαθέτουν για την κάλυψη των εξόδων διαβίωσής τους, να διαθέτουν ασφάλιση ευθύνης για τις δραστηριότητές τους και να παρακολουθήσουν πρόγραμμα εισαγωγής στη γλώσσα, την ιστορία και τις πολιτικές και κοινωνικές δομές του κράτους υποδοχής.

1.8. Η δυνατότητα κινητικότητας στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξετάζεται μόνο για την περίπτωση των σπουδαστών. Όταν έχουν ήδη άδεια διαμονής «σπουδαστή» σε ένα κράτος μέλος, μπορούν να ζητήσουν παρόμοια άδεια και σε άλλο κράτος, για να παρακολουθήσουν ένα μέρος του ίδιου κύκλου σπουδών που παρακολουθούν ήδη, ή για άλλο πρόγραμμα σπουδών που είναι συμπληρωματικό προς αυτό που παρακολουθούσαν.

1.9. Όσον αφορά τους πόρους για την κάλυψη των εξόδων διαβίωσης, τους οποίους πρέπει να διαθέτουν οι σπουδαστές και οι μη αμειβόμενοι ασκούμενοι, η πρόταση οδηγίας αναφέρει ότι αυτοί προσδιορίζονται από το κάθε κράτος.

1.10. Σχετικά με την ασφάλιση ασθένειας που απαιτείται από όλες τις κατηγορίες ατόμων τις οποίες αφορά η πρόταση οδηγίας, αναφέρεται ότι, στην περίπτωση των σπουδαστών, ισχύει η ασφάλιση που μπορεί να προσφέρει το ίδρυμα στο οποίο έχουν εγγραφεί.

1.11. Σχετικά με τα προγράμματα ανταλλαγής μαθητών, αναφέρεται ότι το κράτος μέλος μπορεί να τα περιορίζει σε όσους προέρχονται από χώρες με τις οποίες υπάρχει αμοιβαιότητα, δηλαδή εκείνες που δέχονται επίσης τους μαθητές που προέρχονται από το ενδιαφερόμενο κράτος.

1.12. Οι άδειες διαμονής που θα εκδίδονται είναι διαφορετικές για την κάθε περίπτωση. Οι άδειες των σπουδαστών θα είναι

ετήσιες, με δυνατότητα ανανέωσης εφόσον εξακολουθούν να ισχύουν οι προϋποθέσεις χορήγησης, υπό τον όρο, όμως, ότι ο σπουδαστής θα αποδεικνύει επαρκή πρόοδο στις σπουδές του. Οι άδειες των μαθητών είναι ετήσιες και δεν επιδέχονται ανανέωση, όπως και οι άδειες των μη αμειβόμενων ασκούμενων και των εθελοντών. Μόνο οι άδειες των ασκούμενων θα μπορούν, κατ' εξαίρεση, να ανανεώνονται.

1.13. Το κράτος που έχει εκδώσει άδεια διαμονής μπορεί να την ανακαλέσει όταν ο κάτοχος δεν πληροί πλέον τις απαιτούμενες για την χορήγησή της προϋποθέσεις, καθώς και για λόγους δημόσιας τάξης.

1.14. Η πρόταση οδηγίας ρυθμίζει το δικαίωμα για αμειβόμενη εργασία, είτε μισθωτή είτε ανεξάρτητη, των σπουδαστών και των μη αμειβόμενων ασκούμενων, επισημαίνοντας ότι θα πρέπει να ασκείται εκτός του χρόνου που αφιερώνεται στο πρόγραμμα σπουδών και για αριθμό εβδομαδιαίων ωρών που θα πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 10 και 20, και ότι το εκάστοτε κράτος καθορίζει τον αριθμό των επιτρεπόμενων ωρών, εντός των ορίων αυτών. Αναφέρει, επίσης, ότι το κράτος μπορεί να μην χορηγεί το δικαίωμα αυτό κατά το πρώτο έτος διαμονής και μπορεί να το ανακαλεί στην περίπτωση που οι σπουδαστές δεν σημειώνουν επαρκή πρόοδο στις σπουδές τους.

1.15. Θεσπίζονται ορισμένες διαδικαστικές εγγυήσεις όσον αφορά την υποβολή αίτησης για άδεια διαμονής και για ανανέωσή της. Ορίζεται ότι οιαδήποτε απόφαση απόρριψης, μη ανανέωσης ή ανάκλησης της άδειας θα πρέπει να αιτιολογείται και ότι οι αιτών θα μπορεί να προσφύγει στα δικαστήρια κατά της απόφασης αυτής.

1.16. Η πρόταση οδηγίας αναφέρει επίσης ότι θα μπορεί να προβλέπεται ταχεία διαδικασία χορήγησης αδειών διαμονής για τις περιπτώσεις των σπουδαστών και των μαθητών που συμμετέχουν σε προγράμματα ανταλλαγής. Η διαδικασία αυτή θα στηρίζεται στην υπογραφή σύμβασης μεταξύ της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους και του εκπαιδευτικού ιδρύματος ή του οργανισμού που εφαρμόζει προγράμματα ανταλλαγής μαθητών.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Με την προτεινόμενη οδηγία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεχίζει την ανάπτυξη της εντολής του Συμβουλίου του Τάμπερε, όπου ορίστηκε ο πολιτικός στόχος να διαθέτει η ΕΕ κοινή πολιτική για την εισερχόμενη μετανάστευση. Με την οδηγία αυτή επιχειρείται η κατάλληλη νομική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, με την παροχή νόμιμων οδών για την είσοδο προσώπων με σκοπό τις σπουδές, την άσκηση ή τον εθελοντισμό. Η ΕΟΚΕ αξιολογεί θετικά την πρόθεση της Επιτροπής για τη θέσπιση νομοθεσίας σχετικά με τις νόμιμες οδούς μετανάστευσης. Η ΕΟΚΕ, σε όλες τις γνωμοδοτήσεις της, έχει επικρίνει το Συμβούλιο για

την προσέγγιση των αποφάσεών του και για την απουσία σαφούς δέσμευσης προκειμένου η μετανάστευση να διοχετευτεί μέσω νόμιμων και διαφανών συστημάτων. Στη γνωμοδότηση για την παράνομη μετανάστευση ⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ ζητούσε να επισπευσθούν οι εργασίες που αποσκοπούν στο να διαθέτει η ΕΕ μια κοινή νομοθεσία ώστε η μετανάστευση να είναι νόμιμη, να εξασφαλίζεται στους μετανάστες δίκαιη μεταχείριση και να προωθηθούν κοινωνικές στάσεις και πολιτικές ένταξης.

2.2. Η εξωτερική πολιτική της ΕΕ περιλαμβάνει, όλο και πιο συχνά, προγράμματα συνεργασίας και σύνδεσης με τις αναπτυσσόμενες χώρες. Η κατάρτιση νέων από τις χώρες αυτές εντός της ΕΕ συνιστά επένδυση σε ανθρώπινους πόρους την οποία τα κράτη μέλη οφείλουν να αυξήσουν εντός των προγραμμάτων συνεργασίας. Το πρόγραμμα Erasmus World, που προωθεί την ποιότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τη συνεργασία με τρίτες χώρες, πρέπει να αξιοποιηθεί για τη σύσφιξη των δεσμών και την προώθηση μελλοντικών σχέσεων ευρύτερης συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των χωρών προέλευσης των μαθητών ⁽²⁾. Ομοίως, απαιτείται να προωθηθεί η αναγνώριση των ακαδημαϊκών τίτλων και των επαγγελματικών προσόντων ⁽³⁾, προκειμένου να τονωθεί η κινητικότητα των σπουδαστών.

2.3. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το περιεχόμενο της πρότασης οδηγίας αξίζει, σε γενικές γραμμές, θετική αξιολόγηση. Μπορεί να προσφέρει στην ΕΕ μια κατάλληλη κοινή νομοθεσία για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών σπουδαστών, ασκούμενων και εθελοντών.

2.4. Η δυνατότητα κινητικότητας που παρέχεται στους σπουδαστές, προκειμένου να συμπληρώσουν τις σπουδές τους σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο που τους χορήγησε την αρχική άδεια αποτελεί, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ένα θετικό βήμα, δεδομένου ότι η ελευθερία κυκλοφορίας των σπουδαστών θα επιτρέψει τη βελτίωση της κατάρτισής τους, καθώς και κάποια εξομίσωση των δικαιωμάτων τους με τα δικαιώματα των ευρωπαίων φοιτητών.

2.5. Το δικαίωμα στην εργασία, που παρέχεται σε σπουδαστές, μέχρι ανώτατου ορίου 20 εβδομαδιαίων ωρών, καθώς και κατά τις περιόδους διακοπών, αξιολογείται επίσης πολύ θετικά από την ΕΟΚΕ. Οι σπουδαστές χρειάζονται να διαθέτουν κάποια έσοδα για να μπορούν να συνεχίζουν τις σπουδές τους· επιπλέον, μια περιορισμένη εργασιακή δραστηριότητα θα είναι θετική για την κατάρτισή τους και για την καλύτερη γνωριμία με την ευρωπαϊκή κοινωνία υποδοχής.

2.6. Κρίνεται, επίσης, ότι η πρόταση έχει την κατάλληλη προσέγγιση από την άποψη των διαδικαστικών εγγυήσεων, με την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που διατυπώνονται παρακάτω.

2.7. Το πρώτο θέμα που θα θέλαμε να επισημάνουμε ως συμβολή της ΕΟΚΕ στην πρόταση αυτή αφορά ένα ζήτημα που εφάπτεται του αντικείμενου της: το ενδεχόμενο οι σπουδαστές να παραμείνουν στη χώρα υποδοχής μετά την περάτωση των σπουδών τους. Είναι γνωστό ότι διάφορα κράτη μέλη έχουν προβεί ακόμη και σε τροποποίηση της νομοθεσίας τους για τη μετανάστευση προκειμένου να προωθήσουν τη δυνατότητα αυτή, και ότι αυξάνεται το ενδιαφέρον για την παραμονή των επαγγελματιών αυτών λόγω της έλλειψης ειδικευμένου εργατικού δυναμικού σε ορισμένους κλάδους. Αυτό ενδέχεται να φθάσει σε πολύ μεγαλύτερα από τα σημερινά επίπεδα και να αποτελέσει σοβαρή μορφή διαρροής εγκεφάλων από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

2.8. Η πρόταση οδηγίας αναφέρεται στο ζήτημα αυτό στην αιτιολογική της έκθεση ⁽⁴⁾, επισημαίνοντας ότι θα πρέπει να αποτραπεί η επέκταση του φαινομένου της φυγής επιστημόνων. Λέει, όμως, ότι το ζήτημα αυτό δεν αποτελεί αντικείμενο της οδηγίας αυτής, δεδομένου ότι αφορά την είσοδο μεταναστών για εργασιακούς λόγους ⁽⁵⁾. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει μια θεμελιώδη αντίληψη του θέματος: η κατάρτιση στην Ευρώπη νέων προερχόμενων από τρίτες χώρες πρέπει να αποτελεί για τις χώρες αυτές παράγοντα ανάπτυξης και όχι ένα νέο πρόβλημα ⁽⁶⁾.

2.9. Το ζήτημα είναι σύνθετο, καθώς πρέπει να επιτευχθεί συμβιβασμός ανάμεσα στο δικαίωμα στην εργασιακή μετανάστευση εκείνου που έχει περατώσει τις σπουδές του και το συμφέρον της χώρας προέλευσης να μην χάνει τους καλύτερα καταρτισμένους πολίτες της. Θα ήταν σκόπιμο τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με τις χώρες προέλευσης, να αναπτύξουν μέτρα για την προώθηση της επαγγελματικής ένταξης των σπουδαστών (μετά την περάτωση των σπουδών τους) στη χώρα προέλευσής τους, στα πλαίσια των προγραμμάτων συνεργασίας και σύνδεσης.

2.10. Από την άλλη πλευρά, προτείνουμε να εφαρμόσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα σύστημα αξιολόγησης σχετικά με τον αριθμό προσώπων των οποίων οι σπουδές πληρώθηκαν από τις χώρες προέλευσής τους, που όμως ασκούν το επάγγελμά τους εντός της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό θα γίνει γνωστή η μεταφορά πλούτου με τη μορφή ανθρώπινου δυναμικού που δέχεται η ΕΕ από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Λαμβάνοντας υπόψη το στοιχείο αυτό, τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να ενεργούν αλληλέγγυα και να βοηθούν τις χώρες αυτές να βελτιώσουν την ανάπτυξή τους και ειδικότερα να χρηματοδοτούν ένα μέρος των συστημάτων κατάρτισης.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που δημοσιεύτηκε στην ΕΕ C 149 της 21.6.2002.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το πρόγραμμα «Erasmus World».

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που δημοσιεύτηκε στην ΕΕ C 61 της 14.3.2003.

⁽⁴⁾ Σημείο 1.4 της αιτιολογικής έκθεσης.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που δημοσιεύτηκε στην ΕΕ C 80 της 3.4.2002.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την κοινοτική πολιτική για τη μετανάστευση, που δημοσιεύτηκε στην ΕΕ C 260 της 17.9.2001.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής

3.1.1. Στην παράγραφο όπου αναφέρεται ότι το κράτος μέλος θα καθορίζει τους μηνιαίους πόρους που πρέπει να διαθέτουν οι σπουδαστές (άρθρο 6.1.β) και οι μη αμειβόμενοι ασκούμενοι (άρθρο 9.β), φρονούμε ότι θα ήταν καλό να προστεθεί ότι αυτό πρέπει να γίνεται με συνυπολογισμό του δικαιώματός τους να εργάζονται κατά μερική απασχόληση και στις περιόδους διακοπών (εντός των ορίων που ορίζει το άρθρο 18).

3.1.2. Στην πρόταση οδηγίας αναφέρεται, σχετικά με την ασφάλιση ασθένειας που απαιτείται από τους σπουδαστές, ότι θα θεωρείται ότι την διαθέτουν εκείνοι που έχουν κάλυψη ασθένειας λόγω της εγγραφής τους σε εκπαιδευτικό ίδρυμα (άρθρο 6.2). Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, το ίδιο θα έπρεπε να προβλέπεται και για τους μαθητές που συμμετέχουν σε προγράμματα ανταλλαγής, τους μη αμειβόμενους ασκούμενους και τους εθελοντές: σε όλες τις περιπτώσεις, το ίδρυμα ή η επιχείρηση όπου προσέρχονται μπορεί να αναλάβει την ασφάλιση ασθένειας τους.

3.1.3. Η γνώση της γλώσσας του προγράμματος σπουδών, την οποία το κράτος μέλος μπορεί να απαιτεί από τους σπουδαστές (άρθρο 6.1.γ), πρέπει να εκτιμάται με ευέλικτα κριτήρια, για παράδειγμα με την παροχή της δυνατότητας η εκμάθηση της γλώσσας να πραγματοποιείται παράλληλα με τις σπουδές, παρότι πάντοτε θα πρέπει να απαιτείται ένα επαρκές αρχικό επίπεδο.

3.1.4. Η πρόταση αναφέρει ότι οι ασκούμενοι πρέπει να διαθέτουν πόρους για την κάλυψη των εξόδων διαβίωσής τους (άρθρο 9.β), όπως και οι σπουδαστές. Κατά την άποψή μας, θα έπρεπε να προστεθεί ότι, για την περίπτωση των ασκούμενων, οι πόροι αυτοί μπορούν να παρέχονται από την επιχείρηση ή το ίδρυμα εντός του οποίου διενεργείται η άσκηση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα προβλέπεται η δυνατότητα να έρχονται πρόσωπα από λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, για περιόδους άσκησης που θα χρηματοδοτούνται από κονδύλια συνεργασίας για την ανάπτυξη, τα οποία μπορούν να καταβάλλουν οι φορείς, οι επιχειρήσεις και τα ιδρύματα όπου πραγματοποιείται η άσκηση. Η κατάσταση αυτή δεν μπορεί να εξομοιώνεται με αμοιβή λόγω εργασιακής σχέσης. Οι πόροι θα χορηγούνται στον οργανισμό ή ίδρυμα που διαχειρίζεται το πρόγραμμα συνεργασίας.

3.2. Άδειες διαμονής

3.2.1. Στο άρθρο 10, που αφορά τις άδειες για τους εθελοντές, η πρόταση οδηγίας αναφέρει ότι τα κράτη μέλη θα ορίζουν ελάχιστο και μέγιστο όριο ηλικίας. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι και οι εθελοντικές δραστηριότητες επίσης, ασκούνται, όλο και περισσότερο, από πρόσωπα προχωρημένης ηλικίας και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να διαγραφεί από την Οδηγία η αναφορά σε μέγιστο όριο ηλικίας.

3.2.2. Όσον αφορά το χρονικό διάστημα για το οποίο χορηγείται η άδεια διαμονής στους σπουδαστές, πιστεύουμε ότι πρέπει να αποτραπεί το ενδεχόμενο να προκύψουν προβλήματα ως προς την αντιστοιχία του διαστήματος αυτού με το χρόνο σπουδών. Στο άρθρο 11.1, αναφέρεται ότι η άδεια διαμονής θα είναι ετήσια,

εκτός εάν το πρόγραμμα σπουδών έχει διάρκεια κατώτερη του έτους. Υπενθυμίζεται ότι, σε διάφορα κράτη, το διάστημα που καλύπτει ένα πλήρες πρόγραμμα σπουδών (που θεωρείται ετήσιο) είναι εννέα μήνες. Πρέπει λοιπόν να αποτραπεί το ενδεχόμενο μιας περιοριστικής ερμηνείας του άρθρου αυτού που θα οδηγούσε στη χορήγηση αδειών εννέα μηνών, με εξαίρεση των περιόδων διακοπών και, ως εκ τούτου, με αποκλεισμό της δυνατότητας εργασίας κατά τις εν λόγω περιόδους διακοπών, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 18.

3.2.3. Ως προς την προϋπόθεση να σημειώνεται «επαρκής πρόοδος στις σπουδές» για την ανανέωση της άδειας διαμονής σπουδαστών, πρέπει να υπάρχουν ευρείες εγγυήσεις ώστε να αποτραπούν αυθαίρετες δράσεις εκ μέρους των κρατών. Στο άρθρο 11.2.δ, πρέπει να εξασφαλίζεται πάντοτε η συνεκτίμηση της γνώμης του αντίστοιχου εκπαιδευτικού ιδρύματος και, επομένως, η απόφαση πρέπει να στηρίζεται πάντοτε σε ακαδημαϊκή αιτιολόγηση.

3.3. Δικαιώματα

3.3.1. Στην πρόταση οδηγίας αναγνωρίζεται το δικαίωμα στην εργασία για τους σπουδαστές, υπό προϋποθέσεις τις οποίες ήδη εκτιμήσαμε ως ορθές στις γενικές παρατηρήσεις.

3.3.2. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να παρέχει η οδηγία στους μη αμειβόμενους ασκούμενους τη δυνατότητα να εργάζονται κατά μερική απασχόληση και σε περιόδους διακοπών, κατά τρόπο ανάλογο με αυτόν που ισχύει για τους σπουδαστές. Δεν υφίστανται λόγοι για να μπορούν τα διάφορα κράτη μέλη να περιορίζουν τη δυνατότητα αυτή (άρθρο 18).

3.3.3. Για τους μη αμειβόμενους ασκούμενους που ασκούνται εντός επιχείρησης, πρέπει να καταρτιστούν μέτρα ώστε να αποτρέπεται η εργασιακή εκμετάλλευσή τους, να αποτρέπεται, δηλαδή, το ενδεχόμενο ορισμένες επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν παράνομα τους ασκούμενους αυτούς ως απλήρωτο εργατικό δυναμικό. Θα ήταν σκόπιμο να αναφέρεται ότι δεν θα μπορούν να πραγματοποιούν αμειβόμενη εργασία εντός της ίδιας επιχείρησης όπου πραγματοποιούν την άσκηση (άρθρο 18). Επιπλέον, είναι αναγκαίο να ενημερώνονται για την κατάσταση των εν λόγω μη αμειβόμενων ασκούμενων οι συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι των εργαζομένων.

3.4. Διαδικασία

3.4.1. Η ΕΟΚΕ κρίνει ιδιαίτερα θετική τη δυνατότητα που παρέχει το άρθρο 19 στα κράτη μέλη να εξετάζουν, κατά παρέκκλιση, αιτήσεις για άδεια διαμονής που δεν υποβάλλονται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες και να επιτρέπουν ορισμένες διαδικασίες διακανονισμού, εάν κρίνονται σκόπιμες.

3.4.2. Είναι σημαντικό να αναπτυχθούν οι ταχείες διαδικασίες χορήγησης μέσω των συμβάσεων. Το νέο πρόγραμμα Erasmus World θα δώσει νέες ευκαιρίες για την προώθηση των συμβάσεων αυτών μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της ΕΕ και των αντίστοιχων ιδρυμάτων τρίτων χωρών⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το πρόγραμμα «Erasmus World».

3.5. Διαδικαστικές εγγυήσεις

3.5.1. Η ΕΟΚΕ κρίνει υπερβολική τη μέγιστη προθεσμία 90 ημερών που προτείνει η οδηγία για τις διοικητικές αποφάσεις σχετικά με την αποδοχή ή την ανανέωση. Φρονούμε ότι η μέγιστη προθεσμία δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 60 ημέρες.

3.5.2. Η πρόταση οδηγίας αναγνωρίζει το δικαίωμα των προσώπων να προσφεύγουν ενώπιον των δικαστηρίων. Όμως, όπως

έχει ήδη δηλώσει η ΕΟΚΕ σε άλλες γνωμοδοτήσεις ⁽¹⁾, οι προσφυγές αυτές πρέπει να έχουν ανασταλτική επίδραση επί της διοικητικής απόφασης, όταν αυτή συνεπάγεται την τροποποίηση, την ανάκληση ή την μη ανανέωση της άδειας διαμονής.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με το καθεστώς κατοίκου μακράς διαρκείας υπέρ των υπηκόων τρίτων χωρών», που δημοσιεύτηκε στην ΕΕ C 36 της 8.2.2002.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την έγκριση πολυετούς προγράμματος (2004-2006) για την αποτελεσματική ενσωμάτωση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) στα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης (πρόγραμμα ηλεκτρονικής μάθησης)»

(COM(2002) 751 τελικό)

(2003/C 133/08)

Στις 19 Δεκεμβρίου 2002 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαρτίου 2003, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Rodríguez García Caro.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας του Μαρτίου του 2000 περιέλαβε στα συμπεράσματά του την ανάγκη προσαρμογής των ευρωπαϊκών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις απαιτήσεις της οικονομίας της γνώσης και υπέδειξε τις τεχνολογίες των πληροφοριών ως ένα από τα βασικά συστατικά της στοιχεία.

1.2. Στα εν λόγω συμπεράσματα, το Συμβούλιο καλεί τα κράτη μέλη να αποτρέψουν το ενδεχόμενο να επιτείνει η νέα οικονομία, μεταξύ άλλων, τα προβλήματα αποκλεισμού και τους ζητά να προωθήσουν την απόκτηση, εκ μέρους των πολιτών τους, βασικής ψηφιακής μόρφωσης.

1.3. Το πρόγραμμα ηλεκτρονικής μάθησης (eLearning) αποτελεί την εκπαιδευτική πτυχή του σχεδίου δράσης eEurope 2000 ⁽²⁾, που αναπτύσσει τη στρατηγική της Λισαβόνας. Μεταξύ των στόχων του, επιχειρείται η σύνδεση των σχολικών κέντρων με το Διαδίκτυο και η κατάρτιση όσο το δυνατόν περισσότερων καθηγητών στις τεχνολογίες αυτές. Το σχέδιο δράσης eEurope 2005 ⁽³⁾ περιλαμβάνει την ηλεκτρονική μάθηση ως ένα από τα σημαντικότερα μέτρα.

1.4. Το σχέδιο δράσης eLearning ⁽⁴⁾ ανέπτυξε τις τέσσερις κατευθυντήριες γραμμές της πρωτοβουλίας σε δέκα δράσεις,

⁽²⁾ Σχέδιο δράσης eEurope 2000 — Κοινωνία πληροφοριών για όλους — COM(2000) 330 τελικό.

⁽³⁾ Σχέδιο δράσης eEurope 2005 — Κοινωνία της πληροφορίας για όλους — COM(2002) 263 τελικό.

⁽⁴⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής «eLearning — Να σκεφτούμε την εκπαίδευση του αύριο» — COM(2000) 318 τελικό.

επιχειρώντας να προσδώσει μεγαλύτερη συνεκτικότητα στα διάφορα κοινοτικά προγράμματα και μηχανισμούς, προκειμένου να επιτευχθεί μια συνέργεια που θα εξασφαλίζει στους πολίτες καλύτερη πρόσβαση.

1.5. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στα ψηφίσματά του σχετικά με τις ανακοινώσεις αυτές, αναγνώριζε ότι η εν λόγω πρωτοβουλία προωθεί την εδραίωση ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου εκπαίδευσης και ζητούσε την ανάπτυξη ειδικού προγράμματος, στα πλαίσια του οποίου να αποφεύγονται οι επικαλύψεις με ήδη υφιστάμενα προγράμματα.

1.6. Βάσει των άρθρων 149, παράγραφος 4, και 150, παράγραφος 4, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή υποβάλλει την υπό εξέταση πρόταση απόφασης, για την οποία ζητείται γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

2. Κύρια σημεία της πρότασης

2.1. Η πρόταση απόφασης έχει ως γενικό στόχο την προώθηση και τη διευκόλυνση της χρήσης των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ως θεμελιώδες στοιχείο της προσαρμογής τους στις απαιτήσεις της κοινωνίας της γνώσης και του ευρωπαϊκού προτύπου κοινωνικής συνοχής.

2.2. Η περίοδος εφαρμογής θα καλύπτει το διάστημα από την 1η Ιανουαρίου 2004 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006.

2.3. Οι στόχοι θα αναπτυχθούν στα ακόλουθα πεδία:

- Καταπολέμηση του «ψηφιακού χάσματος», που ενδέχεται να πλήττει εκείνους που, λόγω γεωγραφικής θέσης, κοινωνικής κατάστασης ή ειδικών αναγκών, δεν έχουν πρόσβαση στην παραδοσιακή προσφορά εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Δημιουργία ευρωπαϊκών εικονικών εκπαιδευτικών χώρων, με την προώθηση νέων προτύπων οργάνωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που θα βασίζονται στα ήδη υφιστάμενα πλαίσια συνεργασίας.
- Ηλεκτρονική αδελφοποίηση ευρωπαϊκών σχολείων, για την ενίσχυση και την ανάπτυξη της δικτύωσης των σχολείων, ούτως ώστε το κάθε σχολείο της Ευρώπης να μπορεί να καθιερώσει παιδαγωγικές εταιρικές σχέσεις με οποιοδήποτε σχολείο από οποιοδήποτε μέρος της Ευρώπης.
- Εγκάρσιες ενέργειες, με στόχο την προώθηση της ηλεκτρονικής μάθησης στην Ευρώπη και την ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

2.4. Ο προβλεπόμενος προϋπολογισμός για την εφαρμογή του προγράμματος ανέρχεται σε 36 εκατομμύρια EUR και κατανέμεται ως εξής:

- 25 % για ηλεκτρονική μάθηση για την καταπολέμηση του «ψηφιακού χάσματος»,
- 30 % για εικονικούς εκπαιδευτικούς χώρους,
- 25 % για ηλεκτρονική αδελφοποίηση σχολείων,
- 10 % για εγκάρσιες ενέργειες και εποπτεία της ηλεκτρονικής μάθησης,
- 10 % για τεχνική και διοικητική συνδρομή.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Όπως ανέφερε η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για την «Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: φύση, περιεχόμενο και προοπτικές»⁽¹⁾, η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία που προσδιορίζεται κατά βάση και κυρίαρχα από τις αξίες του ανθρωπισμού. Στο πλαίσιο αυτό, κάθε επιλογή εκπαιδευτικού σχεδιασμού θα πρέπει να είναι συμβατή με το ως άνω πλαίσιο αξιών.

3.2. Η ΕΟΚΕ υποδέχεται ευνοϊκά την πρόταση απόφασης που της υποβάλλεται για γνωμοδότηση. Ανεξάρτητα από τις παρατηρήσεις και συστάσεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση, θεωρούμε την πρωτοβουλία αυτή ιδιαίτερα θετική.

3.3. Επιπλέον των παρατηρήσεων που περιλαμβάνονται στο παρόν έγγραφο και σε σχέση με εκείνες που περιλαμβάνονται ειδικότερα στο πρόγραμμα eLearning, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις παρατηρήσεις και συστάσεις που διατύπωσε στη γνωμοδότησή της για την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Σχέδιο δράσης eLearning: Να σκεφτούμε την εκπαίδευση του αύριο»⁽²⁾.

3.3.1. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο τομέας του προγράμματος eLearning είναι άκρως στρατηγικός για την οικοδόμηση της Ευρώπης του αύριο. Λαμβάνοντας υπόψη τον συμπληρωματικό χαρακτήρα του νέου προγράμματος, καθώς και τους σημαντικούς δημοσιονομικούς περιορισμούς του, η ΕΟΚΕ συνιστά να συνεχιστεί η συνεισφορά και άλλων κοινοτικών μηχανισμών προς τον τομέα αυτόν.

3.3.2. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι τα κονδύλια που εκχωρούνται στο πρόγραμμα είναι εξαιρετικά ανεπαρκή για την εκπλήρωση τόσο φιλόδοξων στόχων. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ ζητά να αυξηθούν ουσιαστικά οι χρηματοδοτικοί πόροι του προγράμματος. Συνιστά επίσης να επικεντρωθούν οι δράσεις του σε δύο κατευθύνσεις:

- Καταπολέμηση του ψηφιακού χάσματος.
- Αδελφοποίηση σχολείων μέσω του Διαδικτύου.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 139 της 11.5.2001, σημείο 2.4.1.1.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 36 της 8.2.2002.

3.4. Μια πραγματικά ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης απαιτεί τη συνδρομή όλων των σχετικών πτυχών της πραγματικότητας που απαντώνται στην Ευρώπη, γι' αυτό και χαιρετίζουμε την ουσιαστική συμμετοχή στο πρόγραμμα των κρατών της ΕΖΕΣ και των υποψήφιων προς ένταξη χωρών. Η ποικιλία πολιτισμών και γλωσσών και οι διαφορές ανάμεσα στα διάφορα έθνη προσφέρουν στο σύνολο του ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συστήματος έναν ανυπέρβλητο πλούτο.

3.5. Για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος eLearning και προτού επιχειρηθεί η γενίκευση της χρήσης των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (στο εξής ΤΠΕ), πρέπει να τονιστεί η ανάγκη να ξεπεραστούν τα εμπόδια που ενδέχεται να υπάρχουν ή να δημιουργηθούν όσον αφορά την πρόσβαση τις τεχνολογίες αυτές.

3.5.1. Τόσο στο πεδίο των υποδομών και του εξοπλισμού όσο και στη χρήση των νέων προϊόντων, υπηρεσιών και περιεχομένων, οι ενδεχόμενες δυσκολίες θα εντείνουν ακόμη περισσότερο το χάσμα ανάμεσα σ' εκείνους που έχουν τις δυνατότητες χρήσης τους και εκείνους που δεν διαθέτουν τα αναγκαία προς τούτο μέσα και πόρους.

3.5.2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση γενικά και τα κράτη μέλη ειδικότερα οφείλουν να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να επιτύχουν τη δυνατότητα πρόσβασης όλων των πολιτών της Ένωσης στις ΤΠΕ υπό συνθήκες ισότητας και ιστιμίας.

3.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η υπό εξέταση πρόταση απόφασης εδραιώνεται ως ειδικό πρόγραμμα δράσης, με ίδιο προϋπολογισμό. Επιθυμούμε, εντούτοις, να τονίσουμε ότι πρέπει να αποτραπεί η επικάλυψη δράσεων με ήδη υφιστάμενα προγράμματα. Τα μέτρα συντονισμού, συνεργασίας και ενημέρωσης που περιλαμβάνονται στο διατακτικό της απόφασης θα πρέπει να παρέχουν τις δυνατότητες επίτευξης του στόχου αυτού. Η συνέργεια των προσπαθειών μεταξύ των διαφόρων προγραμμάτων επιφέρει προστιθέμενη αξία στις νέες δράσεις που επιχειρεί να δρομολογήσει το πρόγραμμα eLearning.

3.6.1. Στη γνωμοδότησή της⁽¹⁾ για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση της δεύτερης φάσης του κοινοτικού προγράμματος δράσης στον τομέα της εκπαίδευσης Σωκράτης»⁽²⁾, η ΕΟΚΕ υποστήριξε την ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων προγραμμάτων, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα των μέτρων και των πόρων που τίθενται στη διάθεσή τους.

3.7. Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της για την ανακοίνωση της Επιτροπής «Απολογισμός της συνέχειας που δόθηκε στο Λευκό Βιβλίο — Διδασκαλία και εκμάθηση: Προς την κοινωνία της γνώσης»⁽³⁾, συνιστούσε ήδη τη χρήση εκπαιδευτικού υλικού

πολλαπλών μέσων, υποστηρίζοντας ιδιαίτερα την ευρωπαϊκή προέλευση του υλικού αυτού και προτείνοντας να παρασχεθεί στους εκπαιδευτικούς συμπληρωματική κατάρτιση για τη χρήση και τη διδασκαλία του. Το πρόγραμμα Σωκράτης έχει ήδη σημειώσει πρόοδο στο ζήτημα αυτό, η οποία πρέπει να ενισχυθεί και να συμπληρωθεί ευρέως μέσω των μηχανισμών που το πρόγραμμα eLearning θέτει στη διάθεση των πολιτών της Ένωσης.

3.8. Το νέο αυτό πρόγραμμα πρέπει να αποδίδει μεγάλη σημασία στην ενίσχυση των δράσεων για την αποφυγή των διακρίσεων εις βάρος ομάδων με ιδιαίτερες δυσκολίες ως προς τη χρήση των ΤΠΕ. Υπό το πρίσμα αυτό, καλούμε την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να καταβάλουν τις μέγιστες δυνατές προσπάθειες προκειμένου να αποφευχθεί ο αποκλεισμός των μειονεκτικότερων ομάδων γενικά και ειδικότερα των ατόμων με ειδικές ανάγκες⁽⁴⁾.

3.9. Η προώθηση της χρήσης των ΤΠΕ στα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης δεν αντιπροσωπεύει αφ' εαυτής συμβολή στην ποιοτική εκπαίδευση, αλλά πρέπει να συνοδεύεται από την καθιέρωση συστημάτων διαχείρισης της συνολικής ποιότητας που θα στηρίζονται στην επιδίωξη της αριστείας. Οι ΤΠΕ συνιστούν ένα επιπλέον εργαλείο που τίθεται στην υπηρεσία της διαδικασίας συνεχούς βελτίωσης της ποιότητας. Εάν η ποιότητα της εκπαίδευσης είναι απαράδεκτη, το μόνο που θα επιτύχει η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών θα είναι η καλύτερη διάδοση και πρόσβαση σε μια εκπαίδευση χαμηλής ποιότητας. Οι ΤΠΕ παρέχουν καλύτερες δυνατότητες πρόσβασης στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, δεν διασφαλίζουν όμως από μόνες τους τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

3.10. Η πρόσβαση, μέσω των ΤΠΕ, σε νέες δυνατότητες και μέσα εκμάθησης και κατάρτισης μπορεί να ευνοήσει μια αλλαγή στα μέχρι στιγμής γνωστά εκπαιδευτικά πρότυπα. Η ανοιχτή και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και κατάρτιση μπορούν να γνωρίσουν μεγαλύτερη ανάπτυξη και ευρεία διάδοση μέσω των πρωτοβουλιών αυτών. Οποιοδήποτε μέτρο προσεγγίζει την εκπαίδευση και την κατάρτιση προς τους πολίτες πρέπει να γίνεται δεκτό και να υποστηρίζεται από όλα τα όργανα της Ένωσης και από τα κράτη μέλη.

3.11. Η ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης αποτελεί στόχο που επηρεάζει όλα τα όργανα της Ένωσης. Η ικανότητα των τεχνολογιών αυτού του είδους όσον αφορά τις δυνατότητες πρόσληψης πληροφοριών και από κοινόυ επεξεργασίας των γνώσεων και, ως εκ τούτου, τη διευκόλυνση της μετάδοσής τους συνιστά καθοριστικό στοιχείο για την ενίσχυση ενός ευρωπαϊκού χώρου της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, ο οποίος, αναγνωρίζοντας την πολιτισμική ποικιλία, θα καταργεί εμπόδια και αποστάσεις και θα προσεγγίζει μεταξύ τους πολιτισμούς και γλώσσες⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 410 της 30.12.1998.

⁽²⁾ ΕΕ L 28 της 3.2.2000.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ στην ΕΕ C 95 της 30.3.1998.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 94 της 18.4.2002.

⁽⁵⁾ Σχετικά με τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 139 της 11.5.2001, σημείο 2.5.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ συµµερίζεται πλήρως τους στόχους του προγράµµατος eLearning, ως προγράµµατος αφιερωµένου ειδικά στην ηλεκτρονική μάθηση. Κρίνει όμως ότι, μεταξύ άλλων λόγω των περιορισµένων χρηµατοδοτικών του πόρων και του διασκορπισµού των δράσεων του, θα είναι δύσκολο να επιτύχει τους επιδιωκώµενους στόχους.

4.1.1. Σε μια Ευρώπη που προσελκύει όλο και µεγαλύτερο αριθµό μεταναστών, µε τις πλέον ποικίλες πολιτισµικές παραδόσεις, καθίσταται αναγκαίο να αξιοποιούνται όλα τα διαθέσιµα μέσα που µπορούν να βοηθήσουν την προσέγγιση και την κατανόηση μεταξύ των διαφόρων πολιτισµών. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις µέγιστες δυνατές προσπάθειες που µπορεί να καταβάλει προς την κατεύθυνση αυτή τόσο η Ένωση ως σύνολο όσο και το κάθε κράτος µέλος µεµονωµένα.

4.2. Οµοίως, η ΕΟΚΕ εκφράζει την πεποίθησή της ότι οι ΤΠΕ έχουν ύψιστη χρησιµότητα για τη βελτίωση της δια βίου µάθησης. Σε έναν κόσµο που χαρακτηρίζεται από ταχείες και συνεχείς µεταβολές, απαιτούνται νέα μέσα και τρόποι για τον διαρκή εκσυγχρονισµό της ειδικευσης και της κατάρτισης των πολιτών, µε στόχο τη διατήρηση και την εξέλιξη των γνώσεων και των δεξιοτήτων που απαιτεί η αγορά εργασίας. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο διαρκής εκσυγχρονισµός του ανθρώπινου κεφαλαίου συµβάλλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, υποστηρίζουµε οποιαδήποτε πρωτοβουλία αντιπροσωπεύει πρόοδο ως προς τη βελτίωση της πρόσβασης των πολιτών της Ένωσης στη διαρκή κατάρτιση.

4.3. Η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, των περιεχοµένων και των υπηρεσιών που προσφέρουν οι νέες ΤΠΕ πρέπει να βασίζεται σε ένα περιβάλλον που θα ευνοεί τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις του κλάδου. Είναι απαραίτητο τα εν λόγω προϊόντα και περιεχόµενα να στηρίζονται σε μια αντίληψη προσαρµοσµένη στις ανάγκες της Ευρώπης. Η ενίσχυση των επιχειρήσεων αυτών, πέρα από τα οφέλη που συνεπάγεται για την απασχόληση στον χώρο της Ένωσης, πρέπει να συνεπάγεται και την υποστήριξη της δημιουργίας προϊόντων και υπηρεσιών που θα λαµβάνουν υπόψη την πολυεστιάκη πολιτισµική πραγµατικότητα του περιβάλλοντός µας.

4.4. Ο αποκλεισµός ορισµένων οµάδων, για λόγους γεωγραφικούς, κοινωνικούς, φύλου, ηλικίας ή οποιασδήποτε άλλης υφής, συνιστά έναν από τους µεγαλύτερους κινδύνους που απειλούν τη διάδοση και χρήση των ΤΠΕ. Οποιαδήποτε δράση µπορεί να αναπτυχθεί για να αποτραπεί το ενδεχόµενο αυτό πρέπει να ενισχύεται και να υποστηρίζεται.

4.4.1. Οποιαδήποτε άλλη εξέλιξη σχετίζεται µε την εκµάθηση των ηλεκτρονικών µέσων µπορεί να θιγεί, εάν δεν καταπολεµήσουµε τις διάφορες ενδεχόµενες µορφές αποκλεισµού. Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητο να αυξηθεί σηµαντικά το ποσοστό των κονδυλίων που εκχωρούνται στη δράση «καταπολέµηση του ψηφιακού χάσµατος», ως στρατηγική για την ένταξη του µεγαλύτερου δυνατού αριθµού πολιτών στις δυνατότητες πρόσβασης στο eLearning.

4.5. Το «εικονικό πανεπιστήµιο» µπορεί να θεωρηθεί ως μια πιο προηγµένη και διαδραστική µορφή του πανεπιστηµίου εξ αποστάσεως. Από το πρότυπο αυτό, που ήδη αναπτύσσεται από ορισµένα ευρωπαϊκά ιδρύµατα τριτοβάθµιας εκπαίδευσης, αναµένεται να προκύψει εξαιρετική προσφορά γνώσεων προς εκείνους που, για διάφορους λόγους, δεν µπορούν ή δεν επιθυµούν να ολοκληρώσουν την εκπαίδευση και την κατάρτισή τους µέσω των παραδοσιακών συστηµάτων.

4.5.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ρητά αυτή τη µορφή πρωτοβουλιών και τονίζει την ανάγκη βελτίωσης και µείωσης του κόστους της πρόσβασης των πολιτών της Ένωσης στο Διαδίκτυο, προκειµένου να µην δυσχεραίνεται η ανάπτυξη αυτού του είδους προτύπων πανεπιστηµιακής οργάνωσης. Η ανάπτυξη αυτή, επιπλέον, παρέχει τη δυνατότητα στενότερης συνεργασίας µεταξύ κέντρων τριτοβάθµιας εκπαίδευσης διαφορετικών κρατών µελών, αποτελώντας μια πτυχή που βοηθά την περαιτέρω ενοποίηση της εκπαίδευσης στην Ευρώπη.

4.5.2. Οι δράσεις που αναπτύσσονται στο πρόγραµµα Σωκράτης/Erasmus και στη νέα µορφή του µε την ονοµασία Erasmus World ⁽¹⁾ µπορούν να αναληφθούν µέσω των εν λόγω «εικονικών» πανεπιστηµιακών κέντρων, παρέχοντας τη δυνατότητα συνεργασίας µεταξύ διαφόρων κέντρων και εικονικής κινητικότητας εκπαιδευτικών και φοιτητών µέσω του Διαδικτύου.

4.5.3. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η ανάπτυξη των νέων αυτών προτύπων οργάνωσης της εκπαίδευσης δεν πρέπει σε καµία περίπτωση να αποτελεί τροχοπέδη για τις παραδοσιακές µορφές µάθησης µέσω της φυσικής παρουσίας, της κινητικότητας και της άµεσης επαφής µεταξύ καθηγητών και φοιτητών. Αυτή η φυσική παρουσία είναι µάλιστα ακόµη πιο σηµαντική, επειδή επιτρέπει στους νέους να επωφεληθούν περισσότερο από αυτά τα νέα μέσα σε επαφή µε τους καθηγητές τους. Το «εικονικό πανεπιστήµιο» πρέπει να αποτελεί συµπλήρωµα και στήριξη για συγκεκριµένες περιπτώσεις και πρόσωπα, δεν πρέπει όμως να αποβεί αυτόνοµη και αποκλειστική µορφή εκπαίδευσης και µάθησης.

4.6. Η συνεργασία των σχολείων µέσω του δικτύου αναµένεται να αποτελέσει σηµαντικό στοιχείο γνώσης και επικοινωνίας τα επόµενα χρόνια. Η προώθηση της επικοινωνίας αυτής µεταξύ µαθητών του δηµοτικού σχολείου στην Ευρώπη θα προσφέρει, µεσοπρόθεσµα, την ευκαιρία για µεγαλύτερη προσέγγιση των συνθηκών και των πολιτισµών που συνυπάρχουν στην Ένωση. Όσο µικρότερη είναι η ηλικία πρόσβασης τόσο µεγαλύτερη θα είναι η ικανότητα προώθησης της µελλοντικής κατανόησης µεταξύ των ανθρώπων.

4.6.1. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, αυτή η δυνατότητα σύσφιξης των σχέσεων και διασχολικής συνεργασίας µπορεί να αναπτυχθεί καλύτερα µε τη χρήση των µέσων αυτών, ώστε να προωθηθεί η

⁽¹⁾ Βλέπε την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά µε τη θέσπιση προγράµµατος για την αύξηση της ποιότητας στην τριτοβάθµια εκπαίδευση και για την προώθηση της διαπολιτισµικής κατανόησης µέσω της συνεργασίας µε τρίτες χώρες (Erasmus World 2004-2008)», (COM(2002) 401 τελικό) και τη γνωµοδότηση της ΕΟΚΕ για την πρόταση αυτή.

διάδοση και η εκμάθηση των διαφόρων γλωσσών της Ευρώπης μεταξύ των μαθητών του δημοτικού σχολείου. Προς τούτο, θα μπορούσαν να καθιερωθούν μαθήματα γλωσσών στα σχολεία από καθηγητές που θα μιλούν τη μητρική τους γλώσσα, ως μια μορφή ανταλλαγών που θα διευκολύνει τη γνώση της γλώσσας και του πολιτισμού εκείνων που συμμετέχουν στα δίκτυα σχολείων.

4.7. Ως συνέπεια όσων αναλύονται παραπάνω, η ΕΟΚΕ συνιστά η δράση που καλείται «ηλεκτρονική αδελφοποίηση ευρωπαϊκών σχολείων» να επεκταθεί εξ αρχής σε επίπεδο κατώτερο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δεδομένου ότι όσο μικρότερη είναι η ηλικία του αποδέκτη των πρωτοβουλιών αυτών τόσο περισσότερο διευκολύνεται η καλύτερη προσαρμογή του σε αυτές, όπως εκείνη που επιτυγχάνεται όταν η διδασκαλία των γλωσσών αρχίζει σε νεαρή ηλικία.

4.8. Η ΕΟΚΕ είναι κατηγορηματικά υπέρ της ενίσχυσης του δικτύου για τη διάδοση της πολιτισμικής και γλωσσικής ποικιλίας της Ευρώπης και απορρίπτει ρητά οποιαδήποτε τάση προς τη χρήση μιας κοινής γλώσσας για τη διάδοση των πληροφοριών και των γνώσεων.

4.9. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί και υποστηρίζει την άποψη να ενισχυθεί, στο πλαίσιο του προγράμματος, η συνεργασία μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Οι επιχειρήσεις μπορούν να συνεισφέρουν με την πείρα τους στην ανάπτυξη των δράσεων αυτών και μπορούν, με τη σειρά τους, να έχουν άμεση πρόσβαση στις απαραίτητες πληροφορίες που θα τους επιτρέψουν την ανάληψη δράσεων για τη δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών κατάλληλα προσαρμοσμένων στη νεοεμφανιζόμενη αυτή πραγματικότητα.

4.10. Είναι απολύτως απαραίτητη η εσωτερική επικοινωνία και ο συντονισμός εντός των υπηρεσιών της Επιτροπής, ώστε να

διασφαλίζεται ότι οι διάφορες επιτροπές των διαφόρων κοινοτικών προγραμμάτων στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της κοινωνικής πολιτικής και της περιφερειακής ανάπτυξης θα διαθέτουν ειδική γνώση των δράσεων που αναπτύσσονται, ώστε να αποφευχθούν οι επικαλύψεις ή η ταυτόχρονη υποστήριξη των σχεδίων που υποβάλλονται και αναπτύσσονται από δύο ή περισσότερα προγράμματα.

4.10.1. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να καταβάλει προσπάθειες για την επικοινωνία και τον συντονισμό, ώστε η ανάπτυξη του προγράμματος αυτού να είναι αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη.

4.11. Η ΕΟΚΕ υποδέχεται ευνοϊκά το ειδικό αυτό πρόγραμμα, όχι όμως και τους χρηματοδοτικούς πόρους που του εκχωρούνται. Για τούτο, θεωρούμε ότι θα ήταν απαραίτητο να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια να αυξηθεί ο προϋπολογισμός του.

4.12. Οι διαδοχικές αξιολογήσεις που προβλέπονται, σε συσχέτισμό με ανάλογες δράσεις που προβλέπονται σε άλλα προγράμματα με παρόμοιους στόχους, θα πρέπει να αποτελέσουν τη βάση για να εξεταστεί η δυνατότητα συγκέντρωσης σε ένα ενιαίο πρόγραμμα των διαφόρων δράσεων για την προώθηση της διάδοσης και της χρήσης των ΤΠΕ στον χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην Ευρώπη.

4.12.1. Για να επιτευχθεί μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα της χρήσης των εκχωρούμενων πόρων, η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητη την εκπόνηση σχετικής μελέτης και την εξεύρεση μιας πρότασης που θα την αναπτύσσει, προκειμένου να μεγιστοποιηθούν οι πόροι και να ελαχιστοποιηθεί το κόστος που επιφέρει ο διασκορπισμός των δράσεων μεταξύ των διαφόρων προγραμμάτων.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: Το μέλλον της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση (ΕΣΑ) “Μια στρατηγική για την πλήρη απασχόληση και καλύτερες θέσεις εργασίας για όλους”»

(COM(2003) 6 τελικό)

(2003/C 133/09)

Στις 14 Ιανουαρίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαρτίου 2003, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Κορυφίδη.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 93 ψήφους υπέρ, 5 ψήφους κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στα τέλη του 1997 η σύνοδος κορυφής του Λουξεμβούργου, εγκαινίασε την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση (ΕΣΑ). Φιλοδοξία της στρατηγικής αυτής ήταν, να επιτευχθεί αποφασιστικής σημασίας πρόοδος μέσα σε διάστημα πέντε ετών, ιδίως στους τομείς της μακροχρόνιας ανεργίας και της ανεργίας των νέων. Στη συνέχεια και πριν ακόμη την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ, ξεκίνησε η εφαρμογή της νέας ανοικτής μεθόδου συντονισμού, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 128, επικυρώνοντας την πρώτη σειρά Κατευθυντήριων Γραμμών για την απασχόληση.

1.2. Στο άρθρο 126 της Συνθήκης επιβεβαιώνεται η εθνική αρμοδιότητα όσον αφορά την πολιτική για την απασχόληση, ενώ παράλληλα δηλώνεται ότι αποτελεί κοινό μέλημα και τα κράτη μέλη καλούνται να αναπτύξουν συντονισμένη σχετική στρατηγική σε επίπεδο ΕΕ.

1.2.1. Εμπνεόμενο σε μεγάλο βαθμό από τις διατάξεις της Συνθήκης για το συντονισμό της οικονομικής πολιτικής⁽¹⁾ και από το συντονισμό των πολιτικών για την απασχόληση, που ξεκίνησε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Έσσεν το 1994, το νέο άρθρο 128 καθόρισε το πλαίσιο για την ανάπτυξη εθνικών πολιτικών για την απασχόληση, με βάση τις κοινές προτεραιότητες και τα κοινά συμφέροντα της Ένωσης.

1.2.2. Σύμφωνα με το νέο αυτό πλαίσιο, ο συντονισμός της πολιτικής απασχόλησης διαμορφώνεται βάσει μιας προσέγγισης «διαχείρισης ανά στόχο». Πιο συγκεκριμένα ακολουθούνται τα εξής βήματα:

- Κάθε χρόνο αποφασίζονται οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση από το Συμβούλιο ύστερα από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

- Με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές συντάσσονται από τα κράτη μέλη τα εθνικά σχέδια δράσης για την απασχόληση (ΕΣΔΑ).

- Τα ΕΣΔΑ αξιολογούνται στα πλαίσια κοινής έκθεσης για την απασχόληση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου.

- Με βάση την αξιολόγηση αυτή καθορίζονται οι κατευθυντήριες γραμμές του επόμενου, κάθε φορά, έτους.

1.2.3. Από το 2000, το Συμβούλιο, ύστερα από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκδίδει συγκεκριμένες συστάσεις προς τα κράτη μέλη, συμπληρώνοντας έτσι τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση.

1.2.4. Η προσέγγιση της «διαχείρισης ανά στόχο» υποστηρίχτηκε, επίσης, με τον καθορισμό μετρήσιμων στόχων σε ευρωπαϊκό ή εθνικό επίπεδο σε πολλούς τομείς, καθώς και με την προοδευτική ανάπτυξη συμφωνημένων στατιστικών δεικτών, για τη μέτρηση της προόδου.

1.2.5. Ο συγχρονισμός της διαδικασίας του Λουξεμβούργου με τη διαδικασία συντονισμού των γενικών προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής, αποτελεί το καινούργιο πλαίσιο για την εφαρμογή της νέας ΕΣΑ.

1.2.6. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή από την αρχή, στήριξε αποτελεσματικά⁽²⁾ τις προπαρασκευαστικές εργασίες, που οδήγησαν στην υιοθέτηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση. Έκτοτε, συμμετέχει, πάντα ενεργά, στη διαμόρφωση των κατευθυντήριων γραμμών και γενικότερα στην αξιολόγηση και στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση⁽³⁾.

⁽²⁾ ΕΕ C 19 της 21.1.1998.

⁽³⁾ ΕΕ C 209 της 22.7.1999, ΕΕ C 368 της 20.12.1999, ΕΕ C 14 της 16.1.2001, ΕΕ C 36 της 8.2.2002.

⁽¹⁾ Άρθρα 98 και 99 της Συνθήκης.

2. Η Ανακοίνωση της Επιτροπής

2.1. Στην υπό συζήτηση ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η ΕΣΑ προβάλλεται ως το βασικό εργαλείο που μπορεί να ικανοποιήσει τους φιλόδοξους στόχους της Λισαβόνας, για πλήρη απασχόληση, ποιότητα στην εργασία και κοινωνική ενσωμάτωση/συνοχή, μέσω απασχόλησης.

2.2. Ωστόσο, επισημαίνεται, ότι η ΕΣΑ, προκειμένου να είναι αποτελεσματική, θα πρέπει να συναρθρώνεται με ποικίλες άλλες πολιτικές. Πολιτικές που είναι παγιωμένες και βασισμένες στη Συνθήκη, όπως στην περίπτωση των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής, αλλά και πολιτικές πιο πρόσφατες, όπως εκείνες που αναπτύσσονται στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, της επιχειρηματικότητας, της κοινωνικής ένταξης, των συντάξεων και της μετανάστευσης.

2.3. Η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού της ΕΣΑ η οποία βασίζεται στο άρθρο 128 της Συνθήκης θεωρείται ότι απέδειξε την αξία της. Στα πλαίσια, όμως της απαίτησης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βαρκελώνης, για ενίσχυση της ΕΣΑ και του συμπεράσματος του Συμβουλίου για «απλοποίηση», πρέπει να αναζητηθούν τρόποι βέλτιστης χρήσης των μέσων που προβλέπονται από την Συνθήκη και που έχουν αναπτυχθεί στην πράξη. Συγκεκριμένα πρέπει να αναπτυχθούν:

- σταθερές και προσανατολισμένες στο αποτέλεσμα κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση·
- καθοδήγηση σε επίπεδο πολιτικής, μέσω συστάσεων·
- εστίαση στην υλοποίηση, μέσω των εθνικών σχεδίων δράσης·
- κοινή Έκθεση για την απασχόληση·
- αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης και της ανταλλαγής εμπειριών·
- διασφάλιση της συνοχής με άλλες διαδικασίες·
- καλύτερη διακυβέρνηση.

2.4. Η ανακοίνωση διαπιστώνει την ανάγκη για μία νέα γενιά κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση οι οποίες θα αναπτυχθούν με την υπέρβαση των οριζόντιων στόχων και των ειδικών κατευθυντήριων γραμμών της πρώτης περιόδου της ΕΣΑ (1997-2002) που είχαν ομαδοποιηθεί στους 4 πυλώνες. Σύμφωνα με την Ανακοίνωση η νέα γενιά θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- τους τρεις βασικούς στόχους, οι οποίοι θα αντανakλούν την «ισορροπία της Λισαβόνας»
- μεγαλύτερη έμφαση στην υλοποίηση και στη διαχείριση της ΕΣΑ
- προσδιορισμό περιορισμένου αριθμού προτεραιοτήτων

- συγκεκριμένα μηνύματα προς τους κοινωνικού εταιρους
- προσδιορισμό κατάλληλων στόχων.

2.5. Οι τρεις βασικοί στόχοι της πολιτικής για την απασχόληση που συνδέονται με την στρατηγική της Λισαβόνας είναι οι εξής:

- Πλήρης απασχόληση
- Ποιότητα και παραγωγικότητα στην εργασία
- Συνοχή και αγορά εργασίας, χωρίς αποκλεισμούς.

2.6. Οι προτεινόμενες από την Επιτροπή προτεραιότητες που θεωρούνται απαραίτητες για την επίτευξη των ανωτέρω μεγάλων στόχων εξειδικεύουν τον περιεχόμενο της νέας ΕΣΑ και είναι οι ακόλουθες:

- Ενεργητικά και προληπτικά μέτρα για τους ανέργους και τους άεργους.
- Ανταμοιβή της εργασίας.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας για την δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.
- Μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε κανονική απασχόληση.
- Προώθηση της παράτασης του ενεργού επαγγελματικού βίου.
- Μετανάστευση.
- Προώθηση της προσαρμοστικότητας στην αγορά εργασίας.
- Επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο και στρατηγικές δια βίου μάθησης.
- Ισότητα των δύο φύλων.
- Στήριξη της ένταξης και καταπολέμηση των διακρίσεων στην αγορά εργασίας για μειονεκτούντα άτομα.
- Αντιμέτωπιση των περιφερειακών ανισοτήτων στην απασχόληση.

2.7. Τέλος η Ανακοίνωση αναφέρεται στην αποτελεσματική εφαρμογή και διοίκηση της νέας ΕΣΑ. Αφού κάνει ιδιαίτερη αναφορά στην απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Σεπτεμβρίου 2002, η οποία δίνει έμφαση στην ανάγκη σύζευξης της ΕΠΑ με τις πολιτικές απασχόλησης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και με τις πολιτικές του ΕΚΤ, υπογραμμίζει τη σημασία της συμμετοχής των Εθνικών Κοινοβουλίων, των τοπικών παραγόντων, των ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες της ΕΣΑ. Ως προς αυτό το θέμα η ανακοίνωση δίνει έμφαση στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

- Αποτελεσματικές και αποδοτικές υπηρεσίες εφαρμογής.
- Ενίσχυση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων.

- Κινητοποίηση όλων των σχετικών φορέων.
- Επαρκής χρηματοδότηση.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι οι πολιτικές απασχόλησης που εφάρμοσαν τα κράτη μέλη στα πλαίσια της ΕΣΑ την περίοδο 1997-2001, προκειμένου να βελτιώσουν τη λειτουργία των αγορών εργασίας, απέδωσαν στην αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και στη μείωση της ανεργίας.

3.1.1. Ωστόσο, με κριτήριο τους στόχους της Λισαβόνας — στόχους τους οποίους η ΕΟΚΕ αποδέχεται και στηρίζει — στα επίπεδα απασχόλησης και συμμετοχής, καθώς στην ανεργία και στην παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο στην ΕΕ συνολικά, υφίστανται ακόμη σημαντικές αδυναμίες και ελλείμματα.

3.1.2. Επιπλέον, οι ανισότητες οι σχετικές με το φύλο, την ηλικία, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, καθώς και οι ανισότητες ανάμεσα στις περιφέρειες των κρατών μελών και στα κράτη μέλη μεταξύ τους, είναι ανησυχητικές.

3.1.3. Η ευθύνη βαρύνει από τη μια μεριά τα κράτη μέλη και την ελλιπή ανταπόκρισή τους στις απαιτήσεις και υποχρεώσεις που προκύπτουν από τη στρατηγική και τους στόχους της Λισαβόνας. Από την άλλη όμως και παράλληλα, επισημαίνεται ότι η υλοποίηση των στόχων αυτών απαιτεί έναν εντονότερο προσανατολισμό της ευρωπαϊκής οικονομικής πολιτικής σ' έναν στόχο υψηλότερων επιπέδων απασχόλησης. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο εφόσον στο μέλλον υπάρξει ένας καλύτερος συντονισμός των βασικών αρχών της οικονομικής πολιτικής και των κατευθυντήριων γραμμών της στρατηγικής για την απασχόληση στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ, εκφράζει τη λύπη της στο σημείο αυτό για το γεγονός ότι η ορμή της στρατηγικής της Λισαβόνας διακόπηκε λόγω, μεταξύ των άλλων, της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Σήμερα εκείνο που προέχει είναι, όλοι οι ευρωπαϊκοί φορείς που είναι υπεύθυνοι για τη λήψη των αποφάσεων και ιδίως οι νομισματικές και φορολογικές αρχές να επαναβεβαιώσουν τη δέσμευσή τους για την επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας και να συναγάγουν τα απαραίτητα διδάγματα των μέχρι τώρα αποτυχιών, προκειμένου να κρατήσουν την ορθή πορεία, υποστηρίζοντας την εφαρμογή πολιτικών για τη μακροοικονομική ανάκαμψη. Η εφαρμογή παρόμοιων μέτρων είναι απαραίτητη για την επίτευξη του στόχου ανάπτυξης κατά 3 % που αποτελεί το υπόβαθρο σύνολης της στρατηγικής της Λισαβόνας και θα καταστήσει δυνατή τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων ποιοτικών θέσεων εργασίας.

3.2. Στα προηγούμενα πλαίσια, για την προσέγγιση των στόχων της Λισαβόνας και λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη την επικείμενη διεύρυνση⁽¹⁾ της ΕΕ, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την άμεση προώθηση από τα κράτη μέλη των προβλεπόμενων διαρθρωτικών αλλαγών.

3.2.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη θέση ότι η βασική προτεραιότητα της νέας ΕΣΑ πρέπει να είναι η επίτευξη των στόχων που τέθηκαν στη Λισαβόνα για περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή.

3.2.2. Παράλληλα υποστηρίζει, τη θέση ότι οι στόχοι της Λισαβόνας να αυξηθούν τα ποσοστά απασχόλησης και η προσφορά εργασίας, να προωθηθεί η καλύτερη ποιότητα στην εργασία και η υψηλότερη παραγωγικότητα, να εδραιωθούν οι αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς και να μειωθούν οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών, είναι στόχοι αλληλένδετοι και συμπληρωματικοί.

3.2.3. Υποστηρίζει, τέλος, τη θέση ότι η προσέγγιση των ως άνω στόχων προϋποθέτει, μεταξύ των άλλων και κυρίως:

- ισχυρή και αειφόρο οικονομική ανάπτυξη⁽²⁾ και
- ανάκτηση της εμπιστοσύνης των ευρωπαίων πολιτών στη διαμόρφωση ενός θετικού οράματος για το μέλλον, που θα βασίζεται στη συμμετοχή τους και στη διασφάλιση πιο ισόρροπης κατανομής του παραγόμενου πλούτου και του πλεονάσματος που δημιουργεί η σύγχρονη τεχνολογία⁽²⁾.

3.2.3.1. Σ' ό,τι αφορά ειδικότερα στο στόχο της αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης, τις σχετικές πολιτικές και τη διασύνδεσή τους με τις πολιτικές απασχόλησης η ΕΟΚΕ τοποθετείται, σαφώς, θετικά. Εμμένει, όμως, ιδιαίτερα στην αναγκαιότητα μιας πολύπλευρης προσέγγισης του προβλήματος, που θα παίρνει υπόψη της τη διεθνή συγκυρία, την ενιαία αγορά και την καλύτερη αξιοποίησή της, την ενίσχυση και καλύτερη αξιοποίηση της ευρωζώνης, καθώς και την αναγκαιότητα για ανάπτυξη πιο ολοκληρωμένων και ενιαίων πολιτικών σε πολλά θέματα, μεταξύ των οποίων η μετανάστευση.

3.2.4. Στα προηγούμενα πλαίσια και συμπληρωματικά, επισημαίνει ιδιαίτερα, ότι το πρόβλημα της απασχόλησης στην Ευρώπη των είκοσι πέντε μπορεί να πάρει άλλου είδους, εντονότερη μορφή και διαστάσεις, αν δεν υπάρξουν και δεν αναπτυχθούν άμεσα ολοκληρωμένες προληπτικές πολιτικές.

3.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την συμφωνία της με τους τρεις, επίσης, αλληλένδετους στόχους της νέας ΕΣΑ, δηλαδή:

- την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και την πλήρη απασχόληση
- την ποιότητα και την παραγωγικότητα στην εργασία
- την κοινωνική συνοχή σε μια αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς.

⁽¹⁾ ΕΕ C 85 της 8.4.2003.

⁽²⁾ Ψήφισμα για το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο — 21.3.2003.

3.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι λιγότερες, απλούστερες και σταθερότερες κατευθυντήριες γραμμές, επικεντρωμένες στις νέες προτεραιότητες της ΕΣΑ και σε μετρήσιμους στόχους θα αυξήσουν την αποτελεσματικότητά της.

3.4.1. Σύμφωνα και με προγενέστερες απόψεις και γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ, οι κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να διατηρήσουν ένα ευρύ και ολοκληρωμένο πεδίο πολιτικής, συμπεριλαμβάνοντας τις πολιτικές για την αγορά εργασίας, την οικονομική ανάπτυξη, την επιχειρηματικότητα, την προστασία των εργαζομένων και την κοινωνική προστασία, που συμβάλλουν στην αύξηση της απασχόλησης και στη βελτίωση της ποιότητας στην εργασία.

3.5. Έτσι και στα πλαίσια των επεξεργασιών της η ΕΟΚΕ καλωσορίζει τις νέες προτεραιότητες που προβάλλονται, όπως η πολιτική για την ενεργητική γήρανση ⁽¹⁾, η σύνθεση κοινωνικής προστασίας και απασχόλησης ⁽²⁾, η προτεραιότητα για τη μετανάστευση ⁽³⁾, καθώς και η προτεραιότητα για την μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε κανονική εργασία ⁽⁴⁾. Παράλληλα τονίζει την ανάγκη να συμφιλιωθούν οι πολιτικές υπέρ της ενεργητικής γήρανσης με τη συνθεώρηση των περιπτώσεων επαχθών εργασιών και των σημερινών οικονομικών καταστάσεων που οδηγούν σε ριζικές αναδιαρθρώσεις των επιχειρήσεων. Αναδιαρθρώσεις οι οποίες καταλήγουν πάρα πολύ συχνά σε απολύσεις ηλικιωμένων εργαζομένων. Οι απολύσεις αυτές πρέπει να είναι δυνατό να αντιμετωπίζονται κυρίως με φιλόδοξα κοινωνικά σχέδια και με μέτρα ανακατάταξης και μετατροπής, αφήνοντας όμως ανέπαφες τις σημερινές δυνατότητες πρόωρης συνταξιοδότησης.

3.5.1. Τονίζει, επίσης, την ανάγκη προώθησης της ποιότητας στην εργασία στα πλαίσια της πολιτικής για περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, δεδομένου ότι οι ποιοτικές θέσεις εργασίας αποδεικνύονται περισσότερο βιώσιμες και συνδέονται με την αύξηση της παραγωγικότητας.

3.5.2. Υπογραμμίζει, τέλος, τη σημασία της διασφάλισης ισορροπίας μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας στην αγορά εργασίας.

3.6. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο συγχρονισμός της διαδικασίας του Λουξεμβούργου με τη διαδικασία συντονισμού των γενικών προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής αποτελεί προϋπόθεση για αποτελεσματική διαχείριση της ΕΣΑ. Όπως έχει υποστηρίξει η ΕΟΚΕ κατ' επανάληψη, στα πλαίσια του γενικότερου πλαισίου της βιώσιμης ανάπτυξης, η απασχόληση πρέπει να κατέχει σημαντική θέση στο μίγμα οικονομικής πολιτικής και στους στόχους της.

3.7. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η δυναμική και ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων σε όλα τα επίπεδα, ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό, είναι αναγκαία από το στάδιο της χάραξης των πολιτικών, έως την εφαρμογή και την αξιολόγησή τους.

3.7.1. Διαπιστώνει δε, με ικανοποίηση, ότι έχουν σημειωθεί πρόοδοι ως προς την ανάπτυξη μιας αυθεντικής εδαφικής διάστασης και συμφωνεί με τη βούληση για αύξηση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών σε τοπική κλίμακα.

3.7.2. Επίσης και παράλληλα επισημαίνει ότι η ποιότητα της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση θα βελτιωνόταν σίγουρα, στο βαθμό που τα σχετικά εθνικά σχέδια δράσης συζητιόταν και εγκρίνονταν από τα εθνικά κοινοβούλια στα πλαίσια των ετήσιων εθνικών προϋπολογισμών για την πολιτική απασχόλησης.

3.8. Για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της νέας ΕΣΑ εξακολουθεί να είναι απαραίτητο, αυτό που υποστήριξε η ΕΟΚΕ σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της:

- οι κατευθυντήριες γραμμές να συνοδεύονται από ποσοτικούς στόχους — ιδιαίτερα στο εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο,
- να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα αποτελέσματα, καθώς και στην αποτελεσματική εφαρμογή και την αξιολόγησή τους, και
- να συμπληρώνονται αυτά, από συστάσεις.

3.8.1. Ιδιαίτερα σ' ό,τι αφορά στις συστάσεις, η ΕΟΚΕ εμμένει να τις θεωρεί ως το βασικό εργαλείο για την εφαρμογή της στρατηγικής από τα κράτη μέλη. Συνεπώς η ετήσια ανασκόπηση της εφαρμογής και της προόδου (με βάση τα ΕΣΔΑ και τους δείκτες αποτελεσματικότητας), όσον αφορά στους τεθέντες στόχους, θα πρέπει να συνεχίσει να ισχύει και να επικεντρωθεί από την άποψη αυτή στην αυξημένη ευθύνη των κρατών μελών με τη μεταρρύθμιση της ΕΣΑ, ενδεχομένως με τον ορισμό πολλαπλών στόχων που μπορούν να προσδιοριστούν ποσοτικά.

3.8.2. Σε κάθε περίπτωση και ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα, προϋπόθεση για την ανατροφοδότηση της ΕΣΑ αποτελούν τα σχετικά στατιστικά στοιχεία. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία τους και καλεί την Επιτροπή να εργαστεί συντονισμένα και μ' όλες τις δυνάμεις, προς την κατεύθυνση της έγκαιρης διασφάλισης έγκυρων στατιστικών στοιχείων, που θα βασίζονται σε συγκρίσιμους και αξιόπιστους δείκτες για όλα τα κράτη μέλη.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Με βάση τα όσα επισημάνθηκαν προηγούμενα, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η νέα ΕΣΑ μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας, που εμπεριέχει συγκεκριμένους ενδιάμεσους στόχους, στο βαθμό που θα συνοδεύεται από σταθερές και ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές, η αποτελεσματικότητα των οποίων θα ελέγχεται συστηματικά.

(1) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ «Οι ηλικιωμένοι εργαζόμενοι» — ΕΕ C 14 της 16.1.2001, καθώς και ΕΕ C 36 της 8.2.2002, σημείο 2.2.

(2) ΕΕ C 117 της 26.4.2000.

(3) ΕΕ C 125 της 27.5.2002.

(4) COM(2002) 487 τελικό της 3.9.2002.

4.2. Στα προηγούμενα πλαίσια, για να καταστεί αποδοτική η επιλογή κατευθυντήριων γραμμών με τριετή προοπτική θα πρέπει να διασυνδεθεί με τις σύγχρονες μεγάλες προκλήσεις, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν η οικονομική συγκυρία (οικονομική ύφεση) και η επικείμενη διεύρυνση της Ένωσης.

4.2.1. Σε κάθε περίπτωση η ΕΟΚΕ στέκεται ιδιαίτερα θετικά στο νέο στοιχείο της ΕΣΑ για κατευθυντήριες γραμμές με τριετή προοπτική, επισημαίνοντας τη δυνατότητα ανάπτυξης μεσοπρόθεσμων σχετικών πολιτικών για την επίλυση του προβλήματος της απασχόλησης.

4.3. Με στόχο τη δημιουργία προϋποθέσεων για την αντιμετώπιση των μεγάλων μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων προκλήσεων, σε συνδυασμό με την ποιοτική διάσταση των θέσεων εργασίας και τη βελτίωση της παραγωγικότητας, η ΕΟΚΕ στέκεται ιδιαίτερα στο ζήτημα των επενδύσεων στο ανθρώπινο δυναμικό. Θεωρώντας πρωταρχικής σημασίας κατευθυντήρια γραμμή τη διαβίωση μάθησης, υπογραμμίζει έντονα την αναγκαιότητα ουσιαστικής αύξησης των αντίστοιχων επενδύσεων, με διάθεση δημόσιων και ιδιωτικών πόρων. Παράλληλα επισημαίνει την αναγκαιότητα αναζήτησης και ανάπτυξης ενός πιο ευέλικτου και αποδοτικού τρόπου αξιοποίησης των σχετικών κονδυλίων, υπογραμμίζοντας το ρόλο και τη συμβολή των Διαρθρωτικών Ταμείων και ιδιαίτερα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου προς την ως άνω κατεύθυνση.

4.4. Παράλληλα με την ως άνω διασύνδεση (σημείο 4.2) και την προτεραιότητα για επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και σε συνδυασμό με την απλοποίηση των κατευθυντήριων γραμμών και τη στήριξη εκείνων των κατευθυντήριων γραμμών της προηγούμενης ΕΣΑ που αποδείχθηκαν αποτελεσματικές, θα πρέπει να ενισχυθούν και τα νεοεισερχόμενα στοιχεία στη νέα γενιά κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα:

4.4.1. Κατευθυντήρια γραμμή πρέπει να αφιερωθεί στην τόνωση των προληπτικών και των ενεργητικών μέτρων για τους μακροχρόνια άνεργους, τους άεργους, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τις γυναίκες, τους νέους και τις εθνικές μειονότητες, με στόχο να αρθούν τα εμπόδια για την είσοδο και την παραμονή τους στην αγορά εργασίας και σε βιώσιμες θέσεις απασχόλησης. Σε σχέση με αυτό, ιδιαίτερη σημασία έχουν η έγκαιρη αναγνώριση των αναγκών των όσων αναζητούν εργασία και η κατάρτιση των κατάλληλων σχεδίων συνοδείας και επανένταξης.

4.4.1.1. Σε ό,τι αφορά στα άτομα με ειδικές ανάγκες⁽¹⁾ απαιτείται μια ολοκληρωμένη θεσμική παρέμβαση η οποία, μεταξύ των άλλων, θα περιλαμβάνει ενίσχυση του προσανατολισμού 7 για την απασχόληση, ισχυρά κίνητρα προς τους εργοδότες που συγκαταλέγουν στο προσωπικό τους τέτοιους εργαζόμενους και δημιουργία προϋποθέσεων για εξοικείωση των ατόμων αυτών με τις σύγχρονες τεχνολογίες.

4.4.2. Κατευθυντήρια γραμμή πρέπει να αφιερωθεί, επίσης, στη σταδιακή μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε νόμιμη απασχόληση και της παραοικονομίας σε νόμιμη οικονομική δραστηριότητα. Κάτι, που μπορεί να επιτευχθεί μέσω συνδυασμένων δράσεων και παροτρύνσεων, καθώς και μέσω της απλούστευσης των διαδικασιών και της μείωσης στην φορολογία της εργασίας.

4.4.3. Ακόμη, μία κατευθυντήρια γραμμή αξίζει να αφιερωθεί στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών ανάπτυξης των επιχειρήσεων και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, ιδιαίτερα για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και για τις συμπράξεις συνεργασίας (συνεταιρισμοί, σύλλογοι, ταμεία αλληλοβοήθειας), με κύριο στόχο την δημιουργία περισσότερων ποιοτικών και βιώσιμων θέσεων εργασίας.

4.4.3.1. Ειδικότερα σε ό,τι αφορά την επιχειρηματικότητα η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι:

- η επιχειρηματική δραστηριότητα-μη εξαιρουμένης της επιχειρηματικής δραστηριότητας προσώπων που αποσκοπεί στη δημιουργία υπηρεσιών αλληλοβοήθειας ή/και κοινής ωφελείας — είναι ο πραγματικός δημιουργός θέσεων απασχόλησης·
- οι μικρές επιχειρήσεις έχουν συνήθως χαρακτήρα έντασης εργασίας και δημιουργούν περισσότερες θέσεις απασχόλησης σε σύγκριση με τις μεγάλες επιχειρήσεις, που είναι περισσότερο έντασης κεφαλαίου·
- η απλή αύξηση του αριθμού των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στην ΕΕ δεν αποτελεί από μόνη της επαρκή δείκτη της επιτυχίας της πολιτικής·
- απαιτείται διασφάλιση ότι υπάρχει αύξηση του αριθμού των μικρών επιχειρήσεων και ότι οι άνθρωποι δεν επιλέγουν αναγκαστικά την ανεξάρτητη επιχειρηματική δραστηριότητα, επειδή η κανονική αγορά εργασίας δεν τους παρέχει καμία δυνατότητα ή προοπτική μισθωτής απασχόλησης⁽²⁾·
- οι επιχειρήσεις των παραδοσιακών κλάδων δραστηριότητας εξακολουθούν να συμβάλλουν στη δημιουργία απασχόλησης και ότι, ως εκ τούτου, πρέπει να ενσωματώνονται στις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές για τη στήριξη των επιχειρήσεων·
- είναι αναγκαία η βελτίωση της ποιότητας στη δημιουργία επιχειρήσεων με την κατάλληλη κατάρτιση των υποψηφίων και με την παροχή συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών.

4.4.4. Μία άλλη κατευθυντήρια γραμμή πρέπει να αφιερωθεί στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών⁽³⁾ και στην ένταξη των μεταναστών, μέσω της απασχόλησης, στο κοινωνικό γίνεσθαι.

⁽¹⁾ ΕΕ C 241 της 7.10.2002.

⁽²⁾ ΕΕ C 368 της 20.12.1999.

⁽³⁾ ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σημείο 4.1.12.

4.4.4.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την ανάπτυξη ενιαίας πολιτικής για την μετανάστευση από την ΕΕ καθώς η μετανάστευση, η παράνομη μετανάστευση και η αδήλωτη εργασία αλληλοσυνδέονται. Σε ό,τι αφορά την νέα ΕΣΑ η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ένταξη των μεταναστών στην επίσημη αγορά εργασίας καθώς αυτό μπορεί να συμβάλει και στην επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας και στην κοινωνική συνοχή.

4.4.4.2. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ συμεριζεται την αρχή που διατυπώνεται από την Επιτροπή για τη μη διάκριση σε βάρος εργαζομένων, που είναι υπήκοοι τρίτων χωρών, η οποία όμως πρέπει να συνοδεύεται από ένα σαφή και αξιόπιστο έλεγχο της μετανάστευσης και αποτελεσματικά μέτρα κατά της αδήλωτης εργασίας.

4.4.5. Τέλος, η άρση των περιφερειακών ανισοτήτων στην απασχόληση, μεταξύ των κρατών μελών, αλλά και στο εσωτερικό τους, είναι επίσης προτεραιότητα, στην οποία η νέα ΕΣΑ καλείται να αφιερώσει κατευθυντήρια γραμμή.

4.4.5.1. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ η προηγούμενη κατευθυντήρια γραμμή θα πρέπει να εστιαστεί στην ενεργοποίηση των κρατών μελών, καθώς και στην ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνικών εταίρων και των αυτοδιοικήσεων.

4.5. Η ΕΟΚΕ αντιτίθεται στο επιχείρημα της Επιτροπής⁽¹⁾ για τις «περιπτώσεις φτώχειας», διότι ο ισχυρισμός αυτός καθίσταται πολύ γενικός⁽²⁾.

4.6. Συμφωνεί με την υψηλή προτεραιότητα που δίνεται στη μείωση των εργατικών ατυχημάτων⁽³⁾. Η προτεραιότητα θα πρέπει να ισχύει και στα κράτη μέλη.

4.7. Χαιρετίζει και υποστηρίζει την επιλογή της Επιτροπής να μεριμνήσει για την προαγωγή της κινητοποίησης και της συμμετοχής όλων των παραγόντων στην στρατηγική για την απασχόληση, όπως της κοινωνίας των πολιτών και των ΜΚΟ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Παράγραφος 2.2.2 της Ανακοίνωσης.

⁽²⁾ Η εμπειρία στα κράτη μέλη δείχνει ότι τούτο αφενός μόνο σε ιδιαίτερες περιπτώσεις συμβαίνει και ότι αφετέρου υπάρχουν νομοθετικές διατάξεις για την απαγόρευση καταχρηστικών αξιώσεων. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί μήπως αυτός ο γενικός ισχυρισμός εκληφθεί στα κράτη μέλη ως κίνητρο για τη μείωση όλων των υπηρεσιών της κοινωνικής πρόνοιας.

⁽³⁾ Σημείο 2.2.7 1— τελευταία πρόταση της Ανακοίνωσης.

⁽⁴⁾ Η επιλογή αυτή εναρμονίζεται με το επιτυχημένο παράδειγμα της συμμετοχής των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων στις συνοδευτικές επιτροπές των διαρθρωτικών ταμείων. Οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι αντιμετωπίζουν την κατάσταση αυτή ως μία πρόκληση για τη συμμετοχή τους στον εθνικό διάλογο για την ΕΣΑ. Άμεση αναφορά σε αυτές γίνεται π.χ. στο σημείο 2.2.11 με την έννοια της «κοινωνικής οικονομίας», την επιδίωξη του στόχου της «συνοχής και της ολοκληρωμένης αγοράς εργασίας» και την εφαρμογή των στόχων αυτών και τη διακυβέρνηση σε τοπική κλίμακα.

5. Συμπεράσματα και προτάσεις

5.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τους τρεις αλληλένδετους στόχους της νέας ΕΣΑ, δηλαδή:

- την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και την πλήρη απασχόληση·
- την ποιότητα και παραγωγικότητα στην εργασία·
- τη συνοχή σε μια αγορά εργασίας, χωρίς αποκλεισμούς.

Επισημαίνει δε ως εξαιρετικά σημαντική τη μετατροπή τους σε σαφείς κατευθυντήριες γραμμές στα κράτη μέλη.

5.2. Για τη συμφωνία της αυτή και τις προτάσεις της η ΕΟΚΕ παίρνει υπόψη τους διάφορους παράγοντες, όπως:

- το ρόλο των οικονομικών πολιτικών στη δημιουργία ανάπτυξης και συνακόλουθα θέσεων εργασίας.
- τη συγκυρία της οικονομικής επιβράδυνσης.
- το άλμα της διευρυμένης Ευρώπης.
- τη μακροχρόνια τάση για δημογραφική γήρανση.
- το παρατεινόμενο, παρά τη μικρή βελτίωση, χάσμα μεταξύ των δύο φύλων.

5.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και η ανάπτυξη του θεσμού της δια βίου μάθησης αποτελούν βασικούς παράγοντες για την επίτευξη των στόχων της νέας ΕΣΑ. Ιδιαίτερα σ' ό,τι αφορά στο θεσμό της δια βίου μάθησης η ΕΟΚΕ προτείνει να υπάρξουν, στα πλαίσια της ΕΣΑ, υψηλότεροι από τους προβλεπόμενους⁽⁵⁾ ποσοτικοί στόχοι έως το 2010.

5.4. Η προτεινόμενη οικονομικά αποδοτική εργασία αναδεικνύει τη σύνδεση διασύνδεση κοινωνικής προστασίας και απασχόλησης, αλλά και την ανάγκη συνέργειας μεταξύ τομέων πολιτικής, που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους (π.χ. δημοσιονομική πολιτική και φορολογία, επιδοματική πολιτική για κοινωνική προστασία, προστασία της εργασίας).

⁽⁵⁾ «Έως το 2010 το μέσο επίπεδο στην ΕΕ για τη συμμετοχή στη δια βίου μάθηση πρέπει να είναι το 15 % τουλάχιστον του ενήλικου πληθυσμού σε ηλικία εργασίας (25-64 ετών) και σε καμία χώρα το ποσοστό αυτό δεν πρέπει να είναι μικρότερο του 10 %» COM(2002) 629 τελικό-σημείο 59. «... Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το προτεινόμενο ευρωπαϊκό κριτήριο αναφοράς για τη δια βίου μάθηση θα πρέπει να τροποποιηθεί προς την κατεύθυνση του να γίνει περισσότερο φιλόδοξο. Ένας στόχος που θα προέβλεπε για το 2010 να βρίσκεται η χώρα με την κατώτερη σήμερα επίδοση, στην αντίστοιχη θέση της χώρας με την ανώτερη σχετική επίδοση, είναι ένας στόχος φιλόδοξος αλλά και αναγκαίος» — Υπό επεξεργασία γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (σημείο 3.6.1), για το COM(2002) 629 τελικό (Ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς για την εκπαίδευση και την κατάρτιση).

5.4.1. Στα προηγούμενα πλαίσια η ΕΟΚΕ προτείνει την καθιέρωση από τα κράτη μέλη κινήτρων, για την επιδότηση των υπό εκπαίδευση-κατάρτιση (δια βίου μάθηση) ανέργων. Καθίσταται σαφές ότι το κίνητρο αυτό θα παρέχεται πέραν του επιδόματος ανεργίας, που χορηγεί το κράτος διαμονής του ανέργου. Προς την ως άνω κατεύθυνση μπορούν να αξιοποιηθούν οι πόροι του Κοινωνικού Ταμείου.

5.5. Η ΕΟΚΕ, συμφωνώντας ότι ορθά η μεταναστευτική πολιτική αναδεικνύεται ως μία πλευρά της νέας ΕΣΑ, διαπιστώνει την ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στα πλαίσια της ανάπτυξης ενιαίας πολιτικής για τη μετανάστευση από την ΕΕ.

5.6. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να δεσμεύονται όσον αφορά στους πόρους, διοικητικούς αλλά και οικονομικούς (ακόμα κι αν σε μερικές περιπτώσεις είναι απαραίτητη η αναδιάρθρωση των δημοσίων δαπανών), προκειμένου να υποστηρίξουν την εφαρμογή των φιλόδοξων στόχων της νέας ΕΣΑ.

5.6.1. Στα προηγούμενα πλαίσια ζητά τη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων στις διαδικασίες που αφορούν την ΕΣΑ. Η συζήτηση και έγκριση των ΕΣΔΑ από τα εθνικά κοινοβούλια στα πλαίσια των αντίστοιχων ετήσιων εθνικών προϋπολογισμών θα βελτίωνε σίγουρα την ποιότητα της πολιτικής απασχόλησης, συμβάλλοντας παράλληλα στην καλύτερη ενσωμάτωσή της στις διάφορες άλλες εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές.

5.7. Η ΕΟΚΕ προτείνει την άμεση ενεργοποίηση της πρότασης των κοινωνικών εταίρων για τριμερή συνεργασία σχετικά με την ανάπτυξη και την απασχόληση, καθώς και τη θεσμοθέτηση της συνακόλουθης πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διεξαγωγή τριμερούς κοινωνικής συνόδου κορυφής, πριν το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

5.8. Ακόμη, συμφωνεί με τους προτεινόμενους ποσοτικούς στόχους της νέας ΕΣΑ με ορίζοντα το 2010 και κρίνει αναγκαίο τον προσδιορισμό σχετικών ενδιάμεσων εθνικών στόχων, που θα ορίζονται από τα κράτη μέλη και θα αξιολογούνται συστηματικά, στα πλαίσια της ανοικτής μεθόδου συντονισμού.

5.9. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι μια ολοκληρωμένη πολιτική δημιουργίας περισσότερων ποιοτικών και βιώσιμων θέσεων εργασίας απαιτεί ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος γενικά και συνακόλουθα των επιχειρήσεων όλων των μορφών. Καλεί, λοιπόν, τα κράτη μέλη και την Επιτροπή να αναπτύξουν συγκεκριμένες και ολοκληρωμένες σχετικές πολιτικές κατά περίπτωση. Στα προηγούμενα πλαίσια η ΕΟΚΕ με κύριο στόχο την δημιουργία περισσότερων ποιοτικών και βιώσιμων θέσεων εργασίας, επισημαίνει ιδιαίτερα τη σημασία της πραγματικής εφαρμογής των συστάσεων του ευρωπαϊκού χάρτη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και την ενίσχυσή τους, καθώς και την ενίσχυση των συμπράξεων συνεργασίας (συνεταιρισμοί, σύλλογοι, ταμεία αλληλοβοήθειας).

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η παρακάτω τροπολογία, η οποία συγκέντρωσε τουλάχιστον το ένα τέταρτο των ψήφων, απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια των συζητήσεων.

Σημείο 4.4.2

Να διαγραφούν στην τελευταία φράση τα εξής:

«Κατευθυντήρια γραμμή πρέπει να αφιερωθεί, επίσης, στη σταδιακή μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε νόμιμη απασχόληση και της παραοικονομίας σε νόμιμη οικονομική δραστηριότητα. Κάτι, που μπορεί να επιτευχθεί μέσω συνδυασμένων δράσεων και παροτρύνσεων, καθώς και μέσω της απλούστευσης των διαδικασιών ~~και της μείωσης στην φορολογία της εργασίας»~~

Αιτιολογία

Μία μείωση της φορολογίας σε όλες τις μορφές εργασίας θα συνεπαγόταν την τεράστια μείωση των δημόσιων εσόδων, δεδομένου ότι θα έπρεπε σχεδόν να καταργηθεί τελείως για να καταστεί η παράνομη δραστηριότητα ασύμφορη. Εάν μειωνόταν απλώς η φορολόγηση της εργασίας σε τομείς με υπερβολικά παράνομη δραστηριότητα τότε θα έπρεπε να επιδοτούνται ολόκληροι τομείς δραστηριότητας. Αυτό θα στρέβλωνε τον ανταγωνισμό μεταξύ των τομέων κατά απαράδεκτο τρόπο.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 41, ψήφοι κατά: 48, αποχές: 8.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς για την εκπαίδευση και την κατάρτιση: εξελίξεις μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας»

(COM(2002) 629 τελικό)

(2003/C 133/10)

Στις 20 Νοεμβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαρτίου 2003 με εισηγητή τον κ. Κορυφίδη.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 101 ψήφους υπέρ και μία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Ο στρατηγικός στόχος που έθεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας τον Μάρτιο του 2000, να γίνει δηλαδή η Ευρώπη έως το 2010 «η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης, ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή⁽¹⁾», προσδιόρισε αποφασιστικά τη δυναμική για στενότερη ευρωπαϊκή συνεργασία στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

1.2. Η συνεργασία⁽²⁾ αυτή – αναγκαία καθ' όλα — όχι μόνον για την κατάκτηση των στόχων της Λισαβόνας, αλλά συνολικότερα, για την προοπτική της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης έχει αποκτήσει μέχρι στιγμής και μεταξύ των άλλων, τα εξής σημαντικά στοιχεία αναφοράς:

- μια συμφωνία⁽³⁾ των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων επί ορισμένων συγκεκριμένων κοινών στόχων για τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη, στο πλαίσιο της ευρύτερης αρχής της δια βίου μάθησης
- μια έκθεση⁽⁴⁾ σχετικά με τους συγκεκριμένους μελλοντικούς στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης
- ένα νέο καθολικό στόχο⁽⁵⁾: «να καταστούν τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ποιοτικό σημείο αναφοράς παγκοσμίως έως το 2010»

— ένα κοινό λεπτομερές πρόγραμμα εργασιών⁽⁵⁾ σχετικά με τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη, όπου μεταξύ των άλλων, εξηγείται ο τρόπος εφαρμογής της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού στον εν λόγω τομέα και όπου προβλέπεται η υποβολή από την Επιτροπή και το Συμβούλιο, στην εαρινή Ευρωπαϊκή Σύνοδο Κορυφής το 2004, μιας ενδιάμεσης κοινής έκθεσης προόδου όσον αφορά την υλοποίηση του προγράμματος.

1.3. Με την παρούσα ανακοίνωσή της η Επιτροπή επιχειρεί να καλύψει ένα πραγματικό κενό· το κενό της έλλειψης συγκεκριμένων ευρωπαϊκών κριτηρίων αναφοράς, για την προώθηση του ως άνω προγράμματος και συγκεκριμένα για τη μέτρηση της προόδου κατά συγκεκριμένο στόχο, στα πλαίσια ενός αντικειμενικού συστήματος συγκριτικής αξιολόγησης.

1.4. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τα άρθρα 149 και 150 της συνθήκης για την ΕΕ, τα κράτη μέλη έχουν την πλήρη αρμοδιότητα για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Στα κράτη μέλη, λοιπόν, ανήκει και η ευθύνη των εκπαιδευτικών δράσεων για την προσέγγιση των κοινών εκπαιδευτικών στόχων και συνακόλουθα των σχετικών στόχων της Λισαβόνας. Στα προηγούμενα πλαίσια η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης δεν έχει στην πράξη το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο και τις ίδιες προεκτάσεις με εκείνες που έχει σε άλλους τομείς πολιτικής της ΕΕ, (π.χ. οικονομικός τομέας, ή τομέας απασχόλησης).

1.4.1. Η προηγούμενη επισήμανση στο σύνολό της, δεν καθιστά κενή περιεχομένου την υπό συζήτηση πρόταση της Επιτροπής για έναν ευρωπαϊκό ρόλο και μια ευρωπαϊκή διάσταση στα ζητήματα της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και ιδιαίτερα της δια βίου μάθησης. Αντίθετα εκφράζει μια δυναμική. Μια ισχυρή δυναμική που αναπτύσσεται τελευταία στην Ένωση για την κατάκτηση των στόχων της Λισαβόνας. Μια δυναμική η οποία, σε

(1) Συμπεράσματα ΕΣ Λισαβόνας της 23ης και 24ης Μαρτίου 2000, σημείο 5.

(2) Η συνεργασία περιλαμβάνει και τις υποψήφιες για ένταξη χώρες.

(3) Συμπεράσματα ΕΣ Βαρκελώνης της 15ης και 16ης Μαρτίου 2002, σημείο 43.

(4) Έγγραφο του Συμβουλίου 6365/02 της 14.2.2001.

(5) COM(2001) 501 τελικό.

αρκετές περιπτώσεις τείνει να υπερβεί υπάρχοντες θεσμικούς φραγμούς και όρια, που λειτουργούν ανασταλτικά στις απαιτήσεις των καιρών⁽¹⁾. Στις απαιτήσεις, δηλαδή, που συνδέονται με τη θέση της Ευρώπης στον κόσμο και το ρόλο της στη διαμόρφωση μιας νέας και σύγχρονης παγκόσμιας πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και τεχνολογικής ισορροπίας. Μια δυναμική, τέλος, της οποίας, πηγή ενέργειας και ταυτόχρονα στόχος αποτελεί η γνώση, οι πολιτικές και τα εργαλεία που σχετίζονται μ' αυτήν και κατ' επέκταση, η εκπαίδευση.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1. Με την υπό συζήτηση πρόταση η Επιτροπή καλεί το Συμβούλιο να εγκρίνει έως το Μάιο του 2003 ⁽²⁾ τα ακόλουθα ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς:

- Έως το 2010 όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν μειώσει τουλάχιστον στο ήμισυ το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, σε σχέση με το ποσοστό του 2000, ώστε ο μέσος όρος στην ΕΕ για τα άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο να είναι ίσος ή μικρότερος του 10 %.
- Έως το 2010 όλα τα κράτη μέλη θα έχουν μειώσει τουλάχιστον στο ήμισυ τη διαφορά μεταξύ των φύλων σε ό,τι αφορά τον αριθμό των αποφοίτων θετικών επιστημών και τεχνολογικών σχολών, κατά τρόπο ώστε να αυξηθεί σημαντικά ο συνολικός αριθμός των αποφοίτων σε σχέση με το 2000.
- Έως το 2010 τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι το μέσο ποσοστό των ατόμων ηλικίας 25-64 ετών στην ΕΕ που θα έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον την ανώτερη βαθμίδα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα φθάνει ή και θα υπερβαίνει το 80 %.
- Έως το 2010 θα έχει μειωθεί τουλάχιστον στο ήμισυ, για κάθε κράτος μέλος, το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 15 ετών με χαμηλές επιδόσεις σε ό,τι αφορά την ικανότητα ανάγνωσης/κατανόησης και τις ικανότητες στα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες.
- Έως το 2010, το μέσο επίπεδο συμμετοχής στη δια βίου μάθηση στην ΕΕ θα πρέπει να είναι τουλάχιστον το 15 % του

ενήλικου πληθυσμού σε ηλικία εργασίας (ηλικιακή ομάδα 25-64 ετών) και σε καμία χώρα το ποσοστό αυτό δεν θα είναι μικρότερο του 10 %.

2.2. Η Επιτροπή, παράλληλα προβάλλει ως έκτο (ιεραρχικά πρώτο) κριτήριο αναφοράς την επίτευξη του στόχου που αποφασίστηκε στη Λισαβόνα σχετικά με την ουσιαστική ετήσια αύξηση των κατά κεφαλή επενδύσεων για το ανθρώπινο δυναμικό και, στο πλαίσιο αυτό, καλεί τα κράτη μέλη να καθορίσουν ευανάγνωστα κριτήρια αναφοράς ⁽³⁾ τα οποία και θα κοινοποιήσουν στο Συμβούλιο και την Επιτροπή, όπως προβλέπεται στο λεπτομερές πρόγραμμα εργασιών για τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

2.3. Η Επιτροπή επιχειρηματολογεί υπέρ της πρότασής της για την έγκριση από το Συμβούλιο των ως άνω έξι ευρωπαϊκών κριτηρίων αναφοράς με:

- συγκεκριμένη αιτιολόγηση της επιλογής της να κρατηθούν τα εν λόγω κριτήρια αναφοράς σε ευρωπαϊκό επίπεδο ⁽⁴⁾
- ανάλυση του τρόπου προσδιορισμού των δεικτών κατά την παρακολούθηση της προόδου σε κάθε επιμέρους στόχο ⁽⁵⁾
- υιοθέτηση συγκεκριμένου προτύπου μέτρησης της προόδου ⁽⁶⁾
- εννοιολογικό προσδιορισμό της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού και του τρόπου που αυτή θα αξιοποιηθεί στον τομέα της εκπαίδευσης ⁽⁷⁾.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ στις σχετικές με την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση γνωμοδοτήσεις της ⁽⁸⁾, επεσήμανε τη

⁽¹⁾ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πρώτο σημείο των συμφωνηθέντων από το Συμβούλιο στις 14.2.2002 (2002/C 58/01) όπου καταγράφεται ότι: «Το Συμβούλιο, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή έχουν την ευθύνη για την εξασφάλιση αποτελεσμάτων των επακόλουθων εργασιών, στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους. Το Συμβούλιο, σε συνεργασία με την Επιτροπή, έχει την ευθύνη των αποφάσεων για τα κύρια θέματα των στόχων εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και για το εάν και που θα χρησιμοποιηθούν δείκτες, αξιολογήσεις από ομοτίμους, ανταλλαγές ορθών πρακτικών και σημεία αναφοράς».

⁽²⁾ Στόχος του χρονικού ορίου είναι να μπορούν αυτά, να ληφθούν υπόψη στην ενδιάμεση έκθεση για την υλοποίηση του λεπτομερούς προγράμματος εργασιών σχετικά με τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη, την οποία έχει ζητήσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να του υποβάλουν η Επιτροπή και το Συμβούλιο, στην εαρινή Ευρωπαϊκή Σύνοδο Κορυφής το 2004.

⁽³⁾ Εθνικά κριτήρια αναφοράς που υιοθέτησαν τα κράτη μέλη στους τομείς αυτούς σε εθελοντική, βέβαια, βάση.

⁽⁴⁾ Σημείο 1.3 και ιδιαίτερα σημεία 21 και 23 του COM(2002) 629 τελικό.

⁽⁵⁾ Σημεία 16, 17 και 18 του COM(2002) 629 τελικό.

⁽⁶⁾ Σημείο 16 του COM(2002) 629 τελικό.

⁽⁷⁾ Σημεία 14 και 15 του COM(2002) 629 τελικό.

⁽⁸⁾ Εκτός από τα σημεία που προαναφέρθηκαν, βλέπε ιδιαίτερος τις παραγράφους 4.10 και 4.11 της γνωμοδότησης για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Σχέδιο δράσης eLearning: Να σκεφτούμε την εκπαίδευση του αύριο», ΕΕ C 36 της 8.2.2002, 3.2 και 3.5.3 της γνωμοδότησης για το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής «Η προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας», ΕΕ C 85 της 8.4.2003 και 3.5 της γνωμοδότησης για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος για την αύξηση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και για την προώθηση της διαπολιτισμικής κατανόησης μέσω της συνεργασίας με τρίτες χώρες (Erasmus World) (2004-2008)».

σημασία της συνεργασίας στο εκπαιδευτικό επίπεδο, για την κατάρτιση των σύγχρονων μεγάλων στόχων της Ένωσης. Μεταξύ των άλλων:

- Στη γνωμοδότησή⁽¹⁾ της, τη σχετική με το «Λευκό Βιβλίο⁽²⁾ για την εκπαίδευση και την κατάρτιση — Διδασκαλία και εκμάθηση προς την κοινωνία της γνώσης», μεταξύ των άλλων η ΕΟΚΕ έκρινε ότι «...ο στόχος για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και πολύ περισσότερο ο στόχος για την κατάρτιση της κοινωνίας της γνώσης, δεν μπορεί να επιτευχθεί με μεμονωμένες πορείες, στρατηγικές και αναζητήσεις των κρατών μελών, καθώς και με συζητήσεις, αναζητήσεις και επιλογές σε επίπεδο κορυφής. Μπορεί να κατακτηθεί μόνον μέσα από μια συνολική, συνειδητή και συστηματική κοινωνική προσπάθεια. Μια κοινωνική προσπάθεια που θα έχει κοινό και αποδεκτό φορέα συντονισμού, κοινές και αποδεκτές διαδικασίες σύνδεσης των αντιθέσεων, κοινούς, ορατούς και αποδεκτούς ενδιάμεσους στόχους για κατάρτιση. Ο συντονισμός αυτής της κοινωνικής προσπάθειας για την κατάρτιση της κοινωνίας της γνώσης δεν μπορεί παρά να χρεωθεί στην ΕΕ και τα όργανά της και ειδικότερα στην Επιτροπή».
- Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με τίτλο «Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: φύση, περιεχόμενο και προοπτικές»⁽³⁾ επισημαίνεται: «...η ΕΟΚΕ απαιτεί γρηγορότερους ρυθμούς προώθησης των σχετικών θέσεων του έκτακτου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισαβόνας. Κρίνει, επίσης, ότι απαιτείται συνολική προσπάθεια για διασαφήνιση των εννοιών και για σαφέστερο προσδιορισμό των ευθυνών και ρόλων, που προκύπτουν στα διάφορα επίπεδα της εκπαιδευτικής δράσης. Προτείνει, τέλος, συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση του συνόλου των δράσεων, σε όλα τα επίπεδα. Μια παρακολούθηση και αξιολόγηση στην οποία η ΕΟΚΕ ζητά και είναι έτοιμη να συμμετάσχει».
- Στη γνωμοδότησή⁽⁴⁾ της, τέλος, τη σχετική με το Υπόμνημα της Επιτροπής για τη δια βίου μάθηση η ΕΟΚΕ δηλώνει ότι: «θεωρεί τη δια βίου μάθηση, όπως και τους εκπαιδευτικούς τομείς που σχετίζονται με την κοινωνία της πληροφορίας και τη νέα οικονομία ως αντικείμενο του ευρωπαϊκού χώρου μάθησης και παιδείας. Γι αυτό και συνιστά την προώθησή τους, στα πλαίσια μιας ανοιχτής μεθόδου συντονισμού και συγκριτικής αξιολόγησης».

3.2. Με βάση τις ως άνω θέσεις της, η ΕΟΚΕ τάσσεται σαφώς, υπέρ της πρότασης της Επιτροπής για τον ορισμό ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών κριτηρίων αναφοράς. Θεωρεί, μάλιστα, την πρόταση αυτή ως ένα ακόμη βήμα στην επίπονη και μακροχρόνια προσπά-

θεια ανάπτυξης ενός ευρωπαϊκού διαλόγου, σε σχέση με τη διευκρίνιση των εκπαιδευτικών εννοιών, τη διασαφήνιση και τη σύγκλιση των εκπαιδευτικών στόχων. Προσπάθεια, η οποία θα πρέπει να ενταθεί ακόμη περισσότερο, αφού η προσέγγιση των στόχων της Λισαβόνας, με την οποία άμεσα συνδέεται, προϋποθέτει σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα και υψηλών προδιαγραφών κοινούς εκπαιδευτικούς στόχους.

3.3. Στα προηγούμενα πλαίσια και με στόχο τη λειτουργικότητα της πρότασης αφενός και αφετέρου τη μεγαλύτερη δυνατή συμβολή της στην προσέγγιση των μεγάλων στόχων της Ένωσης, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι:

- εκτιμά την προερχόμενη από την Επιτροπή πρόταση⁽⁵⁾ ανάπτυξης της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού στον τομέα της εκπαίδευσης ως πρόταση φιλόδοξη, αλλά και ρεαλιστική,
- εκτιμά, επίσης, ότι ο προτεινόμενος τρόπος⁽⁶⁾ παρακολούθησης της προόδου είναι αποτελεσματικός, τόσο σε σχέση με την αναζήτηση και ανάδειξη της συγκρίσιμης πραγματικότητας κατά περίπτωση, όσο και σε σχέση με τη συνολική εικόνα που παρουσιάζει στον κόσμο και στον εκπαιδευτικό τομέα η Ένωση,
- κατανοεί, τέλος, ως αναγκαία την επιλογή⁽⁷⁾ να μη μεταφερθούν προς το παρόν τα προτεινόμενα ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς σε εθνικό επίπεδο.

3.4. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, ακόμη, με τα έξι συγκεκριμένα ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς⁽⁸⁾ που προτείνονται από την Επιτροπή — όπως προτείνονται, στα πλαίσια των άρθρων 149 και 150 της Συνθήκης — στο Συμβούλιο για έγκριση. Επισημαίνει όμως μια σημαντική έλλειψη, που σχετίζεται με την μη κάλυψη των όσων συμφωνήθηκαν (Συμβούλιο-συνεδρίαση 14.2.2002), σχετικά με τους τρεις στρατηγικούς στόχους και το λεπτομερές πρόγραμμα εφαρμογής των δεκατριών συνδεδεμένων μ' αυτούς στόχων.

3.4.1. Στα προηγούμενα πλαίσια η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο, αφού υπέρξει η σχετική προεργασία να προστεθούν στα υπό έγκριση ευρωπαϊκά κριτήρια αναφοράς τουλάχιστον εκείνα που συνδέονται με το στρατηγικό στόχο αριθμός 3 (Συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ανοιχτά στον ευρύτερο κόσμο)⁽⁹⁾.

⁽⁵⁾ COM(2002) 629 τελικό, σημείο 1.2.

⁽⁶⁾ COM(2002) 629 τελικό, σημείο 1.2 και COM(2001) 501 τελικό, σημείο 4.

⁽⁷⁾ COM(2002) 629 τελικό, σημείο 23.

⁽⁸⁾ Επενδύσεις, πρόωρη εγκατάλειψη σχολείου, απόφοιτοι θετικών επιστημών και τεχνολογικών σπουδών, αποφοίτηση από την ανώτερη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, βασικά εφόδια, δια βίου μάθηση.

⁽⁹⁾ Με τον στρατηγικό αυτόν στόχο συνδέονται οι στόχοι:

- ενίσχυση των δεσμών με τον κόσμο της εργασίας, την έρευνα και την ευρύτερη κοινωνία,
- ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος,
- βελτίωση της εκμάθησης ξένων γλωσσών,
- αύξηση της κινητικότητας και των ανταλλαγών,
- ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας. (Βλέπε συμπεράσματα του Συμβουλίου (ΕΕ C 58 της 5.3.2002, σ. 1)).

⁽¹⁾ ΕΕ C 295 της 7.10.1996, σημείο 2.3.

⁽²⁾ COM(95) 590 τελικό.

⁽³⁾ ΕΕ C 139 της 11.5.2001, σημείο 2.4.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 311 της 7.11.2001 σημείο 3.4.1 — τελευταία τελεία.

3.4.2. Η επιχειρηματολογία για την ως άνω πρόταση της ΕΟΚΕ είναι απλή και σαφής: Η ενίσχυση των δεσμών της εκπαίδευσης με τον κόσμο της εργασίας, την έρευνα και την ευρύτερη κοινωνία, η ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος, η βελτίωση της εκμάθησης ξένων γλωσσών, η αύξηση της κινητικότητας και των ανταλλαγών και η ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας αποτελούν, επίσης, ουσιαστικές προϋποθέσεις για την προσέγγιση των στόχων της Λισαβόνας και συνακόλουθα κάθε και όποιας μορφής καθυστέρηση στην προώθησή τους απομακρύνει χρονικά την προσέγγιση των στόχων αυτών.

3.4.3. Ως δείκτες-κλειδιά για την παρακολούθηση της προόδου στις ως άνω περιπτώσεις μπορούν, μεταξύ των άλλων, να αξιοποιηθούν και οι αντίστοιχοι δείκτες που χρησιμοποιούνται στις κατευθυντήριες γραμμές της πολιτικής απασχόλησης.

3.5. Η ΕΟΚΕ στέκεται ιδιαίτερα στο ζήτημα της δια βίου μάθησης και στη συμβολή της για την προσέγγιση των στόχων της Λισαβόνας. Εκτιμά ότι η διαδικασία προσέγγισης του στρατηγικού στόχου της Ένωσης έως το 2010 σχετίζεται και αφορά, κατά κύριο λόγο, τους ενταγμένους ήδη στην αγορά εργασίας πολίτες. Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να μπουν πιο φιλόδοξοι στόχοι σ' ότι αφορά τη συμμετοχή των πολιτών στη δια βίου μάθηση, να αναπτυχθούν πιο ολοκληρωμένες σχετικές παρεμβάσεις και συνακόλουθα να διατεθούν περισσότερα κονδύλια για την όσο γίνεται γρηγορότερη ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης.

3.5.1. Μια από τις παρεμβάσεις στα πλαίσια των ευρωπαϊκών κριτηρίων αναφοράς, για την αποδοτική λειτουργία της δια βίου μάθησης, σχετίζεται με την καταγραφή των σχέσεων της με τη σχολική εκπαίδευση και την έρευνα⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η σχέση μεταξύ δια βίου μάθησης και σχολικής εκπαίδευσης πρέπει να είναι σχέση όλου, προς επί μέρους. Η ίδια σχέση πρέπει να διέπει τη δια βίου μάθηση με την έρευνα. Αυτό, εκτός άλλων, σημαίνει ότι, στο μέτρο του δυνατού, πρέπει να αναπτυχθεί ένα σύστημα με μια ενιαία λογική το οποίο, θα χαρακτηρίζεται από συνοχή και συμπληρωματικότητα.

3.5.2. Στα προηγούμενα πλαίσια η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το προτεινόμενο ευρωπαϊκό κριτήριο αναφοράς για τη δια βίου μάθηση θα πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να γίνει περισσότερο φιλόδοξο. Ένας στόχος που θα προέβλεπε για το 2010 να βρίσκεται η χώρα με την κατώτερη σήμερα επίδοση, στην αντίστοιχη θέση της χώρας με την ανώτερη σχετική επίδοση, είναι ένας στόχος φιλόδοξος αλλά και αναγκαίος.

(1) Για περισσότερα βλέπε σημείο 4.2, της γνωμοδότησης για το «Υπόμνημα σχετικά με τη δια βίου μάθηση» ΕΕ C 311 της 17.11.2001. Βλέπε, επίσης, CES 71/2003, σημείο 3.5.3, όπου αναφέρεται ότι: «Η ΕΟΚΕ ζητεί τη διασυννοιακή συνεργασία στο χώρο των νηπιαγωγείων μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών. Η ευαισθητοποίηση για την εκμάθηση γλωσσών πρέπει να αρχίζει σε ιδιαίτερα πρόωρο στάδιο και η αφετηρία για τη δια βίου μάθηση πρέπει να τοποθετείται στην προσχολική ηλικία».

3.5.3. Επισημαίνεται ότι στις νέες συνθήκες λειτουργίας των πολιτών (παγκοσμιοποίηση, νέες τεχνολογίες, εντατικοί ρυθμοί εξέλιξης στις επιστήμες, ανταγωνιστικότητα, αειφόρος και βιώσιμη ανάπτυξη κ.λπ.) η δια βίου μάθηση αποτελεί ανάγκη για όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από το επίπεδο προσόντων που διαθέτουν. Συνακόλουθα, χωρίς να υπολείπεται η προσπάθεια για συμμετοχή στη δια βίου μάθηση εκείνων των ατόμων που διαθέτουν χαμηλό επίπεδο προσόντων⁽²⁾, πρέπει να δοθεί δυνατότητα συμμετοχής σ' αυτήν, αν είναι δυνατόν, και όλων των άλλων, πολιτών, ιδίως με την πιστοποίηση των προσόντων που αποκτώνται μέσω άτυπων μορφών εκπαίδευσης.

3.6. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα πρέπει να υπάρξει ευρωπαϊκό κριτήριο αναφοράς και σε ό,τι αφορά στις δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση, ως ποσοστό επί του ΑΕΠ. Ένας στόχος για το 2010 που θα αντιστοιχεί, ως ελάχιστο ποσοστό, στον σημερινό μέσο όρο της Ένωσης (5 %) είναι στόχος που μπορεί να δημιουργήσει τάσεις προόδου αντίστοιχες των απαιτήσεων του στρατηγικού στόχου της Λισαβόνας.

3.7. Αξίζει να σημειωθεί και να επισημανθεί ότι τα στοιχεία της ανακοίνωσης αναφέρονται στις 15 χώρες μέλη. Μετά την Κοπεγχάγη η ΕΟΚΕ αναρωτιέται κατά πόσον είναι εφικτό να διευρυνθεί το πεδίο των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών κριτηρίων αναφοράς έτσι ώστε να ενταχθούν σ' αυτό και νέες χώρες μέλη. Σε κάθε περίπτωση η ΕΟΚΕ επισημαίνει την αναγκαιότητα επεξεργασιών εκ μέρους της Επιτροπής, για ομαλή ένταξη των νέων χωρών μελών, στο όλο σύστημα των κριτηρίων αναφοράς.

3.8. Η ΕΟΚΕ εκτιμά τη δουλειά που έχει γίνει μέχρι στιγμής με τους δείκτες από τη σχετική μόνιμη ομάδα που ίδρυσε η Επιτροπή. Επισημαίνει, όμως, ως αρνητικότατο γεγονός την έλλειψη δεικτών σε τομείς όπως η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ή η εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας. Η έλλειψη αυτή έχει ήδη αυξήσει το έλλειμμα που από καιρό υπήρχε στα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα σχετικά με μια ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση. Θεωρεί, λοιπόν, πλέον αναγκαιότητα τη δημιουργία ενός ενιαίου επιστημονικού πλαισίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που θα καλύπτει όλες τις ανάγκες τις σχετικές με τους δείκτες ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

3.9. Στους στόχους της Λισαβόνας συμπεριλαμβάνονται και κάποιοι ποιοτικοί στόχοι, ιδιαίτερης σημασίας, που δεν συμπεριλαμβάνονται στην πρόταση της Επιτροπής. Πρόκειται για τους στόχους:

— της μετατροπής των σχολείων και των κέντρων κατάρτισης σε πολυλειτουργικά κέντρα μάθησης, προσita σε όλους, με τη χρήση των καταλληλότερων μεθόδων για την κάλυψη ευρέως φάσματος ομάδων-στόχων και

(2) Σημείο 59 του COM(2002) 629 τελικό.

— της θέσπισης συνεργασιών μάθησης μεταξύ σχολείων, κέντρων κατάρτισης, επιχειρήσεων και ερευνητικών εγκαταστάσεων προς αμοιβαίο όφελος.

3.9.1. Η προηγούμενη επισημάνση έχει ως στόχο την ανάδειξη της αναγκαιότητας να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην ανάπτυξη ποιοτικών δεικτών.

3.9.2. Στους ως άνω ποιοτικούς δείκτες η ΕΟΚΕ εντάσσει την ανάπτυξη δεικτών αυτονομίας των σχολείων και ανταπόκρισής τους στην πρόκληση της αποκέντρωσης, καθώς και δείκτες που σχετίζονται με αντισταθμιστικά μέτρα για την άμβλυνση των

περιφερειακών ανισοτήτων, ή ανισοτήτων που σχετίζονται με ειδικές κοινωνικές και ατομικές ανάγκες.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί θετική την πρόθεση αύξησης των επενδύσεων στην εκπαίδευση. Χαρακτηρίζει όμως τη σχετική εικόνα που παρουσιάζεται ως ασαφή. Προτείνει λοιπόν να υπάρξει προσέγγιση των επενδύσεων ανά μαθητή, βαθμίδα και τομέα εκπαίδευσης σε συνδυασμό όμως με ανάλυση των δαπανών σε ανελαστικές και μη.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Για ένα νομικά δεσμευτικό μέσο των Ηνωμένων Εθνών για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με ειδικές ανάγκες»

(COM(2003) 16 τελικό)

(2003/C 133/11)

Στις 24 Ιανουαρίου 2003, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Μαρτίου 2003 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Cabra De Luna.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 98 ψήφους υπέρ και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Για ένα νομικά δεσμευτικό μέσο των Ηνωμένων Εθνών για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με ειδικές ανάγκες» και επιθυμεί να εκφράσει με έμφαση τη ρητή υποστήριξή της σε ορισμένες από τις κυριότερες θέσεις που λαμβάνονται σ' αυτή την ανακοίνωση.

1.2. Η προστιθέμενη αξία ενός νομικά δεσμευτικού μέσου των ΗΕ συνίσταται στην αναγνώριση του γεγονότος ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν το πλήρες

φάσμα των διεθνώς αναγνωρισμένων δικαιωμάτων και ελευθεριών χωρίς διακρίσεις εις βάρος τους με το αιτιολογικό της αναπηρίας.

1.3. Οι θεματικές συμβάσεις, όπως η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), η Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διάκρισης σε Βάρος Γυναικών (CEDAW) και η Σύμβαση για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD), έχουν αποδείξει την προστιθέμενη αξία και τη συμπληρωματικότητά τους με τα υπάρχοντα γενικά νομικά μέσα υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, ιδιαίτερα, με το Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και τα Πολιτικά Δικαιώματα και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα.

1.4. Ένα νέο νομικά δεσμευτικό μέσο των ΗΕ δεν θα δημιουργήσει κατά βάση νέα δικαιώματα, αλλά θα χρησιμεύσει για την προσαρμογή της εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Θα αποτελέσει χρήσιμη συμβολή στην αντιμετώπιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες ως ισότιμων πολιτών που έχουν τα ίδια δικαιώματα με όλους τους άλλους.

1.5. Το νομικά δεσμευτικό μέσο των ΗΕ θα θεσπίσει συγκεκριμένες προδιαγραφές προκειμένου τα κράτη να διασφαλίζουν την ισότιμη και πραγματική άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Θα διακηρύσσει τη συνάφεια και την εφαρμογή των γενικών προδιαγραφών για τα ανθρώπινα δικαιώματα στα άτομα με ειδικές ανάγκες.

1.6. Μια βασική αρχή οποιουδήποτε μελλοντικού νομικά δεσμευτικού μέσου είναι η αρχή της μη διάκρισης. Η ίση πρόσβαση στα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να εξασφαλιστεί όταν τα άτομα με ειδικές ανάγκες δεν υφίστανται διακρίσεις με το αιτιολογικό της αναπηρίας τους. Το νομικά δεσμευτικό μέσο αναμένεται να προστατεύει τα άτομα με ειδικές ανάγκες από τις διακρίσεις όσον αφορά την πρόσβαση και την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θα πρέπει να τους παρέχει προστασία όχι μόνο από τις άμεσες, αλλά και από τις έμμεσες διακρίσεις, πράγμα που είναι εξαιρετικά σημαντικό για την επίτευξη πραγματικά ίσης μεταχείρισης των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

1.7. Η συμμετοχή αντιπροσωπευτικών ΜΚΟ των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε όλη τη διαδικασία ανάπτυξης του νομικά δεσμευτικού μέσου, η οποία εγκρίθηκε από την επιτροπή ad hoc των ΗΕ, αποτελεί μια ευπρόσδεκτη απόφαση.

1.8. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η επικύρωση των δικαιωμάτων ίσως να μην είναι αρκετή, εάν δεν δημιουργηθούν οι αντικειμενικές συνθήκες προκειμένου να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη άσκησή τους.

Ειδικότερα, είναι γνωστό ότι σε πολλές περιπτώσεις το δικαίωμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες να ενταχθούν στην κοινωνία υλοποιείται με ειδικές δράσεις και μέσω ειδικών οργανισμών. Έτσι, για παράδειγμα, το δικαίωμα στην εργασία υλοποιείται μέσω ειδικών προγραμμάτων εξεύρεσης εργασίας, το δικαίωμα στην εκπαίδευση μέσω ειδικών δραστηριοτήτων υποστήριξης και το δικαίωμα στην αυτονομία στην κατοικία μέσω της κατάλληλης προσαρμογής της οικίας των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μεταξύ άλλων και με εξοπλισμό υψηλής τεχνολογίας.

2. Ειδικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η προστασία που παρέχεται από τα υφιστάμενα διεθνή μέσα υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι επαρκής για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της μεταστροφής από την παλιά ιατρική προσέγγιση προς μια κοινωνική προσέγγιση, βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, που δίνει πολύ μεγαλύτερη έμφαση στον εντοπισμό και στην εξάλειψη των διάφορων εμποδίων που υπάρχουν όσον αφορά τις ίσες ευκαιρίες και την πλήρη συμμετοχή των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε όλους τους τομείς της ζωής.

2.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δήλωση που έκανε η Δανική Προεδρία εξ ονόματος της ΕΕ κατά τη συνεδρίαση της Τρίτης Επιτροπής στην 57η Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης των ΗΕ⁽¹⁾, στην οποία αναγνώριζε ότι ένα διεθνές νομικά δεσμευτικό μέσο για τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες θα μπορούσε να είναι χρήσιμο εργαλείο για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων αυτών των ατόμων.

2.3. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα πρέπει να εφαρμοστεί μια προσέγγιση δύο ταχυτήτων και επίσης υποστηρίζει πλήρως την αναφορά που γίνεται στη δήλωση της ΕΕ⁽¹⁾ ότι «η ΕΕ πιστεύει ακράδαντα ότι έχει κεφαλαιώδη σημασία να ενσωματωθούν ακόμη περισσότερο οι ειδικές ανάγκες στα νομικά μέσα που αφορούν τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην εφαρμογή των υφιστάμενων βασικών Συμβάσεων των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και στους μηχανισμούς παρακολούθησής τους. Η σύνταξη μιας νέας Σύμβασης δεν θα πρέπει να θεωρηθεί εναλλακτική λύση αντί της διαδικασίας αυτής, αλλά απαραίτητο συμπλήρωμά της». Όπως δήλωσαν οι Quinn και Degener⁽²⁾, «μια ειδική Σύμβαση για τα άτομα με ειδικές ανάγκες θα μπορούσε να αποδειχθεί ο καλύτερος δυνατός καταλύτης για την ενσωμάτωση της μειονεξίας στον μηχανισμό παρακολούθησης των υφιστάμενων συμβάσεων» και «μία Σύμβαση είναι απαραίτητη και θα υποστηρίξει – δεν θα υπονομεύσει – τα υφιστάμενα νομικά μέσα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες».

2.4. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το νομικά δεσμευτικό μέσο θα πρέπει να είναι Σύμβαση. Οι άλλες δυνατές επιλογές, όπως ένα προαιρετικό πρωτόκολλο των υφιστάμενων Συνθηκών των ΗΕ, παρέχουν πολύ πιο περιορισμένη προστασία και στέλνουν στην κοινωνία το μήνυμα ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες αξίζουν χαμηλότερο επίπεδο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους από ό,τι άλλες κοινωνικές ομάδες.

2.5. Η ΕΟΚΕ ζητά να συμπεριληφθεί στη Σύμβαση ένας ειδικός κανόνας που να δηλώνει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι καθολικά και επομένως καλύπτουν όλους τους ανθρώπους, μεταξύ των οποίων και τα άτομα με ειδικές ανάγκες και χρόνιες ασθένειες.

2.6. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει τη σημασία των Προτύπων Κανόνων του ΗΕ για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Αν και δεν είναι νομικά δεσμευτικό, αυτό το μέσο, το οποίο θα συμπληρωθεί το 2004 με μερικά πρόσθετα στοιχεία, έχει θεσπίσει πρότυπα που πρέπει να υποστηριχθούν και να ενισχυθούν από τη Σύμβαση των ΗΕ. Αυτή η υποστήριξη θα πρέπει να γίνει μέσω μίας αναφοράς στους Πρότυπους Κανόνες των ΗΕ όπου θα αναγνωρίζεται ότι οποιαδήποτε παράβαση ή ενέργεια που δεν συμφωνεί με τους Πρότυπους Κανόνες των ΗΕ θεωρείται παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

2.7. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Σύμβαση πρέπει να βασιστεί στις αρχές και τις ιδέες που καθορίζονται στους Πρότυπους Κανόνες των ΗΕ για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Ειδικές

(1) Δανική Προεδρία της ΕΕ — Δήλωση της ΕΕ για τα κοινωνικά θέματα κατά την 57η Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών.

(2) Καθηγ. Gerard Quinn και κα Theresa Degener, «Ανθρώπινα δικαιώματα και μειονεξίες — Σημερινή χρήση και μελλοντικό δυναμικό των οργάνων των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο των μειονεξιών» — Φεβρουάριος 2002 — Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΗΕ, <http://www.unhchr.ch/html/menu6/2/disability.doc>

Ανάγκες ⁽¹⁾ και στο Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες ⁽²⁾. Παράλληλα, θα πρέπει να αντικατοπτρίζει τις γενικές αρχές του κινήματος των ατόμων με ειδικές ανάγκες και να τις μετατρέπει σε ένα λειτουργικό, αποτελεσματικό και προοδευτικό εργαλείο, με στόχο την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο των ειδικών αναγκών.

2.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα περιεχόμενα της Σύμβασης, παρότι θα βασίζονται σε υπερισχύουσες αρχές και βασικές αξίες όπως η ισότητα, η αξιοπρέπεια, η ελευθερία και η αλληλεγγύη, θα πρέπει να αναφέρουν και να επισημαίνουν το πλήρες φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών και των ατομικών/θεμελιωδών, καθώς και των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών, και θα πρέπει να τονίζουν ότι τα κράτη οφείλουν να λάβουν μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι πραγματικά σε θέση να ασκήσουν τα δικαιώματά τους. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει τη σημαντική διασύνδεση που υπάρχει μεταξύ των διάφορων τομέων. Ένα καλό παράδειγμα είναι οι μεταφορές. Για να μπορούν τα άτομα με ειδικές ανάγκες να απολαμβάνουν πλήρως τα δικαιώματά τους στην εκπαίδευση και την απασχόληση, απαιτείται ένα προσιτό σύστημα μεταφορών.

2.9. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Σύμβαση θα πρέπει να καλύπτει όλες τις περιπτώσεις και να προστατεύει επαρκώς όλα τα άτομα με ειδικές ανάγκες και, συνεπώς, χρειάζεται να ληφθεί υπόψη η ποικιλομορφία τους.

2.10. Η ΕΟΚΕ θεωρεί τη θέσπιση ενός ισχυρού μηχανισμού παρακολούθησης και την εξειδίκευση των διατάξεων εφαρμογής καθοριστικούς παράγοντες επιτυχίας, ευθυγραμμισμένους με εκείνους που περιλαμβάνονται στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στη Σύμβαση για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων και στη Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διάκρισης σε Βάρος Γυναικών.

2.11. Η ΕΟΚΕ θεωρεί πολύ σημαντικό να διαδραματίσει η ΕΕ πρωταγωνιστικό ρόλο στην επόμενη συνεδρίαση της επιτροπής ad hoc και συνιστά στην Προεδρία της ΕΕ να επιδιώξει τη λήψη κοινής θέσης εκ μέρους όλων των κρατών μελών της ΕΕ και των

υποψήφιων για ένταξη χωρών και να παρουσιάσει επίσημα αυτήν την κοινή θέση ως συμβολή στην επιτροπή ad hoc.

2.12. Η ΕΟΚΕ, ως αντιπροσωπευτική φωνή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, ζητά να συμμετάσχει ενεργά στις μελλοντικές εργασίες της ΕΕ για αυτό το θέμα.

2.13. Η ΕΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι η ΕΕ θα πρέπει να δώσει το καλό παράδειγμα όσον αφορά τη συμμετοχή αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες στη διαδικασία. Αυτό πρέπει να γίνει μέσω της συμμετοχής εκπροσώπων των εθνικών και των ευρωπαϊκών οργανώσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην αντιπροσωπεία της ΕΕ και στις εθνικές αντιπροσωπείες που θα λάβουν μέρος στην επόμενη συνεδρίαση της επιτροπής ad hoc.

2.14. Η ΕΟΚΕ ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στις διαπραγματεύσεις για τη Σύμβαση των ΗΕ, προκειμένου να εξασφαλιστεί επαρκής συνοχή μεταξύ της νέας Σύμβασης και της στρατηγικής της ΕΕ για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και, ειδικότερα, του άρθρου 13 και των άρθρων 21 και 26 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Κατά τον τρόπο αυτό, θα εξασφαλιστεί επίσης η συνοχή μεταξύ της εσωτερικής και της διεθνούς δράσης της ΕΕ σε σχέση με τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

2.15. Η ΕΟΚΕ θεωρεί πολύ σημαντικό να εφαρμοστεί η σύσταση που διατυπώθηκε στην πρώτη συνεδρίαση της επιτροπής ad hoc σχετικά με τη διοργάνωση περιφερειακού σεμιναρίου στην Ευρώπη πριν από την επόμενη συνεδρίαση αυτής της επιτροπής.

2.16. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη σύσταση που είχε διατυπώσει σε παλαιότερη γνωμοδότησή της ⁽³⁾ σχετικά με την αναγκαιότητα μιας ειδικής οδηγίας για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, η οποία θα βασίζεται στο άρθρο 13 της Συνθήκης ΕΚ και θα αποσκοπεί στην καταπολέμηση των διακρίσεων σε όλους τους τομείς αρμοδιότητας της ΕΚ.

2.17. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι εργασίες της ΕΕ στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αναπτυξιακής συνεργασίας θα πρέπει να λάβουν υπόψη τις εργασίες που θα γίνουν για αυτή τη Σύμβαση των ΗΕ. Θα πρέπει, συνεπώς, να αυξηθεί η εστίαση του ενδιαφέροντος στα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες και να δοθεί πιο εξέχουσα θέση σ' αυτά στις ετήσιες εκθέσεις της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα που καταρτίζονται από το Συμβούλιο. Θα πρέπει επίσης να επανεξεταστεί το έργο της ΕΕ στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη υπό το πρίσμα μιας προσέγγισης των ειδικών αναγκών βασισμένης στα ανθρώπινα δικαιώματα.

⁽³⁾ «Κοινωνική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες», ΕΕ C 241 της 7.10.2002, σ. 89-97.

(1) Πρότυποι Κανόνες για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, όπως εγκρίθηκαν από τη Γενική Συνέλευση των ΗΕ κατά την 48η σύνοδο, παράρτημα του ψηφίσματος 48/96, της 20ής Δεκεμβρίου 1993

(2) Παγκόσμια Διάσκεψη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα — Βιέννη — 14/25 Ιουνίου 1993 — The Vienna Declaration and Programme of Action

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προγραμματισμός των διαρθρωτικών ταμείων για την περίοδο 2000-2006: Αρχική αξιολόγηση της πρωτοβουλίας Urban»

(COM(2002) 308 τελικό)

(2003/C 133/12)

Στις 14 Ιουνίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει την γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 6 Μαρτίου 2003 με βάση την εισηγητική έκθεση του εισηγητή κ. di Odoardo.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ανακοίνωση της Επιτροπής παρουσιάζει μία πρώτη ανάλυση των εξελίξεων της πρωτοβουλίας Urban II σχετικά με την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των πόλεων και των οικισμών σε κρίση ώστε να προωθηθεί η αειφόρος αστική ανάπτυξη. Η αξιολόγηση αυτή αποτελεί συνέχεια του εγγράφου του της Επιτροπής της 28ης Απριλίου 2000 σχετικά με τις γενικές κατευθύνσεις που αφορούν αυτό το κοινοτικό πρόγραμμα⁽¹⁾ και απεικονίζει την κατάσταση όπως έχει κατά τη λήξη της φάσης επιλογής των νέων προγραμμάτων. Όλα τα προγράμματα Urban II υιοθετήθηκαν στα τέλη του 2001.

1.2. Το Urban αποτελεί μία από τις τέσσερις κοινοτικές πρωτοβουλίες στον τομέα των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ και αποσκοπεί στην ανάληψη δράσεων υπέρ των αστικών περιοχών σε κρίση. Ειδικότερα, οι τρεις κύριοι άξονες δαπανών είναι: η φυσική και περιβαλλοντική ανάπλαση, η κοινωνική ένταξη, η επιχειρηματικότητα και η απασχόληση.

1.3. Η ανακοίνωση της Επιτροπής υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με την Δεύτερη έκθεση για την συνοχή⁽²⁾, το πρόβλημα των αστικών περιοχών έχει θεμελιώδη σημασία για την οικονομική και κοινωνική συνοχή στην Ευρώπη. Αντίστοιχα, το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το Urban II⁽³⁾ κατέδειξε ότι η ολοκληρωμένη προσέγγιση, η οποία αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό των προγραμμάτων Urban, φαίνεται να είναι το μόνο μέσο με το οποίο μπορούν να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα των αστικών περιοχών.

1.4. Για το λόγο αυτό, η πρωτοβουλία Urban αποτελεί ένα από τα στρατηγικά μέσα που συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας

κοινοτικής πολιτικής στον αστικό χώρο και μπορεί να χρησιμεύσει ως πρότυπο για τις εθνικές πολιτικές.

2. Κύρια στοιχεία της πρότασης της Επιτροπής

2.1. Τα προγράμματα που επιλέγησαν είναι 70, με συνολική χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ περίπου 730 εκατομμύρια EUR. Ο πληθυσμός που καλύπτεται είναι περίπου 2,2 εκατομμύρια κάτοικοι. Μολονότι η συνολική χρηματοδότηση του Urban II είναι χαμηλότερη από αυτήν του προηγούμενου προγράμματος, η έντασή της, τόσο ανά κάτοικο όσο και ανά πρόγραμμα, είναι μεγαλύτερη. Εξάλλου, καθώς οι διαστάσεις των γεωγραφικών περιοχών που καλύπτονται από τα προγράμματα είναι περιορισμένες, το επίπεδο της χρηματοδότησης ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο είναι υψηλό.

2.2. Μία από τις κύριες καινοτομίες του Urban II είναι το γεγονός ότι συμπεριέλαβε πόλεις μικρών και μεσαίων διαστάσεων, αφού καταργήθηκε το όριο των 100 000 κατοίκων για το συνολικό πληθυσμό μιας πόλης, που ίσχυε με βάση το πρόγραμμα Urban I. Ο μόνος περιορισμός που ισχύει για τις περιοχές που καλύπτονται από τα νέα προγράμματα είναι να έχουν τουλάχιστον 20 000 κατοίκους (10 000 σε εξαιρετικές περιπτώσεις).

2.3. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι τα κράτη μέλη μπόρεσαν να επιλέξουν τις περιοχές τους που θα καλύπτονται από το Urban II με βάση τις διάφορες τοπικές και εθνικές προτεραιότητες και απαιτήσεις. Ταυτόχρονα, η υιοθέτηση σαφών και αντικειμενικών κριτηρίων εκ μέρους της Επιτροπής για τον προσδιορισμό των εν λόγω περιοχών οδήγησε σε μεγαλύτερη διαφάνεια κατά τις διαδικασίες επιλογής και σε μεγαλύτερη συμφωνία των προγραμμάτων με τους στόχους της ΕΕ.

2.4. Οι περιοχές των 70 προγραμμάτων έχουν καταναμεηθεί ομοιόμορφα μεταξύ των περιοχών του στόχου 1 (39 %), των περιοχών του στόχου 2 (27 %) και των περιοχών που δεν περιλαμβάνονται στους γενικούς στόχους (34 %). Από τα προγράμματα αυτά, τα 31 αφορούν κεντρικές συνοικίες αστικών περιοχών, 27 αφορούν περιφερειακές συνοικίες, 8 αφορούν ολόκληρες πόλεις μικρών ή μεσαίων διαστάσεων και 4 αφορούν μικτές ζώνες, με χαρακτηριστικά τόσο κεντρικών όσο και περιφερειακών περιοχών, με σκοπό τη βελτίωση της διασύνδεσης μεταξύ των αστικών αυτών περιοχών.

(1) Ανακοίνωση της Επιτροπής στα κράτη μέλη της 28ης Απριλίου 2000 σχετικά με τη θέσπιση γενικών κατευθύνσεων για την ανάληψη κοινοτικής πρωτοβουλίας που αφορά την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση πόλεων και οικισμών σε κρίση, έτσι ώστε να προωθηθεί η αειφόρος αστική ανάπτυξη — Urban II, ΕΕ C 141 της 19.5.2000.

(2) «Ενότητα της Ευρώπης, αλληλεγγύη των λαών, διαφορετικότητα των περιφερειών — Δεύτερη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή», Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001).

(3) ΕΕ C 339 της 29.11.2000, σ. 44-47.

2.5. Τα προγράμματα Urban II αφορούν σημαντικά υποβαθμισμένες περιοχές στις οποίες τα ποσοστά ανεργίας, φτώχειας, εγκληματικότητας και μετανάστευσης είναι κατά πολύ υψηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ.

2.6. Όσον αφορά τις προτεραιότητες που έχουν τεθεί στον τομέα των δαπανών, από την ανάλυση των επιλεγέντων προγραμμάτων προκύπτει ότι 40 % των προβλεπόμενων δαπανών προορίζεται για την φυσική και περιβαλλοντική ανάπτυξη, 21 % για την κοινωνική ένταξη, 21 % για την επιχειρηματικότητα και την απασχόληση, 8 % για τη βελτίωση των μεταφορών και 4 % για τις τεχνολογίες των πληροφοριών και τις επικοινωνίες.

2.7. Η ανακοίνωση της Επιτροπής καταδεικνύει ότι στα εν λόγω προγράμματα ο ρόλος που διαδραματίζουν οι εταιρικές σχέσεις, τόσο με τις τοπικές αρχές όσο και με εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών, είναι σημαντικός και υπογραμμίζει ότι το στοιχείο αυτό αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά του Urban II σε σχέση με τα άλλα προγράμματα των διαρθρωτικών ταμείων. Στο ένα τρίτο των προγραμμάτων, αρμόδια για τη διαχείριση αρχή είναι το δημοτικό συμβούλιο, ενώ σε ένα άλλο τρίτο οι τοπικές αρχές διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στην εταιρική σχέση με την κεντρική διοίκηση. Για τα 57 από τα 70 προγράμματα πραγματοποιήθηκαν εκτενείς διαβουλεύσεις με τους τοπικούς εταίρους κατά τη σύνταξη του εγγράφου του εκάστοτε προγράμματος.

2.8. Το Urban II κινητοποίησε συνολικές επενδύσεις ύψους περίπου 1 600 εκατομμυρίων EUR, δηλαδή πάνω από το διπλάσιο των πόρων του ΕΤΠΑ. Αυτό κατέστη δυνατό χάρη στην χρήση επιπλέον πόρων που κατά μεγάλο μέρος προέρχονταν από εθνικούς και τοπικούς δημόσιους πόρους. Αντίθετα, η συμβολή του ιδιωτικού τομέα είναι ιδιαίτερα περιορισμένη.

2.9. Τα αποτελέσματα της απλοποίησης των διοικητικών διαδικασιών στο Urban II αποδείχθηκαν ιδιαίτερα θετικά. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή θεωρεί ότι τόσο η επιλογή της χρηματοδότησης των προγραμμάτων αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ, όσο και η σύσταση στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ειδικής μονάδας για το Urban II, είναι θετικά στοιχεία. Απλοποιήσεις αυτού του είδους συνέβαλαν στην ιδιαίτερα ταχεία οργάνωση των προγραμμάτων σε σχέση με τα άλλα γενικά προγράμματα των διαρθρωτικών ταμείων.

2.10. Το 2 % των πόρων της πρωτοβουλίας προορίζεται για την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των πόλεων που καλύπτονται από το Urban. Η ανταλλαγή αυτή έχει για πρώτη φορά τη μορφή κοινοτικού προγράμματος.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Γενικά διαπιστώνεται ότι η επιλογή της Επιτροπής να συνεχίσει την πρωτοβουλία Urban, η οποία έχει αποφέρει σημαντικά αποτελέσματα ήδη από την προηγούμενη φάση της που ξεκίνησε το 1994 (η τελική αξιολόγηση της οποίας αναμένεται το 2003), είναι ιδιαίτερα θετική. Τόσο τα πειραματικά αστικά σχέδια, όσο και το πρόγραμμα Urban I, έδειξαν ότι μπορούν να είναι αποτελεσματικά μέσα για την εφαρμογή πολιτικών βελτίωσης της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος και της ευημερίας των πολιτών.

3.2. Επίσης θετική είναι η επιλογή να αυξηθεί ο αριθμός των προγραμμάτων της πρωτοβουλίας Urban II από 54 σε 70, όπως είχε ζητήσει η ΕΟΚΕ.

3.3. Εκφράζεται όμως δυσaréσκεια για τη μείωση της συνολικής επιδότησης του Urban, από 950 εκατομμύρια EUR την περίοδο 1994/1999 (που διανεμήθηκαν σε 118 περιοχές) σε 743,6 εκατομμύρια EUR σήμερα. Δεδομένου ότι είναι πεπεισμένη για τη σημασία του Urban ως μέσου το οποίο στηρίζει την αστική πολιτική της Ένωσης, η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητο να καταβληθεί κάθε προσπάθεια προκειμένου, στο μέλλον, οι πόροι του κοινοτικού αυτού προγράμματος να αυξηθούν.

3.4. Η ΕΟΚΕ εκτιμά, εξάλλου, ιδιαίτερα την προσπάθεια για τη διοικητική απλοποίηση των διαδικασιών Urban και συμφωνεί με την θετική αξιολόγηση της Επιτροπής τόσο όσον αφορά την επιλογή χρησιμοποίησης ενός μόνου ταμείου (δηλ. του ΕΤΠΑ), όσο και όσον αφορά την σύσταση ειδικής μονάδας στο εσωτερικό της Επιτροπής, γεγονός που συνέβαλε στη μέγιστη αξιοποίηση των εμπειριών και των ειδικών γνώσεων που αποκτήθηκαν στον τομέα της αστικής ανάπτυξης.

3.4.1. Ως προς το θέμα αυτό, η ΕΟΚΕ αποδέχεται την έκκληση που απηύθυναν πολλοί δήμαρχοι των πόλεων της Ένωσης, με την ευκαιρία της Διάσκεψης του Λονδίνου που πραγματοποιήθηκε στις 8 και 9 Ιουλίου 2002 με θέμα «Η συμβολή των πόλεων στη συνοχή: τα διδάγματα των κοινοτικών προγραμμάτων Urban»⁽¹⁾, με την οποία ζητούν να συνεχιστεί η απλοποίηση των διοικητικών πρακτικών. Η απαίτηση αυτή είναι ακόμη πιο απαραίτητη για το λόγο ότι συμμετέχουν πλέον περισσότερες αστικές ζώνες μεσαίου και μικρού μεγέθους.

3.5. Ιδιαίτερη σημασία για να μπορέσουν να επιτευχθούν πλήρως οι στόχοι του Urban II έχει η σύσταση δικτύου για την προώθηση της ανταλλαγής των βέλτιστων πρακτικών, που κατέστη δυνατή χάρη στο Urban, και η πρόθεση να αναπτυχθούν στατιστικοί και αστικοί δείκτες.

3.5.1. Το γεγονός ότι για πρώτη φορά η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ πόλεων που επωφελούνται από το Urban διαρθρώνεται ως κοινοτικό πρόγραμμα αποτελεί σημαντική πρόοδο.

3.6. Πρέπει να θεωρηθεί θετική η επιλογή να διατεθεί το 40 % των δαπανών για δράσεις περιβαλλοντικής και φυσικής ανάπτυξης. Με τον τρόπο αυτό επιβεβαιώνεται ο καθοριστικός ρόλος που η ποιότητα του κτιριακού περιβάλλοντος, οι ελεύθεροι χώροι και η αρχιτεκτονική κληρονομιά διαδραματίζουν στις διαδικασίες αναζωογόνησης και οικονομικοκοινωνικής ανάπτυξης των υποβαθμισμένων αστικών περιοχών. Είναι σημαντικό να ενθαρρυνθούν προγράμματα τα οποία να αποδίδουν, όπως συμβαίνει με πολλά γαλλικά προγράμματα, στρατηγική σημασία στην αρχιτεκτονική ποιότητα και γενικότερα στην ποιότητα των δράσεων χωροταξικής ανάπτυξης.

⁽¹⁾ Συμπεράσματα της διάσκεψης «Η συμβολή των πόλεων στη συνοχή: τα διδάγματα των κοινοτικών προγραμμάτων Urban» — Λονδίνο, 8 και 9 Ιουλίου 2002.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Τοπική εταιρική σχέση

4.1.1. Η εταιρική σχέση με τις τοπικές αρχές και τους τοπικούς φορείς θεωρείται μία από τις αποφασιστικές προκλήσεις και από τις καλύτερες πηγές προστιθέμενης αξίας του προγράμματος Urban. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η επιλογή αυτή αντιπροσωπεύει τον καλύτερο τρόπο προαγωγής του ευρωπαϊκού προτύπου διακυβέρνησης και της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών.

4.1.2. Στην προαναφερθείσα Διάσκεψη του Λονδίνου «Η συμβολή των πόλεων στη συνοχή: τα διδάγματα των κοινοτικών προγραμμάτων Urban» επισημάνθηκε εκ νέου η ανάγκη να συμμετέχουν οι πόλεις με όλο και πιο άμεσο τρόπο στον προγραμματισμό και στη διαχείριση των σχεδίων που τις αφορούν.

4.1.3. Εντούτοις, μολονότι υπογραμμίζεται η πρόοδος που σημειώθηκε, θεωρείται αρνητικό το γεγονός ότι υπεύθυνες για τη διαχείριση των προγραμμάτων εξακολουθούν να είναι, σε μεγάλο ποσοστό, οι εθνικές αρχές.

4.1.4. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα πρέπει, στο μέλλον, να ζητηθεί ρητά η αρμοδιότητα της διαχείρισης των προγραμμάτων να ανατίθεται αποκλειστικά σε μία τοπική αρχή. Σύμφωνα με την πείρα που έχει αποκτηθεί μία επιλογή αυτού του είδους θα συμβάλει στη διοικητική απλούστευση των προγραμμάτων.

4.1.5. Πρέπει, τουλάχιστον, να διασφαλιστεί η παρουσία εκπροσώπων των τοπικών αρχών σε όλες τις επιτροπές παρακολούθησης που προβλέπονται από το άρθρο 35 του γενικού κανονισμού του Συμβουλίου για τα διαρθρωτικά ταμεία⁽¹⁾.

4.1.6. Όσον αφορά την άμεση συμμετοχή των οργανωμένων ομάδων κοινωνικών συμφερόντων, η ΕΟΚΕ έχει ήδη υπογραμμίσει επανειλημμένα την σημασία τους, ιδιαίτερα στην γνωμοδότησή της για την ανακοίνωση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη σχετικά με τους προσανατολισμούς που αφορούν την πρωτοβουλία Urban II⁽²⁾.

4.1.7. Στη γνωμοδότηση αυτή, η ΕΟΚΕ κατέδειξε την αξία και την ιδιαιτερότητα της συμβολής των κοινωνικών εταίρων σε ένα πρόγραμμα όπως το Urban, στο πλαίσιο του οποίου δίνεται μεγάλη έμφαση στα προβλήματα του τομέα της απασχόλησης και στα οικονομικά προβλήματα και συνέστησε την προώθηση εκτενών και αποτελεσματικών εταιρικών σχέσεων, με τη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών δυνάμεων, των ΜΚΟ και των τοπικών ενώσεων.

4.1.8. Ωστόσο, η ανακοίνωση της Επιτροπής, κατά τη σύνθεση των σημαντικότερων δεδομένων των προγραμμάτων, δεν παρέχει

στοιχεία σε βάθος για τον προσδιορισμό της πραγματικής συμμετοχής των φορέων αυτών, αλλά περιορίζεται σε γενικές εκτιμήσεις για τη συμμετοχή των τοπικών ενώσεων στις διαδικασίες επιλογής και διαχείρισης των προγραμμάτων.

4.1.9. Η ΕΟΚΕ κρίνει συνεπώς απαραίτητο να καταρτιστεί ένα αναλυτικό σχεδιάγραμμα που να καταδεικνύει σε πόσα και σε ποια από τα 70 προγράμματα υπήρξε πραγματική συμμετοχή των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, τόσο στη φάση επεξεργασίας και επιλογής των σχεδίων, όσο και στη φάση διαχείρισης, καθώς και πώς υλοποιείται η συμμετοχή αυτή.

4.1.10. Εξάλλου, πρέπει επίσης να θεσπιστούν σαφείς κανόνες για την διασφάλιση της διαβούλευσης προκειμένου να καταστεί απαραίτητη προϋπόθεση των προγραμμάτων Urban και να μην αποτελεί πλέον μόνον σύσταση, ούτως ώστε το δικαίωμα των τοπικών κοινοτήτων και των κοινωνικών αντιπροσώπων να συμμετέχουν στο σχεδιασμό των επιλογών προγραμματισμού που έχουν συνέπειες στην ποιότητα ζωής και στις προοπτικές ανάπτυξής τους, να αποκτήσει πραγματική αξία. Το δικαίωμα αυτό επικυρώθηκε, μεταξύ άλλων, το 1995, από τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τους αστικούς οικισμούς Habitat II⁽³⁾.

4.1.11. Όσον αφορά τις κοινωνικές αντιπροσωπίες, η ΕΟΚΕ ζητεί να διασφαλιστεί η παρουσία τους στις επιτροπές ελέγχου ή ενδεχομένως στις επιτροπές διαχείρισης.

4.1.12. Οι επιλογές αυτές θα συμβάλουν με καθοριστικό τρόπο στην επίτευξη του στόχου να προσεγγίσει η Ευρώπη περισσότερο τους πολίτες και θα επιτρέψουν να προβληθούν καλύτερα τα προγράμματα Urban.

4.2. Οι επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα

4.2.1. Στο έγγραφο της Επιτροπής αναλύεται το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα που είχαν τα προγράμματα Urban, η ικανότητα δηλαδή κινητοποίησης πόρων και πρόσθετων επενδύσεων τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από τον δημόσιο τομέα.

4.2.2. Είναι θετικό το αποτέλεσμα που επιτεύχθηκε με τους εταίρους του δημόσιου τομέα δεδομένου ότι συνέβαλε στο να συγκεντρωθούν προς διάθεση δύο φορές περισσότεροι πόροι από αυτούς που είχε διαθέσει το ΕΤΠΑ.

4.2.3. Εντελώς ανεπαρκές είναι αντιθέτως το ενδιαφέρον του ιδιωτικού τομέα που διέθεσε πόρους μόνο για τα 35 από τα 70 προγράμματα Urban, με αποτέλεσμα να συμβάλει μόνο κατά 8 % στις πιστώσεις του προγράμματος. Η Επιτροπή αποδίδει αυτό το αποτέλεσμα στο γεγονός ότι είναι δύσκολο για τις ζώνες Urban II, που χαρακτηρίζονται από σημαντική υποβάθμιση, να προσελκύσουν ιδιωτικές επενδύσεις. Η δικαιολογία όμως αυτή ενδέχεται να δώσει την εντύπωση ότι είναι μεροληπτική.

(1) ΕΕ L 161 της 26.6.1999.

(2) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη σχετικά με τους προσανατολισμούς που αφορούν την κοινοτική πρωτοβουλία για την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των πόλεων και των γειτονικών ζωνών σε κρίση, προκειμένου να προωθηθεί η βιώσιμη αστική ανάπτυξη — Urban II, ΕΕ C 51 της 23.2.2000, σ. 89.

(3) ΟΗΕ, Γενική Συνέλευση, Οργανωτική Επιτροπή της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τους Οικισμούς (Habitat II): Εισαγωγή της δήλωσης αρχών και καθηκόντων και του συνολικού σχεδίου δράσης — Agenda Habitat, 26 Οκτωβρίου 1995.

4.2.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ένα τόσο περιορισμένο ποσοστό ιδιωτικών επενδύσεων θα μπορούσε επίσης να αποδοθεί στην ελλιπή συμμετοχή, κυρίως στη φάση επεξεργασίας των προγραμμάτων, των τοπικών οικονομικών δυνάμεων του ιδιωτικού τομέα και προπαντός των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της βιοτεχνίας που, ιδιαίτερα στις μικρού και μεσαίου μεγέθους πόλεις, αποτελούν το κύριο μέσο για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και πλούτου.

4.2.5. Για τους λόγους αυτούς ενδείκνυται να εξεταστούν αναλυτικότερα τα 70 προγράμματα προκειμένου να γίνει κατανοητή η πραγματική τους ικανότητα να προσελκύουν πόρους από τον ιδιωτικό τομέα. Η ικανότητα αυτή, η οποία είναι συμβατή με τους στόχους της αποτελεσματικότητας και της οικονομικής ανταγωνιστικότητας καθώς και με τους στόχους της κοινωνικής ισότητας, αποτελεί καθοριστικής σημασίας παράγοντα για την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των συνοικιών σε κρίση, εκτός από το να αποτελεί δείκτη με τον οποίο εξακριβώνεται η αποτελεσματικότητα των κρατικών δράσεων. Από την άλλη πλευρά, η πιο προηγμένη έρευνα σχετικά με τα μέσα σχεδιασμού, κατά τα έτη αυτά, κατέδειξε ότι η συντονισμένη πολεοδομική δράση αποτελεί την αποτελεσματικότερη μέθοδο χάρη στην οποία μπορούν να ενεργοποιηθούν ιδιωτικές και δημόσιες συνέργιες ικανές να εξασφαλίζουν ότι οι παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης θα φέρουν ουσιαστικά και απτά αποτελέσματα.

4.3. Οι οικιστικές πολιτικές και τα προγράμματα Urban

4.3.1. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει άμεσα επενδύσεις για την κατασκευή κατοικιών. Ωστόσο το πρόβλημα των αστικών κέντρων και τα προβλήματα αστικής υποβάθμισης συνδέονται με το θέμα της κατοικίας είτε υπό την έννοια της κατασκευής νέων κατοικιών είτε ως ανάκτηση και αναδιάρθρωση συγκροτημάτων κατοικιών.

4.3.2. Το Παράρτημα I του εγγράφου σχετικά με τις γενικές κατευθύνσεις της Επιτροπής για το Urban II ⁽¹⁾ αναγνωρίζει ότι οι δράσεις αστικής ανάπτυξης που είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τη βελτίωση των συνθηκών στέγασης πρέπει να προβλέπουν την χορήγηση, εκ μέρους των τοπικών ή/και των εθνικών αρχών, των πρόσθετων απαραίτητων επιχορηγήσεων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει σχετικά ότι η Επιτροπή θα πρέπει να επεκτείνει σε όλες τις χώρες της ΕΕ τις φορολογικές διευκολύνσεις ως προς τον ΦΠΑ που επιβάλλεται στις εργασίες αναδιάρθρωσης των κατοικιών.

4.3.3. Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της για τις γενικές κατευθύνσεις, εκτίμησε αυτή τη διευκρίνιση, επισημαίνοντας ότι είναι σκόπιμο να αποφευχθεί ο κίνδυνος να υπάρξουν παρεμβάσεις οι οποίες θα αποδειχθούν τελικά αναποτελεσματικές, αφού θα εξαιρείται ένα σημαντικό στοιχείο όπως η κατασκευή κατοικιών.

4.3.4. Θα ήταν χρήσιμο να εξεταστεί σε ποια από τα 70 προγράμματα του Urban II έχουν δοθεί πρόσθετες επιχορηγήσεις από τις τοπικές και τις εθνικές αρχές ειδικά για την κατασκευή κατοικιών.

4.3.5. Παραμένει ωστόσο το ερώτημα γιατί το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης πρέπει να αποκλείει, ακόμη και στην περίπτωση σχεδίων κοινοτικών πρωτοβουλιών με έντονα πειραματικό χαρακτήρα, κάθε δυνατότητα παρέμβασης στον τομέα της κατασκευής κατοικιών του δημοσίου.

4.3.6. Το μέσο αυτό έχει, εξάλλου, άμεσες συνέπειες στο πρόβλημα της ενσωμάτωσης των μεταναστών, κυρίως στις ζώνες εκείνες του Urban όπου καταγράφεται τετραπλάσια παρουσία εθνικών μειονοτήτων, μεταναστών και προσφύγων από ό,τι στο σύνολο της ΕΕ. Ένας από τους παράγοντες που κατά κύριο λόγο επικαλούνται τα άτομα αυτά συνδέεται βέβαια με την έλλειψη στέγης και την υποβάθμιση της ποιότητας των κατοικιών.

4.4. Οι υπηρεσίες ως δείκτες αστικής ποιότητας

4.4.1. Η υποβάθμιση πολλών αστικών ζωνών συνδέεται με την έλλειψη υπηρεσιών και κυρίως με την έλλειψη κοινωνικών υπηρεσιών και υγειονομικής περίθαλψης. Η επίτευξη ενός κατάλληλου επιπέδου υπηρεσιών είναι ένα από τα αποτελεσματικότερα μέσα με τα οποία μπορεί να αυξηθεί και να ανακαταμεριστεί η αξία και η ποσότητά τους στις πόλεις. Στη γνωμοδότησή της για την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Η πολεοδομική προβληματική: προσανατολισμοί για μία ευρωπαϊκή συζήτηση» ⁽²⁾, η ΕΟΚΕ υπογράμμισε «τη θεμελιώδη σημασία των δημόσιων υπηρεσιών στην πολεοδομική ανάπτυξη, ειδικότερα σε ό,τι αφορά την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών που είναι κοινωνικά επωφελείς και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής» καθώς και την ανάγκη «εξακρίβωσης των πρωταρχικών απαιτήσεων για υποδομές και υπηρεσίες στη διαχείριση της πόλης και του χώρου».

4.4.2. Η πτυχή αυτή πρέπει να συμπεριληφθεί ρητά στους κοινωνικοοικονομικούς δείκτες των αστικών ζωνών της πρωτοβουλίας Urban II. Μία ανάλυση της ποιότητας και της ποσότητας των υπηρεσιών, όπως και η δυνατότητα πρόσβασης σε αυτές, κυρίως δε στις δημόσιες, αποτελεί σημαντική παράμετρο για την εξακρίβωση του βαθμού και των αιτιών της υποβάθμισης.

4.4.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ωστόσο ότι είναι αναγκαίο, στις ενδιάμεσες κυρίως αξιολογήσεις των προγραμμάτων, να προβλεφθεί ειδικός έλεγχος για τη συμβολή της παρέμβασης Urban στην αύξηση της ποιότητας και της ποσότητας των υπηρεσιών στις συνοικίες τις οποίες αφορούν τα προγράμματα.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη σχετικά με τους προσανατολισμούς που αφορούν την κοινοτική πρωτοβουλία για την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των πόλεων και των γειτονικών ζωνών σε κρίση, προκειμένου να προωθηθεί η βιώσιμη αστική ανάπτυξη — Urban II, ΕΕ C 51 της 23.2.2000, σ. 89.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, της 28ης Ιανουαρίου 1998, ΕΕ C 95 της 30.3.1998, σ. 89.

4.5. Βιώσιμη αστική ανάπτυξη και γήρανση του πληθυσμού

4.5.1. Το φαινόμενο της προοδευτικής γήρανσης του πληθυσμού αφορά όλες τις χώρες της ΕΕ και αποτελεί μία από τις κυριότερες προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν οι μελλοντικές πολιτικές ανάπτυξης των αστικών περιοχών. Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρούνται σε εγκαταλελειμμένες συνοικίες (κυρίως δε στα υποβαθμισμένα ιστορικά κέντρα των πόλεων) διαδικασίες «συγκατοίκησης» ηλικιωμένων, οι οποίοι δυσκολεύονται να εγκαταλείψουν το μέρος που ζουν, και μεταναστών, που εγκαθίστανται κυρίως στις υποβαθμισμένες αστικές ζώνες. Οι ηλικιωμένοι εξάλλου είναι μεταξύ εκείνων που υποφέρουν περισσότερο από τις συνθήκες κρίσης των πόλεων, από την έλλειψη υπηρεσιών, από τη διαδεδομένη εγκληματικότητα.

4.5.2. Γενικότερα, το ολοένα αυξανόμενο ποσοστό των ηλικιωμένων άνω των εξήντα του ευρωπαϊκού πληθυσμού ζητεί όχι μόνον μία αλλαγή της στρατηγικής που έχει υιοθετηθεί στις αστικές πολιτικές, αλλά και δράσεις που να μην αποσκοπούν μόνον στην άμεση βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ηλικιωμένων, αλλά και στην διαρθρωτική αναπροσαρμογή των πόλεων στις ανάγκες της γηράσκουσας κοινωνίας.

4.5.3. Το πρόβλημα αυτό πρέπει συνεπώς να συμπεριληφθεί στις προτεραιότητες των πολιτικών συνοχής της ΕΕ, όπως συμβαίνει και με την ένταξη των μεταναστών, την ισότητα των ευκαιριών, την ανεργία κλπ.

4.5.4. Στην ανάλυση της Επιτροπής για τα προγράμματα Urban II περιλαμβάνεται μόνον μία γενική νύξη για το θέμα αυτό, στο σημείο όπου αναφέρεται ότι στην ηλικιακή διάρθρωση των ζωνών Urban το ποσοστό των ηλικιωμένων είναι ελαφρώς μεγαλύτερο από το ποσοστό που καταγράφεται στις πόλεις που έχουν επιλεγεί για τον αστικό έλεγχο.

4.5.5. Για το λόγο αυτό διατυπώνεται η ευχή είτε να προβλεφθεί μία διεξοδικότερη ανάλυση των μέτρων των προγραμμάτων που αφορούν ειδικά τους ηλικιωμένους είτε, κυρίως, να συμπεριληφθούν οι δράσεις που τους αφορούν μεταξύ των προτεραιοτήτων του Urban.

4.6. Εξάπλωση των πόλεων (*urban sprawl*)

4.6.1. Το κοινοτικό πρόγραμμα Urban αφορά συνοικίες σε κρίση και βασίζεται σε παραδοσιακές ερμηνευτικές κατηγορίες της ιδέας της αστικής περιοχής: πόλη, συνοικία, κέντρο, περιφέρεια.

4.6.2. Μία από τις κυριότερες στρατηγικές καινοτομίες της πρωτοβουλίας Urban II είναι η αναφορά σε περιοχές μικρού και μεσαίου μεγέθους. Στην ανακοίνωσή της η Επιτροπή αναφέρει ότι, πέραν του πληθυσμού, το γεγονός ότι οι ζώνες που καλύπτονται από τα προγράμματα έχουν περιορισμένο μέγεθος οδήγησε σε αύξηση της ενίσχυσης ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και επισημαίνει ότι η εδαφική συγκέντρωση των δράσεων έχει θετικές συνέπειες στον τοπικό χωροταξικό σχεδιασμό και στις δυνατότητες αστικής ανάπλασης.

4.6.3. Πρόσφατες ωστόσο έρευνες στον τομέα των αστικών μελετών έδειξαν ότι, τα τελευταία χρόνια, σε μεγάλο μέρος του ευρωπαϊκού εδάφους, διέρχεται κρίση η παραδοσιακή έννοια της αστικής πραγματικότητας. Εάν εξετάσουμε τους χάρτες μεγάλων ζωνών της Ένωσης και, ακόμα περισσότερο, εάν διατρέξουμε τις περιοχές αυτές ή κατοικήσουμε σε αυτές, θα διαπιστώσουμε ότι βρίσκονται σε κρίση πολλές από τις κατηγορίες που έχουμε συνηθίσει να θεωρούμε ότι έχουν τη μορφή πόλης.

4.6.4. Η μεγάλη αύξηση της κινητικότητας των ατόμων, των δικτύων υποδομής μεταφορών και επικοινωνίας, η αύξηση της αποκέντρωσης στην παραγωγή και της διεθνοποίησης στη διανομή, καθώς και οι νέες στρατηγικές μετατόπισης των παραγωγικών και εμπορικών δραστηριοτήτων, έχουν αυξήσει τα φαινόμενα διασκορπισμού των οικισμών και εξάπλωσης των πόλεων. Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ολοένα διεισδυτικότερες μορφές κάλυψης του εδάφους και με ένα φαινόμενο εξάπλωσης της αστικοποίησης σε ευρείες περιοχές του εδάφους που είχαμε συνηθίσει να θεωρούμε εξοχή. Με τον τρόπο αυτό πολλαπλασιάζονται και οι τυπικές περιβαλλοντικές πιέσεις των αστικών φαινομένων.

4.6.5. Τα εδάφη που έχουν καταληφθεί λόγω του διασκορπισμού των οικισμών χαρακτηρίζονται συχνά από σημαντική υποβάθμιση, φτώχεια, χαμηλή φυσική και περιβαλλοντική ποιότητα του χώρου, καθώς και από απώλεια της ταυτότητας, γεγονός που θέτει νέες προκλήσεις. Σε σχέση με αυτές τις πραγματικότητες πολλά από τα κριτήρια ερμηνείας και παρέμβασης των προγραμμάτων Urban φαίνονται αναποτελεσματικά. Εξασθενίζει η έννοια της πόλης, της συνοικίας, του κέντρου και της περιφέρειας και χάνει κάθε νόημα η παράμετρος της φυσικής διάστασης των γεωγραφικών ζωνών που καλύπτονται από τα προγράμματα Urban. Το ύψος της ενίσχυσης μιας δράσης σε μια περιοχή που χαρακτηρίζεται από διασκορπισμό των οικισμών δεν μπορεί φυσικά να υπολογιστεί με βάση τη σχέση χορηγούμενων πόρων και τετραγωνικών χιλιομέτρων.

4.6.6. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη στο παρελθόν επισημάνει το πρόβλημα αυτό. Ιδιαίτερα στη γνωμοδότησή της «Πλαίσιο δράσης για την αειφόρο αστική ανάπτυξη στην ΕΕ»⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ υπενθύμισε ότι η ανάπτυξη της πόλης κατά την τρίτη χιλιετία με τη μορφή εκτεταμένης και υπερμεγέθους «ελλιπούς πόλης» θέτει στην ΕΕ την πρόκληση μιας εναλλακτικής διαχείρισης που θα είναι ανταγωνιστική και συμβατή με την ανάπτυξη των πόλεων και του εδάφους.

4.6.7. Είναι συνεπώς σημαντικό να διαπιστωθεί κατά πόσον, στο μέλλον, οι νέες εκφάνσεις της προβληματικής των αστικών περιοχών θα αντιμετωπίζονται από το πρόγραμμα Urban με πειραματικούς και καινοτόμους τρόπους, καθώς και με παρεμβάσεις που θα αποσκοπούν στην διαχείριση των φαινομένων διασκορπισμού των οικισμών και με την εισαγωγή πολιτικών ανάπλασης των περιοχών αυτών.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, της 20ής Οκτωβρίου 1999, ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 62.

4.7. Συμπεράσματα

4.7.1. Η ανακοίνωση της Επιτροπής κλείνει με ένα ερώτημα για το μέλλον της πρωτοβουλίας Urban. Η ΕΟΚΕ συνιστά να συνεχιστούν τα καινοτόμα προγράμματα και να αναπτυχθούν, μέσω, μεταξύ άλλων, μιας αύξησης των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων, και εύχεται να μεταφερθούν στη γενικότερη διαχείριση των διαρθρωτικών ταμείων πολλές από τις μεθόδους και τις πρακτικές που εφαρμόζονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων Urban.

4.7.2. Λόγω της ιδιαιτερότητας της προβληματικής των αστικών περιοχών, πρέπει να αναπτυχθούν στρατηγικές δράσης ικανές να συνδυάσουν τις αναγκαίες τομεακές δράσεις με μία ολοκλήρωση μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης, οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, απασχόλησης, συμμετοχής των οικονομικών και κοινωνικών φορέων και αξιοποίησης και προστασίας της ποιότητας τόσο φυσικού όσο και του δομημένου περιβάλλοντος. Όλα αυτά δε, μέσα σε ένα πλαίσιο συμβατότητας και συνοχής της ανάπτυξης.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 77/388/ΕΟΚ όσον αφορά τους κανόνες σχετικά με τον τόπο παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου»

(COM(2002) 688 τελικό — 2002/0286 (CNS))

(2003/C 133/13)

Στις 16 Δεκεμβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Μαρτίου 2003 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Pezzini.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 97 ψήφους υπέρ και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Μετά την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς στην ΕΕ, η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου στα κράτη μέλη ελευθερώθηκε σταδιακά, για να αυξηθεί η αποδοτικότητα σ' αυτό τον τομέα. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στη Λισαβόνα στις 23-24 Μαρτίου 2000 ζήτησε να επισπευσθούν οι εργασίες ώστε να ολοκληρωθεί η εσωτερική αγορά και κάλεσε την Επιτροπή, το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους.....να επισπεύσουν τη φιλελευθεροποίηση σε τομείς όπως το αέριο, ο ηλεκτρισμός,...., ώστε να επιτευχθεί μια πλήρως λειτουργική εσωτερική αγορά ό' αυτούς τους τομείς. Το Συμβούλιο Ενέργειας της 30ής Μαΐου 2000 κάλεσε την Επιτροπή «να υποβάλει εγκαίρως προτάσεις για ανάληψη περαιτέρω δράσης».

1.2. Το Συμβούλιο Ενέργειας της 25ης Νοεμβρίου 2002 έδωσε μία περαιτέρω ώθηση στη διαδικασία ελευθέρωσης του

τομέα της ενέργειας και του φυσικού αερίου επιβάλλοντας στα κράτη μέλη τα ακόλουθα:

- το άνοιγμα των μη ιδιωτικών αγορών ενέργειας και αερίου την 1η Ιουλίου 2004
- το άνοιγμα των ιδιωτικών αγορών την 1η Ιουλίου 2007,
- την υποχρεωτική νομική διάκριση μεταξύ εταιρειών των φορέων εκμετάλλευσης δικτύων και των εταιρειών παραγωγής ενέργειας,
- την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την αρχή της «Δημόσιας Υπηρεσίας» (παροχή, μεταξύ άλλων, ενέργειας σε λογικές τιμές),

- την τήρηση των κανόνων σε θέματα τιμών, όσον αφορά τη μεταφορά μέσω δικτύων,
- την τήρηση των κανόνων όσον αφορά την κατανομή των διαθέσιμων ικανοτήτων διασύνδεσης για τις διαμεθοριακές ανταλλαγές ενέργειας.

1.2.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή γνωρίζει καλώς ότι ενώ η πλειοψηφία των κρατών μελών είναι υπέρ της ελευθέρωσης στις προβλεπόμενες προθεσμίες η σημερινή κατάσταση δεν είναι καθόλου ομοιόμορφη. Εξάλλου ο διαφορετικός βαθμός ανοίγματος της αγοράς ενέργειας στα κράτη μέλη προκαλεί σημαντικές διαφορές ως προς την πλήρη αξιοποίηση της ενιαίας αγοράς.

1.2.2. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει όλες τις προσπάθειες που καταβάλλονται με στόχο την υλοποίηση μίας αγοράς που λειτουργεί αποτελεσματικά. Το άνοιγμα της αγοράς δεν επαρκεί από μόνο του για τη λειτουργία της αγοράς στην πράξη.

1.3. Η ελευθέρωση αυτών των αγορών συνεπάγεται την ολοένα και μεγαλύτερη απορρύθμιση, καθώς και αύξηση των διασυνοριακών συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών. Η θέσπιση από την ΕΕ και τα κράτη μέλη νέων μέτρων έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική μεταβολή της λειτουργίας αυτών των αγορών.

1.3.1. Στην παραδοσιακή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, οι κυριότεροι ηλεκτροπαραγωγοί, οι φορείς εκμετάλλευσης των δικτύων μεταφοράς και οι εθνικές και τοπικές εταιρείες διανομής στα περισσότερα κράτη μέλη ήταν σχεδόν εξ ολοκλήρου κρατικές. Γενικά, η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας ήταν κυρίως εθνική αγορά που περιοριζόταν σε συναλλαγές εντός των συνόρων της κάθε χώρας. Το ίδιο ισχύει και για την αγορά φυσικού αερίου.

1.4. Μετά την ελευθέρωση, η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας έπαυσε να είναι καθαρά εθνική και άρχισε να λειτουργεί σε ευρωπαϊκή βάση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση νέων παραγόντων της αγοράς, όπως τα δίκτυα ανταλλαγής ενέργειας, οι ανεξάρτητοι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας, οι φορείς μεσιτείας και εμπορίας. Η δεσπόζουσα θέση των κρατικών εταιρειών, όπως οι μεγάλοι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας, μεταβάλλεται με την ιδιωτικοποίηση και τη συγχώνευση. Στις χώρες όπου η ελευθέρωση ευρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, διαπιστώθηκαν αλλαγές στις μεθόδους συναλλαγής και στην ίδια την αγορά.

1.5. Λόγω της αυξανόμενης ελευθέρωσης του τομέα διανομής φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει επείγοντως να αναθεωρηθούν οι ισχύοντες κανόνες ΦΠΑ, ώστε να διασφαλισθεί ότι συμβιβάζονται με την ανάγκη να επιβάλλεται ορθή και απλή φορολογία στην προμήθεια αυτών των αγαθών. Οι νέες αγορές προκαλούν επίσης νέα προβλήματα, όπως το θέμα της φορολογίας των εξόδων μεταφοράς.

2. Προβλήματα που απαντώνται στο πλαίσιο των τρεχουσών διατάξεων

2.1. Τόπος παράδοσης

2.1.1. Σύμφωνα με τους κανόνες ΦΠΑ, το κράτος μέλος που δικαιούται να φορολογήσει τη συναλλαγή προσδιορίζεται βάσει του «τόπου παράδοσης». Κατ' ακολουθία και το ποσοστό του εφαρμοστέου ΦΠΑ εξαρτάται από τον ίδιο τόπο, και γενικότερα, το κράτος μέλος στο οποίο πρέπει να εγγραφεί για τον ΦΠΑ ο προμηθευτής. Ο τόπος παράδοσης καθορίζεται βάσει λεπτομερούς διαδικασίας και δεν είναι απαραίτητα ο τόπος που θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι λαμβάνει χώρα η παράδοση, με τη φυσική έννοια του όρου.

2.1.2. Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2 της έκτης οδηγίας ΦΠΑ⁽¹⁾, λογίζονται ως υλικά αγαθά το ηλεκτρικό ρεύμα και το φυσικό αέριο. Συνεπώς, εφόσον η παράδοση ηλεκτρικού ρεύματος αποτελεί παράδοση αγαθού, ο τόπος παράδοσης πρέπει να καθοριστεί με βάση το άρθρο 8 της έκτης οδηγίας ΦΠΑ. Μέχρι την ελευθέρωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, είτε επρόκειτο για παράδοση με μεταφορά είτε χωρίς μεταφορά, δεν ετίθετο το ερώτημα εάν η παράδοση διέπετο από το άρθρο 8, παράγραφος 1 στοιχείο α) ή 8, παράγραφος 1 στοιχείο β) (παράδοση με ή χωρίς μεταφορά), διότι σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη της ΕΕ η παραγωγή, διανομή και εμπορία της ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούσε εθνικό θέμα και επομένως δεν υπήρχαν διασυνοριακές συναλλαγές. Οι περιστασιακές διασυνοριακές συναλλαγές δεν προκαλούσαν προβλήματα. Όταν ένας διανομέας πραγματοποιούσε περιστασιακή διασυνοριακή παράδοση, εγγραφόταν για το ΦΠΑ στο άλλο κράτος μέλος.

2.1.3. Στη νέα ελευθερωμένη αγορά οι διασυνοριακές συναλλαγές είναι συχνές. Στην πράξη, είναι σχεδόν αδύνατη, λόγω των ιδιοτήτων του ηλεκτρικού ρεύματος ή του φυσικού αερίου, η φυσική παρακολούθηση της ροής της ηλεκτρικής ενέργειας. Π.χ. όταν ένας παραγωγός που ευρίσκεται στη βόρεια Ευρώπη πωλεί ηλεκτρική ενέργεια σε καταναλωτή στην νότια Ευρώπη, αυτό δεν σημαίνει ότι τα ηλεκτρόνια που παράγονται από τη γεννήτρια μεταφέρονται πράγματι από το βορρά στο νότο. Ακόμη, η έννοια της μεταφοράς δεν μπορεί να εφαρμοσθεί για το ηλεκτρικό ρεύμα ή το φυσικό αέριο, σε διασυνοριακή μάλιστα συναλλαγή θα είναι άσκοπο να ζητηθούν από τον επιχειρηματία έγγραφα αποστολής τους ή άφιξής τους.

2.1.4. Η φυσική ροή δεν συμπίπτει με τη συμβατική σχέση που συνδέει τον πωλητή με τον αγοραστή. Ισχύει κυρίως όταν ο αγοραστής ζητεί να γίνει η παράδοση απευθείας στον πελάτη του.

2.1.5. Βάσει των ισχυόντων κανόνων ο προμηθευτής οφείλει, πολλές φορές, να εγγραφεί για το ΦΠΑ και σε άλλο κράτος μέλος, εκτός του δικού του. Πρόκειται για δύσκολη και δαπανηρή διαδικασία που μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς.

2.1.6. Οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών σε επίπεδο αστικού δικαίου, το οποίο ορίζει τον χρόνο και τον τόπο της παράδοσης, πιθανόν να δημιουργήσουν ορισμένες δυσκολίες.

⁽¹⁾ ΕΕ C 145 της 13.6.1977, σ. 1.

2.2. Έξοδα μεταφοράς

2.2.1. Σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας 96/92/ΕΚ, τα κράτη μέλη πρέπει να ορίσουν διαχειριστή ο οποίος είναι υπεύθυνος για την εκμετάλλευση, τη διασφάλιση της συντήρησης και, εφόσον κριθεί αναγκαίο, την ανάπτυξη του δικτύου μεταφοράς σε μια δεδομένη ζώνη, καθώς και των διασυνδέσεών του με άλλα δίκτυα, προκειμένου να εξασφαλίζεται ο εφοδιασμός. Ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση των ροών ενέργειας στο δίκτυο και πρέπει να συνεκτιμά τις ανταλλαγές με άλλα διασυνδεδεμένα δίκτυα. Σε περίπτωση εισαγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς χορηγεί τη διαθέσιμη δυναμικότητα.

2.2.2. Το κόστος του δικτύου βαρύνει το διαχειριστή του εθνικού δικτύου μεταφοράς. Το δίκτυο αυτό χρησιμοποιείται για τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Οι συνολικές δαπάνες που αναλαμβάνει ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς κατανέμονται με βάση τις δαπάνες που συνδέονται με τις υπηρεσίες εθνικών μεταφορών και τις διασυννοριακές συναλλαγές. Οι φορείς της αγοράς που εξάγουν ηλεκτρική ενέργεια (εγκατεστημένοι και μη εγκατεστημένοι επιχειρηματικοί φορείς) καταβάλλουν ένα τέλος που καλύπτει όλες τις δαπάνες του δικτύου. Σε όρους ΦΠΑ, το τέλος αυτό αποτελεί αντιπαροχή για την υπηρεσία. Εάν το τέλος επιβάλλεται σε μη εγκατεστημένους επιχειρηματικούς φορείς, ο τόπος παροχής αυτών των υπηρεσιών είναι σημαντικός. Εάν το τέλος αυτό θεωρείται πληρωμή για ενδοκοινοτική υπηρεσία μεταφοράς, ο ΦΠΑ καθίσταται απαιτητός στο κράτος μέλος όπου ο επιχειρηματικός φορέας διαθέτει αριθμό ΦΠΑ. Εάν, αντίθετα, κρίνεται ότι το τέλος εισπράττεται για την παροχή πρόσβασης στο δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, ο τόπος φορολογίας καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1, δηλαδή στη χώρα όπου είναι εγκατεστημένος ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς. Η αμφιβολία όσον αφορά την παράγραφο του άρθρου 9 που εφαρμόζεται στην εκάστοτε περίπτωση μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετική ερμηνεία, και επομένως σε διπλή φορολογία ή μη φορολογία.

3. Προτεινόμενη λύση

3.1. Γενικές γραμμές

3.1.1. Το σημερινό καθεστώς ΦΠΑ, ιδίως οι κανόνες που διέπουν τις ενδοκοινοτικές παραδόσεις προκαλούν περιττά προβλήματα όταν πρόκειται για φυσικό αέριο και ηλεκτρική ενέργεια. Οι νέοι αυτοί κανόνες που αναφέρονται στον τόπο παράδοσης πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ιδιαιτερότητα των σχετικών αγαθών και να διευκολύνουν τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς στον εν λόγω τομέα. Μία από τις βασικές αρχές του καθεστώτος ΦΠΑ, δηλαδή η φορολογία με βάση τον τόπο στον οποίο ευρίσκονται πράγματι τα αγαθά, καταργείται για αυτές τις παραδόσεις, εφόσον στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι αδύνατο να προσδιοριστεί η σχέση μεταξύ της συναλλαγής και της φυσικής ροής των αγαθών.

3.2. Οι νέοι κανόνες

3.2.1. Με τους «κανόνες» που αναφέρονται κατωτέρω καταβάλλεται προσπάθεια να περιγραφεί με απλούς αλλά αρκετά ακριβείς όρους η κατάσταση.

3.2.2. Κανόνας αριθ. 1

3.2.2.1. Η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου σε άτομο που είναι εγκατεστημένο στο ίδιο κράτος μέλος με τον πωλητή θα φορολογείται σε αυτό το κράτος μέλος και ο πωλητής θα είναι ο οφειλέτης του φόρου. Η πώληση προς άτομο που είναι εγκατεστημένο εκτός της ΕΕ δεν θα υπόκειται στον κοινοτικό ΦΠΑ. Για τα δύο αυτά σημεία νομιμοποιείται απλώς η παρούσα κατάσταση.

3.2.3. Κανόνας αριθ. 2

3.2.3.1. Η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου σε άτομο που είναι εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο του πωλητή, θα φορολογείται στο κράτος μέλος όπου είναι εγκατεστημένος ο αγοραστής εάν το άτομο αυτό τα προμηθεύεται με σκοπό την μεταπώληση. Το άτομο που θα οφείλει την απόδοση του φόρου είναι ο αγοραστής. Ο πωλητής δεν θα υποχρεούται να εγγραφεί για το ΦΠΑ στο κράτος μέλος του αγοραστή.

3.2.4. Κανόνας αριθ. 3

3.2.4.1. Η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου σε άτομο που είναι εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο του πωλητή, θα φορολογείται στο κράτος μέλος της κατανάλωσης εάν το άτομο αυτό δεν προμηθεύεται τα αγαθά αυτά με σκοπό τη μεταπώληση. Το άτομο που θα οφείλει την απόδοση του φόρου είναι ο αγοραστής που θα πρέπει να εγγραφεί για το ΦΠΑ σε αυτό το κράτος μέλος.

3.2.4.2. Όμως, εάν ο αγοραστής της ενέργειας είναι εγγεγραμμένος για το ΦΠΑ στο κράτος μέλος που καταναλώνεται η ενέργεια, η κυβέρνηση αυτού του κράτους μέλους μπορεί να επιλέξει τη φορολόγηση του αγοραστή, αντί του πωλητή, οπότε ο αγοραστής δεν θα υπέχει την υποχρέωση να εγγραφεί για το ΦΠΑ σε αυτό το κράτος μέλος.

3.2.4.3. Από πρακτική άποψη, ο τόπος κατανάλωσης της ενέργειας θα είναι ο τόπος που είναι εγκατεστημένος ο μετρητής της.

3.2.5. Κανόνας αριθ. 4

3.2.5.1. Οι αγορές ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου από άτομο που είναι εγκατεστημένο εκτός της ΕΕ δεν προβλέπονται ρητώς. Φαίνεται ότι θα ισχύουν οι ακόλουθοι κανόνες:

— εάν ο αγοραστής μεταπωλεί τα αγαθά αυτά, η αγορά θα φορολογείται στο κράτος μέλος του αγοραστή που θα προβαίνει και στην απόδοση του φόρου,

- εάν ο αγοραστής δεν μεταπωλεί τα αγαθά αυτά, η αγορά θα φορολογείται στο κράτος μέλος της κατανάλωσης. Ο οφειλέτης του φόρου θα είναι, καταρχάς, ο πωλητής, εάν όμως δεν εγγραφεί για το ΦΠΑ σε αυτό το κράτος μέλος, η κυβέρνηση αυτού του κράτους μέλους μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα της και να φορολογήσει τον αγοραστή, εάν αυτός διαθέτει αριθμό ΦΠΑ.

3.2.6. Κανόνας αριθ. 5

3.2.6.1. Η σημερινή αβεβαιότητα σχετικά με ορισμένα τέλη μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας θα αρθεί:

- εάν ένα άτομο παρέχει εφεξής μια υπηρεσία και ο πελάτης του είναι εγκατεστημένος στο ίδιο κράτος μέλος, η εν λόγω υπηρεσία φορολογείται σε αυτό το κράτος μέλος και οφειλέτης είναι ο πάροχος των υπηρεσιών,
- εάν δύο άτομα είναι εγκατεστημένα σε διαφορετικά κράτη μέλη, ο πελάτης οφείλει το ΦΠΑ στο κράτος του,
- εάν ο προμηθευτής είναι εγκατεστημένος εκτός της ΕΕ, ο πελάτης οφείλει το ΦΠΑ στο κράτος του.

4. Παρατηρήσεις

4.1. Γενικά

4.1.1. Η πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση των κανόνων ΦΠΑ, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η ελευθέρωση της αγοράς της ενέργειας θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για να συνεχισθεί η ελευθέρωση της, αίροντας τις επιβαρύνσεις των φορέων της αγοράς, που δεν μπορούσαν να προβλεφθούν όταν ο τομέας της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου ανήκε ακόμη στο μονοπώλιο του κράτους και περιοριζόταν εντός των εθνικών συνόρων. Οι μεταβολές αυτές ζητήθηκαν από τις επιχειρήσεις που επιδοκιμάζουν τις παρούσες προτάσεις. Σήμερα, 200 επιχειρήσεις προμηθεύουν ηλεκτρική ενέργεια ή φυσικό αέριο σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο είναι εγκατεστημένες, ο αριθμός όμως αυτός θα δεκαπλασιαστεί τα προσεχή χρόνια.

4.1.2. Μολονότι η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την υπό εξέταση πρόταση, εντούτοις διατηρεί δύο επιφυλάξεις, που εκφράζονται στις τρεις παραγράφους που ακολουθούν, και προτείνει τα εξής.

4.2. Πρώτη επιφύλαξη

4.2.1. Οι ρυθμίσεις που αναφέρονται στην παράγραφο «Κανόνας αριθ. 3» δημιουργούν ορισμένη αβεβαιότητα όσον αφορά το μηχανισμό. Ο προμηθευτής που είναι εγκατεστημένος σε ένα

κράτος μέλος μπορεί να έχει πολλούς πελάτες σε άλλο κράτος μέλος που δεν μεταπωλούν αλλά καταναλώνουν την ενέργεια. Η κυβέρνηση του κράτους μέλους των πελατών αυτών θα μπορούσε να ασκήσει το δικαίωμα της να φορολογήσει τον Α πελάτη όχι όμως τον Β. Ακόμη, θα μπορούσε να μεταβάλει γνώμη για οποιοδήποτε πελάτη και να λάβει αντίθετη απόφαση για τις μεταγενέστερες παραδόσεις, τις οποίες θα μπορεί και να ανακαλέσει. Ο προμηθευτής μπορεί να έχει πελάτες σε άλλα κράτη μέλη και να αντιμετωπίζει την ίδια αβεβαιότητα.

4.2.2. Η Επιτροπή στο έγγραφο της δεν εξηγεί τους λόγους για τους οποίους υιοθέτησε τις ρυθμίσεις αυτές, που είναι αντίθετες προς την αρχή ότι η φορολόγηση πρέπει να ορίζεται με βεβαιότητα και κυρίως να μην εξαρτάται από τη διακριτική ευχέρεια των οργάνων ιδίως για το σημαντικό ζήτημα που είναι ο προσδιορισμός του οφειλέτη.

4.2.3. Στις επιφυλάξεις μας, η Επιτροπή έδωσε δύο απαντήσεις:

- ο προμηθευτής που θα έχει πολλούς πελάτες σε άλλο κράτος μέλος ενδεχομένως να εγγραφεί και σε αυτό για το ΦΠΑ, και έτσι δεν θα δημιουργηθεί κανένα πρόβλημα,
- το κράτος μέλος που θα ζητήσει την επιβολή του ΦΠΑ θα πρέπει να τον επιβάλει σε όλους τους προμηθευτές και σε όλες τις προμήθειες.

4.2.3.1. Την πρώτη απάντηση της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ την αντικρούει με το επιχείρημα ότι είναι πολύ πιθανόν να έχουν οι προμηθευτές περισσότερους του ενός πελάτη σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να είναι εγγεγραμμένοι σε αυτό.

4.2.3.2. Στη δεύτερη απάντηση της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, βάσει των διατάξεων της οδηγίας, το κράτος μέλος θα μπορεί να επιλέξει τη φορολόγηση ορισμένων μόνο προμηθειών. Θα είναι ευκαίριο να μας διαβεβαιώσει, γραπτώς, η Επιτροπή ότι όλα τα κράτη μέλη αποδέχονται τις προτάσεις της.

4.2.4. Η διάταξη που φαίνεται να υπερισχύει, δηλ. αυτή που εφαρμόζεται εάν το κράτος μέλος δεν ασκήσει το δικαίωμα του της φορολόγησης, ζητεί από τον προμηθευτή να εγγραφεί για τον ΦΠΑ και σε άλλο κράτος μέλος από αυτό στο οποίο είναι ήδη εγγεγραμμένος, πράγμα που αποτελεί επιβάρυνση, την οποία η νέα οδηγία θα πρέπει αντίθετα να μετριάσει.

4.2.5. Προτείνουμε να διατυπωθεί ο «Κανόνας αριθ. 3» με την εξής έννοια:

4.2.5.1. Κανόνας αριθ. 3, με τη νέα προτεινόμενη μορφή

4.2.5.2. Η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου σε άτομο που είναι εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο του πωλητή, θα πρέπει να φορολογείται από το κράτος

μέλος της κατανάλωσης, εάν το άτομο αυτό ΔΕΝ αγοράσει τα αγαθά αυτά με σκοπό τη μεταπώληση τους. Ο οφειλέτης του φόρου θα πρέπει να είναι ο αγοραστής εάν είναι εγγεγραμμένος για τον ΦΠΑ σε αυτό το κράτος μέλος. Εάν δεν είναι εγγεγραμμένος τότε οφειλέτης του φόρου θα πρέπει να είναι ο πωλητής που θα πρέπει να εγγραφεί προς το σκοπό αυτό.

4.3. Δεύτερη επιφύλαξη

4.3.1. Οι νέοι κανόνες εξαρτώνται από την πρόθεση του αγοραστή της ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου να τα μεταπωλήσει ή όχι. Στην ερώτηση της ΕΟΚΕ για την περίπτωση κοινότητας που αγοράζει ηλεκτρική ενέργεια, μεταπωλεί μέρος της στους κατοίκους της και καταναλώνει το υπόλοιπο στα γραφεία της και για το φωτισμό των οδών της, η Επιτροπή απαντά ότι χρειάζεται να είναι γνωστή η πρόθεση του αγοραστή κατά την αγορά. Εάν αποσκοπεί στη μεταπώληση του μεγαλύτερου μέρους της ηλεκτρικής ενέργειας, τότε η αγορά θα υπαχθεί στον Κανόνα αριθ. 2, βάσει του οποίου η συναλλαγή φορολογείται στο κράτος μέλος που είναι εγκατεστημένος ο αγοραστής ο οποίος είναι και ο οφειλέτης του φόρου. Στην αντίθετη περίπτωση ισχύει ο Κανόνας αριθ. 3.

4.3.2. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η «πρόθεση» αποτελεί ένα δύσκολο κριτήριο να ελεγχθεί και ακατάλληλο για τον τομέα της φορολογίας όπως και ο όρος «το μεγαλύτερο μέρος» είναι πολύ ανακριβής. Η διατύπωση της διάταξης αυτής με μεγαλύτερη σαφήνεια θα καθιστούσε απλούστερη την εφαρμογή της προτεινόμενης οδηγίας.

4.4. Υπόθεση

4.4.1. Υποθέτοντας ότι μια ιταλική επιχείρηση αγοράζει φυσικό αέριο από ένα γάλλο παραγωγό, το οποίο χρησιμοποιεί εξ ολοκλήρου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και την πώλησή της, η αγορά του φυσικού αερίου, βάσει της προτεινόμενης οδηγίας της Επιτροπής θα υπαχθεί στον Κανόνα αριθ. 3. Η ΕΟΚΕ φρονεί όμως ότι θα ήταν σκοπιμότερο να υπαχθεί στον Κανόνα αριθ. 2, σύμφωνα με τις αρχές της ίδιας οδηγίας.

5. Συμπέρασμα

5.1. Εάν η ΕΟΚΕ είναι υπέρ των επιδιωκόμενων στόχων της πρότασης όπως και για ορισμένες διατάξεις της, εντούτοις διατηρεί τις επιφυλάξεις της εφόσον δεν λάβει ικανοποιητικές απαντήσεις όσον αφορά τις παραγράφους 4.2 και 4.3.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Γενικοί προσανατολισμοί της οικονομικής πολιτικής του 2003»

(2003/C 133/14)

Στις 10 Δεκεμβρίου 2002, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, να καταρτίσει γνωμοδότηση σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 6 Μαρτίου 2003 μετά από εισήγηση του κ. Vever.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 96 ψήφους υπέρ και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σύνοψη

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί τη συμπερίληψη, από το 2003 και μετά, των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής (έκθεση για την εφαρμογή των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής) σε μια νέα «δέσμη εφαρμογής», που παρουσίασε η Επιτροπή τον Ιανουάριο και η οποία αναφέρεται και σε άλλες συναφείς πολιτικές της Ένωσης (απασχόληση, ενιαία αγορά, μεταρρυθμίσεις της Λισαβόνας), και της «δέσμης προσανατολισμών» στο πλαίσιο μιας τριετούς προοπτικής. Με τον τρόπο αυτό, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι δεν πρέπει ούτε να επαυξάνονται ούτε να αμβλύνονται οι εν λόγω προτεραιότητες αλλά, αντιθέτως, να καθορίζονται με μεγαλύτερη ακρίβεια.

1.2. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι κατά τα τρία προσεχή χρόνια θα παρουσιασθούν σοβαρές δυσχέρειες οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με οικονομική πολιτική περισσότερο ολοκληρωμένη ως προς το ευρώ, με αποτελεσματική στήριξη της προσχώρησης των νέων κρατών μελών και με πιο αποτελεσματική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που αποφασίστηκαν στη Λισαβόνα.

1.3. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η επίτευξη των στόχων αυτών δυσχεραίνεται από την πολύ ανησυχητική επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης τα δύο τελευταία χρόνια, παρά τις προόδους που συντελέστηκαν ως προς την ενιαία αγορά, το ευρώ, και τις πολιτικές διαδικασίες για την οικονομική σύγκλιση των κρατών μελών.

1.4. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι προτεραιότητα πρέπει να είναι η προώθηση μιας νέας ευρωπαϊκής δυναμικής οικονομικής ανάπτυξης, από την οποία εξαρτάται η ανάκαμψη της απασχόλησης, με βάση την ακριβέστερη στοχοδότηση, την αποτελεσματικότερη εφαρμογή και τη συνεκτικότερη πλαισίωση των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής.

1.5. Η ακριβέστερη στοχοδότηση των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής θα πρέπει, χωρίς να προκαλείται ρήξη με τους προσανατολισμούς του 2002, να έχει τα εξής αποτελέσματα: να τονιστεί περισσότερο η διάσταση της οικονομικής ανάπτυξης του συμφώνου σταθερότητας, να εγκατασταθεί μια καλύτερα συντονισμένη ως προς το ευρώ οικονομική διακυβέρνηση και να υποστηριχθεί καλύτερα η ανταγωνιστικότητα και η τεχνολο-

γική προσαρμογή της Ευρώπης ως χώρου εγκατάστασης επιχειρήσεων.

1.6. Απαιτείται αποτελεσματικότερη εφαρμογή των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής μέσω της επιβεβαίωσης της ευρωμάδας και αποτελεσματικού διαλόγου με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, της στενότερης διασύνδεσης των κοινωνικο-επαγγελματικών εκπροσώπων και των κοινωνικών εταίρων, της ανάπτυξης δεικτών ως προς την εφαρμογή των οικονομικών προσανατολισμών και των μεταρρυθμίσεων, ειδικότερα όσον αφορά την πρόοδο της οικονομίας της γνώσης.

1.7. Η καλύτερη πλαισίωση των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής πρέπει να οδηγήσει σε επιτάχυνση της υλοποίησης της ενιαίας αγοράς σε τομείς προτεραιότητας, προκειμένου να διασφαλιστεί αύξηση της εμπιστοσύνης και της οικονομικής μεγέθυνσης και εκ νέου ενεργοποίηση των μεταρρυθμίσεων της Λισαβόνας, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η απλούστευση των κανονιστικών διατάξεων και η ενίσχυση των διατάξεων για την κοινή οικονομική διακυβέρνηση στην μελλοντική συνθήκη που καταρτίζει η Συνέλευση.

2. Οι προτάσεις της Επιτροπής

2.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε το Σεπτέμβριο 2002 ⁽¹⁾ να εγκατασταθεί ήδη από το 2003 ένας νέος ολοκληρωμένος ετήσιος κύκλος παρουσίασης και εφαρμογής των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής, των κατευθυντήριων γραμμών και των συστάσεων για την απασχόληση και των στρατηγικών προσανατολισμών για την ενιαία αγορά. Στόχος είναι η καλύτερη συναρμογή και ο καλύτερος συντονισμός των εν λόγω πολιτικών.

2.2. Η εαρινή ευρωπαϊκή Διάσκεψη Κορυφής του Μαρτίου διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στα πλαίσια του νέου αυτού κύκλου:

2.2.1. Προηγήθηκαν εκθέσεις της Επιτροπής, από τα μέσα Ιανουαρίου, σχετικά με την πρόοδο της εφαρμογής των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής, της στρατηγικής για την απασχόληση, της στρατηγικής για την ενιαία αγορά και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν στη Λισαβόνα.

(1) COM(2002) 487 τελικό.

Οι εκθέσεις της Επιτροπής που προορίζονται για την εαρινή Διάσκεψη Κορυφής συμπεριλαμβάνουν, επίσης, αξιολογήσεις για τη διαδικασία του Κάρντιφ, την κατάσταση των κρατικών ενισχύσεων, την ανακαίνιση και την πολιτική των επιχειρήσεων.

2.2.2. Τα συμπεράσματα της εαρινής Ευρωπαϊκής Διάσκεψης Κορυφής που θα συντάξει η προεδρία θα αποτελέσουν στη συνέχεια τη βάση, από τον Απρίλιο ήδη, για νέες προτάσεις της Επιτροπής όσον αφορά τους γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής (τόσο για το σύνολο της ΕΕ όσο και ανά χώρα), τις γενικές κατευθύνσεις και τις συστάσεις για την απασχόληση και τη στρατηγική για την ενιαία αγορά. Ήδη από το 2003, οι εν λόγω προτάσεις υποβάλλονται σε μεσοπρόθεσμη προοπτική που θα αναθεωρείται ανά τριετία (2003-2006). Στο μεσοδιάστημα (και συγκεκριμένα το 2004 και έπειτα το 2005), θα γίνονται μόνο περιορισμένες προσαρμογές σε συνάρτηση με τις εξελίξεις οι οποίες και θα τις δικαιολογούν.

2.3. Η ευρωπαϊκή Διάσκεψη Κορυφής του Ιουνίου θα αναλάβει να επικυρώσει τους προσανατολισμούς με βάση τις προτάσεις της Επιτροπής, μετά από εξέταση σε πρώτη ανάγνωση από τις ειδικευμένες συνθέσεις του Συμβουλίου (και συγκεκριμένα των οικονομικών — δημόσιων οικονομικών, απασχόλησης — κοινωνικών υποθέσεων, ανταγωνιστικότητας). Στη συνέχεια, οι εν λόγω προσανατολισμοί θα υιοθετηθούν επισήμως από τις ίδιες αυτές ειδικευμένες συνθέσεις του Συμβουλίου.

2.4. Κατά τους τελευταίους μήνες του έτους, η Επιτροπή θα συγκεντρώσει τις εκθέσεις των κρατών μελών για την κατάσταση της εφαρμογής και για τις προβλεπόμενες δράσεις και θα τις εξετάσει με στόχο την εκ νέου ενεργοποίηση του κύκλου κατά τον Ιανουάριο.

2.5. Η Επιτροπή προτείνει, επίσης, να συμπεριληφθεί στον εν λόγω κύκλο η ανοικτή μέθοδος συντονισμού σχετικά με τα θέματα συντονισμού της κοινωνικής προστασίας.

2.6. Επί των βάσεων αυτών, η Επιτροπή υπέβαλε στις 14 Ιανουαρίου 2003 την πρώτη της «δέσμη εφαρμογής» η οποία συμπεριλαμβάνει:

2.6.1. μία έκθεση αξιολόγησης όσον αφορά την εφαρμογή των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής για το 2002 ⁽¹⁾: πέραν της ποικιλομορφίας των εθνικών καταστάσεων, ο συνολικός απολογισμός ήταν μάλλον απογοητευτικός, λόγω της χαμηλής οικονομική ανάπτυξης, της επιδείνωσης της δημοσιονομικής κατάστασης πολλών κρατών μελών ενώ, ταυτόχρονα, διαπιστώνεται εξακολούθηση των καθυστερήσεων όσον αφορά το άνοιγμα των αγορών (υποδομές, ενέργεια) στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις της λειτουργίας των αγορών εργασίας και στις μεταρρυθμίσεις που αποβλέπουν στην αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας των διαφόρων καθεστώτων κοινωνικής ασφάλισης,

2.6.2. μία έκθεση ενόψει μιας νέας στρατηγικής για την απασχόληση ⁽²⁾: ο στόχος της πλήρους απασχόλησης καθίσταται πολύπλοκος λόγω της δημογραφικής γήρανσης, ενώ η ποιότητα και η παραγωγικότητα της εργασίας πρέπει να ενισχυθούν, και ταυτοχρόνως να αρθούν οι ανισότητες που υφίστανται όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας,

2.6.3. μία έκθεση για την πρόοδο της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς ⁽³⁾: η αξιολόγηση είναι επιφυλακτική δεδομένου ότι οι πρόοδοι που υλοποιήθηκαν, και οι οποίες άλλωστε είναι μερικές (χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, άνοιγμα των αγορών της ενέργειας, διαδικασίες υποβολής προσφορών για δημόσιες συμβάσεις), συμπίπτουν με επίμονες καθυστερήσεις (συνταξιοδοτικά ταμεία, φορολογική εναρμόνιση, κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας),

2.6.4. μία έκθεση για την κατάσταση των μεταρρυθμίσεων της στρατηγικής της Λισαβόνας ⁽⁴⁾ (εαρινή έκθεση) επιβεβαιώνει τον απολογισμό που έρχεται σε αντίθεση με τις άλλες εκθέσεις που προαναφέρθηκαν και τονίζει ότι πρέπει να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες για οικονομική και κοινωνική μεταρρύθμιση για την επίτευξη των στόχων ανταγωνιστικότητας που έχουν συμφωνηθεί από τους 15.

3. Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

3.1. Σε ό,τι αφορά την αναθεώρηση της διαδικασίας, η ΕΟΚΕ εγκρίνει:

3.1.1. την καλύτερη συνοχή των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής, των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, των μέτρων για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και των μεταρρυθμίσεων της στρατηγικής της Λισαβόνας που θα πρέπει να αποτελέσουν πραγματική πρόοδο λόγω της στενής διασύνδεσης μεταξύ αυτών των διαφόρων επιδιωκόμενων στόχων,

3.1.2. συγκεκριμένα, τη διασύνδεση που γίνεται μεταξύ των ποικίλων «διεργασιών» του Λουξεμβούργου, του Κάρντιφ και της Κολωνίας με τη στρατηγική της Λισαβόνας, η οποία ενεργοποιήθηκε στο Γκέτεμποργκ και κατόπιν στη Βαρκελώνη,

3.1.3. τη μέριμνα για την καλύτερη ευστάθεια των πολιτικών προσανατολισμών με βάση μία πιο εμπεριστατωμένη προοπτική και χρονικό ορίζοντα τριετούς διάρκειας,

3.1.4. την απλοποίηση του κύκλου με μια προσπάθεια σύνθεσης εκθέσεων, προσανατολισμών και διεργασιών: πράγματι ο πολλαπλασιασμός τους άρχισε να προκαλεί τα τελευταία χρόνια δυσκίνητες, παράλληλες και μερικές φορές αντιφατικές διαδικασίες που διακρίνονται από έλλειψη συνολικής θεώρησης.

3.2. Η ΕΟΚΕ τονίζει όμως:

3.2.1. ότι είναι ανάγκη να μην επιβαρυνθούν υπερβολικά οι συνθετικές εκθέσεις της Επιτροπής και ο ετήσιος κύκλος των οικονομικών προσανατολισμών και των προσανατολισμών για την απασχόληση με την πρόσδεση αναλύσεων και επιταγών αντί της συνθέσής τους,

⁽¹⁾ COM(2003) 4 τελικό.

⁽²⁾ COM(2003) 6 τελικό.

⁽³⁾ SEC(2003) 43 τελικό.

⁽⁴⁾ COM(2003) 5 τελικό.

3.2.2. ειδικότερα, ότι είναι απαραίτητο να ορισθούν οι πραγματικές προτεραιότητες της οικονομικής διακυβέρνησης σε ευρωπαϊκή κλίμακα, που να αποτελούν αντικείμενο εμπεριστατωμένης οικονομικής ανάλυσης, ώθησης, και πολιτικής παρακολούθησης, και όχι μόνο τεχνικής, οι οποίες θα δεσμεύουν τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη με βάση προσανατολισμούς οι οποίοι είναι επαρκώς συγκλίνοντες και σταθεροί έστω και εάν χρειάζεται να συνεκτιμηθεί, επίσης, η ποικιλομορφία των εθνικών και περιφερειακών καταστάσεων,

3.3. σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο της έκθεσης σύνθεσης, και συγκεκριμένα την αξιολόγηση της εφαρμογής των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η ανάλυση της Επιτροπής και οι συνοδευτικές προτάσεις υποβάλλονται σε μια χρονική στιγμή όπου η οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκαλεί δικαιολογημένα ιδιαίτερα έντονες ανησυχίες.

3.3.1. Η εμπιστοσύνη των διαφόρων οικονομικών φορέων (επενδυτών, επιχειρηματιών, καταναλωτών, αποταμιευτών και μισθωτών) έχει περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001, κυρίως λόγω της αναζωπύρωσης των απειλών για πολεμικές συρράξεις στη Μέση Ανατολή και των διεθνών εντάσεων στο πολιτικό, οικονομικό, και χρηματοπιστωτικό επίπεδο και στις αγορές πετρελαίου, με ισχυρή πτώση κατά το 2001 και στη συνέχεια το 2002 των χρηματοπιστωτικών και χρηματιστηριακών αγορών που συντηρούν ένα κλίμα οικονομικής ύφεσης.

3.3.2. Η οικονομική αύξηση είναι χαμηλή με ποσοστό που κατά μέσον όρο δεν υπερέβη το 1 % το 2001 και 2002 στην ΕΕ και το οποίο θα παραμείνει κάτω του 2 % το 2003, λόγω συγκυριακών φαινομένων όπως η αδύναμη εσωτερική ζήτηση και οι δυσχέρειες που συναντώνται κατά τις εξαγωγές με την αύξηση της τιμής του ευρώ. Τα αποτελέσματα αυτά είναι σαφώς χαμηλότερα από το στόχο της ετήσιας οικονομικής ανάπτυξης του 3 % που ορίστηκε στη στρατηγική της Λισαβόνας. Αντίθετα απ' ό,τι συμβαίνει σε άλλες περιοχές του κόσμου, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν διαθέτει μια σαφώς δεδηλωμένη μακροοικονομική πολιτική η οποία να τονώνει το δυναμικό οικονομικής μεγέθυνσής της, πράγμα που θα την βοηθούσε να αντιμετωπίσει δυναμικά τη συγκυριακή οικονομική επιβράδυνση και θα ενίσχυε την εμπιστοσύνη και την εσωτερική ζήτηση.

3.3.3. Μετά από μια περίοδο το 2002 κατά την οποία η απασχόληση φαινομενικά αντιστάθηκε στην οικονομική επιβράδυνση, επιδεινώθηκε εκ νέου έντονα και μάλιστα απότομα επηρεάζοντας την κατάσταση στην αγορά εργασίας τόσο των νέων όσο και των λιγότερο νέων.

3.3.4. Τα δημόσια ελλείμματα είναι ιδιαίτερος υψηλά για τέσσερα κράτη μέλη της ζώνης ευρώ (Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία και Πορτογαλία), έτσι ώστε να προκαλούν προειδοποιήσεις όσον αφορά το όριο του 3 % που έχει οριστεί από το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης και η τάση αυτή για την παρουσίαση ελλειμμάτων επηρεάζει προς το παρόν και άλλα κράτη.

3.3.5. Ο πληθωρισμός παραμένει συνολικά σε μέτρια επίπεδα — ορισμένοι παρατηρητές πιστεύουν ότι είναι πιθανότερο να εκδηλωθούν αντιπληθωριστικές πιέσεις παρά πληθωρισμός — μολονότι η μετάβαση στα χαρτονομίσματα και τα κέρματα του ευρώ που πραγματοποιήθηκε στις αρχές του 2002 έγινε αισθητή από ορισμένους καταναλωτές ως παράγοντας αύξησης των τιμών ορισμένων προϊόντων του καθημερινού βίου σε αντίθεση με τις γενικώς διαφορετικές διαπιστώσεις των οικονομικών ιδρυμάτων και τους στατιστικούς δείκτες.

3.3.6. Εκτός από τα σφαιρικά αυτά δεδομένα, και ελλείψει πιο συντονισμένης και ολοκληρωμένης οικονομικής διακυβέρνησης από ό,τι επιτρέπουν σήμερα οι γενικοί προσανατολισμοί οικονομικής πολιτικής, παραμένουν έντονες οι διαφορές μεταξύ των εθνικών οικονομιών, τόσο στο εσωτερικό της ΕΕ όσο και στη ζώνη ευρώ, γεγονός που μπορεί να φανεί ακόμη πιο παράδοξο.

3.3.7. Οι εν λόγω διαφορές θα αυξηθούν ακόμη περισσότερο με τη διευρυνση από 15 σε 25 κράτη μέλη που έχει επισήμως προγραμματιστεί για το Μάιο 2004: τα νέα κράτη μέλη σημειώνουν ρυθμούς ανάπτυξης που συχνά είναι διπλάσιοι των αντίστοιχων ρυθμών των 15 κρατών μελών, αλλά το επίπεδο ανάπτυξής τους παραμένει κατώτερο κατά 50 % περίπου και η προσαρμογή τους στην οικονομία της αγοράς και στο κοινοτικό κεκτημένο πρέπει ακόμη να επιτευχθεί και να εδραιωθεί.

3.3.8. Ας σημειωθεί επίσης ότι πέραν των πιο ορατών συγκυριακών αρνητικών επιδόσεων, οι αρνητικοί δείκτες όσον αφορά τα ουσιαστικά διαρθρωτικά δεδομένα, όπως οι πολύ δυσμενείς δημογραφικές προοπτικές, ο κατακερματισμός των φορολογικών συστημάτων στην ενιαία αγορά, το υπερβολικό βάρος της φορολογίας και των υποχρεωτικών εισφορών επί της εργασίας στην Ευρώπη σε σχέση με τους κύριους ανταγωνιστές της, που οφείλεται ειδικότερα στην επιδείνωση της διάρθρωσης της ευρωπαϊκής φορολογίας (βλέπε έκθεση Monti), οι προσπάθειες που πρέπει να καταβληθούν όσον αφορά τις αγορές εργασίας και η ανάγκη μιας ευρωπαϊκής οικονομίας που να δημιουργεί — προκειμένου να δημιουργηθεί απασχόληση — πολύ μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη απ' ό,τι, π.χ., η αμερικανική οικονομία. Γενικά, η ανεπάρκεια της αυτόνομης ικανότητας ανάπτυξης της Ευρώπης ως χώρου εγκατάστασης επιχειρήσεων καθώς και η μειωμένη ελκυστικότητα και η ανταγωνιστικότητα της είναι που θέτουν ερωτήματα και ενδέχεται να θέσουν σε αμφισβήτηση ακόμα και τη δυνατότητα υλοποίησης του φιλόδοξου στόχου 2010 που τέθηκε το 2000 στη Λισαβόνα, τότε που το οικονομικό κλίμα ήταν βέβαια πολύ πιο θετικό.

3.4. Η μέτρια οικονομική και κοινωνική κατάσταση και ο κίνδυνος μη υλοποίησης της στρατηγικής της Λισαβόνας καθίστανται πιο ανησυχητικές ακόμη μετά τις πραγματικές προόδους που συντελέστηκαν όσον αφορά τη νομοθετική εναρμόνιση, τη νομισματική ενοποίηση καθώς και την εφαρμογή πολυάριθμων συνοδευτικών πολιτικών.

3.4.1. Έτσι, η πρόοδος στον τομέα της νομοθετικής εναρμόνισης συνεχίστηκε με την υλοποίηση της ενιαίας αγοράς (κατάργηση των ελέγχων μεταξύ κρατών μελών, πολυάριθμες νέες οδηγίες, τυποποίηση) έστω και εάν υφίστανται ακόμη καθυστερήσεις δέκα χρόνια μετά την προθεσμία του 1992.

3.4.2. Η νομισματική ένωση έχει πλέον καταστεί πραγματικότητα εδώ και τέσσερα χρόνια για δώδεκα κράτη μέλη με την κυκλοφορία των χαρτονομισμάτων και νομισμάτων του ευρώ από τον Ιανουάριο 2002.

3.4.3. Μετά τους γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής εφαρμόστηκαν πολλά μέσα κοινών προσανατολισμών. Μάλιστα, αντικείμενο της «δέσμης εφαρμογής» που υπέβαλε η Επιτροπή τον Ιανουάριο ήταν να εξετάσει τις αλληλεπιδράσεις αυτών των διαφόρων διεργασιών. Έτσι, η Συνθήκη του Άμστερνταμ του Ιουνίου 1997 προβλέπει ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα προβαίνει σε ετήσια κατάρτιση γενικών κατευθύνσεων τις οποίες τα κράτη μέλη θα λαμβάνουν υπόψη στα πλαίσια των πολιτικών απασχόλησης που εφαρμόζουν. Έπειτα, η διαδικασία του Λουξεμβούργου, που τέθηκε σε εφαρμογή το Νοέμβριο 1997, διευκρινίζει το περιεχόμενο των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Τον Ιούνιο 1998, συμφωνήθηκε μία άλλη διαδικασία στο Κάρντιφ που προβλέπει ετήσια επισκόπηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στις αγορές αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων για την καλύτερη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Τον Ιούνιο 1999, αποφασίστηκε μια νέα διαδικασία στην Κολωνία, η οποία προβλέπει συστάσεις ενόψει ενός ευρωπαϊκού συμφώνου για την απασχόληση. Τέλος, κατά την ευρωπαϊκή Διάσκεψη Κορυφής της Λισαβόνας το Μάρτιο 2000, οι 15 συμφώνησαν να θέσουν σε εφαρμογή μια πολυετή φιλόδοξη στρατηγική για την επανενγλοποίηση της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς και την υλοποίηση οικονομικών, κοινωνικών και διοικητικών μεταρρυθμίσεων, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και εθνικό επίπεδο, με στόχο να καταστεί η Ευρώπη έως το 2010 «η πιο ανταγωνιστική και πιο δυναμική οικονομία της γνώσης σε παγκόσμια κλίμακα».

3.5. Τίθεται, συνεπώς, το ερώτημα: για πιο λόγο οι πρόοδοι της ενιαίας αγοράς, της θέσης σε κυκλοφορία του ευρώ, της εφαρμογής των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής και πολυάριθμων διαδικασιών σύγκλισης και μεταρρυθμίσεων που τη συνοδεύουν δεν κατόρθωσαν έως σήμερα να αποκαταστήσουν την οικονομική ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση στην Ευρώπη; Τρία είδη απαντήσεων θα μπορούσαν να δοθούν εδώ:

3.5.1. Αφενός, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι γενικοί οικονομικοί προσανατολισμοί, παρά την αξία τους, εμφανίζουν ακόμη υπολογισμούς κατά προσέγγιση και ελλείψεις ως προς τη στοχοδότηση. Διαπιστώνεται συγκεκριμένα ότι οι χώρες της ζώνης ευρώ έλαβαν συνολικώς μέτρια βαθμολογία από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (δημόσια οικονομικά, αγορά εργασίας, αγορές προϊόντων) σε σύγκριση με τις άλλες τρεις χώρες της Ένωσης που έως σήμερα έχουν μείνει εκτός ευρώ. Ασφαλώς, δεν διαμφισβητούνται εδώ τα πλεονεκτήματα που διανοίγονται με το ευρώ και τα οποία η ΕΟΚΕ ανέκαθεν υπογράμμιζε. Διαπιστώνεται τουναντίον ότι το ευρώ δεν έχει ακόμη συνοδευτεί από μια οικονομική πολιτική που να είναι επαρκώς συνεκτική, συντονισμένη και προσαρμοσμένη προς το ενιαίο νόμισμα. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εφαρμογή μιας νομισματικής πολιτικής και ενιαίων επιτοκίων σε οικονομίες και πολιτικές που δεν είναι ενιαίες δημιουργεί δυσχέρειες. Τέσσερα

χρόνια μετά την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος δεν έχει ακόμη εξευρεθεί το ορθό «μίγμα πολιτικών» το οποίο θα πρέπει να συνοδεύει το ευρώ. Σήμερα, πολλοί συνηγορούν υπέρ μιας ορισμένης χαλάρωσης του συμφώνου σταθερότητας, τονίζοντας συγκεκριμένα ότι οι χώρες που αντιμετωπίζουν προβλήματα ευθυγράμμισης προς το σύμφωνο, πρώτες μεταξύ των οποίων είναι η Γερμανία και η Γαλλία, παράγουν το μεγάλο μέρος του ευρωπαϊκού ΑΕγχΠ και θεωρούν ότι οι περιορισμοί του εν λόγω συμφώνου εμποδίζουν τις δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης τους. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι τα κράτη που αντιμετωπίζουν αυτή την κατάσταση δεν προσπάθησαν ουδόλως να την προλάβουν κατά τα χρόνια που σημείωναν υψηλότερη ανάπτυξη.

3.5.2. Αφετέρου, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι γενικοί οικονομικοί προσανατολισμοί εφαρμόζονται κακώς από τα κράτη μέλη. Τονίζεται εδώ ότι έχουν συσσωρευτεί καθυστερήσεις και ταυτόχρονα σημειωθεί πρόοδοι τόσο στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς όσο και στις εθνικές μεταρρυθμίσεις. Σε ό,τι αφορά την ενιαία αγορά, διαπιστώνεται έτσι ότι 10 χρόνια μετά την προθεσμία του 1992, δεν έχουν καταργηθεί όλες οι διπλές διακοινοτικές φορολογήσεις, δεν έχει εφαρμοστεί ένα οριστικό και απλό καθεστώς για το ΦΠΑ, δεν έχει επιτευχθεί το ελεύθερο άνοιγμα και η διασύνδεση των δικτύων ενέργειας, ούτε έχουν σημειωθεί πραγματικά αποφασιστικές πρόοδοι όσον αφορά το άνοιγμα των υπηρεσιών. Παρόμοια, υφίστανται πάρα πολλές καθυστερήσεις όσον αφορά την υιοθέτηση των οδηγιών από τα κράτη μέλη. Επιπλέον, οι ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις που προγραμματίστηκαν στη Λισαβόνα όσον αφορά την ενίσχυση της έρευνας και της κατάρτισης, τον εκσυγχρονισμό της αγοράς εργασίας βάσει διαπραγματεύσεων, την ισορροπία και βιωσιμότητα των καθεστώτων κοινωνικής προστασίας έχουν καθυστερήσει σε πολλές χώρες. Οι εν λόγω ελλείψεις στην εφαρμογή εξηγούν κατά μεγάλο μέρος τις αρνητικές επιδόσεις της ευρωπαϊκής οικονομίας.

3.5.3. Τέλος, μπορεί επίσης να θεωρηθεί ότι οι γενικοί προσανατολισμοί πολιτικής οικονομίας παραμένουν ανεπαρκείς αυτοί καθ' εαυτοί. Βέβαια, ένα πρώτο αντίδοτο δόθηκε ήδη από το 2003 με τη μεταρρύθμιση βάσει της οποίας παρουσιάζονται σε μια και μόνο δέσμη οι εκθέσεις και, στη συνέχεια, οι προσανατολισμοί για τους γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής, οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, τα μέτρα για την ενιαία αγορά και την προώθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της Λισαβόνας. Παρά ταύτα, η συγκέντρωση αυτή θα είναι οπωσδήποτε ανεπαρκής εάν δεν συνοδεύεται από καλύτερα εδραιωμένες εναλλακτικές λύσεις προτεραιότητας. Έτσι, πολύ σπάνια λαμβάνονται δραστικά μέτρα για τη μείωση του κατακερματισμού των φορολογικών συστημάτων και τη βελτιστοποίηση της ευρωπαϊκής φορολογίας. Το θέμα της ελκυστικότητας της Ευρώπης όσον αφορά τις διεθνείς άμεσες επενδύσεις στα πλαίσια της οικονομικής παγκοσμιοποίησης δεν έχει πραγματικά τεθεί παρ' όλον ότι συνδέεται άμεσα με την έλλειψη δυναμισμού που χαρακτηρίζει την ευρωπαϊκή οικονομία.

4. Οι προτεραιότητες της ΕΟΚΕ

4.1. Η Επιτροπή αναγγέλλει ότι θα παρουσιάσει στις αρχές Απριλίου 2003 μια δέσμη προσανατολισμών για τους γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής, εκτός των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση.

4.1.1. Στην προοπτική αυτή, η ΕΟΚΕ τονίζει με έμφαση μιαν απαίτηση για το 2003: να διασφαλιστούν οι συνθήκες για την εξαπόλυση μιας σημαντικής και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, από την οποία εξαρτώνται οι άλλες προτεραιότητες, συμπεριλαμβανομένων του κοινωνικού τομέα και του περιβάλλοντος.

4.1.2. Η απαίτηση αυτή, λαμβανομένης υπόψη της τριετούς προοπτικής στην οποία εντάσσονται οι γενικοί προσανατολισμοί οικονομικής πολιτικής, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει την επιβεβαίωση μιας κοινής οικονομικής πολιτικής που να συνδέεται με το ευρύ καθώς και τις νέες ανάγκες υποστήριξης και συνοχής που θα απορρέουν από την προσχώρηση το 2004 των 10 νέων κρατών μελών. Αυτό συνεπάγεται μια μακροοικονομική η οποία στηρίζεται στις αλληλεξαρτήσεις των οικονομικών κυκλωμάτων, μια θεληματική και ενεργό πολιτική η οποία είναι σε θέση να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και των διαφόρων φορέων της οικονομίας και, κατά συνέπεια, να τονώσει την οικονομική αύξηση.

4.1.3. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ υποβάλλει τρεις προτάσεις: καλύτερη στοχοθέτηση των γενικών οικονομικών προσανατολισμών, καλύτερη εφαρμογή και καλύτερη πλαισίωση αυτών.

4.2. Καλύτερη στοχοθέτηση των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής

4.2.1. Οι προτεραιότητες των γενικών προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής για το 2002 ήταν οι εξής:

- εφαρμογή μακροοικονομικών πολιτικών προσανατολισμένων στην οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα,
- βελτίωση της ποιότητας και της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών,
- ενίσχυση του δυναμισμού των αγορών εργασίας,
- νέα ώθηση στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων,
- προώθηση της αποτελεσματικότητας και της ενοποίησης των αγορών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της ΕΕ,
- ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας,
- προώθηση μιας οικονομίας που βασίζεται στη γνώση,
- ενίσχυση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

4.2.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι διάφοροι αυτοί στόχοι του 2002 όχι μόνον παραμένουν έγκυροι για την περίοδο του 2003 αλλά και για την τριετή προοπτική 2003-2006. Αντιθέτως, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι θα πρέπει να υπογραμμιστούν σήμερα πιο άμεσα ορισμένες απαιτήσεις που επηρεάζουν κατά τρόπο άμεσο την οικονομική ανάκαμψη, και οι οποίες αφορούν την εφαρμογή του Συμφώνου Σταθερότητας, τη φορολογική εναρμόνιση και την προαγωγή της καινοτομίας.

4.2.3. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι λεπτομέρειες εφαρμογής του Συμφώνου Σταθερότητας ήταν κατά τους τελευταίους μήνες το επίκεντρο των οικονομικών συζητήσεων της ΕΕ, και συγκεκριμένα διότι στη Διάσκεψη Κορυφής της Βαρκελώνης το Μάρτιο 2002 ορίσθηκε το 2004 ως τελική προθεσμία για την επανεξισορρόπηση των δημοσίων οικονομικών. Η προθεσμία αυτή παρατάθηκε εν συνεχεία έως το 2006 κατόπιν σχετικής πρωτοβουλίας της Επιτροπής λόγω της οικονομικής επιδείνωσης που προκάλεσε αύξηση των ελλειμμάτων. Υπό τις σημερινές συνθήκες, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη ρεαλιστική ανάγνωση του Συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης, η οποία χωρίς να μεταβάλλει το πνεύμα του — η ανάγκη για μείωση των ελλειμμάτων αποτελεί το κεντρικό σημείο της βιώσιμης ανάπτυξης — θα μειώσει τον κίνδυνο να υπάρξει αρνητικός οικονομικός αντίκτυπος βραχυπρόθεσμα. Η ΕΟΚΕ προβαίνει στις εξής συστάσεις:

4.2.3.1. να υποβάλλει η Επιτροπή τακτικές εκθέσεις για την εξέλιξη των δημοσίων οικονομικών σε κάθε κράτος μέλος και να δημοσιεύει άνευ καθυστερήσεων κάθε σύσταση της Επιτροπής ή του Συμβουλίου έναντι οιασδήποτε σημαντικής απόκλισης των δημοσίων οικονομικών ενός κράτους,

4.2.3.2. να λαμβάνεται καλύτερα υπόψη η διάσταση «οικονομική ανάπτυξη» του Συμφώνου Σταθερότητας, και συγκεκριμένα με την ενσωμάτωση των κριτηρίων που συμπληρώνουν τα κριτήρια του δημόσιου ελλείμματος και του δημόσιου χρέους, που επιδρούν στον πληθωρισμό, την απασχόληση, τη βιώσιμη ανάπτυξη (συντάξεις, υγεία, επενδύσεις), τη φορολογία και τις υποχρεωτικές εισφορές,

4.2.3.3. τέλος, εάν επιδεινωθούν οι διεθνείς συνθήκες μετά τη στρατιωτική σύρραξη στη Μέση Ανατολή, τότε θα πρέπει να χορηγηθούν κατ' εξαίρεση και προσωρινά παρεκκλίσεις στην αυστηρή εφαρμογή του Συμφώνου για να αποτραπεί η ακόμα μεγαλύτερη επιδείνωση των οικονομικών προβλημάτων βραχυπρόθεσμα.

4.2.4. Η ΕΟΚΕ τονίζει, επίσης, ότι είναι απαραίτητο να τεθεί σε εφαρμογή μια καλύτερα συντονισμένη οικονομική διακυβέρνηση, που θα συμβαδίζει με το ευρύ. Επειδή το οικονομικό βάρος των χωρών της ζώνης του ευρώ υπερισχύει στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που θα παραμείνει αμετάβλητο και μετά τη διεύρυνση, η εφαρμογή μιας πραγματικά συντονισμένης οικονομικής πολιτικής μεταξύ των κρατών αυτών θα έχει ευμενή αποτελέσματα για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μεταξύ των πρωταρχικών στόχων θα πρέπει να προβλέπει την καλύτερη φορολογική εναρμόνιση. Η εν λόγω εναρμόνιση θα μπορούσε να επικεντρωθεί στην προσαρμογή των φορολογικών βάσεων και τη διαφύλαξη των ελευθεριών όσον αφορά τον καθορισμό των επιτοκίων και ταυτόχρονα να μετριάσει έναν υπερβολικό ανταγωνισμό διαμέσου ελάχιστων διατάξεων, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης να διασφαλιστεί μια φορολογική ισορροπία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και της ανάγκης για μετριασμό της φορολογικής επιβάρυνσης της απασχόλησης η οποία σήμερα είναι υπερβολικά μεγάλη.

4.2.5. Η ΕΟΚΕ τονίζει, επίσης, ότι είναι απαραίτητο να ενθαρρυνθεί με πιο αποτελεσματικό τρόπο ο βιομηχανικός και τεχνολογικός ιστός των επιχειρήσεων στην Ευρώπη — που δεν μπορεί να αποσυνδεθεί αυθαίρετα από την εξίσου αναγκαία και παράλληλη ανάπτυξη των υπηρεσιών — και να υποστηριχθεί, στο πλαίσιο αυτό, η διαδικασία καινοτομίας. Όπως είχε τονιστεί στα πλαίσια της Διάσκεψης Κορυφής της Λισαβόνας το Μάρτιο 2002, πρόκειται για ουσιαστική κινητήρια δύναμη της ευρωπαϊκής οικονομικής ανάπτυξης. Χρειάζεται βεβαίως να δημιουργηθεί καλύτερη συνέργια του ευρωπαϊκού προγράμματος πλαίσιο για την έρευνα και των εθνικών προγραμμάτων. Θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθεί η κατάρτιση, η έρευνα και η καινοτομία μέσα στις επιχειρήσεις, με τη λήψη εκτός των άλλων πιο ελκυστικών φορολογικών μέτρων. Μία από τις προτεραιότητες για την ευρωπαϊκή οικονομική ανάπτυξη είναι να εμποδιστεί η μόνιμη διαρροή των καλώς καταρτισμένων νέων από την Ευρώπη προς άλλους ορίζοντες.

4.3. Καλύτερη εφαρμογή των γενικών προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής

4.3.1. Δεν αρκεί απλώς και μόνο η υιοθέτηση καλώς στοχοθετημένων οικονομικών προσανατολισμών, αλλά χρειάζεται επίσης και κυρίως η καλή εφαρμογή τους: αυτό προϋποθέτει συγκεκριμένα την καλύτερη διάρθρωση της ευρωομάδας και του συμβουλίου οικονομικών και δημοσίων οικονομικών, η στενότερη διασύνδεση των οικονομικών εκπροσώπων με τους κοινωνικούς εταίρους και η συμπλήρωση των δεικτών που επιτρέπουν την αξιολόγηση της εφαρμογής.

4.3.2. Για την καλύτερη εφαρμογή των γενικών προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής χρειάζεται κατά κύριο λόγο η καλύτερη διάρθρωση της ευρωομάδας και της οικονομικής συνοχής στους κόλπους της ζώνης του ευρώ, που αφορά 12 από τα 15 κράτη μέλη. Η ευρωομάδα πρέπει να καταστεί μια πραγματική οικονομική κυβέρνηση της ζώνης του ευρώ, που θα στηρίζεται από την Επιτροπή και θα είναι ικανή να αναπτύσσει μόνιμο και αποτελεσματικό διάλογο με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όπως συμβαίνει στις ΗΠΑ μεταξύ της κυβέρνησης και της Κεντρικής Τράπεζας των ΗΠΑ. Οι προσαρμογές των επιτοκίων το συντομότερο δυνατόν θα συμβάλουν, επίσης, στην ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας. Το 2003 ενδείκνυται για την εδραίωση της ευρωομάδας: η ένταξη των 10 νέων κρατών μελών στην ΕΕ κατά το 2004 δεν θα μεταβάλει διόλου το οικονομικό βάρος της ζώνης του ευρώ στη διευρυμένη Ευρώπη δεδομένου ότι το ΑΕγχΠ τους δεν φθάνει το 10 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ. Ωστόσο, θα ανατρέψει τη σημερινή υπερισχύουσα αριθμητική σχέση των μελών της ζώνης του ευρώ, δεδομένου ότι η αναλογία 12 προς 15 θα μετατραπεί σε 12 προς 25.

4.3.3. Χρειάζεται επίσης μεγαλύτερη συμμετοχή των οικονομικών εκπροσώπων και των κοινωνικών εταίρων για την εφαρμογή του νέου ετήσιου κύκλου οικονομικών και κοινωνικών προσανατολισμών της ΕΕ. Σημαντικό βήμα εδώ αποτελεί η οργάνωση που εγκαινιάσθηκε από τη Διάσκεψη Κορυφής της Βαρκελώνης το Μάρτιο 2002 τριμερών Διασκέψεων Κορυφής των κοινωνικών εταίρων με τους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Επιτροπής κατά την παραμονή της εαρινής Διάσκεψης Κορυφής. Η συνάντηση αυτή πρέπει να αποτελέσει σημαντική στιγμή μιας

μονιμότερης διαβούλευσης των εταίρων του οικονομικού και κοινωνικού βίου με την Επιτροπή, το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσίων Οικονομικών και της ευρωομάδας καθώς και του Συμβουλίου Κοινωνικών Υποθέσεων. Και θα πρέπει μάλιστα να αναπτυχθεί επίσης στο εθνικό επίπεδο ενόψει της εαρινής Διάσκεψης Κορυφής. Ειδικότερα, οι οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων θα πρέπει να υποβάλλουν κάθε χρόνο στις δημόσιες αρχές τους τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την πρόοδο των οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, με έμφαση στις πρωτοβουλίες τους, στις διαπραγματεύσεις τους και στη σύναψη συμβατικών συμφωνιών.

4.3.4. Οι εν λόγω εθνικές εκθέσεις των κοινωνικοεπαγγελματικών ενώσεων θα πρέπει να συμβάλουν στην ανάπτυξη καλύτερων δεικτών για την πορεία της εφαρμογής των οικονομικών προσανατολισμών και των μεταρρυθμίσεων. Η συγκριτική αξιολόγηση (benchmarking) θα πρέπει να συστηματοποιηθεί και να συμπεριλαμβάνει δείκτες που θα επιτρέπουν την καλύτερη μέτρηση της διάδοσης της οικονομίας της γνώσης και της συμβολής της στην ανάκαμψη. Τέλος, πρέπει να συζητούνται τόσο οι ορθές πρακτικές όσο και οι λιγότερο ορθές ή αρνητικές: η ειλικρινής αξιολόγηση των πρωτοβουλιών και των αποτελεσμάτων τους είναι απαραίτητη για την πρόοδο της εφαρμογής μιας καλύτερης οικονομικής διακυβέρνησης.

4.4. Η καλύτερη πλαισίωση των γενικών προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής

4.4.1. Η παρουσίαση μιας συνθετικής έκθεσης στην οποία ανατοποθετούνται με μεγαλύτερη σαφήνεια οι οικονομικοί και κοινωνικοί προσανατολισμοί μεταξύ των άλλων κοινοτικών πολιτικών πρέπει να αποτελεί ευκαιρία για την αποτελεσματικότερη συμβολή των διαφόρων κοινοτικών πολιτικών στην ανάκαμψη. Για την καλύτερη πλαισίωση των γενικών προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής τρία είναι τα θέματα που φαίνεται να έχουν προτεραιότητα: η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, η αποτελεσματικότερη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων της Λισαβόνας και μια επιτυχημένη μεταρρύθμιση των διαδικασιών οικονομικής διακυβέρνησης που θα έπεται της Συνέλευσης.

4.4.2. Ως προς την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι πέραν της συνεχούς της συντήρησης και της τελικής της τελειοποίησης, η λήψη πέντε ή έξι βασικών μέτρων, που όχι μόνο ελλείπουν σήμερα αλλά συχνά εμποδίζονται, θα επέτρεπε να γίνει ήδη βραχυπρόθεσμα, εάν όντως υπάρξει πολιτική βούληση, ένα βήμα προς τα εμπρός με ό,τι αυτό συνεπάγεται για επιπλέον αύξηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης: μολονότι εκφράζει την ικανοποίησή της για τον πρόσφατο συμβιβασμό που επιτεύχθηκε στο Συμβούλιο, χάρη στον οποίο κατέστη δυνατόν, επιτέλους, να προχωρήσει το θέμα του κοινοτικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ωστόσο υπενθυμίζει την ανάγκη να αντιμετωπιστούν άλλα προβλήματα όπως, π.χ., η κατάργηση μέσω κοινοτικού κανονισμού όλων των διπλών διακρατικών φορολογήσεων — πράγμα που θα έδote τέλος στο δυσεπίλυτο πρόβλημα των σποραδικών διμερών συμβάσεων —, η υιοθέτηση ενός οριστικού καθεστώτος ΦΠΑ και απλού σε ευρωπαϊκή κλίμακα για όλους τους χρήστες, η θέσπιση ευρωπαϊκού καταστατικού για παντός είδους επιχειρήσεις.

4.4.3. Αναφορικά με τις καθυστερήσεις των μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν στη Λισαβόνα, η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τις ανησυχίες της Επιτροπής. Είναι γνωστές ποιες μεταρρυθμίσεις πρέπει να γίνουν και ποιες πρέπει να προωθηθούν, η εφαρμογή τους όμως δεν ακολουθεί το ρυθμό που απαιτείται για να επιτευχθούν οι στόχοι ανταγωνιστικότητας που ορίστηκαν στη Λισαβόνα. Η ΕΟΚΕ τονίζει συνεπώς ότι είναι απαραίτητο να επιταχυνθεί ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων πράγμα το οποίο είναι αδύνατο χωρίς τη στενή συμμετοχή των κοινωνικοεπαγγελματικών κύκλων και των κοινωνικών εταίρων όπως υπογραμμίζεται από την ΕΟΚΕ στην παρούσα έκθεση.

4.4.4. Στο πλαίσιο αυτών των μεταρρυθμίσεων, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει όλως ιδιαίτερος την ανάγκη για απλούστευση και καλύτερη ποιότητα των νομοθετικών ρυθμίσεων, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, όπως δεν έπαυσε τα τελευταία έτη να υπογραμμίζει ότι απαιτείται, με συγκεκριμένες υποστηρικτικές προτάσεις. Ελευθερώνοντας την ενέργεια και το επιχειρηματικό πνεύμα, η απλούστευση των ρυθμίσεων θα επέτρεπε να αυξηθεί αισθητά το δυναμικό ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας και συγκεκριμένα θα ενθάρρυνε την ανάκαμψη των επιχειρήσεων όλων των μεγεθών. Η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει να τονίζει σταθερά την απαίτηση αυτή, μέσω των διαφόρων γνωμοδοτήσεων που επεξεργάζεται και σε να έχει αναλάβει η ίδια δέσμευση να υιοθετήσει κώδικα συμπεριφοράς για την απλούστευση.

4.4.5. Τέλος, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι απαιτείται καλύτερη διάρθρωση της οικονομικής διακυβέρνησης της Ενώσεως με την ενίσχυση των διαδικασιών της Συνθήκης, μετά τις εργασίες της Συνέλευσης. Ειδικότερα, θα ήταν σκόπιμο να συμπεριληφθούν στη νέα Συνθήκη οι ακόλουθες διατάξεις:

4.4.5.1. ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στους γενικούς προσανατολισμούς της οικονομικής πολιτικής πρέπει να ενισχυθεί, για θέματα που αφορούν μάλλον την κοινοτική αρμοδιότητα παρά την ανοικτή μέθοδο συντονισμού, μέσω προτάσεων και όχι συστάσεων, που να απαιτούν ομοφωνία του Συμβουλίου για την τροποποίησή τους,

4.4.5.2. το ίδιο θα έπρεπε να ισχύει και όσον αφορά την παρέμβαση της Επιτροπής στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης: οι συστάσεις της Επιτροπής, περιλαμβανομένων των κυρώσεων θα έπρεπε να είναι προτάσεις που να απαιτούν ομοφωνία του Συμβουλίου για την εφαρμογή τους,

4.4.5.3. οι αποφάσεις που αφορούν στην οικονομική πολιτική στη ζώνη του ευρώ και στα προβλήματα που συνδέονται με το ευρώ θα έπρεπε να λαμβάνονται από τους υπουργούς Οικονομικών της ζώνης του ευρώ, οι οποίοι θα συνεδριάζουν στο Συμβούλιο οικονομικών — δημοσίων οικονομικών, παρά την ενίσχυση του εσωτερικού οικονομικού διαλόγου τους και με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στα πλαίσια της ευρωζώνης,

4.4.5.4. η εξωτερική εικόνα του ευρώ θα έπρεπε να ενοποιηθεί, κυρίως μέσω της Επιτροπής,

4.4.5.5. η ανάληψη φορολογικής εναρμόνισης θα πρέπει να καταστεί δυνατή μέσω της μη υποχρεωτικής ομοφωνίας του Συμβουλίου για τις αποφάσεις που αφορούν φορολογικά θέματα και συνδέονται άμεσα με τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, ενώ τα κράτη θα πρέπει να είναι ελεύθερα να καθορίζουν τα επίπεδα φορολόγησης.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

- το «Σχέδιο πρότασης οδηγίας (Euratom) του Συμβουλίου με την οποία προσδιορίζονται οι βασικές υποχρεώσεις και αρχές σχετικά με την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων» και
- το «Σχέδιο πρότασης οδηγίας (Euratom) του Συμβουλίου σχετικά με τη διαχείριση των αναλωμένων ραδιενεργών καυσίμων και των ραδιενεργών αποβλήτων» (το έγγραφο της Επιτροπής δεν υπάρχει ακόμη στα ελληνικά (28.3.2003)· ως εκ τούτου: ελεύθερη μετάφραση τίτλου (για την ορολογία χρησιμοποιήθηκαν παλαιότερες οδηγίες της Επιτροπής όπως η COM(2002) 605 τελικό))

(COM(2003) 32 τελικό — 2003/0021 (CNS) — 2003/0022 (CNS))⁽¹⁾

(2003/C 133/15)

Στις 30 Ιανουαρίου 2003 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει, σύμφωνα με το άρθρο 31 της Συνθήκης ΕΚΑΕ, τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τα παραπάνω σχέδια.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Μαρτίου 2003, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Wolf.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 88 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ενέργεια που παράγεται από πυρηνική σχάση αποτελεί επί του παρόντος το 15 % της κατανάλωσης σε πρωτογενή ενέργεια (και το 35 % της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας) στην Ευρώπη, χωρίς να δημιουργεί αέρια βλαβερά για το κλίμα. Ωστόσο, η χρήση της ενέργειας αυτής είναι εξαιρετικά αμφισβητούμενη και οι απόψεις των κρατών μελών σχετικά διίστανται λόγω των κινδύνων ραδιενεργούς μόλυνσης που εγκυμονεί σε περίπτωση ατυχήματος αλλά και κατά την αποθήκευση των ραδιενεργών αποβλήτων. Συνεπώς, η ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων και της αποθήκευσης ραδιενεργών αποβλήτων αποτελεί βασικό στόχο και σε ό,τι αφορά την προστασία της υγείας του πληθυσμού. Η σημασία του θέματος αυτού υπογραμμίζεται άλλωστε και στην Πράσινη Βίβλο⁽²⁾ της Επιτροπής με τίτλο «Προς μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού» καθώς και στην αντίστοιχη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ⁽³⁾.

1.2. Στόχος της Συνθήκης ΕΚΑΕ, που υπογράφηκε το 1957 (Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας), ήταν να προσφέρει στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα μια εναλλακτική πηγή εφοδιασμού με εγχώρια ενέργεια και να περιορίσει την αυξανόμενη εξάρτηση από τις εισαγωγές πετρελαίου από τη Μέση Ανατολή⁽⁴⁾. Κατά τους όρους της Συνθήκης αυτής, η Κοινότητα οφείλει να θεσπίζει ομοιόμορφους κανόνες ασφαλείας για την προστασία της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων και να μεριμνά για

την εφαρμογή τους (Άρθρο 2 β) και άρθρο 30). Οι συμφωνίες που έχουν συναφθεί σχετικά με την προστασία της υγείας των εργαζομένων και του πληθυσμού από τις ιονίζουσες ακτινοβολίες, περιλαμβάνονται στην οδηγία 96/29/Ευρατόμ⁽⁵⁾ του Συμβουλίου.

1.3. Με στόχο την μεγαλύτερη ανταπόκριση στην υποχρέωση αυτή και ενόψει της επικείμενης διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή υποβάλλει δύο σχέδια προτάσεων οδηγιών (ΕΚΑΕ) του Συμβουλίου εκ των οποίων το ένα αφορά την ασφάλεια πυρηνικών εγκαταστάσεων και το άλλο την διαχείριση αναλωμένων ραδιενεργών καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων.

1.4. Και για τα δύο αυτά κείμενα ζητήθηκε η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 31 της Συνθήκης Ευρατόμ.

2. Στόχος και περιεχόμενο των σχεδίων πρότασης οδηγιών της Επιτροπής

2.1. Προσδιορισμός βασικών υποχρεώσεων και γενικών αρχών στον τομέα της ασφάλειας πυρηνικών εγκαταστάσεων

Σκοπός της οδηγίας αυτής είναι η θέσπιση δέσμης μέτρων, μέσω των οποίων η Κοινότητα θα μπορεί αφενός να προωδεί την περαιτέρω ανάπτυξη και ολοκλήρωση υφιστάμενων συμφωνιών και ρυθμίσεων και να επιβάλει στα επιμέρους κράτη μέλη το σεβασμό των κοινών αρχών και των ρυθμίσεων που απορρέουν από αυτές και αφετέρου να διαπιστώνει αν τα κράτη μέλη ελέγχουν την εφαρμογή των εν λόγω κανόνων και ρυθμίσεων. Τα κράτη μέλη έχουν, ωστόσο, τη δυνατότητα να θεσπίζουν αυστηρότερες

(1) Τα έγγραφα της Επιτροπής περιλαμβάνουν επίσης μια ανακοίνωση προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την πυρηνική ασφάλεια στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την οποία, λόγω της σημασίας της, η ΕΟΚΕ έλαβε υπόψη στο κείμενο της γνωμοδότησης

(2) Πράσινη Βίβλος, COM(2000) 769 τελικό.

(3) ΕΕ C 221 της 7.8.2001, σ. 6.

(4) Πράσινη Βίβλος, COM(2000) 769 τελικό, σ. 40.

(5) ΕΕ L 159 της 29.6.1996, σ. 1.

ρυθμίσεις εάν το επιθυμούν. Ένα από τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή είναι η διασφάλιση της διάθεσης των απαραίτητων πόρων εκ μέρους των κρατών μελών, αφενός για την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων όσο λειτουργούν και αφετέρου για την διενέργεια εργασιών παροπλισμού. Οι πόροι για τον παροπλισμό θα πρέπει να διατίθενται μέσω της σύστασης κεφαλαίων παροπλισμού.

2.2. Διαχείριση αναλωμένων καυσίμων και ραδιενεργών αποβλήτων

Στόχος της οδηγίας αυτής είναι να δεσμευτούν τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν τις βέλτιστες, ως προς την υγεία του πληθυσμού, μεθόδους αειφόρου διαχείρισης των ραδιενεργών αποβλήτων των αναλωμένων καυσίμων ή άλλων πηγών ραδιενέργειας. Η οδηγία περιλαμβάνει και προτάσεις για την κατάρτιση δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος εντός του οποίου όλα τα κράτη μέλη οφείλουν να διαθέτουν εγκαταστάσεις τελικής αποθήκευσης, χωρίς να αποκλείεται η κοινή χρήση των εγκαταστάσεων αυτών από πολλά κράτη μέλη. Σύμφωνα με το σημερινό επίπεδο γνώσεων, πρόκειται για την ταφή σε κατάλληλα γεωλογικά στρώματα, τα οποία μπορούν να απομονώσουν μακρόβια ραδιενεργά απόβλητα κατά το απαιτούμενο χρονικό διάστημα, ώστε να μην κινδυνεύουν ο πληθυσμός και η βιόσφαιρα, και να διασφαλίζεται η προστασία της υγείας του πληθυσμού. Συγχρόνως, τονίζεται ότι είναι αναγκαίο να συνεχιστεί και να εντατικοποιηθεί η έρευνα τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο και ότι χρειάζεται απόλυτη διαφάνεια κατά την ανεύρεση λύσεων ώστε να διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη της κοινής γνώμης.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Και οι δύο πτυχές, δηλαδή αφενός ο ενεργειακός εφοδιασμός και η ένταξή του στην ενιαία αγορά ως αποτέλεσμα της πολιτικής βούλησης των κρατών μελών και αφετέρου, οι επιπτώσεις ενδεχόμενων ατυχημάτων σε πυρηνικές εγκαταστάσεις και η ραδιενεργός μόλυνση ως φυσικό τους αποτέλεσμα, αποτελούν διασυννοριακά θέματα που αφορούν όλα τα κράτη μέλη και υπερβαίνουν μάλιστα το κοινοτικό έδαφος. Είναι, επομένως λογικό και σκόπιμο να θεωρηθούν και οι δύο αυτές πτυχές ως κοινοτικοί στόχοι. Γενικά, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη σχετική πρωτοβουλία της Επιτροπής όσον αφορά την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων και τη διαχείριση ραδιενεργών αποβλήτων καθώς και τους στόχους των δύο προτεινόμενων οδηγιών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική την πτυχή της ασφάλειας των πυρηνικών εγκαταστάσεων στα υποψήφια κράτη μέλη και την ένταξή τους σε ένα κοινοτικό ρυθμιστικό πλαίσιο. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει ενδοιασμούς ως προς το περιεχόμενο ορισμένων σημείων και θεωρεί ότι ορισμένα άλλα σημεία χρειάζεται να διευκρινισθούν περισσότερο.

3.2. Η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει επανειλημμένα⁽¹⁾ το μακροπρόθεσμα ανεπίλυτο πρόβλημα του ενεργειακού εφοδιασμού και έχει επίσης τονίσει το σημαντικό ρόλο της πυρηνικής ενέργειας στην επίλυση αυτού του προβλήματος. Επειδή ο ενεργειακός εφοδιασμός του πληθυσμού λειτουργεί ικανοποιητικά από δεκαετίες, αλλά και επί του παρόντος, ενδέχεται να χαλαρώσει η συνειδητοποίηση εκ μέρους της κοινής γνώμης της σημασίας ενός μακροπρόθεσμου και αειφόρου ενεργειακού εφοδιασμού. Επίσης, μπορεί για τον ίδιο λόγο να υποτιμηθούν οι κίνδυνοι και οι συνέπειες του μελλοντικού περιορισμού των ενεργειακών πόρων.

3.3. Μολονότι το επίπεδο ασφαλείας των πυρηνικών εγκαταστάσεων στα σημερινά κράτη μέλη είναι υψηλό, έχει ιδιαίτερη σημασία και λόγω των διαφορετικών θέσεων που υιοθετούν τα κράτη μέλη όσον αφορά τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας, η θέσπιση κοινοτικών ρυθμίσεων για την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων και τη διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων και των αναλωμένων καυσίμων.

3.4. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή, κυρίως λόγω της σημασίας της προβληματικής αυτής και παρά την ύπαρξη πιθανών διαφορών, να προσεγγίσει το θέμα αυτό με αποφασιστικότητα και επιμονή αλλά και με την απαραίτητη ευελιξία, και να προβλέψει ικανοποιητικά χρονικά περιθώρια⁽²⁾ για τη διεξαγωγή συζήτησης στους κόλπους των κοινωνικών ομάδων, μεταξύ των οργάνων της Κοινότητας αλλά και μεταξύ των κρατών μελών. Συγχρόνως, θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή δεν θίγουν τις βασικές θέσεις των κρατών μελών σχετικά με την πυρηνική ενέργεια ή τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τις θέσεις αυτές.

3.5. Ένα σημείο που θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο αντιπαράθεσης, είναι η νομική θεμελίωση των μέτρων που προτείνει η Επιτροπή ως κοινοτική αποστολή, την οποία επί του παρόντος στηρίζει στα υφιστάμενα κείμενα, όπως στο άρθρο 2β)⁽³⁾ και άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚΑΕ. Μολονότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, με την απόφαση⁽⁴⁾ που εξέδωσε στις 10 Δεκεμβρίου 2002, υποστηρίζει την θέση αυτή της Επιτροπής και η ΕΟΚΕ δεν την αμφισβητεί, η ΕΟΚΕ συνιστά να θεμελιωθεί ρητά την κατάλληλη στιγμή η αρμοδιότητα της Κοινότητας για την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων και τη διαχείριση των αναλωμένων καυσίμων.

(1) Γνωμοδότηση για την «Πράσινη Βίβλο» ΕΕ C 221 της 7.8.2001, σ. 6 και γνωμοδότηση για τις ερευνητικές ανάγκες ΕΕ C 241 της 7.8.2001, σ. 3.

(2) Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή όρισε μια υπερβολικά σύντομη προθεσμία για την έκδοση γνωμοδότησης για ένα τόσο σημαντικό θέμα.

(3) «Για την εκπλήρωση της αποστολής της η Κοινότητα οφείλει κατά τους όρους της παρούσας Συνθήκης να θεσπίζει ομοιόμορφους κανόνες ασφαλείας για την προστασία της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων και να μεριμνά για την εφαρμογή τους.»

(4) Υπόθεση C-29/99.

3.5.1. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ αμφιβάλλει αν από την αρμοδιότητα αυτή μπορεί να εξαχθεί ανάλογη αρμοδιότητα της Κοινότητας όσον αφορά τη ρύθμιση της πρόβλεψης χρηματοοικονομικών πόρων για τον παροπλισμό πυρηνικών εγκαταστάσεων. Η ρύθμιση που προτείνει η Επιτροπή περιλαμβάνει αποκλειστικά διατάξεις διοικητικού και οργανωτικού χαρακτήρα με τις οποίες καθορίζεται μόνον ο τρόπος και η μορφή της χρηματοδότησης του παροπλισμού, χωρίς να θίγεται η πρακτική πτυχή της προστασίας της υγείας του πληθυσμού.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

Η ΕΟΚΕ, μολονότι, όπως τόνισε στις προηγούμενες παραγράφους, υποστηρίζει βασικά τους στόχους της Επιτροπής, επιθυμεί να προσθέσει ορισμένες διευκρινίσεις και να διατυπώσει ενδοιασμούς.

4.1. Σε ό,τι αφορά την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων, η ΕΟΚΕ συνιστά να μην θεσπιστούν νέοι, ανεξάρτητοι ορισμοί και νέες ρυθμίσεις αλλά να εφαρμοστούν οι ορισμοί και οι ρυθμίσεις του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας (ΙΑΕΟ), που έχει την έδρα του στη Βιέννη, ως κοινό σύστημα αναφοράς και συγχρόνως η Κοινότητα να ελέγχει την πλήρη και αυστηρή εφαρμογή τους από τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ συνιστά, όμως, επίσης να συμμετάσχει η Κοινότητα ενεργά και με εμπειρογνομosύνη στην περαιτέρω ανάπτυξη αυτών των ρυθμίσεων του ΙΑΕΟ. Παρόμοια συμμετοχή θα αποτελούσε άλλωστε σημαντική συμβολή στο γενικότερο στόχο της ασφαλούς και υπεύθυνης χρήσης της πυρηνικής ενέργειας. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει και την πρόθεση της Επιτροπής να επιτύχει τη συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων του WENRA ⁽¹⁾ και του NRWG. ⁽²⁾

4.2. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι οι οδηγίες για την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων και η διαδικασίας ελέγχου που προβλέπουν πρέπει να καθιστούν σαφές ότι η έκταση και ο τομέας των αρμοδιοτήτων των υπηρεσιών ασφαλείας των κρατών μελών θα διασφαλιστούν στο ακέραιο καθώς και ότι ο φορέας εκμετάλλευσης πυρηνικών εγκαταστάσεων θα εξακολουθεί να φέρει την πλήρη ευθύνη για την ασφαλή λειτουργία των εν λόγω εγκαταστάσεων. Άλλωστε, αυτό επιβάλλεται και από την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», αρχή στην οποία η ΕΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία.

4.3. Επίσης, οι διαδικασίες ελέγχου που προβλέπει η Επιτροπή δε θα πρέπει να επιβαρύνουν επιπλέον την εποπτεία των πυρηνικών εγκαταστάσεων αλλά να επικεντρώνονται στον έλεγχο και τη διαπίστωση ότι τα κράτη μέλη και οι αρμόδιες αρχές τους ανταποκρίνονται πλήρως στα καθήκοντά τους όσον αφορά τα κοινά πρότυπα ασφαλείας μόλις τεθούν σε ισχύ. Ενδεχομένως η Επιτροπή θα μπορεί να προβεί προηγουμένως στη διενέργεια

ελέγχου ⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ προτείνει σχετικά να συμπληρωθεί το άρθρο 12.1 της πρότασης οδηγίας ως εξής: «...προκειμένου να διατηρηθεί ένα υψηλό επίπεδο πυρηνικής ασφαλείας η Επιτροπή διενεργεί έλεγχο στις αρχές εποπτείας της ασφαλείας, με βάση τις κοινές προδιαγραφές ασφαλείας που περιλαμβάνονται στο άρθρο 7.1 μετά την έναρξη της ισχύος τους».

4.4. Σχετικά με την υλοποίηση των διαδικασιών που προβλέπονται στην οδηγία ή τις οποίες συνιστά η ΕΟΚΕ καθώς και σχετικά με το χρονοδιάγραμμα της εφαρμογής τους, είναι ωστόσο απαραίτητο να διευκρινιστεί και να διασφαλιστεί ότι οι πυρηνικές εγκαταστάσεις που ήδη λειτουργούν ή σχεδιάζονται στα κράτη μέλη και οι οποίες ανταποκρίνονται στα ισχύοντα ήδη πολύ υψηλά πρότυπα ασφαλείας των σημερινών κρατών μελών, δε θα πρέπει να περιοριστούν, να τύχουν δυσμενούς μεταχείρισης ή να εμποδιστεί η λειτουργία ή κατασκευή τους χωρίς σοβαρό λόγο. Παρόμοια προσέγγιση ανταποκρίνεται άλλωστε και στην επιδιωκόμενη ισορροπία μεταξύ της αρχής της διατήρησης κεκτημένων δικαιωμάτων και της ασφαλείας του προγραμματισμού καθώς και της νομικής ασφαλείας αλλά και της εγγύησης του ανώτατου δυνατού επιπέδου ασφαλείας. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν λαμβάνει θέση στην πρότασή της σχετικά με το σημαντικό αυτό θέμα και προτείνει γι αυτό ανάλογη συμπλήρωση του άρθρου 7.1 της πρότασης οδηγίας με το ακόλουθο περιεχόμενο: «Τα κράτη μέλη επιβάλλουν στις επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται πυρηνικές εγκαταστάσεις,την εφαρμογή των σχετικών κοινών προδιαγραφών ασφαλείας. Οι προθεσμίες εντός των οποίων θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή οι κοινές προδιαγραφές ασφαλείας καθώς και οι λεπτομερείς διατάξεις εφαρμογής, θα καθοριστούν στα πλαίσια μελλοντικών συμπληρώσεων της πρότασης οδηγίας».

4.5. Κρίνεται επιπλέον σκόπιμο, οι σχετικές τεχνικές προδιαγραφές και τα μέτρα που προβλέπονται για τον έλεγχο της εφαρμογής τους να σχεδιάζονται κατά τρόπο που να προκαλεί και να ευνοεί (i) την ανάπτυξη μιας ορισμένης καινοτομίας όσον αφορά την εξέλιξη των πυρηνικών εγκαταστάσεων και των διατάξεων ασφαλείας και (ii) την ανάπτυξη ανταγωνισμού στα πλαίσια των κανόνων της ενιαίας αγοράς και της αναζήτησης των βέλτιστων σχεδίων και τεχνικών λύσεων. Στόχος πρέπει να είναι τόσο η τήρηση των προτύπων ασφαλείας όπως περιγράφονται στο σημείο 4.3 όσο και η συνεχής περαιτέρω εξέλιξη της επιστημονικής και τεχνολογικής πτυχής των πυρηνικών εγκαταστάσεων, των διατάξεων ασφαλείας και των διαδικασιών εξάλειψης αποβλήτων προκειμένου να διασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή προστασία της υγείας του πληθυσμού και να περιοριστούν στο ελάχιστο οι κίνδυνοι.

4.5.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει σχετικά ότι ο ασαφής όρος που χρησιμοποιεί η Επιτροπή στην πρότασή της (άρθρο 1, σημείο 1, ψηφίο α) «να προστατεύονται κατάλληλα» πρέπει να αντικατασταθεί από τη φράση «σύμφωνα με τους στόχους προστασίας που περιλαμβάνει η οδηγία 96/29/ΕΚΑΕ ⁽⁴⁾ του Συμβουλίου».

⁽¹⁾ Ένωση Επιτροπών Εποπτείας της Πυρηνικής Ενέργειας της Δυτικής Ευρώπης

⁽²⁾ Ομάδα εργασίας των Επιτροπών Εποπτείας της Πυρηνικής Ενέργειας.

⁽³⁾ Ιδιαίτερα στα υποψήφια κράτη μέλη, με γνώμονα τα μέτρα ασφαλείας που ισχύουν στα σημερινά κράτη μέλη.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 159 της 29.6.1996, σ. 1.

4.6. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει καταρχήν την πρόθεση της Επιτροπής να διασφαλίσει τη διαθεσιμότητα των απαραίτητων χρηματοοικονομικών πόρων για τον παροπλισμό πυρηνικών εγκαταστάσεων. Θεωρεί όμως ότι τα περισσότερα κράτη μέλη ήδη εφαρμόζουν αποτελεσματικές ρυθμίσεις για το σκοπό αυτό. Αντιθέτως, οι πόροι που προτείνει η Επιτροπή ενδέχεται να αφήνουν ελάχιστα περιθώρια στους φορείς εκμετάλλευσης της εγκατάστασης ή στα κράτη μέλη όσον αφορά την επιλογή της οικονομικότερης διαδικασίας.

4.6.1. Ανεξάρτητα από την ασάφεια που διαπιστώνεται όσον αφορά τη νομική βάση (βλ. επίσης 3.5.1) της αρμοδιότητας της Κοινότητας σε αυτό το ειδικό θέμα χρηματοδότησης, η ΕΟΚΕ συνιστά και για αντικειμενικούς λόγους να ανήκει και στο μέλλον η αρμοδιότητα αυτή αποκλειστικά στα κράτη μέλη. Συνιστά, επίσης, να διατίθεται στους φορείς εκμετάλλευσης ελευθερία επιλογής όσον αφορά την εξεύρεση του οικονομικότερου και ασφαλέστερου τρόπου συγκέντρωσης αποθεματικού κεφαλαίου εντός των κρατών μελών, στα πλαίσια του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού. Με αυτή την έννοια η εξασφάλιση κεφαλαίων παροπλισμού, που προτείνει η Επιτροπή, δε μπορεί να αποτελεί παρά μια από τις δυνατότητες επιλογής. Επίσης, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επαναλάβει όσα διατύπωσε στο σημείο 4.4, και να τονίσει ότι και σχετικά με το θέμα αυτό είναι αναγκαίο να υπάρχει ισορροπία μεταξύ αφενός της διασφάλισης κεκτημένων δικαιωμάτων και των πτυχών της ασφάλειας του προγραμματισμού και της νομικής ασφάλειας και αφετέρου της διασφάλισης του υψηλότερου δυνατού επιπέδου ασφαλείας.

4.6.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί επίσης με την πρόταση της Επιτροπής (άρθρο 2 σημείο 10) ότι τα «συμβατικά απόβλητα», δηλαδή τα μη ραδιενεργά απόβλητα που προκύπτουν κατά τον παροπλισμό πυρηνικών εγκαταστάσεων, θα πρέπει να υποβληθούν σε επεξεργασία και να απομακρυνθούν με βάση τις σχετικές ισχύουσες διατάξεις. Συνεπώς, η διαχείριση των εν λόγω αποβλήτων δεν αποτελεί κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ αντικείμενο των άρθρων που εξετάζονται στα σημεία 4.6 και 4.6.1.

4.7. Οι οδηγίες που προτείνει η Επιτροπή για τη διαχείριση πυρηνικών αποβλήτων προβλέπουν επίσης ορισμένα χρονοδιαγράμματα για την έκδοση αδειών λειτουργίας των τόπων αποθήκευσης και ιδίως προβλέπουν ότι όλα τα κράτη μέλη στα οποία απαιτείται η εξάλειψη αναλωμένων ραδιενεργών καυσίμων, πρέπει να έχουν εκδώσει την άδεια λειτουργίας του τόπου τελικής αποθήκευσης έως το 2018 το αργότερο. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι σε καμία περίπτωση η χρονικά απεριόριστη αποθήκευση στην επιφάνεια του εδάφους ή σε μικρό βάθος (υψηλά) ραδιενεργών αναλωμένων καυσίμων, που δεν προορίζονται για επεξεργασία, δεν μπορεί να αποτελεί κατάλληλη ή εναλλακτική μέθοδο σε σχέση με την ταφή αποβλήτων.

4.8. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το χρονοδιάγραμμα που προτείνει η Επιτροπή, παρά το γεγονός ότι η προθεσμία του 2018 φαίνεται μακρά, μπορεί να είναι υπερβολικά σύντομο, με αποτέλεσμα τα κράτη μέλη και τα υποψήφια κράτη μέλη να μην είναι εγκαίρως σε θέση όχι μόνο να βρουν κατάλληλη λύση αλλά και να επιτύχουν την πολιτική αποδοχή της λύσης αυτής. Η σύντομη εξεύρεση ορθής λύσης αυξάνει και το μέτρο της εφικτής

ασφάλειας. Κάθε κράτος μέλος που διαθέτει πυρηνικές εγκαταστάσεις θα πρέπει καταρχήν να ορίσει στην επικράτειά του τουλάχιστον έναν κατάλληλο χώρο αποθήκευσης. Συγχρόνως, όμως πρέπει ομάδες κρατών μελών ή κρατών που έχουν κοινά σύνορα να μπορούν να ενεργούν από κοινού ή να ορίζουν εθελούσια κοινό χώρο αποθήκευσης. Παρόμοιες κοινές ενέργειες θα πρέπει να προβλέπονται ρητά στα προγράμματα διαχείρισης ραδιενεργών αποβλήτων που καταρτίζουν από κοινού δύο ή περισσότερα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει σχετικά την οδηγία του Συμβουλίου 92/3 Ευρατόμ⁽¹⁾ στην οποία τονίζεται ότι η εισαγωγή ραδιενεργών αποβλήτων σε κράτος μέλος είναι δυνατή μόνο με την έγκριση του κράτους αυτού. Η διάταξη αυτή αφορά μεν μόνο την εποπτεία και τον έλεγχο της αποθήκευσης ραδιενεργών αποβλήτων, ωστόσο η ΕΟΚΕ συνιστά να διατυπωθεί ρητά στο άρθρο 4.1. ότι κανένα κράτος μέλος δεν υποχρεούται να εισαγάγει ή να εξαγάγει οποιαδήποτε ραδιενεργά απόβλητα όταν αυτό είναι αντίθετο με την σχετική εθνική του νομοθεσία.

4.9. Σε αναλογία με το σημείο 4.1, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι όσον αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων, είναι αφενός απαραίτητο να εναρμονισθούν οι ορισμοί που χρησιμοποιούν τα κράτη μέλη και αφετέρου ότι θα ήταν σκόπιμο να χρησιμοποιούνται, όπου αυτό είναι εφικτό, οι ορισμοί και οι τεχνικές διατάξεις του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας (ΑΙΕΑ). Πριν από τη θέσπιση νέων ορισμών ή ρυθμίσεων διαφορετικών από αυτές του ΙΑΕΟ, θα ήταν σκόπιμο να εξετασθεί προπαντός πώς θα μπορούσαν να συμπληρωθούν ή να εξαλειφθούν τα κενά ή οι ανεπάρκειες που παρουσιάζουν οι διατάξεις του Οργανισμού.

4.10. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η διαδικασία χορήγησης αδειών θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από διαφάνεια και να επιτρέπει την κατάλληλη συμμετοχή ενδεχόμενων ενδιαφερομένων μέσω της εφαρμογής ελάχιστων διαδικαστικών κανόνων. Διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι το θέμα αυτό ήδη ρυθμίζεται στην οδηγία 97/11 ΕΟΚ του Συμβουλίου (της 27ης Μαρτίου 1997)⁽²⁾ και συνιστά να ενεργούν τα κράτη μέλη ανάλογα, εάν δεν το πράττουν ήδη⁽³⁾.

4.11. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ιδιαίτερη ικανοποίησή της για την πρόθεση της Επιτροπής να υποστηρίξει και να συντονίσει στο μέλλον σε κοινοτικό επίπεδο την έρευνα στον τομέα της ασφάλειας των πυρηνικών εγκαταστάσεων και της διαχείρισης ραδιενεργών αποβλήτων. Έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα⁽⁴⁾ την ανάγκη να τύχουν τα προγράμματα αυτά κατάλληλης και μαζικής υποστήριξης. Παρόμοια υποστήριξη αποτελεί ουσιαστική συμβολή στην επίτευξη της βέλτιστης δυνατής προστασίας της υγείας του πληθυσμού. Καλεί συνεπώς τα κράτη μέλη να συμμετάσχουν ουσιαστικά και με εντατικότερο τρόπο στην επιδίωξη του στόχου αυτού και βάσει των εθνικών προγραμμάτων.

(1) ΕΕ L 35 της 12.2.1992, σ. 24.

(2) ΕΕ L 73 της 14.3.1997, σ. 5.

(3) Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει επίσης σχετικά τη δεσμευτική, από άποψη διεθνούς δικαίου, Σύμβαση ESPOO των Ηνωμένων Εθνών της 25ης Φεβρουαρίου 1991, που τέθηκε σε ισχύ στις 10 Σεπτεμβρίου 1997.

(4) ΕΕ C 260 της 17.9.2001, σ. 6 και ΕΕ C 241 της 7.10.2002, σ. 3.

5. Συμπεράσματα

Η ΕΟΚΕ

- τονίζει το θεμελιώδες καθήκον των κρατών μελών να διασφαλίζουν την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων και της διαχείρισης των ραδιενεργών αποβλήτων,
- επιδοκιμάζει καταρχήν την πρωτοβουλία της Επιτροπής προς αυτή την κατεύθυνση και ιδιαίτερα όσον αφορά την εναρμόνιση των ρυθμίσεων και ενόψει της ένταξης των νέων κρατών μελών,
- δεν αμφισβητεί την αρμοδιότητα της Κοινότητας στον τομέα αυτό, αρμοδιότητα που απορρέει σαφώς από την αρμοδιότητά της για την προστασία της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων, αμφισβητεί όμως την εν λόγω αρμοδιότητα όσον αφορά την προτεινόμενη σύσταση κεφαλαίων παροπλισμού,
- συνιστά να διατηρηθούν ακέραιες οι αρμοδιότητες των κρατών μελών και των εθνικών αρχών πυρηνικής ασφάλειας και να φέρουν και στο μέλλον οι φορείς εκμετάλλευσης πυρηνικών εγκαταστάσεων την πλήρη και αποκλειστική ευθύνη για την ασφαλή λειτουργία τους, («ο ρυπαίνουν πληρώνει»)
- συνιστά να μην θεσπισθούν νέες τεχνικές ρυθμίσεις και νέοι ορισμοί, αλλά να διασφαλιστεί η εφαρμογή των ρυθμίσεων του ΔΟΑΕ και να συμμετάσχει η Κοινότητα στην περαιτέρω ανάπτυξή τους,
- προτείνει να ερμηνεύονται οι ρυθμίσεις και να διασφαλίζεται η εφαρμογή τους κατά τρόπο που να ενθαρρύνει και να προκαλεί την καινοτομία όσον αφορά την περαιτέρω εξέλιξη των επιμέρους συστημάτων ασφάλειας και διαχείρισης αποβλήτων και να ενθαρρύνεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των συστημάτων αυτών,
- συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία κάθε κράτος μέλος οφείλει να φροντίζει για την αποθήκευση των πυρηνικών αποβλήτων που παράγονται στην επικράτειά του σε κατάλληλα γεωλογικά στρώματα μεγάλου βάθους, χωρίς αυτό να αποκλείει την εθελοντική συνεργασία γειτονικών κρατών μελών. Συνιστά, ωστόσο, να διαμορφωθεί με μεγαλύτερη ελαστικότητα το χρονοδιάγραμμα για την χορήγηση άδειας λειτουργίας των τόπων τελικής αποθήκευσης εκ μέρους των κρατών μελών και να προσαρμοστεί στις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε χώρας,
- υποστηρίζει την Επιτροπή στην πρόθεσή της να διασφαλίσει τη διάθεση ικανοποιητικών πόρων εκ μέρους των κρατών μελών για τον παροπλισμό πυρηνικών εγκαταστάσεων αλλά συνιστά να επαφίεται η αρμοδιότητα αυτή αποκλειστικά στα κράτη μέλη,
- συνιστά να διευκρινισθεί και να διασφαλισθεί, μέσω της αναδιατύπωσης των άρθρων 7 παράγραφος 1 και 12, παράγραφος 1, ότι κατά την υλοποίηση των διαδικασιών που προτείνονται στην οδηγία καθώς και κατά την εφαρμογή του χρονοδιαγράμματος της υλοποίησής της, οι υφιστάμενες ή προγραμματισμένες πυρηνικές εγκαταστάσεις, στο βαθμό που ανταποκρίνονται στα υψηλά πρότυπα ασφαλείας των σημερινών κρατών μελών, δε θα εμποδιστούν, τύχουν δυσμενούς μεταχείρισης, ή περιοριστούν και ότι επομένως πρέπει να ληφθούν με ισορροπημένο τρόπο υπόψη και οι αρχές της διατήρησης κεκτημένων δικαιωμάτων καθώς και η ασφάλεια προγραμματισμού και η νομική ασφάλεια,
- υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να προωθήσει εντατικά και στο μέλλον την έρευνα στον τομέα της ασφάλειας πυρηνικών εγκαταστάσεων και διαχείρισης πυρηνικών αποβλήτων και να συντονίσει την έρευνα αυτή σε κοινοτικό επίπεδο. Κρίνει ότι η προσέγγιση αυτή αποτελεί σημαντική συμβολή στην επίτευξη της βέλτιστης δυνατής προστασίας της υγείας του πληθυσμού στο μέλλον. Καλεί επίσης τα κράτη μέλη να συμμετάσχουν εντατικότερα και με ουσιαστικό τρόπο στην προσπάθεια αυτή.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Για έναν ΠΟΕ με ανθρώπινο πρόσωπο: οι προτάσεις της ΕΟΚΕ»

(2003/C 133/16)

Στις 17 Ιανουαρίου 2002 και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με το ανωτέρω θέμα.

Το τμήμα «Εξωτερικών σχέσεων», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 12 Μαρτίου 2003, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Δημητριάδη.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 89 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 1 αποχή την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Σύνοψη

1.1. Έναν χρόνο μετά την Υπουργική Διάσκεψη της Ντόχα ο ΠΟΕ αναζητεί λύσεις στα κρίσιμα προβλήματα που απασχολούν τα Κράτη — Μέλη του και τους λαούς τους και προέρχονται από την απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου. Έχοντας την εμπειρία των πολύχρονων γύρων εμπορικών διαπραγματεύσεων της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (General Agreement on Tariffs and Trade — GATT) και τις κατευθυντήριες αρχές των αποφάσεων των Υπουργικών Διασκέψεων (Σιγκαπούρη, Γενεύη ⁽¹⁾, Σεάτλ ⁽²⁾, Ντόχα) βρίσκεται μπροστά σε μία στιγμή αποφάσεων οι οποίες θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τους τις νέες συνθήκες που επικρατούν στην παγκόσμια οικονομία (προβλήματα από την απελευθέρωση του εμπορίου, περιβαλλοντολογικά προβλήματα, αγροτικές αναδιαρθρώσεις, κ.λπ.) αλλά και τις αντιδράσεις της παγκόσμιας κοινότητας στα κρίσιμα ανθρωπιστικά — κοινωνικά προβλήματα (κοινωνικές ανισότητες, διεύρυνση φτώχειας, επικίνδυνες επιδημίες κ.λπ.).

1.2. Μετά την 4η Υπουργική Διάσκεψη (Ντόχα) η οποία έθεσε στο επίκεντρο των εμπορικών διαπραγματεύσεων την αειφόρο ανάπτυξη και ενόψει της 5ης Υπουργικής Διάσκεψης (Κανκούν — Μεξικό) ο ΠΟΕ καλείται ως προς τις εξωτερικές δραστηριότητές του να δείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες — μέλη του (ΛΑΧ) με τη μεταφορά πόρων και τεχνογνωσίας και ως προς τις εσωτερικές λειτουργίες του να προχωρήσει στην κατάργηση στεγανών (όπου αυτά υφίστανται) και να επιτρέψει τη δημιουργία κοινοβουλευτικής εποπτείας με παράλληλη διαβούλευση — ενημέρωση με τους φορείς της οργανωμένης Κοινωνίας των Πολιτών, σύμφωνα με το παράδειγμα του ΟΗΕ και της Επιτροπής.

1.3. Η παρούσα γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για τον ΠΟΕ έρχεται να συμπληρώσει προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, οι οποίες προετοιμάστηκαν ενόψει των διαφόρων Υπουργικών Διασκέψεων

του και ασχολήθηκαν κατ' κύριο λόγο με την ημερήσια διάταξη και τα τεχνικά θέματα που περιλαμβάνονταν στους διάφορους γύρους διαπραγματεύσεων. Σκοπός της είναι να συμβάλλει εποικοδομητικά στον παγκόσμιο διάλογο και στις προσπάθειες της Επιτροπής που βρίσκονται σε εξέλιξη ώστε να αποκτήσει ο διεθνής αυτός οργανισμός ένα πιο ανθρώπινο πρόσωπο και να ικανοποιήσει έτσι τα δίκαια αιτήματα των υπό ανάπτυξη χωρών αλλά και των φορέων της οργανωμένης Κοινωνίας των Πολιτών οι οποίοι τον κατηγορούν για έλλειψη ευαισθησίας, διαφάνειας, προσαρμοστικότητας και ευελιξίας.

1.4. Για την καλύτερη θεσμοδότηση των παραπάνω η ΕΟΚΕ προτείνει:

1.4.1. Τη δημιουργία μίας κοινοβουλευτικής διάστασης του ΠΟΕ παρά τις υφιστάμενες δυσκολίες μίας τέτοιας πρότασης, με σκοπό να διευρυνθεί ο δημοκρατικός διάλογος αλλά και να υπάρξει ουσιαστική παρέμβαση εκλεγμένων εκπροσώπων στις λειτουργίες του.

1.4.2. Την καθιέρωση θεσμοθετημένου διαλόγου μεταξύ ΠΟΕ και των φορέων της οργανωμένης Κοινωνίας των πολιτών, αφού γίνει η αναγκαία επιβεβαίωση — αναγνώριση των φορέων αυτών και αφού καθιερωθεί ένα συγκεκριμένος — διαρθρωμένος κώδικας επικοινωνίας.

1.4.3. Την καθιέρωση θεσμοθετημένου διαλόγου μεταξύ του ΠΟΕ και των λοιπών διεθνών Οργανισμών (ΟΗΕ, ΔΤ, ΔΝΤ, ΟΟΣΑ, ΔΟΕ κ.λπ.) αλλά και περιφερειακών διακρατικών οργανισμών ώστε να υπάρξει συντονισμός δράσεων για την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων και την αποφυγή αλληλοσυγκρουόμενων προγραμμάτων και κατασπατάληση πόρων.

1.4.4. Τη συνεχή και αδιάλειπτη ενίσχυση των ΛΑΧ ώστε να καταστεί ουσιαστική και γόνιμη η συμμετοχή τους στις διαδικασίες του ΠΟΕ με τη μεταφορά πόρων και τεχνογνωσίας. Αναγνωρίζεται ότι μια σημαντική συνιστώσα είναι ότι μεταξύ των ΛΑΧ υφίστανται σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες έτσι ώστε να απαιτείται περιστασιακά η δημιουργία κατηγοριών και διαχωρισμού μεταξύ αυτών.

(1) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 18ης Ιουνίου 1998 σχετικά με δεύτερη Διάσκεψη Υπουργών του ΠΟΕ — ΕΕ C 210 της 6.7.1998.

(2) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Δεκεμβρίου 1999 για την τρίτη Υπουργική Διάσκεψη του ΠΟΕ στο Seattle — ΕΕ C 296 της 18.10.2000.

1.4.5. Να επιδειχθεί ιδιαίτερη ευαισθησία στα κρίσιμα θέματα που αντιμετωπίζουν οι υπό ανάπτυξη χώρες και αφορούν τη φτώχεια ⁽¹⁾, τις επιδημίες, το περιβάλλον και τις γεωργικές καλλιέργειες όταν αυτά άπτονται εμπορικών πολιτικών και βρίσκονται εντός των σκοπών του ΠΟΕ.

1.5. Η ΕΟΚΕ τονίζει την άμεση ανάγκη χάραξης μίας διεθνούς στρατηγικής που θα οδηγήσει σε μία ισόρροπη ανάπτυξη και ευημερία των λαών με ιδιαίτερη ευαισθησία στα θέματα περιβάλλοντος και συνθηκών εργασίας.

1.6. Η ΕΟΚΕ επίσης τονίζει την ανάγκη χάραξης μίας διεθνούς στρατηγικής για την προστασία των καταναλωτών.

2. Διεθνής Οικονομική κατάσταση — Οικονομική εξέλιξη των αναπτυσσόμενων και λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών

2.1. Η κατάργηση των εμπορικών και μη φραγμών σε παγκόσμιο επίπεδο οδήγησε σταδιακά στη δημιουργία μιας νέας τάξης πραγμάτων στο διεθνές εμπόριο με σημαντικές θετικές και αρνητικές επιπτώσεις. Η σημαντικότερη συνέπεια αυτής της εξέλιξης είναι αναμφίβολα η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση των εθνικών οικονομιών από τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές. Αυτή η αλληλεξάρτηση των οικονομιών συνδυαζόμενη με τη χρήση των νέων τεχνολογικών εργαλείων, τα οποία έδωσαν ταχύτατους ρυθμούς στις διεθνείς συναλλαγές, καθιστά ιδιαίτερα επιτακτική την ανάγκη ελέγχου των παγκόσμιων συναλλαγών μέσω της ύπαρξης και λειτουργίας θεσμοθετημένων Διεθνών Οργανισμών. Επίσης απαιτεί τη στενή συνεργασία μεταξύ τους ώστε να μη δημιουργούνται αλληλοσυγκρουόμενες δράσεις και στρατηγικές ιδιαίτερα σε περιοχές οι οποίες εξαρτούν την οικονομική τους ανάπτυξη από τη διεθνή βοήθεια και τα προγράμματα των Διεθνών Οργανισμών.

2.2. Η ανάπτυξη του εμπορίου χωρίς σύνορα και η αύξηση των συναλλαγών μπορεί να αποφέρει μακροπρόθεσμα οφέλη παγκόσμια ⁽²⁾, ωστόσο η παρουσία των διεθνών οργανισμών και οι διεθνείς ρυθμίσεις καθίστανται αναγκαίες για να αποφευχθούν αφενός οι βραχυχρόνιες αρνητικές επιδράσεις της άνευ κανόνων φιλελευθεροποίησης στις ασθενέστερες οικονομικά χώρες και αφετέρου για να αποτρέπουν τις μεμονωμένες μονομερείς, διμερείς ή πολυμερείς ρυθμίσεις οι οποίες επαναφέρουν σύνορα και εμπόδια στην ελεύθερη διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών. Την αναγκαιότητα

αυτή καλύπτει ο ΠΟΕ ο οποίος ιδρύθηκε μετά από μακροχρόνιες διεθνείς διαπραγματεύσεις και στον οποίο συμμετέχουν οικειοθελώς η συντριπτική πλειοψηφία των κρατών μελών του πλανήτη.

2.3. Παρά την ύπαρξη καλών προθέσεων (Διάσκεψη ΟΗΕ Χιλιετίας, Διάσκεψη ΟΗΕ για την Πείνα, Διάσκεψη ΟΗΕ για την Αειφόρο Ανάπτυξη) και την παρουσία διαφόρων πρωτοβουλιών και προγραμμάτων παγκόσμια, το ένα πέμπτο της ανθρωπότητας ⁽³⁾ βρίσκεται κάτω από τα όρια της φτώχειας (το όριο απόλυτης φτώχειας ορίζεται σε USD 1 ημερησίως) και αυτό αποδεικνύει το τεράστιο μέγεθος της πρόκλησης για τους ισχυρούς της παγκόσμιας οικονομίας και την ανεπάρκεια των μέχρι σήμερα εξελισσόμενων πολιτειών. Η απελπιστική κατάσταση διαβίωσης ⁽⁴⁾ μεγάλου τμήματος του πληθυσμού της γης, δημιουργεί αλυσιδωτές αντιδράσεις ανεξέλεγκτων συνεπειών.

2.4. Οι αντιδράσεις της οργανωμένης Κοινωνίας των Πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των ΜΚΟ και των κοινωνικών εταίρων, σε όλες τις διασκέψεις των Διεθνών Οργανισμών, δείχνουν το τεράστιο μέγεθος του προβλήματος σε όλο τον πλανήτη. Τα μηνύματα που άρχισαν πλέον να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη από όλους τους Διεθνείς Οργανισμούς και κυρίως από τον ΠΟΕ είναι η ανάγκη χάραξης μίας διεθνούς στρατηγικής που θα οδηγήσει σε μια ισόρροπη ανάπτυξη και ευημερία των λαών καθώς και στην επικράτηση και εμβάθυνση της δημοκρατίας σε ολόκληρο τον πλανήτη. Πραγματικά οι δύσκολες σημερινές συγκυρίες, οικονομικές και κοινωνικές, οδηγούν στην ανάγκη παγκόσμιας συνεργασίας μεταξύ των αναπτυσσόμενων και των αναπτυσσόμενων χωρών, είτε μέσω των υπάρχοντων διεθνών οργάνων είτε με τη δημιουργία νέων όπου υφίσταται κενό.

2.5. Η απελευθέρωση των αγορών και του διεθνούς εμπορίου, την τελευταία δεκαετία, προσέφερε μία ευκαιρία σε ορισμένες ΛΑΧ ⁽⁴⁾ να βελτιώσουν το εισόδημα των πολιτών τους με πολύ ταχύτερους ρυθμούς από ό,τι τα προηγούμενα 50 χρόνια ⁽⁵⁾. Μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα τονίζουν τα οφέλη που

(1) Ψήφισμα Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την εκρίζωση της φτώχειας — P5_TA(2002) 0389.

(2) α) Η Διεθνής Τράπεζα θεωρεί ότι η απομάκρυνση όλων των εμπορικών εμποδίων θα αυξήσει το παγκόσμιο εισόδημα κατά 2,8 τρις. USD ΗΠΑ και θα βγάλει 320 εκ. ανθρώπους από τη φτώχεια μέχρι το 2015.

β) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που αφορά την προσέγγιση της ΕΕ για τον εμπορευματοζόμενο Γύρο της Χιλιετίας του ΠΟΕ — A5-0062/1999 — ΕΕ C 189 της 7.7.2000.

(3) World Bank — Annual Report 2002 — Chapter 1 — Meeting the Poverty Challenge: the World Bank's Goals and Strategies.

(4) Τριάντα από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες σε σύνολο σαράντα εννέα μέλη των Ην. Εθνών είναι μέλη του ΠΟΕ, οι εξής: Ανγκόλα, Μπαγκλαντές, Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο, Μπορουντί, Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία, Τσαντ, Τζιμπουτί, Γκάμπια, Γουινέα, Μπισάου, Αίθι, Λεσότο, Μαδαγασκάρη, Μαλάουι, Μαλδίβες, Μάλι, Μαυριτανία, Μοζαμβίκη, Μιανμάρ, Νιγηρία, Ρουάντα, Σιέρα Λεόνε, Σενεγάλη, Νήσοι του Σολομώντος, Τανζανία, Τόγκο, Ουγκάντα, Ζαΐρ και Ζάμπια (WT/COMTD/LCD/W/26, 8 Μαΐου 2002). Εννέα ακόμη λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες βρίσκονται σε διαδικασίες ένταξης, οι εξής: Μπουτάν, Καμπότζη, Πράσινο Ακρωτήριο, Λαϊκή Δημοκρατία του Λάος, Νεπάλ, Σαμόα, Σουδάν, Βανουάτου και Υεμένη (WT/COMTD/LCD/W/26, 8 Μαΐου 2002).

(5) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το άνοιγμα και τη δημοκρατία στο διεθνές εμπόριο A5-0331/2001, ΕΕ C 112Ε της 9.5.2002.

αποκόμισαν οι αναπτυσσόμενες χώρες από την ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων. Η μείωση των εμπορικών φραγμών τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις ΛΑΧ θα αποφέρει από το 2002 κέρδη ύψους USD 250 δις. έως USD 620 ετήσια, από τα οποία το ένα τρίτο θα προστεθεί στα εισοδήματα των ΛΑΧ⁽¹⁾. Επίσης η μείωση των αγροτικών επιδοτήσεων θα αυξήσει το παγκόσμιο εισόδημα περισσότερο από USD 128 δις. ετήσια από τα οποία USD 30 δις. θα μεταφερθούν στις ΛΑΧ.

2.6. Μία ομάδα 18 αναπτυσσόμενων χωρών, μεταξύ των οποίων το Μπαγκλαντές, η Κίνα, η Ινδία, η Γκάνα, το Νεπάλ, η Ουγκάντα και το Βιετνάμ, αύξησαν τις εξαγωγές τους ως ποσοστό του ΑΕγχΠ τους με ταχείς ρυθμούς, μετά το 1980. Πολλοί μελετητές πιστεύουν ότι αυτό οφείλεται στην απελευθέρωση των αγορών τους στον διεθνή ανταγωνισμό⁽²⁾, αλλά και για το θέμα αυτό υπάρχουν και αντιθέτες θεωρητικές απόψεις.

2.7. Η αύξηση του εισοδήματος των περισσότερο φτωχών — το φτωχότερο 20 % — στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη αύξηση του υπόλοιπου 80 %. Αυτό καταδείχθηκε στην Ανατολική Ασία, μία περιοχή με περισσότερο από το ένα τρίτο του πληθυσμού των αναπτυσσόμενων χωρών. Η περιοχή αυτή, στη διάρκεια των τελευταίων 40 ετών, μεταμορφώθηκε στη δυναμική μορφή του σήμερα από μία εκ των φτωχότερων περιοχών του κόσμου.

2.8. Παρόλη τη βελτίωση των οικονομικών δεικτών τους οι χώρες αυτές έχουν ακόμη πολύ δρόμο να διανύσουν. Από την άλλη πλευρά είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι ο λόγος του ΑΕγχΠ του 5 % των πλουσιότερων χωρών προς το ΑΕγχΠ του 5 % των φτωχότερων χωρών του πλανήτη ανήλθε από 30:1 που ήταν κατά την έναρξη της ΓΣΔΕ (GATT) στα τέλη της δεκαετίας του 1940, σε 78:1 σήμερα. Αυτό είναι περισσότερο εμφανές στον κοινωνικό τομέα. Η οικονομική τους ανάπτυξη δεν συνοδεύτηκε από την κοινωνική πρόοδο, την εδραίωση και εμβάθυνση των δημοκρατικών δεσμών και των ατομικών δικαιωμάτων. Η βελτίωση των Δεικτών Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Indicators), που μετρούν τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, την εκπαίδευση και την αναμενόμενη διάρκεια ζωής, είναι πολύ χαμηλή.

2.9. Η συνεχιζόμενη άμεση εξάρτηση των οικονομιών περισσότερων αναπτυσσόμενων χωρών από τα γεωργικά προϊόντα⁽³⁾ αλλά και τα σημαντικά προβλήματα εξαγωγών στα μεταποιημένα γεωργικά προϊόντα, αποτελούν ένα βασικό πρόβλημα του διεθνούς εμπορικού και οικονομικού συστήματος με άμεσες επιδράσεις στα

κοινωνικά θέματα, λόγω της ρευστότητας των παγκοσμίων τιμών αλλά και της μείωσης των τιμών των προϊόντων αυτών σε μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση⁽⁴⁾. Τουλάχιστον πενήντα αναπτυσσόμενες χώρες στηρίζουν το ένα τρίτο των εξαγωγικών τους εσόδων στον πρωτογενή τομέα, ενώ σε σαράντα από αυτές αποτελεί το ήμισυ των εσόδων αυτών⁽⁵⁾.

2.10. Η ΕΕ καταβάλλει σημαντικές και ουσιαστικές προσπάθειες να ενσωματώσει τις αναπτυσσόμενες και ΛΑΧ στην παγκόσμια οικονομία⁽⁶⁾. Η συμφωνία του Κοτονού (23.6.2000) που συνήφθη μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, αποτελεί μία σοβαρή πρωτοβουλία που συνδυάζει το εμπόριο και την ανάπτυξη, όπως και η δέσμη μέτρων για την απελευθέρωση του εμπορίου «Τα πάντα εκτός όπλων», η οποία θα επιτρέπει σε ορισμένα χρόνια χωρίς δασμολογικές επιβαρύνσεις, τις εξαγωγές όλων των ΛΑΧ στην ΕΕ (εκτός των όπλων). Παρομοίως, η αναθεώρηση του ευρωπαϊκού συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων (2002 – 2004) επέτεινε τις δασμολογικές μειώσεις προς όφελος των ΛΑΧ και θέσπισε μία πραγματική ρήτρα πρωτοβουλίας (η οποία περιλαμβάνει και κυρωτικές διατάξεις) σχετικά με την τήρηση των θεμελιωδών κανόνων για την εργασία και το περιβάλλον.

2.11. Η ΕΕ χρησιμοποιεί όλες τις ευκαιρίες των πολυμερών συναντήσεων για να προωθήσει μία συνεχή αναπτυξιακή πορεία για τις ΛΑΧ. Η Διεθνής Διάσκεψη για την Χρηματοδότηση της Ανάπτυξης που διεξήχθη στο Μοντερρέυ (Μεξικό) στις 18-22 Μαρτίου 2002 αποτέλεσε ένα επιπλέον βήμα, ενώ η ΕΕ και οι Ηνωμένες Πολιτείες δεσμεύτηκαν ότι θα προσθέσουν για την ανάπτυξη από το 2004 επιπλέον 30 δις. USD ποσό που αποτελεί την μεγαλύτερη αύξηση για βοήθεια μέχρι στιγμής. Η δέσμευση αυτή αποτέλεσε και τη μεγάλη πρόκληση — πρόσκληση για την Παγκόσμια Σύνοδο Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ τον Αύγουστο 2002 όπου όμως δεν κατέστη δυνατόν να υπάρξει μία σαφής δέσμευση των ανεπτυγμένων χωρών για τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων που θα αποσκοπούν στη μείωση του χάσματος Βορρά — Νότου, αλλά και για τη θέσπιση κανόνων που θα συμβάλουν στην αειφόρο ανάπτυξη.

2.12. Η παγκόσμια αειφόρος ανάπτυξη προϋποθέτει αρχικά άμβλυνση ή ακόμη και εξάλειψη του προβλήματος των χρεών των χωρών του Τρίτου Κόσμου⁽⁷⁾, μείωση της ανεργίας και εφαρμογή των διεθνών προδιαγραφών εργασίας ως αντικειμενικού στόχου με ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα του οικοσυστήματος του πλανήτη και της προστασίας της δημοσίας υγείας.

⁽⁴⁾ WTO — Annual Report 2002, § 17.

⁽⁵⁾ UNCTAD, 2002 — The least-developed Countries Report 2002: Escaping the Poverty Trap, Part II, Chapter 3. Trade Part II, Chapter 3-4, UNCTAD, Geneva.

⁽⁶⁾ Trade Policy Review of the European Union 2002 — σ. 20 επ. Rigged Rules and double Standards-trade globalisation and the fight against poverty — (Comments from the Commission — 17.4.2002).

⁽⁷⁾ A Genuine Development Agenda for the Doha round of WTO negotiations, Joint Statement, 28.1.2002, From: Save the children, (Oxfod, Oxfam, Actionaid, Worldvision, Christian Aid, Fairtrade, Traidcraft § 14).

(1) a) WTO — Overview of Developments in the International Trading Environment — WT/TPR/OV/8-15 Νοεμβρίου 2002.

β) IMF και World Bank, Market Access for Developing Country Exports, Selected Issues, 27 Σεπτεμβρίου 2002, σ. 5.

(2) David Dollar, Aart Kraay, «Growth is Good for the Poor», World Bank.

(3) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που αφορά την προσέγγιση της ΕΕ για τον επονομαζόμενο Γύρο της Χιλιετίας — A5-0062/1999, EE C 189 της 7.7.2000.

2.13. Για όλα τα παραπάνω είναι πλέον αναγκαίο οι ανεπτυγμένες χώρες οι οποίες έχουν την κύρια ευθύνη: α) να ανοίξουν τις αγορές τους στα προϊόντα των ΛΑΧ, β) να μεταφέρουν ουσιαστικά πόρους και τεχνογνωσία προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, γ) να βοηθήσουν στην ευαισθητοποίηση και στην αντιπροσωπευτικότερη λειτουργία της διοικητικής δομής των Διεθνών Οργανισμών, ενώ οι αναπτυσσόμενες πρέπει: α) να υιοθετήσουν τις αρχές της διαφάνειας, β) την αποτελεσματική διακυβέρνηση, γ) τις βασικές αρχές της δημοκρατίας, δ) την πάταξη της εσωτερικής διαφθοράς, ε) τις πλήρως λειτουργικές αγορές, στ) την ενσωμάτωση των διεθνών κανόνων για την εργασία και ζ) την καθιέρωση εφικτών μακροοικονομικών στόχων. Η απελευθέρωση του εμπορίου μπορεί να φέρει στις ΛΑΧ⁽¹⁾ οικονομική πρόοδο υπό την προϋπόθεση όμως ότι οι μεν ισχυρές οικονομικά χώρες θα λάβουν ουσιαστικά μέτρα που θα ξεπερνούν την πενιχρή οικονομική βοήθεια που παρέχεται ήδη με την παραδοσιακή της έννοια και θα επενδύσουν στις αναγκαίες δομικές και διαρθρωτικές αλλαγές, κυρίως στα θέματα των βασικών υποδομών, οι δε αναπτυσσόμενες θα αναπτύξουν την ικανότητά τους να λειτουργούν σε ανταγωνιστικό περιβάλλον μέσα από προγράμματα που στηρίζουν την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη των μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων και θα εξασφαλίσουν κανόνες διαφάνειας για τη χρήση της παγκόσμιας οικονομικής βοήθειας ώστε να μειωθούν τα φαινόμενα διαφθοράς.

2.14. Ο ΠΟΕ ως διεθνής οργανισμός διαθέτει πολλά σημαντικά πλεονεκτήματα για να παρεμβαίνει όπως:

- Προάγει την απελευθέρωση του εμπορίου και εκφράζει τη βούληση για διεθνή ρύθμιση των παγκόσμιων εμπορικών πράξεων στις σημερινές συνθήκες της παγκοσμιοποίησης.
- Είναι συγκροτημένος θεσμικά ως διακυβερνητικός — πολυεθνικός οργανισμός.
- Ο τρόπος λήψης αποφάσεων που έχει υιοθετήσει, ο οποίος καθορίζεται από τη συναίνεση⁽²⁾ των μελών ενώ εν απουσία της η προσφυγή στην ψήφο προϋποθέτει την εξασφάλιση μιας διευρυμένης πλειοψηφίας των μελών, δίνει ένα σοβαρό δημοκρατικό πλεονέκτημα έναντι άλλων διεθνών οργανισμών όπως του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας.

- Ο μεγάλος και σημαντικά διαφοροποιημένος οικονομικά και κοινωνικά αριθμός μελών χωρών (144 χώρες) καλύπτει όλη την πολυμορφία του πλανήτη.
- Με τη δομή αυτή ο ΠΟΕ μπορεί και πρέπει να προωθήσει πέραν από την προώθηση των εμπορικών διαπραγματεύσεων και την επίλυση των εμπορικών διαφορών, α) την ενίσχυση των υπό ανάπτυξη χωρών, β) τη δίκαιη και ισότιμη κατανομή εργασίας παγκοσμίως, γ) τη θέσπιση κανόνων προστασίας του περιβάλλοντος, ασφάλειας και υγιεινής των τροφίμων, πάντοτε σύμφωνα με τους κανόνες και τους σκοπούς λειτουργίας του.

2.15. Τα οφέλη από τη μέχρι σήμερα μείωση του προστατευτισμού στο εμπόριο δεν έγιναν ορατά στο μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού του πλανήτη. Γι' αυτό και οι αντιδράσεις των φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών απέναντι στους Διεθνείς Οργανισμούς και κυρίως στον ΠΟΕ, που αποτελεί τον κύριο εκφραστή της απελευθέρωσης του εμπορίου, συνεχώς αυξάνονται. Η πρόκληση για όλους και κυρίως για τις κυβερνήσεις των αναπτυσσόμενων και ΛΑΧ είναι να καταστούν το εμπόριο και οι διεθνείς επενδύσεις τροχός ανάπτυξης και μείωσης της φτώχειας.

2.16. Η ΕΟΚΕ ως θεσμικός και κύριος εκπρόσωπος σε επίπεδο ΕΕ των φορέων της οργανωμένης Κοινωνίας των Πολιτών, συμμετέχει ενεργά στον παγκόσμιο διάλογο και λαμβάνει υπόψη της όλα τα σύγχρονα μηνύματα. Για το λόγο αυτό προτείνει για τον ΠΟΕ την ανάγκη θέσπισης ενός πιο «ανθρώπινου προσώπου». Η αναγκαιότητα αυτή προέρχεται αφενός από το ότι σήμερα πια σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία οι διεθνείς εμπορικές συμφωνίες έχουν επιπτώσεις στην εργασία, στην υγεία, στο περιβάλλον και αφετέρου οι οποιεσδήποτε παρεμβάσεις πρέπει να πραγματοποιηθούν με τη συναίνεση και τη συμβολή των κοινωνικών εταίρων, ακολουθώντας πρακτικές συμμετοχικών διαδικασιών.

3. Εξελίξεις στον Παγκόσμιο Εμπορικό Διάλογο (Αναπτυξιακό Σχέδιο Ντόχα)

3.1. Το Αναπτυξιακό Σχέδιο της 4ης Υπουργικής Διάσκεψης της Ντόχα (Doha Development Agenda) αποτέλεσε ένα θετικό βήμα για το μέλλον του παγκόσμιου εμπορίου και δημιουργήσε ορισμένες ελπίδες για το νέο γύρο διαπραγματεύσεων που άρχισε τον Ιανουάριο 2003 και θα διαρκέσει έως τον Ιανουάριο του 2005 θέτοντας ως βασικούς στόχους: α) την αιφώρο ανάπτυξη στο επίκεντρο των εμπορικών διαπραγματεύσεων⁽³⁾ β) τη στήριξη

(1) α) COM(2002) 513 τελικό — 18.9.2002 — Communication From the Commission to the Council and the European Parliament: Trade and Development: assisting developing countries to benefit from trade.

β) Council of the European Union: Trade and Development: Council conclusions, 20 Nov. 2002, No 14514/02.

(2) Ιδρυτική Συνθήκη Μαρακές — άρθρο IX παράγραφος 1.

(3) Υπολογίζεται ότι η μείωση των δασμών στο εξαγωγικό εμπόριο τόσο στις βιομηχανικές όσο και στις υπό ανάπτυξη χώρες εάν επιτευχθούν οι στόχοι του Αναπτυξιακού Σχεδίου της Ντόχα θα κυμανθούν παγκόσμια από 250 δις. USD ΗΠΑ έως 620 δις. USD ΗΠΑ ετήσια, από τα οποία το ένα τρίτο έως το ένα δεύτερο θα επωφεληθούν οι υπό ανάπτυξη χώρες (IMF and World Bank, market Access for Developing Country Export — Selected Issues, 27.9.2002, §. 5).

της ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών και ΛΑΧ και γ) την αντιμετώπιση της μάλιστα των επιδημιών στις ΛΑΧ. Η απόφαση για παροχή αναπτυξιακής βοήθειας για την οικονομική και θεσμική πρόοδο των αναπτυσσόμενων χωρών ουσιαστικά αποτελεί υλοποίηση των ήδη υπαρχόντων συμφωνιών του ΠΟΕ⁽¹⁾. Επίσης αποφασίστηκε να τεθεί σε εφαρμογή η συμφωνία Προστασίας της Πνευματικής Ιδιοκτησίας (TRIPS) χωρίς να εμποδίζονται τα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την προστασία της δημόσιας υγείας (πατέντες φαρμακευτικών προϊόντων).

3.2. Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της, τον Οκτώβριο του 2001⁽²⁾, για την προετοιμασία της Διάσκεψης της Ντόχα, εξέφρασε την επιθυμία της να ληφθούν υπόψη, σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι έγινε στο Σιάτλ, οι προσδοκίες και τα προβλήματα των αναπτυσσόμενων χωρών. Η ΕΟΚΕ επισήμανε ότι ο διάλογος για τα κοινωνικά ζητήματα και το περιβάλλον συναντά σημαντικά εμπόδια εξαιτίας της επικέντρωσης του ενδιαφέροντος των αναπτυσσόμενων χωρών σε άλλα ζητήματα, όπως η εφαρμογή, η ανάπτυξη και η πρόσβαση στις αγορές.

3.3. Στην Ανακοίνωση μετά τη συνάντηση που είχε ο Επίτροπος P. Lamy στις 14 Δεκεμβρίου 2001 με τους αντιπροσώπους της Κοινότητας των Πολιτών επισημάνθηκε ότι — εξαιρουμένου του προβλήματος των κοινωνικών θεμάτων που σχετίζονται με την εργασία — οι κύριοι στόχοι που είχε η Επιτροπή για την Doha επιτεύχθηκαν και τόνισε μεταξύ άλλων ότι στα πλαίσια του Αναπτυξιακού Σχεδίου της Doha (Doha Development Agenda) ελήφθη μια σημαντική απόφαση δέσμευσης παροχής τεχνικής βοήθειας (Technical assistance) και ανάπτυξης παραγωγικής ικανότητας (capacity building) των αναπτυσσόμενων χωρών. Η υλοποίηση αυτή θα γίνει σε πλήρη συνεργασία με όλους τους χρηματοδοτικούς οργανισμούς (donors) όπως η Π.Τ. και η UNCTAD, καθώς και μέσα από την Κοινοτική Αναπτυξιακή Πολιτική και τα Αναπτυξιακά Προγράμματα⁽³⁾.

3.4. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την προσπάθεια της Επιτροπής να πείσει το Γενικό Συμβούλιο του ΠΟΕ να δημιουργήσουν ένα παγκόσμιο ταμείο (Global Trust Fund), το οποίο να διαχειρίζεται την τεχνική βοήθεια στις αναπτυσσόμενες χώρες, με σκοπό αυτές να συμμετέχουν πλήρως στις διαπραγματεύσεις.

3.5. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τον έντονο προβληματισμό της για τις καθυστερήσεις που εμφανίζονται στην προώθηση των θεμάτων που περιλαμβάνονται στο Αναπτυξιακό Σχέδιο της Ντόχα και καλεί ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες να προχωρήσουν άμεσα στην ολοκλήρωση των αναγκαίων διαπραγματεύσεων.

4. Κοινωνική διάσταση των εμπορικών διαπραγματεύσεων

4.1. Κοινωνικά δικαιώματα στο χώρο της Εργασίας

4.1.1. Η κατοχύρωση των κοινωνικών δικαιωμάτων στον χώρο της εργασίας αποτέλεσε για πρώτη φορά θέμα συζήτησης στην Υπουργική Διάσκεψη της Σιγκαπούρης⁽⁴⁾ και επιβεβαιώθηκε και στην Υπουργική Διάσκεψη της Ντόχα⁽⁵⁾, παρά τον προβληματισμό πολλών αναπτυσσόμενων χωρών.

4.1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την επίτευξη του παγκόσμιου διαλόγου για τα κοινωνικά δικαιώματα και εκφράζει την απογοήτευση της για το μειωμένο ενδιαφέρον και τον αρνητικό προβληματισμό από τις αναπτυσσόμενες χώρες που ανεπύχθη κατά την Υπουργική Διάσκεψη της Ντόχα.

4.1.3. Επισήμανση: Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το καταλληλότερο πεδίο επίλυσης των κοινωνικών προβλημάτων εργασίας είναι η ΔΟΕ, όπως ήδη έχει τονίσει στη γνωμοδότηση της με θέμα «Τα ανθρώπινα δικαιώματα στο χώρο εργασίας»⁽⁶⁾. Ο ΠΟΕ θα πρέπει να βοηθήσει προς την κατεύθυνση επίλυσης τέτοιων προβλημάτων με την ενθάρρυνση θετικών μέτρων και την ενσωμάτωση στους κανόνες των διατάξεων αποκλεισμού από τα πλεονεκτήματα συμμετοχής, σε μέλη που παραβαίνουν τους διεθνείς κανονισμούς εργασίας.

4.1.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίηση της για την Ανακοίνωση που εξέδωσε η Επιτροπή τον Ιούλιο του 2001 σχετικά με τα πρότυπα εργασίας της κοινωνικής διαχείρισης στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης.

4.1.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σταθερά το έργο της ΔΟΕ (ILO) και χαιρετίζει την δημιουργία της Παγκόσμιας Επιτροπής με θέμα «Η κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης» καλεί δε τον ΠΟΕ να συνεργασθεί με την Επιτροπή αυτή συμμετέχοντας ουσιαστικά. Η Παγκόσμια Επιτροπή μπορεί να βοηθήσει τη διεθνή κοινότητα στην κατανόηση των σύνθετων προβλημάτων της παγκοσμιοποίησης στα θέματα εργασίας και κοινωνικής ανάπτυξης.

4.1.6. Επίσης η ΕΟΚΕ δηλώνει ότι είναι έτοιμη να ξεκινήσει μια θεσμοθετημένη συνεργασία με τον ΠΟΕ, την ΔΟΕ και τις Εθνικές ΟΚΕ για τα υπό εξέλιξη κοινωνικά ζητήματα.

4.1.7. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη, κατά τη διάρκεια των νέων εμπορικών διαπραγματεύσεων, να περιληφθούν οι θεμελιώδεις κανόνες για την εργασία και να ενισχυθούν οι κανόνες υγιεινής και ασφάλειας στους χώρους εργασίας. Επιπρόσθετα, τονίζει την ανάγκη να ληφθούν αποτρεπτικά μέτρα στις αναπτυσσόμενες χώρες για την παιδική εργασία.

(1) Overview of Developments in the International Trading Environment — § 97 — WT/TPR/OV/8 — 15.11.2002.

(2) EE C 36 της 8.2.2002.

(3) Communication — April 2000/Council Conclusions — 10.11.2002.

(4) Υπουργική Διακήρυξη Σιγκαπούρης.

(5) Υπουργική Διακήρυξη Ντόχα αρθ. 8 — WT/MIN(01)/DEC/1-20.12.2001.

(6) EE C 260 της 17.9.2001, σ. 14.

4.1.8. Η ΕΟΚΕ θα επιδιώξει την καθιέρωση μιας σταθερής διαδικασίας διαβούλευσης μεταξύ αυτής και της Παγκόσμιας Επιτροπής της ΔΟΕ με θέμα «Η κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης», και καλεί τον ΠΟΕ να καλέσει τη ΔΟΕ ως παρατηρητή όχι μόνο στις υπουργικές διασκέψεις αλλά και στα λοιπά όργανα του ⁽¹⁾.

4.2. Εμπόριο και Περιβάλλον

4.2.1. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τις διεθνείς προσπάθειες για την προστασία του περιβάλλοντος σε όλες τις παραμέτρους του και εκφράζει την έντονη επιθυμία της για επιτάχυνση και εμβάθυνση των διαπραγματεύσεων και προγραμμάτων και άρση των επιφυλάξεων ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο αποτέλεσμα.

4.2.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ευθυγράμμιση της ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου με το στόχο επίτευξης της αειφόρου ανάπτυξης καθώς μία από τις τρεις συνιστώσες της αειφόρου ανάπτυξης είναι και η αποδοτική οικονομική ανάπτυξη. Οι μεγάλες οικολογικές προκλήσεις και οι σημαντικές αλλαγές του περιβάλλοντος σε παγκόσμιο επίπεδο επιβάλλουν την επικέντρωση της προσοχής των Διεθνών Οργανισμών στην επιτυχία του στόχου αυτού. Η ανάγκη αυτή γίνεται επιτακτικότερη μετά την σχετική πρόοδο που συντελέσθηκε κατά τη Διάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος.

4.2.3. **Επισήμανση:** Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι στη Διακήρυξη της Ντόχα ⁽²⁾ υπήρξε συμφωνία μεταξύ των μελών του ΠΟΕ να συζητήσουν τα ζητήματα του περιβάλλοντος που επηρεάζονται από το εμπόριο. Η συζήτηση που επακολούθησε έδωσε τη δυνατότητα να εξαχθούν ορισμένα πρώτα συμπεράσματα τα οποία πρέπει να αξιοποιηθούν μελλοντικά, παρά τον προβληματισμό που εκφράζεται από διάφορες πλευρές.

4.3. Πνευματικά δικαιώματα και Δημόσια Υγεία

4.3.1. Οι μεγάλες επιδημίες (HIV/AIDS, Μαλάρια, ελονοσία) οι οποίες συνεχίζουν να πλήττουν κυρίως τους λαούς των ΛΑΧ και ιδίως τις χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής αποτελούν ένα μεγάλο στίγμα του σύγχρονου πολιτισμού και διαχωρίζουν την ανθρωπότητα σε αυτήν που έχει δυνατότητα πρόσβασης στις βασικές θεραπευτικές αγωγές και σε αυτήν που λόγω οικονομικών δεδομένων δεν έχει ⁽³⁾.

4.3.2. Η ΕΟΚΕ:

- θεωρεί ότι το δικαίωμα στην υγεία είναι το υπέρτατο ανθρώπινο αγαθό και δικαίωμα,
- επισημαίνει ότι οι χώρες που δεν παράγουν φάρμακα έχουν σημαντικότερα μειονεκτήματα έναντι εκείνων που παράγουν,
- εκφράζει την ικανοποίησή της για την ειδική δήλωση της Υπουργικής Διακήρυξης της Ντόχα ⁽⁴⁾ για το δικαίωμα των Κρατών να προστατεύουν τη Δημόσια Υγεία τους,
- εκφράζει την ικανοποίησή της για τις αποφάσεις του Συμβουλίου TRIP's (27.6.2002) με την οποία δίνεται παράταση της προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων μέχρι το 2016 για τις ΛΑΧ,
- θεωρεί ότι είναι αναγκαία μία ευέλικτη παγκόσμια συμφωνία η οποία αφενός θα καλύπτει πλήρως τις ανάγκες Δημόσιας Υγείας των ΛΑΧ από τις μεταδιδόμενες επιδημίες και αφετέρου θα κατοχυρώνει τα πνευματικά δικαιώματα ώστε να μην διακοπεί η αναγκαία έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη,
- τονίζει τον ιδιαίτερο ρόλο που καλείται να παίξει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ως ο καθ' ύλην αρμόδιος για την παρακολούθηση και αντιμετώπιση ασθενειών οι οποίες εξελίσσονται σε επιδημίες και απειλούν μεγάλους πληθυσμούς,
- θεωρεί άμεσα συνδεδεμένο το θέμα της Δημόσιας Υγείας με τη μείωση της φτώχειας που αποτελεί ένα εξίσου κορυφαίο πρόβλημα του πλανήτη,
- συμφωνεί με το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Φεβρουαρίου 2003 σχετικά με τα φάρμακα κοινόχρηστης ονομασίας (p5-TA-PROV (2003) 0052/12.2.2003),
- θεωρεί ότι οι νέες ιατρικές ανακαλύψεις θα πρέπει να είναι εύκολα προσβάσιμες στις ΛΑΧ.

4.3.3. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τις σοβαρές προσπάθειες της Επιτροπής για την επίτευξη συμφωνίας το ταχύτερο δυνατόν μεταξύ των μελών του ΠΟΕ για τον καθορισμό: α) του καταλόγου των κρατών που έχουν το δικαίωμα να παρακάμπτουν τις συμφωνίες του ΠΟΕ ⁽⁵⁾ για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων για

(1) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που αφορά την προσέγγιση της ΕΕ για τον εμπονομαζόμενο Γύρο της Χιλιετίας του ΠΟΕ Α5 — 0062/1999, ΕΕ C 198 της 7.7.2000.

(2) Υπουργική Διακήρυξη Ντόχα αρθ. 31-33 — WT/MIN(01)/DEC/1-20.11.2001.

(3) Περισσότερο από 15 εκ. άνθρωποι πεθαίνουν από μεταδοτικές ασθένειες και 40 εκ. έχουν HIV/AIDS, εκ των οποίων οι περισσότεροι δεν μπορούν να προμηθευτούν τα αναγκαία φάρμακα τα οποία μπορούν να σώσουν τη ζωή τους ή να την επιμηκύνουν — Oxfam News.

(4) Διακήρυξη για τη Συμφωνία Προστασίας Πνευματικών Δικαιωμάτων και τη Δημόσια Υγεία — WT/MIN(01)/DEC/2-20.11.2001.

(5) WTO TRIP's Agreement — Art 31.

λόγους δημόσιας υγείας, β) συμπληρωματικής διατύπωσης του άρθρου 31 (f) της Συνθήκης TRIP's του ΠΟΕ με την οποία υπεισέρχεται ρήτρα εξαίρεσης για τα φαρμακευτικά προϊόντα και γ) για τον εννοιολογικό προσδιορισμό του όρου «φαρμακευτικά προϊόντα» ⁽¹⁾.

4.3.4. Η ΕΟΚΕ καλεί όλα τα μέλη του ΠΟΕ και ιδιαίτερα τις ΗΠΑ, να ξεπεράσουν άμεσα τα εμπόδια στις διαπραγματεύσεις για την τροποποίηση του άρθρου 31 (f) της Συνθήκης TRIP's του ΠΟΕ και να καταλήξουν σε μία παγκόσμια συμφωνία.

4.3.5. Η ΕΟΚΕ σχετικά με το μείζον θέμα, της προστασίας της δημόσιας υγείας και των πνευματικών δικαιωμάτων, προτείνει: α) η έλλειψη προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων στις πατέντες φαρμάκων να επεκτείνεται εκτός του AIDS/HIV, της μαλάριας και της ελονοσίας και σε άλλες μεγάλες επιδημίες, όπως έχει προτείνει η Επιτροπή, β) να διευρυνθεί ο κατάλογος των ΛΑΧ από 49 που είναι σήμερα στις 72, πλην της Κίνας, η οποία έχει τη δυνατότητα παραγωγής πρωτογενών φαρμακευτικών ουσιών, γ) να μην υφίστανται κυβερνητικές — πολιτικές παρεμβάσεις στις εξαγωγές φαρμάκων όταν τίθεται σε κίνδυνο η δημόσια υγεία μεγάλων ποσοστών πληθυσμού, δ) να λαμβάνονται αυστηρά μέτρα από τις ΛΑΧ για την παράνομη επιστροφή φαρμάκων τα οποία έχουν πωληθεί στις διεθνείς αγορές για την αντιμετώπιση των επιδημιών σε τιμές χωρίς το κόστος των πνευματικών δικαιωμάτων, και ε) να υπάρχει ευελιξία στο όλο σύστημα και στις ερμηνείες των Συνθηκών ώστε να αντιμετωπίζονται με αποτελεσματικότητα οι κίνδυνοι των επιδημιών.

4.4. Ισορροπία παγκόσμιων αναγκών σε τρόφιμα

4.4.1. Επισήμανση: Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να εξευρεθεί ισορροπία μεταξύ της συνεχιζόμενης αύξησης των παγκόσμιων αναγκών σε τρόφιμα και της μεγάλης άνισης κατανομής αυτών στον πλανήτη ⁽²⁾, και την ανάγκη ευρύτερης διεθνούς συναίνεσης για τα σημαντικά θέματα της γεωργίας.

4.4.2. Επισήμανση: Η ΕΟΚΕ αποδέχεται τη θέση του Παγκόσμιου Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) ότι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων διαχείρισης των υδάτων σε συνδυασμό με τη βελτίωση της αποδοτικότητας των καλλιεργειών (more crops per drop) και την ανάπτυξη νέων πηγών νερού αποτελούν τη λύση για την ικανοποίηση της συνεχώς αυξανόμενης ζήτησης τροφίμων ⁽³⁾.

5. Ανάγκη εκσυγχρονισμού των λειτουργιών του ΠΟΕ

5.1. Θέσεις ΠΟΕ για τη λειτουργία του

5.1.1. Ο ΠΟΕ εξελίχθηκε από ένα φόρουμ τεχνικών εμπορικών διαπραγματεύσεων σε έναν Διακυβερνητικό Οργανισμό ο οποίος μέσω των Υπουργών Εμπορίου των Κρατών — Μελών ασκεί παγκόσμια εμπορική πολιτική. Οι εκάστοτε εμπορικές συμφωνίες αφενός επιβλέπονται για την εφαρμογή τους μέσω του Μηχανισμού Ελέγχου Εμπορικών Πολιτικών (TPRM) αφετέρου δε επιβάλλονται μέσω ενός αποτελεσματικού μηχανισμού επίλυσης διαφορών που διαθέτει ο ΠΟΕ και, αν είναι αναγκαίο, μέσω της επιβολής εμπορικών κυρώσεων. Είναι λοιπόν απόλυτα προφανής η αναγκαιότητα λειτουργίας του ΠΟΕ σε παγκόσμιο επίπεδο υπό καθεστώς πλήρους διαφάνειας.

5.1.2. Ο ΠΟΕ σήμερα υποστηρίζει ⁽⁴⁾: α) πως έγινε αρκετή πρόοδος στο τομέα της διαφάνειας μετά την GATT, β) ότι διαθέτει ένα καλά οργανωμένο web site μέσω του οποίου το δημόσιο κοινό έχει πρόσβαση στα αρχεία και στις αποφάσεις του, γ) ότι έχει αναπτύξει μέσω των Συμποσίων έναν σοβαρό διάλογο με κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους, επιμελητήρια, εργατικές ενώσεις, και την οργανωμένη Κοινωνία των Πολιτών και δ) ότι θεσμοδότησε εκπαιδευτικά προγράμματα μικρής ή μεγάλης διάρκειας ⁽⁵⁾ και τις «Εβδομάδες της Γενεύης» στις οποίες καλούνται ανά εξάμηνο οι πτωχότερες εκ των ΛΑΧ να ενημερωθούν για τις διεθνείς εμπορικές εξελίξεις και τις διαπραγματεύσεις του αναπτυξιακού σχεδίου της Ντόχα με κάλυψη όλων των αναγκαίων εξόδων από τον προϋπολογισμό του ΠΟΕ. Επίσης σκοπός του προγράμματος αυτού είναι η ανάπτυξη ικανοτήτων εμπορικών διαπραγματεύσεων στους εκπροσώπους των ΛΑΧ και ε) ότι ο ΠΟΕ συνεργάζεται στενά με άλλους πολυεθνικούς Οργανισμούς για να προωθήσει πρόσθετη τεχνική βοήθεια προς τις ΛΑΧ όπως το Υποστηρικτικό Πλαίσιο (Integrated Framework — IF), το οποίο είναι μία κοινή προσπάθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, του Διεθνούς Κέντρου Εμπορίου, της UNCTAD, του UNDP, της Διεθνούς Τράπεζας και του Κοινού Υποστηρικτικού Προγράμματος Βοήθειας (Joint Integrated Technical Assistance Programme — JITAP) το οποίο δημιουργήθηκε για να βοηθήσει τις φτωχότερες

(1) α) DG Trade: Contribution to the WTO: Communication from the European Committees and their Member States to the TRIP's Council Relating to Paragraph 6 of the Doha Declaration on the TRIPS Agreement and public Health, 18.6.2002.

β) WTO TRIP's Council — 16.12.2002 — Draft compromise decision (Perex Motta text).

γ) Επιστολή επιτρόπου P. Lamy προς τους υπουργούς των κρατών μελών ΠΟΕ — 7.1.2003 — 5/6.

δ) WTO TRIP's Council — 4.3.2002 (IP/C/W/339).

ε) WTO Committee on Trade and Development: The WTO Work Programme on Special and Differential Treatment — Communication from the European Committees — TN/CTD/W/26 — 11.12.2002.

στ) WTO Committee on Trade and Development: Monitoring Mechanism for Special and Differential (S&D) Treatment Provisions — Joint Communication for the African Group in the WTO — TN/CTD/W/23-11.12.2002.

(2) Υπουργική Διακήρυξη Ντόχα αριθ. 13 — WT/MIN(01)/DEC/1-20.11.2001.

(3) 26th FAO Regional Conference for the Near East, 9-13.3.2002.

(4) Annual Report 2002.

(5) α) WT/COMTD/W/89/Rev. 1, 14.1.2002.

β) WTO Training Institute, WTO Trade Policy Courses: A proposal for Expansion.

από τις ΛΑΧ να ενταχθούν στις παγκόσμιες εμπορικές διαπραγματεύσεις. Παρόλα αυτά όμως η διοίκησή του αναγνωρίζει ότι υπάρχει ανάγκη μεγαλύτερης διεύρυνσης της δημοκρατικής του λειτουργίας και ανάγκη υποστήριξης των αναπτυσσόμενων χωρών για πλήρη συμμετοχή στις διεργασίες του και στον τρόπο λήψης αποφάσεων.

5.2. Θέσεις Επιτροπής για τη λειτουργία του ΠΟΕ

5.2.1. Η Επιτροπή δια του Επιτρόπου P. LAMY έχει συστήσει ειδικές ομάδες μελέτης με τους κοινωνικό-επαγγελματικούς κύκλους και τις ΜΚΟ και έχει διατυπώσει, πριν από την Υπουργική Διάσκεψη της Ντόχα, συγκεκριμένες προτάσεις για την αναμόρφωση των διαδικασιών και λειτουργιών του ΠΟΕ, ενώ επισημαίνει συνεχώς την ανάγκη παροχής μεγαλύτερης τεχνικής βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες για την ανάπτυξη των ικανοτήτων συμμετοχής τους στις διαδικασίες. Η Επιτροπή θέτει ως κύρια προβλήματα που χρήζουν άμεσης λύσης το θέμα της διαφάνειας, της πληρέστερης πληροφόρησης και ενημέρωσης και της ουσιαστικής συμμετοχής των αναπτυσσόμενων χωρών, εφόσον ο αριθμός τους στο σύνολο των 144 μελών φθάνει τις 100. Με την έναρξη του νέου γύρου διαπραγματεύσεων η Επιτροπή πρότεινε μεταξύ άλλων στον τομέα των ανεπίσημων λειτουργιών και μηχανισμών του ΠΟΕ για το μέλλον τα εξής:

- α) Τη διεξαγωγή ετήσιας ανοιχτής συνάντησης με κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους των μελών του ΠΟΕ (parliamentarians of WTO members) και το κοινό η οποία θα βοηθούσε στην υπογράμμιση των θεμάτων πολιτικής που επηρεάζουν το εμπορικό σύστημα τους.
- β) Ανάπτυξη διαδικασιών καλύτερης διαβούλευσης για τη δημιουργία συναίνεσης σε θέματα όπως η διαφάνεια και η συμμετοχικότητα, εξασφαλίζοντας βέβαια και την αποτελεσματικότητα των λειτουργιών του οργανισμού.
- γ) Δημιουργία μιας συμβουλευτικής ομάδας με περιορισμένα μέλη η οποία δεν θα έχει δικαίωμα λήψης αποφάσεων παρά θα μπορεί να συμβουλευτεί τον Γενικό Διευθυντή όπου είναι απαραίτητο για τρέχουσες συστάσεις προς το Γενικό Συμβούλιο.

Η ΕΟΚΕ κατ' αρχήν συμφωνεί με τις απόψεις της Επιτροπής, αλλά στην πρόταση για τη δημιουργία συμβουλευτικής ομάδας θεωρεί ότι θα πρέπει πρώτα να θεσπιστούν τα αναγκαία κριτήρια επιλογής προσώπων ώστε να υπάρχει, η κατά το δυνατόν, πιο αδιάβλητη και αποτελεσματική επιλογή τους με τη μεγαλύτερη δυνατή ευελιξία και στη συνέχεια να γίνει η θεσμοδότηση του οργάνου με σαφείς και διακριτές αρμοδιότητες.

5.3. Θέσεις ΕΟΚΕ για τη λειτουργία του ΠΟΕ

5.3.1. Η ΕΟΚΕ έχει συνεισφέρει σημαντική βοήθεια στις προσπάθειες της Επιτροπής για τη δημιουργία ενός διαρθρωμένου διαλόγου με την ΚτΠ σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο με την προώθηση του διαλόγου με τους φορείς της ΚτΠ όπως π.χ. στις χώρες της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας, τις Χώρες ΑΚΕ, τη Λατινική Αμερική, την Κίνα, και την Ινδία, κ.λπ.

Η ΕΟΚΕ στηρίζει θερμά τις απόψεις της Επιτροπής και τη συγχάιρει για τις σημαντικές προσπάθειές της να αποκτήσει ο ΠΟΕ ένα ανθρώπινο πρόσωπο και για να δημιουργηθεί ένας διαρθωμένος και ουσιαστικός διάλογος με την ΚτΠ.

5.3.2. Η ΕΟΚΕ έχοντας εκφράσει επανειλημμένα τις απόψεις της για τη διαφάνεια και την ενεργότερη συμμετοχή των φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών, παρά τις έντονες αντιρρήσεις πολλών ΛΑΧ οι οποίες έχουν ισχυρό «έλλειμμα δημοκρατίας», στις διαδικασίες του ΠΟΕ ⁽¹⁾ ⁽²⁾, θεωρεί ώριμη πλέον τη διαδικασία αναμόρφωσης των λειτουργιών του ώστε να καταστεί περισσότερο διαφανής και δημοκρατικός διατηρώντας τον διακυβερνητικό του χαρακτήρα.

5.3.3. Ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που θέτουν οι κοινωνικοεπαγγελματικοί φορείς και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι ο βαθμός εξωτερικής και εσωτερικής διαφάνειας των διαδικασιών και λειτουργιών του ΠΟΕ. Μεγαλύτερη πρόοδος στο θέμα της διαφάνειας θα μπορούσε να εξασφαλιστεί και περισσότερη αποτελεσματικότητα για όλα τα μέλη του ΠΟΕ ιδίως στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Στο θέμα αυτό η ΕΟΚΕ αποδέχεται τα εξής:

5.3.3.1. Πρόσβαση στα έγγραφα και τα αρχεία του ΠΟΕ

5.3.3.1.1. Μία από τις σοβαρότερες επικρίσεις που δέχεται ο ΠΟΕ, ως προς τη διαφάνεια λειτουργίας του, αφορά στην ελεύθερη πρόσβαση και στον τρόπο διακίνησης και κυκλοφορίας των εγγράφων του. Με μια σημαντική απόφαση που έλαβε το Γενικό Συμβούλιο ⁽³⁾ πρόσφατα, όλα τα έγγραφα του ΠΟΕ θα είναι διαθέσιμα, χωρίς περιορισμούς ή διαβαθμίσεις στην κυκλοφορία τους, εκτός ορισμένων περιπτώσεων όπου ένα κράτος μπορεί να ζητήσει περιορισμούς στην κυκλοφορία ενός εγγράφου μέχρι μέγιστης προθεσμίας 90 ημερών.

5.3.3.1.2. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την απόφαση αυτή και ζητεί από το Γενικό Συμβούλιο να επανεξετάσει συνεχώς τη διεύρυνση της διαφάνειας στις γραφειοκρατικές λειτουργίες.

5.3.3.2. Συμβουλευτική υποστήριξη του ΠΟΕ από την Κοινωνία των Πολιτών (Consultation of Civil Society) — Ο ρόλος των ΜΚΟ

5.3.3.2.1. Η εξωτερική διαφάνεια στα θέματα του ΠΟΕ ⁽⁴⁾ μπορεί να επιτευχθεί πρωτίστως σε εθνικό επίπεδο. Ο διάλογος

⁽¹⁾ EE C 368 της 20.12.1999.

⁽²⁾ EE C 36 της 8.2.2002.

⁽³⁾ WTO — Procedures for the circulation and derestriction of WTO documents (14 May 2002) — WT/L/452 — 16.5.2002.

⁽⁴⁾ G. Marceau and P. Pedersen, Is the WTO open and Transparent? A discussion of the Relationship of the WTO with Non-Governmental Organisations and Civil Society's Claim for more Transparency and Public Participation, J.W.T, Vol. 33 No 1, pp 5-49 (1999).

των εθνικών κυβερνήσεων με τους αντιπροσώπους της Κοινωνίας των Πολιτών για τα θέματα του ΠΟΕ θα βοηθήσει όχι μόνο στην εξεύρεση συναίνεσης αλλά θα αυξήσει ταυτόχρονα την ενημέρωση και τη γνώση και των λοιπών κύκλων που τους αφορούν οι αποφάσεις του ΠΟΕ όπως είναι οι επιχειρήσεις, οι εργαζόμενοι, οι καταναλωτές, τα χρηματιστήρια, οι εισαγωγείς και οι προμηθευτές. Αυτή η ενημέρωση θα προωθήσει ακόμη περισσότερο την παγκοσμιοποίηση και την απελευθέρωση του εμπορίου. Παράλληλα οι κυβερνήσεις θα έχουν την δυνατότητα να αποκτήσουν σημαντική βοήθεια από την εξειδικευμένη συμβουλευτική υποστήριξη των ενδιαφερόμενων ομάδων ή οργανώσεων όπως είναι π.χ. οι εθνικοί σύνδεσμοι εμπορίου και βιομηχανών. Αναμφίβολα σημαντικό πρόβλημα υφίσταται σε ορισμένες από τις ΛΑΧ όπου υπάρχει «δημοκρατικό έλλειμμα» και η αντιπροσώπευση της Κοινωνίας των Πολιτών βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο και ουσιαστικά απουσιάζει η διαβούλευση μεταξύ των κοινωνικών φορέων και των ΜΚΟ. Σε διεθνές επίπεδο την ίδια διαδικασία πρέπει να ακολουθήσει ο ΠΟΕ σε συνεργασία με τους διεθνείς φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών ακολουθώντας ως παράδειγμα την επιτυχημένη συνεργασία της Επιτροπής με την ΚτΠ σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τα θέματα ΠΟΕ.

5.3.3.2.2. Ο ρόλος των ΜΚΟ αποτέλεσε αντικείμενο συχνών συζητήσεων μεταξύ των κρατών μελών του ΠΟΕ. Ο ΠΟΕ έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι τα συμφέροντα όλων των πολιτών μίας χώρας εκφράζονται μόνο από την επίσημη κυβέρνηση. Αυτός ο περιορισμός όμως δεν αποκλείει τις σχέσεις των μελών του ΠΟΕ με τους εκπροσώπους των ΜΚΟ⁽¹⁾. Κατά την πρώτη Υπουργική Διάσκεψη της Σγκαπούρης, το 1996, συμμετείχαν αντιπρόσωποι 108 ΜΚΟ. Στη διάσκεψη της Ντόχα οι αντιπρόσωποι των ΜΚΟ που δήλωσαν τη συμμετοχή τους ξεπέρασαν τους 600.

5.3.3.2.3. Η ΕΟΚΕ σημειώνει τον ιδιαίτερο ρόλο που διαδραματίζουν οι ΜΚΟ⁽²⁾ στις οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται οι κοινωνικοί εταίροι δηλαδή οι εργοδότες και εργαζόμενοι, στην κάλυψη ιδιαίτερα ευαίσθητων κοινωνικών θεμάτων και αναγνωρίζει ότι τα συμφέροντα των πολιτών στα κράτη πρέπει να αντιπροσωπεύονται από κάποιους φορείς που δεν εξαρτώνται από τις κυβερνήσεις των κρατών. Απαραίτητη προϋπόθεση, όμως, για να είναι αυτή η αντιπροσώπευση γνήσια και αποτελεσματική είναι η δημοκρατική επιλογή των αντιπροσώπων από σημαντικά τμήματα των πολιτών και η διαφάνεια στη διαχείριση των οικονομικών.

5.3.3.2.4. Η ΕΟΚΕ έχοντας προσδιορίσει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της⁽³⁾ τα κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας για τις

ΜΚΟ σε ευρωπαϊκό επίπεδο προτείνει τα εξής κριτήρια που μπορούν να ισχύσουν και στις σχέσεις ΜΚΟ και ΠΟΕ:

- να υφίστανται μόνιμα σε παγκόσμιο επίπεδο, ή σε μεγάλο μέρος του πλανήτη,
- να διασφαλίζουν στα μέλη τους άμεση πρόσβαση στην εμπειρογνωμοσύνη και να προβαίνουν σε ταχείες και εποικοδομητικές διαβουλεύσεις,
- να εκπροσωπούν γενικά ενδιαφέροντα που να αντιστοιχούν στα συμφέροντα της παγκόσμιας κοινωνίας,
- να απαρτίζονται από οργανώσεις που να αναγνωρίζονται σε εθνικό επίπεδο ως αντιπροσωπευτικές των ομάδων τους,
- να διαθέτουν οργανώσεις που εκπροσωπούνται στα περισσότερα κράτη μέλη του ΠΟΕ,
- να λογοδοτούν στα μέλη τους,
- να διαθέτουν εντολή εκπροσώπησης και να δρουν σε παγκόσμιο επίπεδο,
- να είναι ανεξάρτητες και αυτόνομες.

5.3.3.2.5. Τα μοναδικά επίσημα κανάλια πρόσβασης της Κοινωνίας των Πολιτών στις αποφάσεις του ΠΟΕ αποτελούν μέχρι σήμερα μόνον τα Συμπόσια — Συνέδρια που οργανώνονται παράλληλα με τις Υπουργικές Διασκέψεις στα οποία εκπροσωπούν τον ΠΟΕ οι διαπιστευμένοι οικονομικοί διπλωμάτες των Κρατών Μελών. Οι εκπρόσωποι της Κοινωνίας των Πολιτών θεωρούν ότι αυτή η συμμετοχή είναι χαμηλού επιπέδου διότι μεταξύ των Υπουργικών Διασκέψεων μεσολαβεί πάρα πολύ μεγάλο διάστημα και επίσης παραμένει μακριά από την καθημερινή λειτουργία του ΠΟΕ.

5.3.3.2.6. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να υιοθετηθεί ο ΠΟΕ συγκεκριμένη διαδικασία συμβουλευτικής υποστήριξης με τους κοινωνικούς εταίρους και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και τίθεται στη διάθεση της Επιτροπής για να ενισχύσει την επίτευξη του στόχου αυτού. Επίσης προτείνει για τη διασφάλιση, σε ενισχυμένη και βιώσιμη βάση, του αμφίδρομου διαλόγου την κατάρτιση ενός συγκεκριμένου κώδικα διαπίστευσης, ώστε να δημιουργηθεί ένα αξιόπιστο θεσμικό πλαίσιο.

5.3.3.2.7. Η ΕΟΚΕ προτείνει την πρόσβαση των φορέων της ΚτΠ στην καθημερινή λειτουργία του ΠΟΕ με τη συμμετοχή τους στα Γενικά Συμβούλια ως παρατηρητών.

5.3.3.3. Πρόσβαση των Κοινοβουλίων και της Κοινωνίας των Πολιτών στις διαδικασίες διαβούλευσης αποφάσεων και στον Μηχανισμό Ελέγχου Εμπορικών Πολιτικών (TPRM)

5.3.3.3.1. Ο σκοπός του Μηχανισμού Ελέγχου Εμπορικών Πολιτικών («ΜΕΕΠ») ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ εκ του καταστατικού του ΠΟΕ είναι να παρακολουθεί και να συνεισφέρει στη βελτίωση της τήρησης από

(1) Οι σχέσεις του ΠΟΕ με τις ΜΚΟ εξειδικεύονται στο άρθρο V:2 της συμφωνίας του Μαρακές και στις οδηγίες του Γενικού Συμβουλίου, 18 Ιουνίου 1996 (WT/L/162).

(2) International Centre for Trade and Sustainable Development — ICTSD — Association Schemes and Other Arrangement for Public Participation in International Fora.

(3) EE C 125 της 27.5.2002.

(4) Ιδρυτική Συνθήκη ΠΟΕ άρθρο III παράγραφος 4.

(5) Ιδρυτική Συνθήκη ΠΟΕ άρθρο III παράρτημα 3.

όλα τα μέλη των κανόνων, των ρυθμίσεων και των ανειλημμένων υποχρεώσεων που περιλαμβάνονται στις εμπορικές πολυμερείς συμφωνίες και να εξετάζει σε τακτικά χρονικά διαστήματα τις επιπτώσεις των εμπορικών πολιτικών και πρακτικών τόσο στις οικονομίες των μελών όσο και στο πολυμερές εμπορικό σύστημα. Στην πράξη όμως έχουν παρατηρηθεί αρκετά προβλήματα ειδικά στην εξέταση των επιπτώσεων των εμπορικών πολιτικών στα κράτη μέλη και στην αξιοπιστία των αναφορών των Κρατών όσον αφορά όχι τόσο στα οικονομικά όσο στα κοινωνικά και περιβαλλοντολογικά δεδομένα.

5.3.3.3.2. Η ΕΟΚΕ προτείνει την υποχρεωτική συμμετοχή — διαβούλευση των εκπροσώπων των Εθνικών Κοινοβουλίων και των φορέων της ΚτΠ στη διαμόρφωση των αποφάσεων των εμπορικών, πολιτικών και εθνικών εκθέσεων που υποβάλλονται στα πλαίσια του ΜΕΕΠ, πριν από τη δημοσίευση των επίσημων κειμένων.

5.3.3.4. Διαδικασία πληροφόρησης της Κοινωνίας των Πολιτών για την εξέλιξη των διαπραγματεύσεων

5.3.3.4.1. Η πληροφόρηση της Κοινωνίας των Πολιτών για την εξέλιξη του νέου γύρου διαπραγματεύσεων μπορεί να επιτευχθεί με συγκεκριμένη διαδικασία σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο και φυσικά μέσω της γραμματείας του ΠΟΕ διοργανώνοντας ειδικά ανοιχτά σεμινάρια σε τακτά χρονικά διαστήματα ανά περίπτωση.

5.3.3.5. Ο ρόλος των Οικονομικών και Κοινωνικών Συμβουλίων

5.3.3.5.1. Ο ΠΟΕ οφείλει να δημιουργήσει μία ομάδα συνομιλητών η οποία να εκπροσωπεί μεγάλο μέρος της κοινωνίας των πολιτών. Τα Οικονομικά και Κοινωνικά Συμβούλια, όπου υφίστανται, αποτελούν έναν πολύ καλό πιθανό συνομιλητή για την ανάπτυξη σταθερής συνεργασίας με τον ΠΟΕ.

5.3.3.5.2. Η ΕΟΚΕ προτείνει μεγαλύτερη συμμετοχή των Οικονομικών και Κοινωνικών Συμβουλίων, στις χώρες όπου υφίστανται, στις εργασίες του ΠΟΕ, αλλά και τη δημιουργία ανάλογων οργάνων στις αναπτυσσόμενες χώρες όπου υφίσταται σοβαρό «δημοκρατικό έλλειμμα» και έλλειμμα κοινωνικής διαβούλευσης.

5.3.3.5.3. Η ΕΟΚΕ προτείνει την ανάληψη πρωτοβουλίας εκ μέρους της για τον συντονισμό των Οικονομικών και Κοινωνικών Συμβουλίων όπου αυτά υφίστανται παγκόσμια (π.χ. Οικονομικά και Κοινωνικά Συμβούλια Αφρικής, ΟΚΕ Κίνας κ.λπ.) στα θέματα του ΠΟΕ με την κατάρτιση κοινών γνωμοδοτήσεων οι οποίες θα παρουσιάζονται στις Υπουργικές Διασκέψεις ως συνεισφορά της ΚτΠ.

5.3.3.6. Δημιουργία συγκεκριμένου κώδικα επικοινωνίας με την Κοινωνία των Πολιτών

5.3.3.6.1. Οι περισσότεροι Διεθνείς Οργανισμοί όπως τα Ηνωμένα Έθνη, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης διαθέτουν, με κάποιες διαφορές, μηχανισμούς διαβούλευσης με τις οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών καθώς και της αμφίδρομης πληροφόρησης. Ο ΠΟΕ υποστηρίζει ότι διαφέρει από τους άλλους Οργανισμούς γιατί οι αποφάσεις του δεν είναι απλώς δεσμευτικές, αλλά επιβάλλονται και μάλιστα με αντίποινα μερικές φορές, όπως με εμπορικές κυρώσεις, επιχείρημα που καταρρίπτεται εφόσον και άλλοι Διεθνείς Οργανισμοί έχουν παρόμοιες διαδικασίες όπως δημιουργία συνθηκών, έλεγχο αυτών και επίλυση διαφορών.

5.3.3.6.2. Η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει τις διατυπωθείσες σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις ⁽¹⁾ βασικές αρχές του κώδικα συμπεριφοράς που θα μπορούσε επίσης να αφορά τα εξής:

- μία σαφή δήλωση απόρριψης κάθε μορφής βίας και προώθησης του αμοιβαίου διαλόγου
- τις δεσμεύσεις των υπογραφουσών κοινωνικο-επαγγελματικών οργανώσεων και των ΜΚΟ να συμμορφωθούν προς ορισμένους κανόνες διαφάνειας (αποστολή, μέλη, οργάνωση, χρηματοδότηση κ.λπ.)
- τις δεσμεύσεις της Γραμματείας του ΠΟΕ όσον αφορά τη λειτουργική οργάνωση των διαβουλεύσεων αυτών (ενημέρωση και πρόσβαση στα έγγραφα, διαβουλεύσεις, πληροφόρηση, αξιολογήσεις, φόρουμ για το ιντερνέτ κ.λπ.), που θα μπορούσε συγκεκριμένα να προβλέπει την πραγματοποίηση μιας ετήσιας δημόσιας ακρόασης
- μια πρόσκληση προς τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πληροφοριών και τις ΜΚΟ να συμμετέχουν σε ενημερωτικές εκστρατείες, σε αναλύσεις καταστάσεων και προκλήσεων, αναλαμβάνοντας ευθύνες στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του ΠΟΕ, όπως την υποβολή κάθε χρήσιμης πρότασης στα όργανα του ΠΟΕ για θέματα που έχουν σχέση με τις δραστηριότητες του ΠΟΕ, την υποστήριξη της υλοποίησης των δεσμεύσεων και των προγραμμάτων του ΠΟΕ, τη χρήσιμη συμμετοχή σε ομάδες και τη συμβολή στην εξακρίβωση των προβλημάτων εφαρμογής και της πορείας υλοποίησης των σχεδίων
- μια πρόσκληση στα κράτη μέλη του ΠΟΕ να εφαρμόσουν παρόμοιες διατάξεις διαβουλεύσεων με τους εκπροσώπους της Κοινωνίας των Πολιτών και τις ΜΚΟ σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Προετοιμασία της 4ης Διάσκεψης του ΠΟΕ: η θέση της ΕΟΚΕ» παρ. 3.9, 3.9.1, 3.9.2, 3.9.3, 3.9.4, 3.9.5, ΕΕ C 36 της 8.2.2002.

5.3.3.7. Θέσπιση μιας οιονεί κοινοβουλευτικής εποπτείας

5.3.3.7.1. Η πρόταση της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την δημιουργία μιας πιθανής κοινοβουλευτικής εποπτείας των εμπορικών πολιτικών θα βοηθούσε στην αύξηση διαφάνειας του ΠΟΕ, στην πληρέστερη ενημέρωση των κρατών μελών αλλά πολύ περισσότερο στον εκδημοκρατισμό των λειτουργιών και του τρόπου λήψης αποφάσεων του ΠΟΕ.

5.3.3.7.2. Η κοινοβουλευτική εποπτεία θα συνδράμει επίσης στην πληρέστερη κατανόηση των επιπτώσεων των εμπορικών πολιτικών στην οικονομία και κοινωνία του κάθε κράτους μέλους χωριστά.

5.3.3.7.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη δημιουργία κοινοβουλευτικής διάστασης στον ΠΟΕ, παρά τις δυσκολίες που ενέχει η ιδέα αυτή, γιατί εκτός από τις Υπουργικές Διασκέψεις στις ενδιάμεσες εργασίες που αναλαμβάνει το Γενικό Συμβούλιο, τα κράτη μέλη συμμετέχουν μόνο με δημόσιους εκπροσώπους τους και όχι με αιρετούς αντιπροσώπους και καλεί την ΕΕ και τη γραμματεία του ΠΟΕ να εργασθούν προς αυτή την κατεύθυνση.

5.3.3.8. Πρόσβαση της Κοινωνίας των Πολιτών στο σύστημα επίλυσης διαφορών

5.3.3.8.1. Η Οργανωμένη Κοινωνία των Πολιτών δεν έχει πρόσβαση στις συναντήσεις των ειδικών ομάδων (panels) που συστήνει το Σώμα Επίλυσης Διαφορών (DSB) ούτε και στις διαδικασίες Δεύτερου Βαθμού Κρίσης (Appellate Body). Τα όργανα αυτά λειτουργούν κατά βάση σύμφωνα με τους κανονισμούς του Διεθνούς Δημοσίου Δικαίου και οι φορείς της ΚτΠ υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει λόγος να μην υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση και ενημέρωση για τις εξελίξεις και τις αποφάσεις των διαφορών των εμπορικών διαπραγματεύσεων από την στιγμή μάλιστα που κοινοποιούνται στα ενδιαφερόμενα μέλη.

5.3.3.8.2. Στο άρθρο 13 § 1, του «Μνημονίου Συμφωνίας σχετικά με τους Κανόνες και τις Διαδικασίες που διέπουν την Επίλυση των Διαφορών» αναφέρεται ρητά ότι η ειδική ομάδα έχει το δικαίωμα να ζητεί πληροφορίες και τεχνικές συμβουλές από οποιοδήποτε άτομο ή οργανισμό θεωρεί κατάλληλο και ότι οι εμπιστευτικές πληροφορίες που κοινοποιούνται σε ειδική ομάδα (panel) δεν ανακοινώνονται χωρίς τη ρητή έγκριση του προσώπου, οργανισμού ή της αρχής που τις παρέσχε. Επίσης οι ειδικές ομάδες μπορούν να ζητούν πληροφορίες από οποιαδήποτε σχετική πηγή και να συμβουλευούνται εμπειρογνώμονες προκειμένου να έχουν τις απόψεις τους επί ορισμένων πλευρών του θέματος. Στην πράξη όμως η συνεισφορά της Οργανωμένης Κοινωνίας των Πολιτών ήταν μέχρι τώρα ελάχιστη.

5.3.3.8.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη της συμμετοχής της ΚτΠ στον μηχανισμό επίλυσης διαφορών ως συμβουλευτικού φορέα σε θέματα όπου απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις όπως σε θέματα εργασίας, περιβάλλοντος και υγείας για τους εξής λόγους: α) γιατί τα πρόσωπα που μετέχουν στις ειδικές ομάδες και στον Δεύτερο Βαθμό Κρίσης — Εφετείο διαθέτουν συνήθως

νομικές γνώσεις Διεθνούς Εμπορικού Δικαίου, κ.λπ. και β) γιατί πολλές φορές οι εκάστοτε εμπορικές συμφωνίες επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τις κοινωνικές εξελίξεις όπως την κατάσταση απασχόλησης μιας χώρας, το περιβάλλον, την υγεία, την οικονομική ανάπτυξη κ.λπ.

5.3.3.8.4. Η ΕΟΚΕ ζητεί από τις ΛΑΧ να άρουν τις επιφυλάξεις τους για τη συμμετοχή των εκπροσώπων της ΚτΠ στο Σύστημα Επίλυσης Διαφορών και στηρίζει τις θέσεις της Επιτροπής για το θέμα αυτό το οποίο θα προσδώσει διαφάνεια και δημοκρατική ευαισθησία στον ΠΟΕ.

5.4. Ανάπτυξη της ικανότητας συμμετοχής στις θεσμικές διαδικασίες του ΠΟΕ των αναπτυσσόμενων και ΛΑΧ

5.4.1. Οι περισσότερες αναπτυσσόμενες και ΛΑΧ έχουν σημαντική έως πλήρη έλλειψη ικανότητας να συμμετέχουν στους μηχανισμούς του ΠΟΕ, να κατανοήσουν τις εμπορικές πολιτικές και τις επιπτώσεις αυτών και να γνωρίζουν τους κανονισμούς όχι μόνο σε διεθνές αλλά και σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Επίσης συχνά αδυνατούν παρά τις σημαντικές οικονομικές ενισχύσεις της Επιτροπής να έχουν σε συστηματική βάση εκπροσώπους στις διάφορες επιτροπές και συναντήσεις του ΠΟΕ στις οποίες κρίνονται σοβαρά θέματα διαπραγμάτευσης γιατί, αφενός, δεν έχουν τα κατάλληλα άτομα με τα απαραίτητα προσόντα και, αφετέρου, δεν μπορούν να καλύψουν τα έξοδα μόνιμων αντιπροσωπειών ή αποστολών. Η λειτουργία του αντιπροσωπευτικού Γραφείου⁽¹⁾ των χωρών Καραϊβικής, Αφρικής και Ειρηνικού (CAP) το οποίο στηρίζει τις χώρες αυτές στις παγκόσμιες εμπορικές διαπραγματεύσεις αποτελεί ήδη ένα θετικό πρώτο βήμα.

5.4.2. Το Αναπτυξιακό Σχέδιο της Ντόχα περιλαμβάνει ειδική αναφορά στα προβλήματα των ΛΑΧ να συμμετάσχουν στις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις και καθορίζει ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα ενεργειών για την ενίσχυσή τους⁽²⁾.

5.4.3. Η ΕΟΚΕ συνιστά να διασφαλιστεί ότι θα διαθέτουν οι αναπτυσσόμενες χώρες τους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους με τους οποίους θα είναι σε θέση να εφαρμόζουν τις ρυθμίσεις που έχουν εγκρίνει.

5.4.4. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η αύξηση των κονδυλίων του ΠΟΕ για παροχή τεχνικής βοήθειας και εκπαίδευσης προς τις ΛΑΧ σε συνεργασία με τα προγράμματα των άλλων διεθνών οργανισμών θα πρέπει να είναι μεγαλύτερη και συνεχής για να μπορούν να συμμετέχουν ως ισότιμα μέλη στον ΠΟΕ, ταυτόχρονα όμως πρέπει να αυξηθεί ο έλεγχος των διαθέσιμων πόρων έτσι ώστε να μην σπαταλώνται ή να υπόκεινται στον κίνδυνο διαφθοράς.

⁽¹⁾ Το Γραφείο αυτό χρηματοδοτείται από την ΕΕ με 1,4 εκατ. EUR.

⁽²⁾ Υπουργική Απόφαση Ντόχα — Υποστηρικτικά μέτρα — T/MIN(01) / 17-20.11.2001.

5.5. Μείωση του χάσματος μεταξύ της καθολικής συμμετοχής των μελών και της αποτελεσματικότητας των λειτουργιών του ΠΟΕ

5.5.1. Ο μεγάλος αριθμός των μελών δημιουργεί σημαντικά προβλήματα στην απαραίτητη συμμετοχικότητα και παρουσία στα επίσημα και ανεπίσημα θεσμικά όργανα. Η ΕΟΚΕ προτείνει παράλληλα με τη θεσμοθέτηση των μικρών Υπουργικών Διασκέψεων τη δημιουργία σωμάτων με περιορισμένη συμμετοχή ενός χρηστικού αριθμού μελών επιλέγοντας το κατάλληλο μοντέλο επιλογής και ψήφισης για τους σκοπούς του ΠΟΕ, χωρίς αυτό να θίγει τη βασική δημοκρατική αρχή ένα Μέλος — μία ψήφος.

5.6. Εδραίωση θεσμοποιημένης συνεργασίας με άλλους Διεθνείς οργανισμούς

5.6.1. Στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη οικονομική και κοινωνική κατάσταση είναι αναγκαίο να γίνει κατανοητό ότι το εμπόριο δεν κινείται αυτόνομα και ότι οι εμπορικές διαπραγματεύσεις επηρεάζονται και επηρεάζουν άλλες αποφάσεις — πολιτικές που ασκούν διεθνείς οργανισμοί. Στα πλαίσια μιας παγκόσμιας αποτελεσματικής συνεργασίας είναι απαραίτητη η συνεργασία του ΠΟΕ με τους υπόλοιπους Διεθνείς Οργανισμούς.

5.6.2. Η συνεργασία του ΠΟΕ με την UNCTAD για τη δημιουργία του Διεθνούς Κέντρου Εμπορίου (ITC), το οποίο σκοπό έχει να βοηθήσει τις υπό ανάπτυξη και τις υπό μετάβαση οικονομίες να συμμετάσχουν στο παγκόσμιο εμπόριο, και η προώθηση του προγράμματος JITAR αποτελούν χρήσιμες διεθνείς πρωτοβουλίες. Επίσης ιδιαίτερα χρήσιμη αποδεικνύεται η συνεργασία του ΠΟΕ με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας ⁽¹⁾, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τη Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών, τη Διεθνή Τράπεζα και τον Διεθνή Οργανισμό Προστασίας Πνευματικών Δικαιωμάτων ⁽²⁾.

5.7. Τροποποίηση του Συστήματος επίλυσης διαφορών

5.7.1. Ο ΠΟΕ αναγνωρίζει ότι, με βάση την εμπειρία των τελευταίων έξι ετών λειτουργίας του Μηχανισμού Επίλυσης Διαφορών (Dispute Settlement Understanding), παρά τη σημαντική συνεισφορά του στον τρόπο επίλυσης εμπορικών διαφορών μεταξύ των κρατών μελών, το σύστημα χρειάζεται να βελτιωθεί σε ορισμένα θέματα. Στην Υπουργική διάσκεψη της Ντόχα τα Μέλη δεσμεύτηκαν να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις για βελτιώσεις και εκσυγχρονισμό του μηχανισμού με καταληκτική ημερομηνία τον Μάιο του 2003.

5.7.2. Η Επιτροπή έχει υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις αναμόρφωσης του μηχανισμού σε θέματα όπως η απόδειξη μόνιμων προσώπων που θα συμμετέχουν στα panels, από την κατά περίπτωση επιλογή τους που ισχύει σήμερα, σε θέματα υλοποίησης,

διαφάνειας, ταχύτερης απονομής δικαιοσύνης και κανονισμού του γνωμοδοτικού δικαστικού σώματος, η δυνατότητα υποβολής παρατηρήσεων ως παρεμβαίνοντες (*amicus curiae*), κ.λπ.

5.7.3. Η ΕΟΚΕ, παρόλο που στηρίζει αυτές τις προτάσεις, θα ήθελε να επισημάνει ότι ένα σύστημα επίλυσης των διαφορών, για να είναι δίκαιο και αποτελεσματικό, είναι αναγκαίο να στηρίζεται στις ακόλουθες αρχές: πρώτον, ότι κάθε κράτος μέλος είναι ίσο απέναντι στο νόμο, δεύτερον, στη δυνατότητα άμεσης και ουσιαστικής πρόσβασης στο σύστημα επίλυσης των διαφορών και τρίτον στην υπαγωγή του συστήματος αυτού στο διεθνές δίκαιο. Ωστόσο, όπως διαμορφώνεται σήμερα το σύστημα του ΠΟΕ, είναι πολύ αμφίβολο αν οι ΛΑΧ μπορούν να κάνουν ουσιαστική χρήση του συστήματος αυτού. Πρώτον, γιατί η ερμηνεία και εφαρμογή των διαφορών κανόνων και συμφωνιών του ΠΟΕ γίνεται ολοένα και πιο πολύπλοκη και δύσκολη. Η ΕΟΚΕ κρίνει, επομένως, ότι είναι απαραίτητο να ενισχυθούν και να διευρυνθούν ακόμη περισσότερο οι διαδικασίες παροχής βοήθειας τόσο οικονομικά όσο και σε γνώσεις και εκπαίδευση στις χώρες αυτές για την ανάλυση, κατανόηση και σωστή εφαρμογή όλων των συμφωνιών του ΠΟΕ. Δεύτερον, η ουσιαστική συμμετοχή και προάσπιση των συμφερόντων των χωρών αυτών ενώπιον ενός panel ή του εφετείου είναι σήμερα αμφίβολη, λόγω της πολυπλοκότητας των κανόνων και του ταχέως ρυθμού με τον οποίο διεξάγονται οι διαδικασίες. Για το λόγο, αυτό η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η έναρξη λειτουργίας το 2001 του Συμβουλευτικού Κέντρου για το δίκαιο του ΠΟΕ (Advisory Centre for WTO Law) ήρθε να καλύψει ένα μεγάλο κενό. Ήδη οι υπηρεσίες που παρέχει το Κέντρο αυτό αρχίζουν να επιφέρουν ουσιαστικά αποτελέσματα (βλέπε το αποτέλεσμα στη διαμάχη μεταξύ του Περού και της ΕΕ για την ονομασία της σαρδέλας). Εκτός από τα Κράτη — Μέλη της ΕΕ, που έχουν ήδη προσφέρει σημαντική βοήθεια για την ίδρυση του Κέντρου, πρέπει και τα άλλα μέλη του ΠΟΕ να βοηθήσουν στην περαιτέρω ανάπτυξη και ενίσχυση του Συμβουλευτικού Κέντρου.

5.7.4. Το Σύστημα Επίλυσης Διαφορών του ΠΟΕ, παρά τις σημαντικές βελτιώσεις που έχουν επιτευχθεί, δεν είναι επαρκώς υποστηρικτικό και προσβάσιμο στις αναπτυσσόμενες χώρες οι οποίες λόγω των εύθραυστων οικονομιών τους έχουν ιδιαιτερότητες και για το λόγο αυτό δεν επιτυγχάνεται η μεγιστοποίηση των ωφελειών του μηχανισμού αυτού ⁽³⁾. Οι λόγοι μη πρόσβασης ή μη χρήσης από τις αναπτυσσόμενες χώρες είναι οι εξής: α) Δεν υφίστανται εσωτερικοί μηχανισμοί εξωτερικού εμπορίου οι οποίοι θα διοχετεύουν την αναγκαία πληροφόρηση στις κυβερνήσεις, ή θα αναγκάζουν τις παρανομούσες κυβερνήσεις να συνετισθούν, β) Δεν έχουν γίνει κατανοητοί εσωτερικά οι κανόνες, οι συνθήκες και οι μηχανισμοί του ΠΟΕ, γ) Δεν υφίσταται η αναγκαία γνώση και εξειδίκευση στις δημόσιες διοικήσεις, δ) απουσιάζει συχνά η πολιτική βούληση, ε) υπάρχει έλλειψη οικονομικών πόρων για τη χρήση εξειδικευμένων συμβούλων.

⁽¹⁾ WTO Agreements and Public Health — 20.8.2002.

⁽²⁾ WT/COMTD/W/102, 16.7.2002.

⁽³⁾ Enforcing Multilateral Commitments: Dispute Settlement and Developing Countries — B. Hoeckman — P. Mavroidis, 14.9.1999, The WTO/World Bank Conference on Developing Countries in a Millennium Round.

5.7.5. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί για την απουσία σαφήνειας σε αρκετές συνθήκες του ΠΟΕ οι οποίες δημιουργούν αναγκαστικά προσφυγές για επίλυση μέσω του Συστήματος Επίλυσης Διαφορών και καλεί όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να επιδιώξουν σαφέστερες συμφωνίες.

5.7.5.1. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ακόμη για τις άμεσες και σοβαρές συνέπειες των περιπτώσεων διευθέτησης διαφορών για ιδιώτες τρίτους (κυρίως ΜΜΕ και καταναλωτές). Σε περίπτωση απόσυρσης των παραχωρήσεων από ένα μέλος του ΠΟΕ, δεν είναι το υπαίτιο κράτος ή όργανο που υφίσταται τις κυρώσεις, αλλά επιχειρήσεις που δεν έχουν άμεση σχέση με αυτό, με συχνά καταστροφικές συνέπειες για την ύπαρξή τους. Επειδή οι ρυθμίσεις του ΠΟΕ δεν είναι άμεσα εφαρμόσιμες, οι επιχειρηματίες αυτοί δεν διαθέτουν, επί του παρόντος, ένδικα μέσα με τα οποία θα μπορούσαν να προστατευθούν από τις επιπτώσεις που υφίστανται, λόγω των πράξεων οργάνων του κράτους (κοινότητας κρατών) που υπάγονται, εξαιτίας της παραβίασης κανόνων, η οποία προκύπτει από τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών του ΠΟΕ. Αυτό δεν συμβιβάζεται με τις βασικές νομοθετικές αρχές της ΕΕ. Εντός του πνεύματος της αυξανόμενης αποδοχής και της προοδευτικής ενίσχυσης του νομικού χαρακτήρα των μηχανισμών διευθέτησης διαφορών του ΠΟΕ, η Επιτροπή οφείλει, σε συνεργασία με το Συμβούλιο Υπουργών στο πλαίσιο του ΠΟΕ, αλλά και στο εσωτερικό της ΕΕ, να επιχειρήσει να καλύψει άμεσα αυτό το κενό.

5.7.6. Η ΕΟΚΕ προτείνει για το Σύστημα Επίλυσης Διαφορών τα εξής: α) αύξηση της τεχνικής και νομικής βοήθειας προς τις ΛΑΧ, β) επιτάχυνση των διαδικασιών και ιδιαίτερα του χρόνου επίλυσης διαφορών με το διαχωρισμό των υποθέσεων σε μεγάλου οικονομικού εύρους και σε μικρότερου οικονομικού εύρους (λιγότερο από 1 εκ. USD) στις οποίες να μη χρησιμοποιείται το σύνολο των μηχανισμών, γ) περαιτέρω ενίσχυση του Γραφείου Γενεύης των χωρών ΑΚΕ, ώστε να καλύψει σοβαρά τις αδυναμίες των χωρών αυτών και δ) μεγαλύτερη παρουσία εξειδικευμένων εκπροσώπων της ΚτιΠ στα Πάνελς όπου διεξάγονται οι πρωτοβάθμιες εξετάσεις παραβιάσεων.

5.8. Κυρώσεις

5.8.1. Οι κυρώσεις αποτελούν το έσχατο όπλο του ΠΟΕ για την επιβολή των συμπεφωνημένων κανόνων και διαδικασιών, όπως αυτοί έχουν περιγραφεί στις πολυμερείς και πλειομερείς εμπορικές συμφωνίες και εφαρμόζονται όταν έχουν εξαντληθεί όλες οι προβλεπόμενες ενέργειες του μηχανισμού Επίλυσης Διαφορών και συνεχίζει να υφίσταται παράβαση.

5.8.2. Η επιβολή κυρώσεων προς ένα ή περισσότερα από τα συμβαλλόμενα Κράτη επηρεάζει πολλές φορές μια μεγάλη κατηγορία κρατών ενώ πολλάκις επιφέρει σημαντικά εμπορικά πλήγματα σε τρίτους εταίρους ή στις ΛΑΧ.

5.8.3. Είναι ωστόσο γνωστό ότι η επιβολή κυρώσεων, ως μέσο πίεσης για τη συμμόρφωση προς τις αποφάσεις ενός panel, του Εφετείου και του Σώματος Διευθέτησης των Διαφορών (DSB), είναι ουσιαστικά αδύνατη από τις αναπτυσσόμενες και λιγότερο αναπτυγμένες χώρες. Οι χώρες αυτές είναι στο σύνολό τους άμεσα εξαρτημένες από τις εισαγωγές, με αποτέλεσμα η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων να μην αποτελεί στην πράξη βιώσιμη εναλλακτική λύση. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να παρέχεται η δυνατότητα στις χώρες αυτές να ζητούν, υπό ορισμένους όρους, την άμεση καταβολή αποζημίωσης ή την παροχή άλλου είδους αντισταθμιστικού εμπορικού πλεονεκτήματος αντί του δικαιώματος να επιβάλουν εμπορικές κυρώσεις.

5.8.4. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί για τον αυξανόμενο αριθμό προσφυγών και θεωρεί ότι στις εμπορικές σχέσεις είναι προτιμότερη η συμβιβαστική επίλυση των διαφορών από τη χρήση δικαστικών μέσων και κυρώσεων. Καλεί τα Κράτη Μέλη του ΠΟΕ να προχωρήσουν σε ουσιαστικό διάλογο για τις εφαρμοζόμενες από τις ιδρυτικές διακηρύξεις του ΠΟΕ κυρώσεις και για την προτεινόμενη από την Επιτροπή ενδιάμεση διαδικασία προ των κυρώσεων, η οποία θα επιτρέπει σε ένα κράτος προ των κυρώσεων να προσφέρει αντισταθμιστικά μέτρα σε περιπτώσεις παραβάσεων. Ο διάλογος αυτός πρέπει να διευκρινίσει όλες τις παραμέτρους εφαρμογής τους, (ποιος, πότε και πώς εφαρμόζονται οι κυρώσεις), ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη ευελιξία και διαφάνεια.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την παραγωγή ετήσιων κοινοτικών στατιστικών χάλυβα για τα έτη αναφοράς 2003-2009»

(COM(2002) 584 τελικό — 2002/0251 (COD))

(2003/C 133/17)

Στις 20 Νοεμβρίου 2002 και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Η συμβουλευτική επιτροπή βιομηχανικών μεταλλικών επιφορτίστηκε με την προετοιμασία των σχετικών εργασιών (εισηγητής: κ. Pezzini — συνεισηγητής: κ. Moffat).

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε τον κ. Pezzini ως γενικό εισηγητή και υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Πρόλογος

1.1. Η Συνθήκη ΕΚΑΧ, που έληξε στις 23 Ιουλίου 2002, έθεσε τις βάσεις για την οργάνωση καθεστώτων παραγωγής και διανομής άνθρακα και χάλυβα στην Κοινότητα και για τη θέσπιση αυτόνομου θεσμικού συστήματος για τη διαχείριση της οργάνωσης αυτής. Κυρίως σε ό,τι αφορά τον χάλυβα, οι οργανισμοί που δημιουργήθηκαν βάσει της Συνθήκης, επέτρεψαν στην κοινοτική χαλυβουργία να επιτύχει υψηλό επίπεδο αριστείας, χάρις επίσης στις διαδικασίες και τις παραγωγικές τεχνολογίες καθώς και τους ανθρώπινους πόρους που απασχολούνται σ' αυτές.

1.2. Σήμερα, μετά από μια σειρά αναδιαρθρώσεων και εξορθολογισμών, που έδωσαν σημαντική ώθηση στον εκσυγχρονισμό του τομέα, η κοινοτική παραγωγή σιδήρου και χάλυβα κυμαίνεται, στην Ευρώπη των 15, περίπου στα 160 εκατομμύρια τόνους το χρόνο, (σε σχέση με τα περίπου 40 εκατομμύρια της Ευρώπης των 6 το 1953). Ο αριθμός των απασχολούμενων ατόμων είναι περίπου 277 χιλιάδες άτομα (EE-15) (έναντι άνω των 400 χιλιάδων της EE-6 το 1953). Επιπλέον, στη διάρκεια των τελευταίων 20 ετών, η κοινοτική βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα κατόρθωσε να μειώσει πάνω από 40 % την ενέργεια που απαιτείται για κάθε παραγόμενο τόνο, συνέβαλε στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα, προσφεύγοντας για πάνω από το 40 % στην ανακύκλωση παλαιοσιδηρικών (καθιστώντας έτσι το χάλυβα το πιο ανακυκλωμένο υλικό στον κόσμο), και μείωσε κατά 20 % την τελευταία δεκαετία τις εκπομπές CO₂.

1.3. Η πρόοδος αυτή ήταν αποτέλεσμα μιας ανοικτής και ανταγωνιστικής αγοράς, που κατήργησε όλους τους εσωτερικούς τελωνειακούς δασμούς, της βελτίωσης της ποιότητας και της αποδοτικότητας των προϊόντων της χαλυβουργίας καθώς και των επενδύσεων που απέβλεπαν στον εκσυγχρονισμό. Το αποτέλεσμα είναι να συγκαταλέγεται σήμερα η ευρωπαϊκή χαλυβουργία μεταξύ των πιο εδραιωμένων βιομηχανιών παγκοσμίως.

1.4. Οι στρατηγικές εκσυγχρονισμού και εξορθολογισμού, όπως επίσης η καλή ποιότητα και παραγωγική ικανότητα του

τομέα, έχουν καταστεί δυνατές χάρη σε καθεστώς παραγωγής και διανομής, που βασίζονται σε ένα σύστημα στατιστικής επισημάνσεως, που είναι προσαρμοσμένο στις κοινοτικές βιομηχανικές και επενδυτικές πολιτικές, καθώς και στο διάλογο μεταξύ των κοινωνικών εταίρων που δίδει ιδιαίτερη σημασία στα προσόντα και την επανειδίκευση των ανθρώπινων πόρων, στη δια βίου κατάρτιση, στις ίσες ευκαιρίες και στην προσαρμογή της οργάνωσης εργασίας στις κοινωνικές αλλαγές.

1.5. Η πιο σημαντική πρόκληση για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στις αρχές της τρίτης χιλιετίας είναι βεβαίως η διεύρυνση προς την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, που θα αυξήσει τα κράτη μέλη από 15 σε 25. Η χαλυβουργία των υποψήφιων χωρών παρουσιάζει βεβαίως σημαντικά ισχυρά σημεία, όπως είναι το σχετικά χαμηλό κόστος εργασίας και καλό επίπεδο ανθρώπινων πόρων, αλλά επίσης σημεία αδυναμίας σε ό,τι αφορά τις τεχνικές παραγωγής, τις ποιοτικές προδιαγραφές, την κατανάλωση ενέργειας, τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο, την υπεραφθονία εργατικού δυναμικού και τις πραγματικές δυνατότητες επενδύσεων.

1.6. Για να επιτευχθεί ο εκσυγχρονισμός και υψηλές ποιοτικές προδιαγραφές της χαλυβουργίας των υποψήφιων χωρών, πέρα από έναν αποτελεσματικό κοινωνικό διάλογο, που θα βασίζεται σε ένα οργανικό πλαίσιο στατιστικών επισημάνσεων και στις καλύτερες εμπειρίες, θα πρέπει να αναπτυχθεί στενή συνεργασία με τους διάφορους παράγοντες της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, που θα διασφαλίζει ικανοποιητικά επίπεδα οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και βιώσιμης ανάπτυξης.

1.7. Όπως η ΕΟΚΕ είχε την ευκαιρία να υπογραμμίσει στις πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της ⁽¹⁾, «διάφορες πολύ ειδικευμένες διαρθρώσεις που τοπικά επικεντρώνονται στις βαριές βιομηχανίες» ειδικότερα στον τομέα του άνθρακα και του χάλυβα, αποδείχθηκαν

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση για τα «Αποτελέσματα της διεύρυνσης της Ενώσεως στην Ενιαία Αγορά», ΕΕ C 85 της 8.4.2003. Γνωμοδότηση για τον «Οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο της διεύρυνσης στις υποψήφιες χώρες», ΕΕ C 85 της 8.4.2003. Γνωμοδότηση για την «Απασχόληση και κοινωνική κατάσταση στις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης», ΕΕ C 193 της 10.7.2001, σ. 87.

μη ανταγωνιστικές. Αυτό ισχύει ειδικότερα για τη χαλυβουργία στην Πολωνία, την Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Σλοβακία και την Ουγγαρία. Συχνά οι επιχειρήσεις αυτές επικεντρώνονται σε καθορισμένες περιοχές και αυτό προκαλεί, ως συνέπεια της διαδικασίας αναδιάρθρωσης, σημαντικές επιπτώσεις από οικονομική και κοινωνική άποψη.

1.8. Η ΕΟΚΕ είχε επίσης τη δυνατότητα να υπογραμμίσει στις γνωμοδοτήσεις αυτές ότι «είναι για το λόγο αυτό αναγκαίο να προσανατολισθούν τα μέτρα οικονομικής πολιτικής στην προώθηση της επιχειρηματικότητας, στην υποστήριξη των ΜΜΕ, του ανταγωνισμού, της τεχνολογίας, ειδικότερα των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας, της ενεργού πολιτικής για την απασχόληση και μιας στοχοθετημένης μακροοικονομικής πολιτικής ...».

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1. Η πρόταση κανονισμού της Επιτροπής προβλέπει στο να περιορίσει την ετήσια συλλογή στατιστικών στοιχείων σχετικά με την παραγωγή χάλυβα στην Ένωση, στην περίοδο 2003-2009. Η πρόταση προτείνει την κατάρτιση και ανάλυση του αντικτύπου των κοινοτικών πολιτικών, βάσει τεσσάρων ερωτηματολογίων που αφορούσαν τους ακόλουθους τομείς:

- ισοζύγιο απορριμμάτων σιδήρου, χυτοσιδήρου και χάλυβα,
- κατανάλωση καυσίμων και ενέργειας, κατανομή ανά τύπο εγκατάστασης, και ισοζύγιο ηλεκτρικής ενέργειας στη χαλυβουργία,
- επενδυτικές δαπάνες στη χαλυβουργία,
- ικανότητα παραγωγής.

2.2. Έως τις αρχές του 2000, είχαν καταμετρηθεί 17 μηνιαία ερωτηματολόγια, ένα τριμηνιαίο ερωτηματολόγιο και περίπου δώδεκα ετήσια ερωτηματολόγια, που περιορίστηκαν ωστόσο ουσιαστικά μετά το 2000. Σύμφωνα με τη νέα πρόταση: οι στατιστικές για την παραγωγή και τις πωλήσεις θα πρέπει να ενσωματωθούν στο σημερινό κοινοτικό σύστημα στατιστικών της παραγωγής (ProdCom), οι μηνιαίες στατιστικές σειρές για την απασχόληση θα πρέπει να εγκαταλειφθούν, τα ετήσια στοιχεία για την απασχόληση στη χαλυβουργία θα πρέπει να παρέχονται από το γενικό σύστημα κοινοτικών διαρθρωτικών ερευνών επί των επιχειρήσεων.

2.3. Οι κοινοτικές στατιστικές για τις επενδύσεις και τις παραγωγικές ικανότητες⁽¹⁾, θα πρέπει να έχουν μορφή που θα επιτρέπει να ενσωματωθούν στο σφαιρικό δίκτυο ενημέρωσης του ΟΟΣΑ, για τις παγκόσμιες ικανότητες παραγωγής χάλυβα.

2.4. Στην πρόταση προβλέπονται εξαιρέσεις από την υποχρέωση περισυλλογής στοιχείων για τα κράτη μέλη των οποίων η χαλυβουργία αντιπροσωπεύει κάτω από το 1 % της συνολικής αξίας της χαλυβουργίας της Κοινότητας, όπως επίσης προβλέπεται η εξαίρεση από την παροχή στοιχείων των επιχειρήσεων με λιγότερο από 50 άτομα.

2.5. Προβλέπεται επίσης η ενίσχυση της Επιτροπής από την επιτροπή στατιστικού προγράμματος, που συγκροτήθηκε με την απόφαση 89/382/ΕΟΚ-Euratom. Επιπλέον, εντός 5 ετών (άρθρο 9 της πρότασης Κανονισμού) από την έναρξη ισχύος του κανονισμού, προβλέπεται η υποβολή στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενδιάμεσης έκθεσης αξιολόγησης των αποτελεσμάτων και ενδεχόμενων προτάσεων για νέες δράσεις.

3. Πλαίσιο αναφοράς

3.1. Μετά τη λήξη της Συνθήκης ΕΚΑΧ, στις 23 Ιουλίου 2002, το σύστημα συλλογής των στοιχείων παραγωγής χάλυβα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που έως τώρα διέπετο από στατιστικό σύστημα, που οριζόταν σε στενή συνεργασία με τις οργανώσεις των παραγωγών, των καταναλωτών και των εμπόρων χάλυβα, προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις πρόβλεψης των παραγωγικών τάσεων και της αγοράς, πρόκειται να καταργηθεί.

3.2. Παραμένει ωστόσο η αναγκαιότητα ενός συστήματος επισήμανσης της παραγωγής αυτής, που να βασίζεται σε στατιστικές έρευνες. Αυτή η αναγκαιότητα προκύπτει ειδικότερα από:

3.2.1. την σπουδαιότητα της παραγωγής και τη σημασία της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, που διασφαλίζει το ένα πέμπτο της παγκόσμιας παραγωγής δηλαδή περίπου 160 εκατομμύρια τόνους το χρόνο (ΕΕ-15), με περίπου 300 παραγωγικές επιχειρήσεις και σχεδόν 280 000 άτομα προσωπικό,

3.2.2. την απαίτηση για αξιολόγηση των ενδεχόμενων ανεπαρκών ή υπερβολικών παραγωγών (για τον χαλυβουργικό τομέα γενικά, ή για ειδικές κατηγορίες προϊόντων), είτε για την παροχή έγκυρων στοιχείων στους επενδυτές, για τον εκσυγχρονισμό και τον εξορθολογισμό της βιομηχανίας, είτε για να επιτραπεί η συνειδητή δράση κατά τις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις,

3.2.3. τα ειδικά χαρακτηριστικά της χαλυβουργίας, η οποία χαρακτηρίζεται από σημαντικές κυκλικές διακυμάνσεις και ειδικότερα από την εμφάνιση ταχύτατων διακυμάνσεων της ζήτησης έναντι μιας αυστηρής διάρθρωσης της προσφοράς, που συχνά στο παρελθόν οδήγησαν σε κρίση της ίδιας της βιομηχανίας,

3.2.4. την αναγκαιότητα για αξιολόγηση της ενεργειακής κατανάλωσης, και των σχετικών εκπομπών CO₂, που αντιδιαστέλλει τα διαφορετικά συστήματα παραγωγής χάλυβα,

(1) Ως παραγωγική ικανότητα εννοείται η μέγιστη δυνατή παραγωγή.

3.2.5. την σημασία της τροφοδότησης και επαλήθευσης του δικτύου ελέγχου των παγκόσμιων ικανοτήτων παραγωγής χάλυβα, βάσει στοιχείων του ΟΟΣΑ, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα κοινοτικά στατιστικά στοιχεία μπορούν πλήρως να ενσωματωθούν στα αντίστοιχα του ΟΟΣΑ,

3.2.6. την διεύρυνση της Ένωσης σε δέκα υποψήφιες χώρες, ειδικότερα εκείνες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, που είναι ιδιαίτερα δραστήριες στον τομέα αυτό, όπως η Πολωνία, η Ουγγαρία και η Δημοκρατία της Τσεχίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι η κατάσταση διαφέρει αισθητά από χώρα σε χώρα και χρειάζεται συνεπώς να προσδιορισθεί μια στρατηγική αναδιάρθρωσης που θα οδηγήσει σε επίπεδο βιώσιμης οικονομικής παραγωγής, ως προϋπόθεση για την επιβίωση της χαλυβουργίας, χωρίς κρατικές παρεμβάσεις,

3.2.7. το γεγονός ότι πρέπει να υπάρχουν δείκτες δραστηριότητας, όχι μόνο από την άποψη της παραγωγής αλλά επίσης του όγκου και των τάσεων κατανάλωσης, καθώς και του εσωτερικού και εξωτερικού εμπορίου και της αξίας των αποθεμάτων,

3.2.8. την υλοποίηση της στρατηγικής της Λισαβόνας, που έχει αναγνωρίσει ως κυρίαρχο στόχο τον εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας, την επιστροφή στην πλήρη απασχόληση και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Εάν η ειδικευση και επανειδίκευση των ανθρώπινων πόρων είναι ουσιαστική για την ανταγωνιστικότητα της χαλυβουργίας, άλλο τόσο σημαντικός είναι και ο κοινωνικός διάλογος καθώς και η αμοιβαία εμπιστοσύνη σε κοινές ενέργειες που μπορούν να βασίζονται σε ένα συνεκτικό πλαίσιο αξιόπιστων και συστηματικών στατιστικών επισημάνσεων, από την άποψη επίσης της απασχόλησης προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι αλλαγές και οι εξελίξεις της χαλυβουργίας σε μια ανοιχτή και προωθημένη τεχνολογικά αγορά,

3.2.9. την απαίτηση να μην επιβαρύνονται, με υπερβολικές δαπάνες επισημάνσης, συλλογής και μεταβίβασης των στατιστικών στοιχείων, οι ήδη αυξημένες δεσμεύσεις των παραγωγών, των χρηστών, των εμπόρων χάλυβα και των εθνικών και κοινοτικών αρχών, εφαρμόζοντας πλήρως την αρχή της αναλογικότητας όσον αφορά τις ανάγκες στατιστικών δεδομένων.

3.3. Βάσει όσων αναφέρθηκαν πιο πάνω, είναι αναγκαίο, χρησιμοποιώντας συνεκτικά στατιστικά στοιχεία, να διασφαλιστεί ένα ενιαίο και κατάλληλο οργανικό πλαίσιο στο οποίο θα πρέπει να συμπεριληφθούν όλες οι στατιστικές σειρές που αφορούν τον τομέα της χαλυβουργίας, προκειμένου να καταρτιστεί και να εφαρμοστεί μια στρατηγική εκσυγχρονισμού του τομέα, ενόψει της Ευρώπης των 25, που θα διαθέτει τη δυνατότητα να ανταπαραταχθεί θετικά στο διεθνή ανταγωνισμό, με πλήρη εφαρμογή των στόχων της Λισαβόνας, κυρίως όσον αφορά το περιβάλλον, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη γενική διατύπωση της πρότασης της Επιτροπής και τους λόγους που προβάλλει, που αποβλέπουν στη διασφάλιση της διάθεσης σημαντικών στατιστικών στοιχείων για τον χαλυβουργικό τομέα, που θα ικανοποιούν πλήρως τις ανάγκες των θεσμικών υπευθύνων, της βιομηχανίας, του παγκόσμιου δικτύου παραγωγής, του κοινωνικού διαλόγου και των διαδικασιών εκσυγχρονισμού και εξορθολογισμού, ειδικότερα στις υποψήφιες χώρες.

4.2. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, χρειάζεται ωστόσο να επαληθευθούν οι λειτουργικές δυνατότητες της προτεινόμενης απλοποιημένης επισήμανσης, σε σχέση επίσης με τον κυκλικό χαρακτήρα σε όλο και πιο σύντομο χρονικό διάστημα της ζήτησης χάλυβα, την επακόλουθη αναγκαιότητα έγκυρης διάθεσης των στοιχείων και τις απαιτήσεις των επιχειρήσεων, από την άποψη της επιλογής των επενδύσεων και των παραγωγικών ικανοτήτων στην παγκόσμια αγορά.

4.3. Θα χρειαστεί συνεπώς μια επαρκώς ευρεία μεταβατική φάση (2003 – 2009) προκειμένου να προσδιορισθούν οι δυνατότητες ενσωμάτωσης των διαφόρων στατιστικών συστημάτων (ProdCom, διαρθρωτικοί δείκτες, ετήσια ερωτηματολόγια) σε ένα πλήρες, οργανικό, συνεκτικό και πρόσφορο πλαίσιο, που να είναι επίσης λειτουργικό όσον αφορά τις στρατηγικές για τις μελλοντικές πολιτικές στον τομέα.

4.4. Η αντιστοιχία των προτεινόμενων ερωτηματολογίων ειδικότερα στο θέμα των καταναλώσεων και του ενεργειακού ισοζυγίου, με τους στόχους καταμέτρησης της αποτελεσματικότητας, εξοικονόμησης και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, μπορεί να είναι ανεπαρκής. Συμπληρωματικές στατιστικές πληροφορίες μπορούν να χορηγηθούν για τον τομέα αυτό, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων επισήμανσης, από την ευρωπαϊκή υπηρεσία περιβάλλοντος. Αυτές οι συμπληρωματικές επισημάνσεις θα πρέπει να συγκροτηθούν στο οργανικό πλαίσιο για το οποίο γίνεται λόγος στο σημείο 4.3.

4.4.1. Οι πληροφορίες για την κατανάλωση χάλυβα εκ μέρους των τομέων χρήσης είναι ουσιαστικές τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους παραγωγούς. Ένα πιο σαφές πλαίσιο προσοπτικών για την κατανάλωση και την παραγωγή χάλυβα θα συμβάλει στην ύπαρξη δεικτών που είναι ικανοί να προβλέψουν την εξέλιξη του τομέα, καθιστώντας έτσι δυνατή την λήψη έγκαιρων αποφάσεων από τους πολιτικούς υπεύθυνους. Θα πρέπει επίσης να υπάρχουν και ορισμένοι δείκτες δραστηριότητας, κατανεμημένοι ανά χώρα και τύπο προϊόντος, καθώς και δείκτες που σχετίζονται με τους τομείς απορρόφησης της πωλούμενης παραγωγής καθώς και με τα στοιχεία πρόβλεψης των παραγγελιών.

4.4.2. Η συλλογή των στοιχείων αυτών μπορεί να μην επιβαρύνει το Eurostat αλλά να πραγματοποιηθεί μέσω της δραστηριότητας επισήμανσης και ανάλυσης των υπηρεσιών της Επιτροπής, ειδικότερα της Γενικής Διεύθυνσης «Επιχειρήσεις» που κατά τη γνώμη της η ΕΟΚΕ θα πρέπει να προβαίνει σε περιοδική και συντονισμένη ανάλυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας, ειδικότερα στις νέες χώρες μέλη. Στην ανάλυση αυτή θα μπορούν επίσης να περιέχονται και η εξέλιξη της πορείας και οι ανάγκες του τομέα σε ό,τι αφορά την απασχόληση.

4.5. Ο συγχρονισμός των διαφόρων συστημάτων ανάλυσης και στατιστικής επισήμανσης, είναι αναγκαίος για να υπάρξει ένα αποτελεσματικό πλαίσιο επισήμανσης και πρόβλεψης για τον κοινωνικό διάλογο, καθώς και για τις κοινές δράσεις των κοινωνικών εταίρων, και γι' αυτό θα πρέπει να προβλεφθεί ρητώς.

4.6. Οι χώρες πρόσφατης ένταξης και οι στατιστικές για τις μελλοντικές κοινοτικές πολιτικές που τις αφορούν, δεν αναφέρονται στην πρόταση. Ως προς το θέμα αυτό είναι αναγκαία μια στοχοθετημένη δράση, λαμβάνοντας υπόψη ότι από τις αρχές της δεκαετίας '90 το στατιστικό «corpus» των χωρών της κεντροανατολικής Ευρώπης υπέστη τα αποτελέσματα της μετάβασης από προγραμματισμένες οικονομίες σε μεταβατικές οικονομίες και θα πρέπει να αποκτήσει νέες διαρθρώσεις: η ανάπτυξη των διοικητικών ικανοτήτων των χωρών νέας ένταξης αποτέλεσε εξάλλου αντικείμενο προσοχής και χορήγησης πρόσθετων πόρων εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης το Δεκέμβριο του 2002.

5. Γενικές παρατηρήσεις

5.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την αναγκαιότητα να υποβληθεί ενδιάμεση έκθεση εντός πέντε ετών από την υιοθέτηση του Κανονισμού, θεωρώντας ότι η περίοδος αυτή είναι επαρκώς εκτεταμένη για να είναι ουσιαστική. Το περιεχόμενο της έκθεσης πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο προληπτικής επαλήθευσης από κοινού με τις επιχειρήσεις, τους κοινωνικούς εταίρους και τους ενδιαφερόμενους χρήστες. Η έκθεση αυτή δεν θα πρέπει να υποβληθεί μόνο στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αλλά επίσης στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

5.2. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ είναι σημαντικό να προσδιοριστούν με σαφήνεια και να αναφερθούν τα κριτήρια των στοιχείων που αναφέρονται στα ερωτηματολόγια τα οποία οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες θα πρέπει να χειριστούν και μεταβιβάσουν στο Eurostat προκειμένου να διασφαλιστεί η ομοιογένεια, η αξιοπιστία και ο έγκαιρος χαρακτήρας των δεδομένων, κυρίως σε σχέση με την αναγκαία αναβάθμιση των δημόσιων διοικήσεων των χωρών νέας ένταξης.

5.3. Στο παράρτημα σχετικά με τις «ετήσιες στατιστικές του ισοζυγίου απορριμμάτων, χάλυβα και χυτοσίδηρου» σε ορισμένες μεταφράσεις γίνεται αναφορά (υποπαράγραφος 1010 και υποπαράγραφος 1070) σε «μηνιαία» στοιχεία αποθεμάτων ενώ αντιθέτως πρόκειται για ετήσια στοιχεία: κατά την άποψη της ΕΟΚΕ αυτό πρέπει να διορθωθεί και να ενοποιηθεί από γλωσσική άποψη. Το ίδιο ισχύει και σε άλλες περιπτώσεις (βλέπε κώδικα 3210 στα αγγλικά και στα γαλλικά).

5.4. Τα στοιχεία για την παραγωγή και τις πωλήσεις που είναι ενσωματωμένα στο σύστημα ProdCom και τα αντίστοιχα στοιχεία για τις νέες παραγγελίες (που δεν είναι αλλά θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο της ετήσιας έκθεσης για την ανταγωνιστικότητα του τομέα που αναφέρεται στο σημείο 4.4.1) όπως επίσης τα στοιχεία για τους δείκτες δραστηριότητας σχετικά με τις προβλέψεις των τομέων χρήσης χάλυβα, θα πρέπει να συγχρονισθούν και να τεθούν στη διάθεση των υπευθύνων για τις οικονομικές και κοινωνικές αποφάσεις του τομέα καθώς και των διαφόρων παραγόντων του κοινωνικού διαλόγου όπως και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

5.5. Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τις στατιστικές για την απασχόληση και την αγορά εργασίας στις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης οι «χρονολογικές σειρές ανά χώρα» θα πρέπει να συμπεριλάβουν στη στήλη «απασχόληση ανάλογα με την οικονομική δραστηριότητα» ειδική στήλη για τη βιομηχανία σιδήρου και χάλυβα. Τα στοιχεία για την απασχόληση στον τομέα θα πρέπει στη συνέχεια να αναλυθούν επαρκώς προκειμένου να επιτραπούν οι αναγκαίες παρεμβάσεις για την ειδικευση και επανεπιδίκευση των ανθρώπινων πόρων εκ μέρους των κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων.

5.6. Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να ενταχθούν δύο νέες αιτιολογικές σκέψεις με τα ακόλουθα κείμενα:

5.6.1. «Λαμβάνοντας υπόψη την αναγκαιότητα ύπαρξης πλήρους, οργανικού, πρόσφορου και λειτουργικού πλαισίου στις στρατηγικές για τις μελλοντικές πολιτικές του τομέα με στόχο επίσης τον κοινωνικό διάλογο, που θα περιλαμβάνει τα βασικά στατιστικά δεδομένα σύμφωνα με σαφή και προσδιορισμένα κριτήρια, και με ικανοποιητικό επίπεδο αποσύνδεσης, κυρίως για τις χώρες νέας ένταξης»

5.6.2. «Λαμβάνοντας υπόψη τη σκοπιμότητα σύνταξης συντομισμένης περιοδικής ανάλυσης για την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα στην οποία θα πρέπει να περιλαμβάνονται συμπληρωματικά στοιχεία με δείκτες δραστηριότητας και προβλέψεις, για την πορεία της απασχόλησης και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, σύμφωνα με τη στρατηγική της Λισαβόνας· η ανάλυση αυτή πρέπει να συνταχθεί και χωρίς επιβάρυνση του Eurostat αλλά κυρίως μέσω της δραστηριότητας ανίχνευσης και ανάλυσης των υπηρεσιών και των οργάνων της Επιτροπής, όπως επίσης με την συμβολή που μπορεί να παρέχει η συμβουλευτική επιτροπή βιομηχανικών μεταλλαγών της ΕΟΚΕ με τον κατάλληλο συντονισμό και συγχρονισμό».

6. Συμπεράσματα

6.1. Η ΕΟΚΕ κρίνει ουσιαστική τη σημαντική παρακαταθήκη μεθόδου και θετικών εμπειριών που έχουν ωριμάσει στα πλαίσια της Συνθήκης ΕΚΑΧ και ειδικότερα στα πλαίσια της συμβουλευτικής επιτροπής ΕΚΑΧ, για τις ευρωπαϊκές πολιτικές στα θέματα του άνθρακα και χάλυβα, συμπεριλαμβανομένου του στατιστικού τομέα (1).

6.2. Είναι ουσιαστικό να υπάρξει πλήρης εκμετάλλευση αυτής της παρακαταθήκης εμπειριών για την προώθηση του εκσυγχρονισμού και των ανταγωνιστικών ικανοτήτων και των ικανοτήτων απασχόλησης του χαλυβουργικού τομέα της διευρυμένης σε 25 μέλη ΕΕ προκειμένου το ευρωπαϊκό παραγωγικό σύστημα όλο και περισσότερο να βασίζεται στη γνώση και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, στα πλαίσια μιας ανταγωνιστικής οικονομικής ανάπτυξης, μεγαλύτερης και καλύτερης απασχόλησης καθώς και μεγαλύτερης κοινωνικής συνοχής, όπως αναφέρεται στη στρατηγική της Λισαβόνας.

(1) Βλέπε το ψήφισμα της Συμβουλευτικής Επιτροπής ΕΚΑΧ για τις στατιστικές άνθρακα και χάλυβα της 10ης Απριλίου 2002.

6.3. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι, για να υπάρξει αποτελεσματική δράση στην κατεύθυνση αυτή είναι αναγκαίο να μπορεί κανείς να βασιστεί σε ένα πλήρες, συνεκτικό και αξιόπιστο σύστημα στατιστικών επισημάνσεων και προβλέψεων, προκειμένου επίσης να προωθηθεί ο ανοιχτός κοινωνικός διάλογος, με τον οποίο θα μπορούν να συνδεθούν οι διάφοροι παράγοντες της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, καθώς και αποτελεσματικές κοινές δράσεις, από την σκοπιά της παραγωγής και της απασχόλησης και στις υποψήφιες χώρες.

6.4. Σχετικά η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει η δική της συμβουλευτική επιτροπή βιομηχανικών μεταλλαγών, εκμεταλλευόμενη την εμπειρία των δικών της μελών και ειδικότερα των εκπροσώπων των επαγγελματιών και συνδικαλιστικών οργανώσεων του τομέα που συμμετέχουν σ' αυτήν για την κατάρτιση και εφαρμογή από κοινού με τις αρμόδιες ευρωπαϊκές, εθνικές και περιφερειακές αρχές μιας

στρατηγικής ανταγωνιστικού εκσυγχρονισμού του χαλυβουργικού τομέα της διευρυμένης Ευρώπης.

6.5. Ο ανταγωνιστικός αυτός εκσυγχρονισμός έχει ως τώρα επιτυχώς υλοποιηθεί μέσω των κοινών προσπάθειών των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων του τομέα αλλά και των κυβερνητικών αρχών, χάρις επίσης στους μηχανισμούς που η Συνθήκη ΕΚΑΧ, η οποία λήγει τώρα, έθεσε στη διάθεσή τους. Η ΕΟΚΕ υποδεικνύει ότι τα μέσα διαρθρωτικής πολιτικής και συνοχής όπως επίσης τα άλλα μέσα που ενεργοποιούνται βάσει επίσης διαρθρωμένων και έγκαιρων στατιστικών επισημάνσεων, πρέπει να είναι ανάλογα με τις στρατηγικές που θα πρέπει να εφαρμοστούν, όπως επίσης ότι πρέπει να υπάρξει όλο και μεγαλύτερος συντονισμός μεταξύ των πολιτικών, των μέσων και των υπηρεσιών της Επιτροπής προκειμένου το σύστημα παραγωγής σιδήρου και χάλυβα της Ευρώπης των 25 να είναι όλο και πιο ανταγωνιστικό στην παγκόσμια αγορά στα πλαίσια μιας βιώσιμης ανάπτυξης που δημιουργεί απασχόληση.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη συμμετοχή της Κοινότητας σε πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης με σκοπό την ανάπτυξη νέων κλινικών παρεμβάσεων για την καταπολέμηση των ασθενειών HIV/AIDS, της ελονοσίας και της φυματίωσης, χάρις σε μακροπρόθεσμη σύμπραξη μεταξύ της Ευρώπης και των αναπτυσσόμενων χωρών, από σειρά κρατών μελών και από τη Νορβηγία»

(COM(2002) 474 τελικό — 2002/0211 (COD))

(2003/C 133/18)

Στις 19 Σεπτεμβρίου, και σύμφωνα με το άρθρο 172, παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του, στις 5 Μαρτίου 2003 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Bedossa).

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου) η ΕΟΚΕ υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Με την ευκαιρία της εκπόνησης του έκτου προγράμματος — πλαισίου της ΕΕ για την έρευνα και την ανάπτυξη (ΠΠΕΑ), που θα ισχύει για τέσσερα χρόνια από την 1η Ιανουαρίου 2003 — πρώτιστος στόχος του οποίου θα είναι η υλοποίηση ενός πραγματικά ευρωπαϊκού χώρου έρευνας — ο Επίτροπος κ. Philippe Busquin δήλωσε: «Ακόμη περισσότερο από τον προηγούμενο, ο 21ος αιώνας θα είναι ο αιώνας της γνώσης. Για να αντιμετωπίσει όμως την πρόκληση αυτή η Ευρώπη πρέπει να οργανωθεί».

1.2. Προσθέτει επίσης ότι στόχος του προγράμματος αυτού είναι «η δημιουργία μιας πραγματικά εσωτερικής αγοράς της γνώσης όπου θα υπάρχει ελεύθερη κυκλοφορία των ερευνητών, των γνώσεων και των τεχνολογιών· η θέσπιση ενός πλαισίου στο εσωτερικό του οποίου οι περιφερειακές και οι εθνικές κυβερνήσεις θα μπορούν να συντονίζουν τις πολιτικές έρευνας και να ολοκληρώνουν τις δραστηριότητές τους».

1.3. Φαίνεται ότι το σχέδιο απόφασης που παρουσιάζει η Επιτροπή ανταποκρίνεται γενικά σε αυτό τον ορισμό.

2. Οι αρχές

2.1. Οι ασθένειες που ευθύνονται για τις μεγάλες ενδημίες (ελονοσία, φυματίωση) και οι σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες όπως το HIV/AIDS, έχουν αυξηθεί σημαντικά στις φτωχές χώρες, ιδιαίτερα δε στην Αφρική.

2.2. Η ασθένεια και η φτώχεια είναι άρρηκτα συνδεδεμένες: είναι συνεπώς επείγουσα ανάγκη τόσο σε επίπεδο δημόσιας υγείας όσο και σε οικονομικό επίπεδο να εξαλειφθεί αυτός ο φαύλος κύκλος.

2.3. Το πρόβλημα αυτό είναι παγκόσμιο, η πολιτική συζήτηση διεθνής, κι εδώ και αρκετά χρόνια, όλες οι διεθνείς αρχές ανανεώνουν τις εκκλήσεις τους.

2.4. Σε αυτό το ευρύ πολιτικό πλαίσιο η προσέγγιση πρέπει να είναι οικουμενική, συνολική και πολυτομεακή, και, εδώ και αρκετά χρόνια, οι φτωχές χώρες θέτουν το πρόβλημα της τιμής των βασικών φαρμάκων, που είναι πολύ ακριβά, και επισημαίνουν την ανάγκη να συμμετέχουν, ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξής τους, σε τέτοιου είδους προγράμματα με την ανάπτυξη αποτελεσματικών και προσιτών προϊόντων στον τομέα της υγείας.

2.5. Τα κράτη μέλη και οι συνδεδεμένες χώρες επιλέγουν με κοινή συμφωνία την ανάπτυξη της κλινικής έρευνας αυτών των τριών παθολογιών: του HIV/AIDS, της ελονοσίας και της φυματίωσης, διότι τα ισχύοντα θεραπευτικά πρωτόκολλα είναι πολυδάπανα, δύσχρηστα και όχι ιδιαίτερα ευέλικτα για να ανταποκριθούν στις επιτόπιες ανάγκες.

2.5.1. Τούτο οφείλεται κυρίως:

- στον κατακερματισμό της ευρωπαϊκής κλινικής έρευνας
- σε σημαντικά οργανωτικά και οικονομικά προσκόμματα στη διεξαγωγή κλινικών δοκιμών για την επίτευξη αξιολογών αποτελεσμάτων σε αυτές τις αναπτυσσόμενες χώρες
- στην έλλειψη αρμοδιοτήτων και εξοπλισμού των αναπτυσσόμενων χωρών.

3. Ο στόχος

3.1. Δεκατέσσερα κράτη μέλη της ΕΕ και η Νορβηγία συμφώνησαν να θέσουν στη διάθεση της έρευνας και της ανάπτυξης για την καταπολέμηση του HIV/AIDS, της ελονοσίας και της φυματίωσης, ένα πολύ σημαντικό μέσο: την «EDCTP» ή τη Σύμπραξη Ευρωπαϊκών και Αναπτυσσόμενων Χωρών (ΑΧ) ιδιαίτερα δε των χωρών της Αφρικής που βρίσκονται νοτίως της Σαχάρας.

3.2. Πρέπει να αναπτυχθούν εμβόλια, φάρμακα και άλλα μέσα για την καταπολέμηση αυτών των παθολογιών και, ει δυνατόν, να διοχετευθούν γρήγορα στην αγορά.

3.3. Τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι:

- η ενίσχυση των βασικών γνώσεων, η ανάπτυξη των οποίων είναι απολύτως απαραίτητη·
- η δικτύωση των εθνικών προγραμμάτων και η αυξημένη συνεργασία μεταξύ τους·
- η επιτάχυνση της ανάπτυξης νέων προϊόντων οι κλινικές δοκιμές των οποίων θα πρέπει να πραγματοποιηθούν στις αναπτυσσόμενες χώρες·
- η ενίσχυση των ερευνητικών δυνατοτήτων ανάπτυξης για την καταπολέμηση των ασθενειών που σχετίζονται με τη φτώχεια μέσω της συνεργασίας ΕΕ/ΑΧ.

3.4. Το πρόγραμμα EDCTP θα συμβάλει στην προώθηση συμπράξεων δημόσιου — ιδιωτικού τομέα για την προαγωγή νέων, προσιτών και αποτελεσματικών φαρμάκων, με την ανάπτυξη κλινικών δοκιμών στις ΑΧ.

3.5. Η συμμετοχή των χωρών αυτών είναι σημαντική για δύο κυρίως λόγους:

- ο προς επίτευξη στόχος πρέπει να τις κινητοποιήσει όσο το δυνατό περισσότερο διότι μόνον αυτές μπορούν να προβούν στις κατάλληλες επιλογές για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών τους.
- εφόσον εκπροσωπούνται στο EDCTP, μπορούν να συμμετέχουν στον έλεγχο του έργου και να διασφαλίζουν τις στρατηγικές προτεραιότητες.

Τα $\frac{2}{3}$ του προϋπολογισμού διατίθενται στις κλινικές έρευνες. Ένα άλλο σημαντικό τμήμα διατίθεται στη δημιουργία δομών, στην Αφρική, που θα εξυπηρετούν την έρευνα αυτή και την αναγκαία κατάρτιση των ομάδων που θα προσληφθούν στην αφρικανική ήπειρο.

4. Η κοινοτική χρηματοδότηση

4.1. Η ανάπτυξη εμβολίων και νέων μορίων είναι ιδιαίτερα δαπανηρή. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπει επένδυση ύψους 200 εκατομμυρίων EUR για τα πέντε πρώτα χρόνια: είναι βέβαια πολλά αλλά απαραίτητα για να καταδειχθεί ότι η Ευρώπη επιθυμεί να δώσει εύρος στη δράση της.

4.2. Αυτά τα 200 εκατομμύρια ευρώ θα χρησιμεύσουν ως μοχλός για τη συγκέντρωση κεφαλαίων που θα προέλθουν είτε από τα ίδια τα κράτη είτε από ιδιώτες. Όπως δηλώνει η Επιτροπή, η κοινοτική συνεισφορά πρέπει να θεωρηθεί ως καταλύτης για την πραγματοποίηση των πρώτων δοκιμών, τη δημιουργία της νομικής δομής που είναι απαραίτητη για την θέσπιση του EDCTP, και την αύξηση των αρμοδιοτήτων των ΑΧ.

4.3. Το άρθρο 169 χρησιμοποιείται για να διασφαλιστεί η εφαρμογή αυτού του προγράμματος-πλαίσιο που αντιστοιχεί:

- στη δημιουργία αυτής της κοινής βάσης ανάπτυξης της κλινικής έρευνας·
- στη δέσμευση της ευρωπαϊκής έρευνας έναντι του υπόλοιπου κόσμου, για την καταπολέμηση αυτών τριών ασθενειών σε ένα συνεκτικό πλαίσιο με την πολύ οργανωμένη συμμετοχή των ΑΧ·
- στην υιοθέτηση χρονοδιαγράμματος για την ταχεία σύσταση της δομής και την πραγματοποίηση των πρώτων κλινικών δοκιμών περί τα τέλη του 2003.

5. Γενικές παρατηρήσεις

5.1. Η ΕΟΚΕ αναλύει με ενδιαφέρον τη λεπτομερή περιγραφή και τους στόχους που προβλέπονται από το πρόγραμμα EDCTP, δηλαδή:

- τη δικτύωση και το συντονισμό των εθνικών προγραμμάτων και των δραστηριοτήτων των ΑΧ·
- την αυξημένη ζήτηση για την ανάπτυξη νέων προϊόντων καταπολέμησης αυτών των τριών ασθενειών·
- την προβολή και τη διάρκεια του προγράμματος EDCTP.

5.2. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι το υφιστάμενο γενικό πλαίσιο, πολύ άτονο σήμερα, αξίζει νέας ενεργοποίησης. Πράγματι:

- Οι δεσμοί μεταξύ των υφιστάμενων εθνικών προγραμμάτων είναι πολύ χαλαροί·
- Οι συνέπειες και ο συντονισμός των εθνικών δραστηριοτήτων έρευνας δεν συμπίπτουν, παρά την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισαβόνας του 2000·
- Η ενεργοποίηση εξαρτάται από την κοινή εκτέλεση των προγραμμάτων ή μέρους των προγραμμάτων έρευνας, που είναι αδύνατο να πραγματοποιηθεί εάν πρέπει να περιμένουμε την εφαρμογή των ολοκληρωμένων σχεδίων ή των δικτύων αριστείας που απαιτούν πολύ διαφορετικά μέσα και προσπάθειες που είναι δύσκολο να συνδυαστούν.

5.3. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι αυτή η κοινοτική απόφαση παρέμβασης για τις τρεις αυτές ασθένειες είναι αναγκαία και επείγουσα.

5.4. Οι χώρες που μαστίζονται από τις ασθένειες αυτές πλήττονται σε όλα τα επίπεδα, κυρίως δε στο οικονομικό, όπου η φτώχεια γίνεται εντονότερη.

5.4.1. Η σύμπραξη αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Αναπτυσσόμενων Χωρών για τις κλινικές δοκιμές θα καταστήσει αποτελεσματικότερη την καταπολέμηση της φτώχειας, διότι οι χώρες αυτές πρέπει να αποκτήσουν τα κατάλληλα μέσα για τη δημιουργία των ειδικών εγκαταστάσεων και την κατάρτιση του απαραίτητου προσωπικού, ειδικότερα με την εμβάδυση της μεταφοράς γνώσεων, που πρέπει να αποκτήσει το συγκεκριμένο ιατρικό προσωπικό που θα αναλάβει τη διεξαγωγή της κλινικής έρευνας στην Αφρική.

5.4.2. Ο στόχος αυτής της παρέμβασης είναι σαφής:

- Προσπάθεια να τεθεί τέλος στον κατακερματισμό της ευρωπαϊκής έρευνας·
- Συμμετοχή στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας όσον αφορά την έρευνα και την ανάπτυξη στην παγκόσμια αγορά·
- Εφαρμογή ευρωπαϊκών πολιτικών για την ανάπτυξη και τη συνεργασία·
- Μεγαλύτερος ορθολογισμός των εθνικών προγραμμάτων με την ένταξή τους στο EDCTP.

5.5. Η ΕΟΚΕ κατανοεί το ενδιαφέρον του προγράμματος αυτού ανακαλύπτοντας την οργάνωση της χρηματοδότησής του:

- δικτύωση και συντονισμός των εθνικών προγραμμάτων·
- στήριξη της ενίσχυσης του δυναμικού στις αναπτυσσόμενες χώρες·
- μέτρα για τη διασφάλιση της προβολής και της διάρκειας του προγράμματος που έχει αποφασιστεί.

5.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της που, σε αυτού του τύπου τα προγράμματα, προβλέπεται ρητά:

- σύστημα παρακολούθησης·
- περιοδική αξιολόγηση της υλοποίησης του προγράμματος αυτού·
- ετήσια έκθεση του προγράμματος — πλαίσιο, που υποβάλλεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο (άρθρο 174)·
- μέτρα καταπολέμησης της απάτης κατά την εφαρμογή του προγράμματος.

6. Ειδικές παρατηρήσεις

6.1. Σε σχέση με το προηγούμενο ΠΠΕΑ, οι διοικητικές διαδικασίες θα είναι απλούστερες: πράγματι, η πολυπλοκότητα και η βραδύτητα των ενεργειών ήταν τέτοιες που πολλές ομάδες έρευνας αποθαρρύνθηκαν.

6.2. Φαίνεται ότι αυτό το EDCTP εισάγει νέες και θετικές έννοιες: μεγαλύτερη αυτονομία και περισσότερη ευελιξία.

6.3. Ο κάθε συμμετέχων στο πρόγραμμα δεν χρειάζεται να υποβάλει, όπως στο παρελθόν, αναλυτικό έγγραφο για τη δραστηριότητά του. Εμφανίζεται ο ρόλος του συντονιστή: θα λειτουργεί ως σύνδεσμος των υπηρεσιών της Επιτροπής με το σύνολο των εταιρών. Έχει αναλάβει να ελέγχει την επιστημονική αξιοπιστία του σχεδίου ή του δικτύου.

6.4. Οι διαδικασίες αξιολόγησης θα είναι πιο ευέλικτες χάρη στο Διαδίκτυο. Η αξιολόγηση ενός προγράμματος όπως το EDCTP πρέπει να θεωρείται από τους ερευνητές τιμή και όχι αγγαρεία.

6.5. Το πρόγραμμα αυτό θα χρησιμεύει ως γέφυρα μεταξύ των ερευνητών για την ανάπτυξη και των αναπτυσσόμενων χωρών, αλλά και ως μοχλός στην υπηρεσία ενός ομοσπονδιακού και φιλόδοξου σχεδίου, που θα εξασφαλίζει κυρίως την μεταφορά χρήσιμων τεχνολογιών για την ανάπτυξη λύσεων θεραπείας και πρόληψης των ενδημιών (ελονοσίας και φυματίωσης) και των σεξουαλικά μεταδιδόμενων ασθενειών στις ενδιαφερόμενες χώρες.

6.6. Το πρόγραμμα αυτό προωθεί τις πρωτοβουλίες, αποφεύγει τον κατακερματισμό και την αλληλοεπικάλυψη ανθρώπινων και οικονομικών πόρων που προκαλούν τα εθνικά προγράμματα κάθε κράτους μέλους.

6.7. Φαίνεται ότι με το πρόγραμμα αυτό, η Επιτροπή αποφάσισε να σταματήσει τη διάσπαση του προηγούμενου ΠΠΕΑ: περισσότερη ολοκλήρωση, μακροπρόθεσμες αποφάσεις συνεργασίας και, συνεπώς, λιγότερες περιστασιακές ενώσεις.

6.8. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η Επιτροπή επέλεξε μόνον τρεις ασθένειες: το HIV/AIDS, την ελονοσία και τη φυματίωση. Βέβαια οι ασθένειες αυτές ως σοβαρές ενδημικές ασθένειες κάνουν θραύση σήμερα, κυρίως το HIV/AIDS.

6.9. Η κατάσταση όμως της δημόσιας υγείας στην Αφρική, στις νοτίες της Σαχάρας περιοχές, είναι ακόμη πιο δραματική. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι και άλλες σοβαρότατες ασθένειες απαιτούν παρόμοιο επείγον σχέδιο: η ιλαρά στα παιδιά, η εγκεφαλονωτιαία μηνιγγίτιδα, η τρυπανοσωμίαση, η φιλαρίαση, η kwashiorkor (σύνδρομο υποσιτισμού των παιδιών), η κακοήθης αναίμια κ.λπ.

6.10. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι οι χώρες της Αφρικής δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να προμηθευτούν μόρια φαρμάκων που ήδη υπάρχουν και είναι αποτελεσματικά.

6.11. Από την άλλη πλευρά, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι με βάση τα μόρια αυτά, η κλινική έρευνα συνίσταται επίσης στην εφαρμογή νέων θεραπευτικών πρωτοκόλλων, προσαρμοσμένων στις κοινωνι-

κές και οικονομικές ανάγκες των χωρών της Αφρικής που βρίσκονται νοτίως στις Σαχάρας.

6.12. Σε αυτές τις αναπτυσσόμενες χώρες, η ΕΟΚΕ θεωρεί ως αναπόσπαστο τμήμα της κλινικής έρευνας στις πολιτικές πρόληψης αυτών των τριών ασθενειών. Οι πολιτικές αυτές, που απαιτούν πολλά μέσα και κατάλληλο προσωπικό, έχουν ως επακόλουθο πολύ μακροπρόθεσμες δράσεις στις χώρες όπου η κυκλοφορία είναι δύσκολη για πολλούς λόγους.

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 417/2002 για την εσπευσμένη σταδιακή καθιέρωση απαιτήσεων διπλού κύτους ή ισοδύναμου σχεδιασμού για τα πετρελαιοφόρα μονού κύτους και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2978/94 του Συμβουλίου»

(COM(2002) 780 τελικό — 2002/0310 (COD))

(2003/C 133/19)

Στις 22 Ιανουαρίου 2003 και σύμφωνα με το άρθρο 80, παράγραφος 2 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Μαρτίου 2003 με βάση την εισηγητική έκθεση της Δρος Μπρεδηνά-Σαββοπούλου.

Κατά την 398η σύνοδο ολομέλειάς της, της 26ης και 27ης Μαρτίου 2003 (συνεδρίαση της 27ης Μαρτίου), η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 100 ψήφους υπέρ 10 ψήφους κατά και 10 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το ναυάγιο του Prestige στις 19 Νοεμβρίου 2002 και η επακόλουθη οικολογική καταστροφή στις ακτές της Ισπανίας που εξακολούθησε αργότερα και στις ακτές της Γαλλίας, κινητοποίησαν την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη, τρία χρόνια μετά το παρόμοιο ατύχημα του πετρελαιοφόρου Erika στα ανοιχτά των ακτών της Γαλλίας. Στην ανακοίνωσή της για τη βελτίωση της θαλάσσιας ασφάλειας, στη θάλασσα την οποία εξέδωσε ως αντίδραση στο ατύχημα του Prestige ⁽¹⁾, η Επιτροπή εξήγγειλε τη λήψη μιας σειράς μέτρων με στόχο την ελαχιστοποίηση του κινδύνου επέλευσης μελλοντικών ατυχημάτων σε πλοία όπως το Erika και το Prestige. Το Συμβούλιο Μεταφορών στις 6 Δεκεμβρίου 2002 έκανε έκκληση για την επίσπευση του χρονοδιαγράμματος της σταδιακής απόσυρσης των πετρελαιοφόρων μονού κύτους, την εφαρμογή του Προγράμματος Εκτίμησης της Κατάστασης (ΠΕΚ) για τα πετρελαιοφόρα μονού κύτους ηλικίας άνω των 15 ετών και τη σύναψη διοικητικών συμφωνιών από τα κράτη μέλη με στόχο την άρνηση του κατάπλου πετρελαιοφόρων μονού κύτους, που μεταφέρουν αργό πετρέλαιο βαριάς ποιότητας, στα λιμάνια, στους σταθμούς ανοικτής θάλασσας και στις περιοχές αγκυροβόλησής τους. Τα συμπεράσματα της πρόσφατης συνεδρίασης του Συμβουλίου στις Βρυξέλλες, στις 20 και 21 Μαρτίου, περιλαμβάνουν μια δέσμη μέτρων τα οποία η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1. Για να εκπληρώσει τους στόχους του Συμβουλίου Μεταφορών, η Επιτροπή πρότεινε τις εξής τροποποιήσεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 417/2002 ⁽²⁾:

- τη θέσπιση της διάταξης ότι το βαρύ αργό πετρέλαιο επιτρέπεται να μεταφέρεται μόνο με πετρελαιοφόρα διπλού κύτους,
- την αναθεώρηση του κοινοτικού προγράμματος σταδιακής απόσυρσης, για να εξασφαλισθεί ιδίως ότι τα πετρελαιοφόρα

μονού κύτους της κατηγορίας 1 δεν θα εξακολουθήσουν να ασκούν τις δραστηριότητές τους πέραν της ηλικίας των 23 ετών και του έτους 2005, της κατηγορίας 2 πέραν της ηλικίας των 28 ετών και του έτους 2010 και της κατηγορίας 3 πέραν της ηλικίας των 28 ετών και του έτους 2015,

- την ευρύτερη εφαρμογή του καθεστώτος διεξαγωγής ειδικών ελέγχων για τα πετρελαιοφόρα (του Προγράμματος Εκτίμησης της Κατάστασης), προορισμός του οποίου είναι η αποτίμηση της δομικής καταλληλότητας των πετρελαιοφόρων μονού κύτους ηλικίας άνω των 15 ετών.

2.2. Η σοβαρή ρύπανση των κοινοτικών υδάτων από την πετρελαιοκηλίδα του Prestige ανάγκασε την Επιτροπή να αναθεωρήσει το πρόγραμμα σταδιακής απόσυρσης που προβλεπόταν από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 417/2002. Σκοπός της προτεινόμενης αναθεώρησης είναι η μείωση των ορίων ηλικίας και των προθεσμιών οριστικής απαγόρευσης της εκμετάλλευσης πετρελαιοφόρων μονού κύτους στο επίπεδο που είχε προταθεί αρχικά στη δέσμη μέτρων Erika I, προκειμένου να διασφαλιστεί η καλύτερη προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Η Επιτροπή έχει επίγνωση του σημαντικού οικονομικού αντικτύπου στον κλάδο των πετρελαιοφόρων και σκοπεύει να παρουσιάσει σχετική οικονομική ανάλυση όσο το δυνατόν συντομότερα.

2.3. Αποδείχθηκε για άλλη μια φορά, όπως και στο ατύχημα του Erika, ότι το βαρύ αργό πετρέλαιο ανήκει στους πλέον ρυπογόνους τύπους πετρελαίου. Γι' αυτό, η Επιτροπή προτείνει να απαγορευθεί η μεταφορά βαρέων κλασμάτων πετρελαίου με πετρελαιοφόρα μονού κύτους που πρόκειται να καταπλεύσουν ή αποπλεύουν από λιμένες της ΕΕ. Η Επιτροπή δηλώνει ότι υπάρχει σήμερα επαρκές διαθέσιμο δυναμικό πετρελαιοφόρων διπλού κύτους, ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν θα υπάρξει καμία διαταραχή στην ασφάλεια του εφοδιασμού.

⁽¹⁾ COM(2002) 681 τελικό.

⁽²⁾ ΕΕ L 64 της 7.3.2002, σ. 1 — Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ: ΕΕ C 14 της 16.1.2001, σ. 22.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βαθιά ανησυχία της για την καταστροφή που προκάλεσε το πετρελαιοφόρο Prestige και για τις συνακόλουθες κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις. Είναι ικανοποιημένη που δεν υπήρξαν απώλειες ανθρώπινων ζωών. Υπάρχει εξαιρετικά επείγουσα ανάγκη να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος επανάληψης παρόμοιων ατυχημάτων και να αποζημιωθούν πλήρως τα θύματα. Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν υποχρέωση να δώσουν προτεραιότητα στην επείγουσα αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του ισχύοντος καθεστώτος για τη θαλάσσια μεταφορά πετρελαίου. Τα μελλοντικά μέτρα θα πρέπει να είναι επαρκή και να αντιμετωπίζουν τις πραγματικές αιτίες αυτών των ατυχημάτων.

3.1.1. Οι συνθήκες και τα αίτια του ατυχήματος του Prestige αποτελούν αντικείμενο διερεύνησης. Αν και είναι πιθανό να είχε λάβει διαφορετικές διαστάσεις η καταστροφή αν το πλοίο είχε οδηγηθεί εγκαίρως σε αγκυροβόλιο καταφυγής, μπορεί να αποδειχθεί ότι ευθύνεται μία από τις ακόλουθες αιτίες ή ένας συνδυασμός τους: δομικές αδυναμίες του πλοίου, που ήταν άνω των 26 ετών· ελλείψεις στη συντήρηση του πλοίου· οι αποφάσεις που ελήφθησαν (ή που δεν ελήφθησαν) για την αντιμετώπιση του ατυχήματος, οι οποίες επιδείνωσαν το πρόβλημα· ακατάλληλοι ελιγμοί του πλοίου κ.λπ.

3.2. Παρά το προηγούμενο του πετρελαιοφόρου Erika, στο οποίο επίσης δεν είχε επιτραπεί η είσοδος σε αγκυροβόλιο καταφυγής, και τις επαναλαμβανόμενες και σταθερές εκκλήσεις για ένα σαφές και ενδεδειγμένο καθεστώς των αγκυροβολίων καταφυγής για τα πλοία που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, το εν λόγω καθεστώς παραμένει ασαφές. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη γνωμοδότησή της σχετικά με την πρόταση για την εσπευσμένη σταδιακή καθιέρωση του διπλού κύτους στα πετρελαιοφόρα (δέσμη Erika I)⁽¹⁾ και τη γνωμοδότησή της για τη δέσμη Erika II⁽²⁾ και επαναλαμβάνει την έκκλησή της για εξέταση και επίλυση του πολιτικού αντιδημοφιλούς αυτού ζητήματος. Συνεπώς, υποστηρίζει πλήρως την πρόταση να επισπευσθούν οι προετοιμασίες των σχεδίων για την υποδοχή των πλοίων σε αγκυροβόλια καταφυγής. Αυτό που απαιτείται είναι ο προσδιορισμός αγκυροβολίων καταφυγής στα ύδατα της ΕΕ, η εφαρμογή από τα κράτη μέλη της ΕΕ της Διεθνούς Σύμβασης για την Πρόληψη, τη Διαχείριση και τη Συνεργασία στον τομέα της Πετρελαϊκής Ρύπανσης (Σύμβαση OPRC του 1990), όπως ζητούσε στη γνωμοδότησή της για τη δέσμη Erika I, και ένα σαφές σχέδιο αντιμετώπισης των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, μαζί με τις διαδικασίες εφαρμογής του, όταν ένα πλοίο που αντιμετωπίζει δυσκολίες χρειάζεται να οδηγηθεί σε ένα τέτοιο αγκυροβόλιο. Το σχέδιο θα πρέπει να καθορίζει τις υποχρεώσεις του πλοιάρχου, του παράκτιου κράτους και του διασώστη. Όλες αυτές οι δράσεις πρέπει να διασφηνιστούν και να συντονιστούν από μία ενιαία αρχή, κατά προτίμηση σε επίπεδο ΕΕ από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια στη Θάλασσα (EMSA).

3.3. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανησυχία που είχε εκφράσει σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της⁽³⁾ ότι οι οικονομικές πιέσεις επί των πλοιαρχών και των πληρωμάτων που εξακολουθούν να εργάζονται σε πλοία μειωμένου επιπέδου ασφαλείας ενδέχεται να έχουν επιπτώσεις στην ασφάλεια του πλοίου. Επομένως, τα μέλη των πληρωμάτων πρέπει να ενθαρρύνονται να αναφέρουν τυχόν ανωμαλίες επί του πλοίου που ενδέχεται να προξενήσουν ατυχήματα και στη συνέχεια πρέπει να τους παρέχεται κατάλληλη προστασία από τη νομοθεσία της ΕΕ. Η ανθρώπινη διάσταση της ασφάλειας πρέπει, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, να ληφθεί επειγόντως υπόψη, αν θέλουμε να εφαρμοσθούν τα προτεινόμενα τεχνικά μέτρα αποτελεσματικά και υπό καλές συνθήκες. Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης την ανησυχία της για τη στάση των ρυθμιστικών αρχών, οι οποίες συνεχίζουν να αποδίδουν στους πλοιάρχους την υπέρτατη ευθύνη για τα πλοία. Στην πραγματικότητα, στις σημερινές ναυτιλιακές δραστηριότητες η πραγματική εξουσία και οι πόροι των πλοιαρχών έχουν περιοριστεί σοβαρά. Επειδή πολλές εθνικές αρχές εξακολουθούν να προτιμούν να αποδώσουν νομικές ευθύνες στον πλοίαρχο και στους αξιωματικούς του πλοίου παρά να αναζητήσουν τους υπεύθυνους στους γραφειοκρατικούς λαβυρίνθους της ιδιοκτησίας και του ελέγχου των πλοίων, είναι αναγκαία η διασαφήνιση της νομικής ευθύνης όλων των μερών που εμπλέκονται στις θαλάσσιες μεταφορές. Κατόπιν αυτών των συλλογισμών, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις παλαιότερες εκκλήσεις της στην Επιτροπή να επεξεργαστεί κατάλληλες προτάσεις, για παράδειγμα σε μια νέα δέσμη Erika III για την ανθρώπινη διάσταση, αναπτύσσοντας έτσι μια σφαιρική και ολοκληρωμένη προσέγγιση της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας.

3.4. Η παρούσα πρόταση κανονισμού αποτελεί άμεση απάντηση στο ατύχημα του Prestige. Η ΕΟΚΕ ζητά να τεθούν σε ισχύ όλα τα συμπληρωματικά μέτρα που θα κριθούν απαραίτητα, μόλις γίνει γνωστό το αποτέλεσμα των ερευνών. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το διπλό κύτος δεν αρκεί αυτό καθεαυτό για να επιλυθεί το τεράστιο πρόβλημα των οικολογικών καταστροφών που προκαλούνται από ατυχήματα πετρελαιοφόρων, και ότι χρειάζονται και άλλα μέτρα.

3.5. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι στη γνωμοδότησή της για τη δέσμη Erika I εξέφρασε την άποψη ότι τα μέτρα που ελήφθησαν σε διεθνές επίπεδο για τη βελτίωση της ασφάλειας και τη μείωση της ρύπανσης από ατυχήματα επέφεραν σημαντική συρρίκνωση της συχνότητας αυτού του είδους της ρύπανσης. Η ρύπανση που προκαλείται από τα πλοία είναι κάθε άλλο παρά η μοναδική πηγή ρύπανσης της θάλασσας, αν και δεν μπορεί να υποτιμηθεί η σημασία της, αν ληφθεί υπόψη ότι η ρύπανση που προξενείται από τα πλοία υπολογίζεται σε 15 % του συνόλου. Υπενθυμίζουμε ότι τα μεγάλα πετρελαιοφόρα μεταφέρουν τεράστιες ποσότητες πετρελαίου (το Prestige μετέφερε 77 000 τόνους), με αποτέλεσμα τη συγκέντρωση της ζημίας. Αναγνωρίζεται επίσης ότι τα αστικά απόβλητα και οι οικονομικές δραστηριότητες στην ξηρά ευθύνονται για τα 2/3 της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος κοντά στις ακτές και στις εκβολές των ποταμών και ότι πρέπει να

⁽¹⁾ ΕΕ C 14 της 16.1.2001, σ. 22.

⁽²⁾ ΕΕ C 221 της 7.8.2001, σ. 54.

⁽³⁾ ΕΕ C 14 της 16.1.2001, σ. 22 και ΕΕ C 221 της 7.8.2001, σ. 54.

πραγματοποιηθούν δραστικές μειώσεις αυτών των αποβλήτων. Αν και επικροτεί τα προτεινόμενα μέτρα για τη μείωση της ρύπανσης της θάλασσας που προκαλείται από τα πλοία, η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε μια παρόμοια προσέγγιση της ρύπανσης της θάλασσας που προκαλείται από τα αστικά απόβλητα και τις οικονομικές δραστηριότητες στην ξηρά ⁽¹⁾.

3.6. Η αρχή της αναλογικότητας — που έχει καθιερωθεί από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και από τη νομοθεσία της ΕΕ — θα πρέπει να τηρείται σε όλες τις περιπτώσεις. Η αναλογικότητα των προτεινόμενων μέτρων δεν πρέπει να αφορά μόνο τις συνέπειες, αλλά και τις πραγματικές αιτίες του ατυχήματος. Η ΕΟΚΕ διερωτάται ποια θα ήταν η αντίδραση της ΕΕ σε παρόμοια περιστατικά με πλοία διπλού κύτους, τα οποία δεν μπορούν να αποκλειστούν στο εγγύς μέλλον, καθώς οι εμπορικές δραστηριότητες αυτών των πλοίων θα αυξάνονται.

3.7. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη γενική άποψη ότι τα θαλάσσια ατυχήματα είναι αποτέλεσμα περισσότερο της πλημμελούς εφαρμογής ή της παράβασης της υφιστάμενης νομοθεσίας παρά της ακαταλληλότητάς της. Επομένως, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την εσπευσμένη εφαρμογή των μέτρων των δεσμών Erika I και Erika II και συμφωνεί με την προτεραιότητα που τους αποδίδει η Επιτροπή. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να εφαρμοστούν αυστηρά και εκ παραλλήλου.

3.8. Η αίσθηση της επείγουσας ανάγκης να διευθετηθούν ορισμένα εξαιρετικά λεπτά οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα δεν θα πρέπει να υπερκελίσει τους κανόνες του διεθνούς δικαίου. Σε μια σειρά παλαιότερων γνωμοδοτήσεων που ξεκινούν από το 1993, η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει σταθερά ότι οι κανονισμοί για την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και την πρόληψη της ρύπανσης που επηρεάζουν τη διεθνή ναυτιλία θα πρέπει να προέρχονται από τον αρμόδιο Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (ΔΝΟ). Τα μονομερή μέτρα ενδέχεται να υπονομεύσουν το κύρος του ΔΝΟ και να υποκινήσουν μονομερείς ενέργειες τρίτων χωρών, οι οποίες ενδέχεται να περιορίσουν σοβαρά τις σημαντικές διεθνείς εμπορικές δραστηριότητες του στόλου της ΕΕ. Υπάρχουν ήδη ενδείξεις τέτοιων ενεργειών από πλευράς των ΗΠΑ και ορισμένων χωρών της Ασίας. Είναι, επομένως, σκόπιμο να διασφαλιστεί ότι οι κανόνες της ΕΕ για την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι τα ύδατα της ΕΕ πρέπει να παραμείνουν ανοιχτά χωρίς διακρίσεις σε όλα τα πλοία που πληρούν τις διεθνείς προδιαγραφές. Ενόψει των ανωτέρω συλλογισμών και του διεθνούς χαρακτήρα των θαλάσσιων μεταφορών, συνιστάται να παραπεμφθούν τα προτεινόμενα μέτρα στον ΔΝΟ προς πιθανή παγκόσμια εφαρμογή.

3.9. Η θέση της πρότασης της Επιτροπής σε εφαρμογή δημιουργεί επείγουσα ανάγκη νέων πλοίων προσαρμοσμένων στις απαιτήσεις. Για λόγους ασφαλείας, εγγυήσεων και στρατηγικής, θα πρέπει να εξεταστούν και να αναθεωρηθούν οι δυνατότητες που προβλέπονται από την κοινοτική πολιτική για τη ναυπηγική βιομηχανία, προκειμένου να διευκολυνθεί η κατασκευή πλοίων σε ευρωπαϊκά ναυπηγεία και να καταρτιστεί ένα κοινοτικό σχέδιο χρηματοδότησης για την αντικατάσταση των αποσυρόμενων πλοίων.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η ΕΕ οφείλει να υιοθετήσει μια ισόρροπη πολιτική η οποία να λαμβάνει υπόψη τις περιβαλλοντικές, οικονομικές, και κοινωνικές συνέπειες σύμφωνα με τις αρχές της Διάσκεψης Κορυφής του Γκέτεμποργκ για την αξιολόγηση του αντίκτυπου των δράσεων της ΕΕ στην αειφορία.

4.2. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη να διασφαλιστούν το ταχύτερο δυνατόν και αποτελεσματικά:

- ένα σαφές καθεστώς για τα αγκυροβόλια καταφυγής
- η θέσπιση σχεδίων για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης
- η εντατικοποίηση των μέτρων εποπτείας
- η ανάγκη διασαφήνισης της νομικής ευθύνης όλων των μερών που εμπλέκονται στις θαλάσσιες μεταφορές
- η βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων των πληρωμάτων
- η απαίτηση να γίνονται οι επισκευές σε ναυπηγεία που παρέχουν εξασφαλισμένη ποιότητα, κατοχυρώνοντας με τον τρόπο αυτό την ασφάλεια και πιο αυστηρές τεχνικές προδιαγραφές για το σχεδιασμό και τη ναυπήγηση πλοίων
- μια αυστηρότερη συμμόρφωση προς τις διατάξεις της οδηγίας για τον έλεγχο από το κράτος του λιμένα
- η όσο το δυνατόν ταχύτερη θέση σε εφαρμογή της οδηγίας για τη μεγαλύτερη διαφάνεια των νηογυμνώνων
- η κύρωση από τα κράτη μέλη της ΕΕ της Σύμβασης για τα Καύσιμα Δεξαμενής Πλοίων και της Σύμβασης για τις Επικίνδυνες και Βλαβερές Ουσίες.

4.3. Ενόψει των σοβαρών κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων και της διεθνούς φύσης των ναυτιλιακών δραστηριοτήτων, τα κράτη μέλη οφείλουν να επιδιώξουν, με ταχύρυθμες διαδικασίες, διαμέσου του ΔΝΟ, την παγκόσμια εφαρμογή ενός επιτυχούς προγράμματος εσπευσμένης σταδιακής απόσυρσης των πετρελαιοφόρων μονού κύτους το οποίο θα εναρμονίζεται με το νόμο των

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση που θα υιοθετήσει η ΕΟΚΕ για το θαλάσσιο περιβάλλον (NAT/166).

ΗΠΑ για την πετρελαϊκή ρύπανση. Η πρωτοβουλία της ΕΕ πρέπει να αναληφθεί με επιφύλαξη του δικαιώματος και της υποχρέωσης να διασφαλιστεί έγκαιρη και επαρκής περιβαλλοντική προστασία σε επίπεδο ΕΕ.

4.4. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της απαγόρευσης των πετρελαιοφόρων μονού κύτους για τη μεταφορά των πλέον ρυπογόνων βαρέων κλασμάτων πετρελαίου. Ωστόσο, η πρόταση ενδέχεται να προκαλέσει δυσκολίες τόσο στον εφοδιασμό όσο και στη διύλιση στην ΕΕ οι οποίες θα επιδεινωθούν με τη στρατιωτική επιχείρηση στο Ιράκ. Πρέπει να σημειωθεί ότι το βαρύ αργό πετρέλαιο που εισάγεται στην ΕΕ παράγεται στη Βόρειο Θάλασσα και μεταφέρεται με εξειδικευμένα πετρελαιοφόρα μονού κύτους υψηλών προτύπων. Τα πλοία αυτά είναι κατασκευασμένα αποκλειστικά για δραστηριότητα στη Βόρειο Θάλασσα και ανταποκρίνονται σε πολύ υψηλές προδιαγραφές. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσαν να προβλεφθούν εξαιρέσεις, όπου αυτό ενδείκνυται.

4.5. Η απαγόρευση της μεταφοράς βαρέων κλασμάτων πετρελαίου θα επηρεάσει όλα τα πετρελαιοφόρα μονού κύτους νεκρού βάρους 600 τόνων και άνω. Ωστόσο, πλειονότητα των πετρελαιοφόρων νεκρού βάρους κάτω των 5 000 τόνων επιδίδεται σε ακτοπλοϊκές μεταφορές και σε εσωτερικά δρομολόγια. Εξάλλου, πολύ λίγα μόνο πετρελαιοφόρα μονού κύτους χρησιμοποιούνται γι' αυτές τις μεταφορές. Η ΕΟΚΕ, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη εξασφάλισης του ζωτικού εφοδιασμού με καύσιμα στην ΕΕ και διατήρησης αποθεμάτων σε τοποθεσίες οι οποίες εξαρτώνται από την θαλάσσια μεταφορά πετρελαίου (π.χ. εξυπηρέτηση νησιών), εισηγείται να εφαρμοσθούν προοδευτικά τα μέτρα απαγόρευσης για τα πετρελαιοφόρα μονού κύτους νεκρού βάρους κάτω των 5 000 τόνων. Η ΕΕ θα πρέπει να προτείνει στον ΔΝΟ να ορίσει στο πλαίσιο της Σύμβασης MARPOL περιοχές εξαιρετικά ευαίσθητες από περιβαλλοντική άποψη (όπως η Βενετία, η Βαλτική, το Bocche di Bonifaccio) ως «περιοχές προς αποφυγή» από τα πετρελαιοφόρα που μεταφέρουν βαρύ αργό πετρέλαιο. Επιπλέον, η ΕΕ και ο ΔΝΟ θα πρέπει να συνεργαστούν για να θεσπίσουν, σε συμφωνία με τη Σύμβαση SOLAS, συστήματα υποχρεωτικής δρομολόγησης κατά μήκος των ακτών της ΕΕ για τα πετρελαιοφόρα μονού κύτους που μεταφέρουν ρυπογόνα υψηλότερα κλάσματα πετρελαίου.

4.6. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση να επεκταθεί το καθεστώς επιθεώρησης του ΠΕΚ στην αποτίμηση της δομικής καταλληλότητας των πετρελαιοφόρων μονού κύτους ηλικίας άνω των 15 ετών. Στην περίπτωση των πιο παλιών πλοίων, μια εκτενής επιθεώρηση των ζωτικών τμημάτων του κύτους είναι ουσιώδης για τον εντοπισμό ενδεχόμενων αδυναμιών, ώστε να διορθωθούν και να μειωθεί ο κίνδυνος ρήγματος σε περίπτωση τρικυμίας.

5. Συμπεράσματα

5.1. Με την επιφύλαξη των παραπάνω παρατηρήσεων, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση κανονισμού που υποβάλλει η Επιτροπή για την εσπευσμένη σταδιακή καθιέρωση των απαιτήσεων διπλού κύτους.

5.2. Παρά το προηγούμενο του ατυχήματος του Erika και την επακόλουθη κινητοποίηση των οργάνων της ΕΕ, η οποία κατέληξε σε δύο δέσμες νομοθετικών μέτρων (Erika I και II), η ΕΟΚΕ λυπάται που προέκυψε και δεύτερη οικολογική καταστροφή με τη βύθιση του πετρελαιοφόρου Prestige.

5.3. Η ΕΟΚΕ λυπάται που δεν υλοποιήθηκαν οι επανειλημμένες εκκλήσεις της (στις γνωμοδοτήσεις της για τις δέσμες Erika I και II) για διάφορα συγκεκριμένα μέτρα. Συνεπώς, αισθάνεται υποχρεωμένη να τις επαναλάβει με την ελπίδα να ληφθούν υπόψη, προκειμένου να αποτραπεί η επανάληψη παρόμοιων ατυχημάτων στο μέλλον.

5.4. Οι συνθήκες του ατυχήματος του Prestige εγείρουν ορισμένα ερωτηματικά, τα οποία πρέπει να εξεταστούν με προσοχή, για να μπορέσουν να ληφθούν λογικά, εφικτά και αναλογικά μέτρα, που θα αντιμετωπίζουν τις αιτίες παρόμοιων ατυχημάτων. Επομένως, η διερεύνηση των αιτιών του ατυχήματος και η αποζημίωση των θυμάτων αποτελούν ύψιστη προτεραιότητα.

5.5. Σύμφωνα με τις επιταγές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Γκέτεμποργκ, τα ισχύοντα μέτρα θα πρέπει να υποβληθούν σε αξιολόγηση του αντικτύπου τους στην αειφορία, η οποία να καλύπτει τις πιθανές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις. Απαιτείται επείγοντως μια ανάλυση κόστους/οφέλους, στην οποία θα στηριχθεί μια ισορροπημένη σφαιρική πολιτική. Γι' αυτό, μαζί με τα εμπορικά μελήματα πρέπει να ληφθούν υπόψη η ασφάλεια της ναυτιλίας και η προστασία του περιβάλλοντος.

5.6. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι υπάρχει επιτακτική ανάγκη να εφαρμοστούν όσο το δυνατόν νωρίτερα και αυστηρά οι δέσμες μέτρων Erika I και II και να θεσπιστεί επείγοντως και κατά προτίμηση σε επίπεδο ΕΕ από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια στη Θάλασσα ένα καθεστώς για τα αγκυροβόλια καταφυγής και ένα σχέδιο αντιμετώπισης των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης με σαφή προσδιορισμό των αρμοδίων αρχών για τη βοήθεια των πλοίων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες.

5.7. Η ΕΟΚΕ ζητά:

- τη θέσπιση σχεδίων για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης,
- την εντατικοποίηση των μέτρων εποπτείας,
- την ανάγκη διασαφήνισης της νομικής ευθύνης όλων των μερών που εμπλέκονται στις θαλάσσιες μεταφορές,
- τη βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων των πληρωμάτων,

- την απαίτηση να γίνονται οι επισκευές σε ναυπηγεία που παρέχουν εξασφαλισμένη ποιότητα, κατοχυρώνοντας με τον τρόπο αυτό την ασφάλεια και πιο αυστηρές τεχνικές προδιαγραφές για το σχεδιασμό και τη ναυπήγηση πλοίων,
- την αυστηρότερη εφαρμογή της οδηγίας για τον έλεγχο από το κράτος του λιμένα,
- όσο το δυνατόν ταχύτερη θέση σε εφαρμογή της οδηγίας για τη μεγαλύτερη διαφάνεια των νηογνομίων,
- την κύρωση από τα κράτη μέλη της ΕΕ της Σύμβασης για τις Επικίνδυνες και Βλαβερές Ουσίες και της Σύμβασης για τα Καύσιμα Δεξαμενής Πλοίων,
- την εφαρμογή από τα κράτη μέλη της ΕΕ της Σύμβασης του 1990 για την Πρόληψη, τη Διαχείριση και τη Συνεργασία στον τομέα της Πετρελαϊκής Ρύπανσης (Σύμβαση OPRC),
- την υιοθέτηση μιας δέσμης μέτρων Erika III που θα διευθετεί τη συμμετοχή του ανθρώπινου παράγοντα στην ασφάλεια της ναυσιπλοΐας,
- την αυστηρότερη εφαρμογή της Σύμβασης για τα πιστοποιητικά, την εκπαίδευση και την τήρηση φυλακών των ναυτικών (STCW 78/95),
- την υποχρέωση των ναυτιλιακών εταιρειών φορτηγών (μεταφορές πετρελαίου, φυσικού αερίου και χημικών) και επιβατηγών πλοίων που αναπτύσσουν δραστηριότητα στην ΕΕ να πραγματοποιούν αξιολόγηση των κινδύνων που σχετίζονται με τις δραστηριότητες της θαλάσσιας μεταφοράς στα ύδατα και τους λιμένες της Κοινότητας για κάθε πλοίο ή ομάδα πλοίων με τα ίδια χαρακτηριστικά. Για την αξιολόγηση αυτή θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως αναφορά οι κατευθυντήριες γραμμές του ΔΝΟ για την επίσημη αξιολόγηση της ασφάλειας (οδηγός ΕΑΑ). Η αξιολόγηση των κινδύνων, όπως και η συνέχιση και οι αναθεωρήσεις της, θα πρέπει να εγκρίνονται από τις ναυτιλιακές αρχές της χώρας όπου είναι εγκατεστημένη η εταιρεία.

5.8. Ενόψει των σοβαρών κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων και του διεθνούς χαρακτήρα της ναυτιλίας τα κράτη μέλη της ΕΕ,

με ταχείες διαδικασίες, θα πρέπει να επιδιώξουν να εισαγάγουν μέσω του ΔΝΟ, προς παγκόσμια εφαρμογή, ένα ικανοποιητικό χρονοδιάγραμμα για την εσπευσμένη σταδιακή απόσυρση των πετρελαιοφόρων μονού κύτους το οποίο να συμφωνεί με το χρονοδιάγραμμα του Νόμου για τη Ρύπανση από το Πετρέλαιο (Oil Pollution Act) των ΗΠΑ. Η πρωτοβουλία της ΕΕ θα πρέπει να αναληφθεί χωρίς να θίγεται το δικαίωμα και η υποχρέωση εξασφάλισης έγκαιρης και επαρκούς προστασίας του περιβάλλοντος σε επίπεδο ΕΕ.

5.9. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της απαγόρευσης των πετρελαιοφόρων μονού κύτους για τη μεταφορά των πιο ρυπογόνων βαρέων κλασμάτων πετρελαίου. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσαν να προβλεφθούν εξαιρέσεις, όπου αυτό ενδείκνυται.

5.10. Η προτεινόμενη απαγόρευση των πετρελαιοφόρων μονού κύτους νεκρού βάρους 600-5 000 τόνων θα πλήξει σοβαρά τις δραστηριότητες θαλάσσιας μεταφοράς καυσίμων στην ΕΕ και θα θέσει σε κίνδυνο τον εφοδιασμό των νησιών και άλλων τοποθεσιών που εξαρτώνται από τις θαλάσσιες μεταφορές για το πετρέλαιο τους. Επομένως, τα μέτρα απαγόρευσης θα μπορούσαν να εφαρμοσθούν προοδευτικά για τα πετρελαιοφόρα μονού κύτους νεκρού βάρους άνω των 5 000 τόνων.

5.11. Η ΕΕ θα πρέπει να προτείνει στον ΔΝΟ να ορίσει στο πλαίσιο της Σύμβασης MARPOL περιοχές εξαιρετικά ευαίσθητες από περιβαλλοντική άποψη ως «περιοχές προς αποφυγή» από τα πετρελαιοφόρα που μεταφέρουν βαρύ αργό πετρέλαιο. Η ΕΕ και ο ΔΝΟ θα πρέπει να συνεργαστούν για να θεσπίσουν, σε συμφωνία με τη Σύμβαση SOLAS, συστήματα υποχρεωτικής δρομολόγησης κατά μήκος των ακτών της ΕΕ για τα πετρελαιοφόρα μονού κύτους που μεταφέρουν ρυπογόνα υψηλότερα κλάσματα πετρελαίου.

5.12. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση να επεκταθεί το καθεστώς επιθεώρησης του ΠΕΚ στην αποτίμηση της δομικής καταλληλότητας των πετρελαιοφόρων μονού κύτους που έχουν περάσει την ηλικία των 15 ετών.

Βρυξέλλες, 27 Μαρτίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH